Rękopisma
Lubonia
No 6 to 1

III

Konnotacya
Listow, Mow, Wierszow y
Rożnych Dyskursow
Przepisana, y
Pisać zaczęta
Roku Pańs:
1 7 2 7.
Przez
X Leona Morawskiego.
Pih. E.O. S.M.

Liber Primus

IV

Gadki Rozne.

Poszła iedna Pani na ofiarę dała coś, Druga poszła, dała
połowę tego, Trzecia tak wiele iak dały obiedwie. Czwarta da:
ła tak wiele iak wszystkie. Xiądz przeliczył ofiarę znalazł złoty,
zgadniey ktora wiele dała.

5. 2½. 7½. 15.

Kazał mi Pan kupić 20 pogłowia, kur, gęsi, kaczek, za
groszy 20, żeby ich też tylko tyle było, kura po puł grosza, gęś
po trzy grosze, kaczka po 2 grosze.

S. 14. 7
1 3
5. 10.

Pomagay Bog sto Panien. R. Gdyby nas było tak wiele iak
nas iest, y połowę tego, y puł tego, y ty sam do tego, toby nas było 100.
Explic: Stało ich 36 drugie tak wiele 36, połowę tego 18, puł tego
9, Ty sam do tego ieden, Sumę 100.

Przyiechawszy do iednego Domu niezastałem tylko chłop:
ca, ktory mi powiedział, że: Ociec szkodę sobie robi, Matka ziedzony
chleb piecze, Siostra przeszłorocznego śmiechu płacze. Expli: Ociec
rowy pole zboża kopał, Matka chleb na oddanie piekła, Siostra

Potkawszy kilkoro ludzi pytam ich co za ludzie! Odpow:
Dwie niewiasty, Są to Oycowie nasi, mężowie matek naszych,
teraz nasi mężowie tych dzieci Oycowie. Explic: Sic: Byli dway
Staruszkowie, z ktorych ieden iednego, a drugi drugiego Corkę za
żonę wziął, y dzieci z niemi mieli.

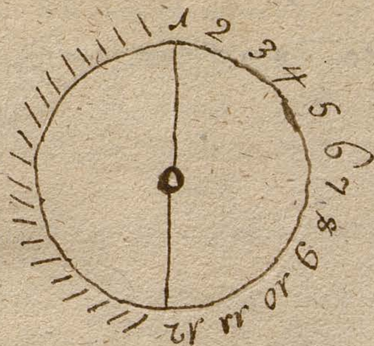
Ukradłem a nie mam nic, mam a nie wiem kędy,
niech mię nago rozbiorą niech szukaią wszędy,
nie znaydą, I lubo nie mam, tego. Explic: Pocałowanie Damy.
Przecię pełne serce stawu moiego.

Byłam mu Corką, terazem mu Matka,
Proszę mi zgadnąć to dobra iest gadka. Explic: Corka w więzieniu
mlekiem swym karmiła Oyca.

Las wdzięk daie, baran głos wynosi, Expli: Skrzypce
A koń swym rżaniem, całą izbę głosi.

Si caput est currit, ventrem coniunge volabit,
Adde pedes, comedes, et sine ventre bibes. Expl: Muscatum.
Dum vixi tacui, mortua dulce cano. Expl: Fides.
Cantat ovis, resonant sylvae, titubante caballo Expl: Skrzypce.

Sus it p taurum. Sequitq vestigia ferri. Expl: Dratwa z szydłem
Dictio quae caret p. trahit peccatores ad se.
P. si addideris, poteris comedere sius. Explic: Porcus.
Arbor inest sylvis, quae scribitur Octo figuris
Fine tribus demptis, vix unam in mille videbis. Explic: Castanea.
Furfur edit panem, panem quoq sustineamus,
O quam grande scelus viscera in viscera condi,
Congestoq simul pinguescere corpores corpus. Expl: carnes comedere.
Naucze Wm tego, co tylko sam Pan Bog wie, y Ja niewiem,
y nikt niewie, Explic: wziąć naprzykład chustkę y zmierzyć ią z
dwiq, y nauczyć ktora dłuzsza.
Zrobię to czego y Pan Bog zrobić nie może. Explic:
Na dziwne mięso płatek sukienny spalić y popiołem tego
posypać. Na truciznę, miasto topione pić.
Czego Pan Bog nie ma nigdy, Monarcha rzadko widzi,
ubogi zawsze. Expl: Rownego sobie.
Ktory Psalm sine et. Nisi Dnus aedificaverit.
Z czego Pan Bog ma tron w Niebie. Odp: z znate-
ryi ktora się zowie tunc bo Psalmi mowi sedes tua ex tunc.
Obiad dzieci ziadł. Expl: Bocian przyniesł kocię
dla dzieci ktore ie ziadło tak odleciał bocian.
Z chłopa mnie lichego zrobiła natura
A przecież we mnie iest ludzka postura
I owszem zeznam że iem iest wielki y dobie
Dwuch pokazuie a w iedney osobie Expl: Szpaler.
Bona Regina Poloniae videns pauperem ante por-
tam Ecclesiae jacentem dixit: Pauper ubiq jacet.
Cui ille subito respondit:
In thalamis Regina tuis hac nocte cubarem
Si foret hoc verum pauper ubiq jacet.
Na łożu spodziej twoim niech mi wolno będzie
Jeśli to prawda że ubogi leży wszędzie.
Descriptio vitae domini Joannis III Regis Poloniae.
Miles eram, post signa ferens, post Scipio, Dux, Rex
Quomodo vocabat lapis sepulchri Xsti. Rx quippe.
juxta Evangelium: Erat quippe lapis magnus.

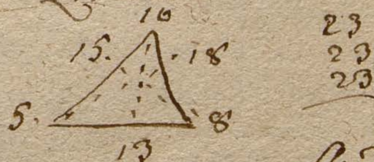

Kazawszy sobie iedną z tey liczby wybrać, żebyś zgadł ktorą wybrał, przytoż naprzykład sześć kres, y mów: z tey liczby ktorą ty wybrał iest osmnascie, y gdy pasie naprzykład, że wybrał 9 rachuię 10, 11, 12, y przytczywszy sześć kresek będzie osmnascie. Et sic de caeteris.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

2	9	4
7	5	3
6	1	8

Rex Pappi cum gente bona, dat Signa Serena.
10 ejiciend.
Populeam Virgam Mater Regina tenebat.
9 ejiciend. Cap: Vocales et numeranda. Math: 2 Iud.
Ter tria sunt 7, 7, 6, sex quoq. sunt tres
Octo et quatuor, quatuor, facient tibi septem.
Omnia si bene connumeres facient tibi quinque.
Cap: Literas et numeranda.

Hoc numero mysterium SS. Trinitatis exprimitur sic: Pater a nullo procedit ubi est 10. Filius ubi est 8 procedit à Patre, et faciunt 18. Spiritus S. ubi est 5 procedit a Patre, et faciunt 15

4 et a Filio et faciunt 13. Numerando quasi in formam
Crucis, ut ista puncta denotant, ubiq; 13 officijs num: 13.
ternus, æqualis,

Konnotacya wsi Polskich, miast y miasteczek, znaleziona po smierci Krola Stefana R.D. 1586

Szlacheckich wsi y miasteczek z Krolewskimi iest 90, Biskupich y Duchownych 109. Plebanskich, Zakonniczych, y mniskich 65 y Piecset Szescdziesiąt, wszystkich Summa 264560,

Prophetia inventa in quodam monasterio RR PP. Benedictinis in Sepulchro, in Regno Neapoli: ubi jacebat Beatus quidam in ~~tabula~~ plumbea tabula.

Anno 1693. Terræ motus in Tertiam partem Siciliæ.
A° 1697. Bellum magnum in tota Italia.
A° 1699. Melita, Sicilia et Candia destruentur.
A° 1700. Ardebit Africa, et Roma sanguine scaturiet.
A° 1705. Europa, Asia, et Africa trepidabunt.
A° 1740. Terræ motus magni in toto orbe.
A° 1790. Ira Dei sup. omnem terram.
A° 1800. In paucis cognoscetur Christus.
A° 1845. Pastor non erit.
A° 1886. Surget magnus Vir.
A° 1899. Infideles Deum cognoscent.
A° 1999. Extinguentur luminaria, et erit unus Pastor et unum ovile.

In Festo Conversionis S. Pauli

Clara dies Pauli, bona tempora denotat Anni,
Si fuerint venti, designat prælia Genti,
Si fuerint Nebulæ, pereunt animalia quæque.
Si nix vel pluvia, erunt tempora cara.

Compassio Regni Poloniæ

Gloriosi vos Poloni, Similes estis Stoloni,
Qui adhæret arborib9, Privans illas vigorib9,
Fœcundatem adimit, Et ad radicem perimit,
Adaptat eas securi, Exponit igni comburi,
Fit miser, fit hortulanus, Lassatus demittit manus.

Gemit ejus familia, Arida videns folia,
non habens quo saturari, Cogitat illachrimari,
In copia n̄ ē panis, Penuria premit famis,
Sic vos v̄ra libertate, Et grandi authoritate
Irruentes in Colonos, Et ad nutum omnem pronos,
Sudoris guttam stillicidio, Epularum ɔsumites,
Et q̄d stomachq n̄ ɔsumit, Uxorum fastq absumit,
Ruuit urbes et oppida, Propter onera gravida,
Dum insolentes milites, Devastant Regni limites,
Vestra quid ē militia, Certe mera malitia,
Excedit Turcā rabiem, Et Scytharū p̄geniem,
Inde Polonia ruis, Quia premeris a Tuis,
Veluti piscis littoris, Esca fit minor majoris.
Deq ultor injuriā, Induxit Regem Sueciā,
Ut tuam insolentiam Compescat et malitiam
Punit talionis poena Tollit aurum de crumena,
Argenti Supellectilem, Aequat rustico Nobilem,
Metit nunc, q̄d n̄ serebat, Rapit q̄d n̄ imponebat,
Colligitq acervata, Iam ē tota devastata.
Tua te inconstantia, Desolavit Polonia
Propter Tuum n̄ concedo Invitatq Suecq Praedo,
Delictum facis in Rege, vis vivere sine lege,
Ubi lex n̄ ɔservat, Ibi regnum dissipatur
Quantum tuum ē dedecq, Cum grassat in Te Suecq.
Nullq ve illi opponit, Omnia ut vult disponit,
Totq orbis obstupescit, Quod sic Suecus insolescit,
Et tu ipsa considera, Quam rodit tua viscera,
Ubi Tua ē gloria, Quam tulisti ex Austria,
Turcarum castris devictis Sine spe tunc jis relictis,
Ubi Tua dexteritas, Ubi belli prosperitas,
Ubi prisca audacia, Luxus abstulit omnia,
Vide tuum opprobriū, Et nominis ludibrium,
Qua vincebas, nunc vinceris In fabula mundi eris,
Pelle timorem pannicum, Aggredere inimicum.

Prodit.

Proditores tuos neca, Ne domines gens Sueca.
Sed tu qui dominare, Progredere ultra mare
Vel si n' curas cedere, Spera te hic occumbere
Vovet tibi hdc Regio, Ubi Staty eversio,
Libertas incaptivata, Et Lex Regni reformata.

Epiphania Poloniae.

Szczerze teraz Trzech krolow swięta odprawuie
Polska, gdy na swoym gruncie, Trzech razem rachuie,
Szweda, Sasa, Prusaka, ktorych ta robota,
Iest pod figurą Mirrhy, kadzidła y złota,
Szwed z gorzką mirrhą przyszedł, że na takich gosci,
Radzi, nie radzi, zażyc musiem cierpliwosci,
Sas z kadzidłem, bo kiedy przed Szwedem uchodził
Szpetnie kadził, y wszystkę Polskę nam zasmrodził,
Brandeburczyk złotem korrumpuie Myrze.
Aby Pruską koronę, utrzymał przy mitrze.
Przez co się osobliwa rzecz w tym Panstwie stała,
Że taka Epiphania do nas zawitała.
Żkąd Bethleem, a Polska, na rowney iest szali,
Bo tam ta iuż zginęła, a Ta się iuż wali.
I bardzo bliska zguby, chyba Bog obronica,
Nie da nam w tym nierządzie upadać do konica.

Doyrzała prawda żąda pomocy,
każdego czasu, we dnie y w nocy.

Narody Polskie wielce w Ludzie rozmnożone,
Daleko od Daniey w Smolens okrążone,
Były w Prussiech bogate, Sląskiem z powiatami,
Zostawały obszerne z Litwą, Inflantami,
Z dawna Multan, Wołoszyn, hołdował koronie,
A teraz dla Rakuzow iestesmy na zgonie;
Ukraina, Zanieprze, te Antemurale
Były, bez nich iestesmy iuż na koszu wcale,

Feudum Pruskie zgineło, kurfirsz hostiliter
Elbląg odebrał, wydzie widzę inaniter,
Zdawna Cny Narod Polski w dzietach swoich słynął
Nie raz z Niemcow dotychczas w Fortunach swych ginął,
W Prostocie Dziadow Cnota Polskę rozkrzewiła
Odwaga złotą wolność z męstwem rozszerzyła,
Bo po błędach Pogańskich wiarę Chrystusową
Chrabry przyiął, gdy oto był Chrzescian słową,
Bog rządził iednostaynie w męstwie serca Polskie
Gdy krzyżacy kaszubi, y kraie Pomorskie
wzięte były pod władzę wtenczas krola Cnego
Bali się wkoło Niemcy, Sarmaty mężnego.
Wiarę z Pogan stateczne wzięli Chrystusową,
Nie był Luter y kalwin swą przewrotną słową,
Prawdziwa katholicka wiara panowała,
Jednostaynosć Polakow wtenczas gorę miała,
Jedna wiara krolestwa trzyma niezłamane,
Sekty gubią mocarstwa, choć są zawołane.
Krzyż S. ten Sarmatom, przyniosł wtenczas zgodę
Miedzy Niebem a ziemią y złotą swobodę.
Swiatu Chrystusa Jmie naysłodsze wielbili,
Jego samego zawsze w usciech swych nosili,
złoto, doczesną roskosz, w wzgardzie zawsze mieli,
Przy prawie, wierze, w rękach swych szable dzierżeli,
Na nieprzyiaznych zaraz mężnie się rzucali,
Do Boga się udaiąc Prowincye brali,
Bog uprzod, kopiie, zbroie, konie panowały +
Cordt, to kraiu Ludzi mnostwem podbiiali,
+ U Sarmatow walecznych szable pracowały
Zbroyni na koniech dobrych Niemcow się nie bali,
Polskiey z kopią w strzemieniu bez srebra siadali
Wiele Narodow zawsze pod się podbiiali

Nieko

Nie kochali ogrodow włoskich, ani złota
Zelazem kraiu szukać ich była robota,
Nie znali Alamody, Stroiu niemieckiego,
Tylko dzieła szukali Cnego Sarmackiego,
Krotko radzieli, długo zawsze woynę mieli,
Z woyny nie powracali, aż kray iaki wzięli
Strzegli się ligi wszelkiey zawsze z Sąsiadami
W wolnym Panstwie, zwać się iuż wolnymi Panami
Szlachta nie może, będąc ligą przymuszona,
Rzeczpospolita taka bywa więc zniżona,
W wolnosci swoiey, bo iuż nie co iego wola,
Czynić musi, lecz Niemcom ieszcze Polak z dola,
Czuły patrząc na rzeczy, ktore zrozumiawszy
Nie wiele mowić trzeba szable przypasawszy,
Jednostaynych Serc przy tym trzeba ktemu wszystkiem,
Bo iestesmy na zgonie z Prawa naszym zyskiem,
Z Fundamentu kto zważy, z kąd woyna kozacka
Wszystko to nam sprawiła zguba Austryacka,
Z kąd zas Woyna Turecka Polszcze umyslona,
Sztuma to była rada z Michałem Szalona.
A na co wieczne Pakta z Moskwą utwierdzono
By Polski y Litewski Narod utrzymano,
Na co y teraz woyska w Polskę Augustowe
Wprowadzone Polaku, iuż widzę nie zdrowe,
Ciało twe, y Litewskie członki nadwątlone
Widzę że te Narody chcą mieć zagubione,
Powstań ze snu Sarmato, a pomysl o boiu,
Ktory dawno zasypiasz w czasowym pokoiu,
Zrzuć tę larwę z twych oczu, sprobuy mocy swoiey
Gdy będziesz chciał, Niemięcci Pola nie dostoi
Nie załuy zdrowia, Fortun, uzbroy się potężnie,
Przy wolnosci y wierze staway zawsze mężnie

Nabe

Nabedziesz zas fortuny, bo kto cudzey pragnie
Ten zawsze nieomylnie traci swoie snadnie
Kopiey przed Bog choc kazdy niech ma po dostatku,
ktorymi Niemcy zawsze bierali po zadku,
Gdaki, Strzelbe, Rulaki y Sztuccery dobrze
Mieycie nabite, coby ognia daty szczodrze
Koniq pascie, dzidy y zbroie smelcuycie,
Szable ostrzcie, przy zgodzie niemcow sie nieboycie,
Patrz a Czuy O Sarmato, com ci tu wyrazil,
Abys wstydu, niewoli na wieki nie zazyl.
Bo widzisz iak teraz Czech oraz Wegrzyn ieczy,
Polaku bydz ostrozny, niechay Niemcow drapczy
Dyabel w niewoli. Polak zas przy swey wolnosci
Na wieki niech zostaie, przy zdrowiu, catosci,
Posilay ty Sym Boze Polske w niewinnosci,
Z Litwą dla twoiey chwaty, z zwykley wszechmocnosci.
Niech Poganin, Saracen, hoc Saeculo ginie,
Polski twoy Narod Boze niech na wieki styni e.

Kopia Listu JWJmP. Sieniawskiego Hetmana W. Kor. do Woiewodztwa Krakowskiego pisany.

Ieszczeby to nie zdesperowaney Rzeptey znak byt, gdyby zdrowey rady sensum prona aura przeymowac chciata, lecz iezeliby gorączka iaka w nieostroznych rezolucyach gore uzięc miata, nieomylnie obawiac sie trzeba praecipites Casus Tylko to szczegulnie nocuit differre paratis nam zas w tey niegotowosci y obarczeniu z pretkich sposobow, do podzwi gnienia siebie potrzebna koniecznie matura deliberatio y tylko ex Nuntijs nalezy bydz properantes, vel cunctabun dos, biore otuche Salutis publicae z dobrych w tym znakow y przyktadow Przeswietnego WWMMPP. primo Consideratio nis Woiewodztwa, ktore y samo z bawiennych reflexyi

swoich

Swoich trzyma wagę in æquilibrio, y poufałych moich, a szcze:
rych in Publicum remonstracyi, przez W. Jmć P. Chorążego kra:
kowskiego namienionych nie raczy aspernari, Bez chluby
żadney szczycić się mogę że w tych obrotach przeciwney For:
tuny, inter abruptam contumaciam, et deforme obsequium
trzymałem y dotychczas trzymam, średnią drogę, nie tem idąc gdzie
interessowanych do nas Potencyi intencya wiodła, ale dokąd Do:
bra Pospolitego kierowała potrzeba, Zatamowałem w Zółkwi za:
wziętosci Sąsiedzkiey furorem, po niespodziewaney Krolewskiey
Abdykacyi, gdzie ogniem y mieczem grożono, windykować tę
illuzyę, a łacno było dokazać w siłach takich, nam nieproporc:
cyonalnych, Zatrzymałem potym y w Lublinie desperata
remedia Nowey Elekcyi ex motu szkodliwey konsequencyi,
aby nie uwikłać Rplity, tak wielą pretensyi do korony, y
nie uprowadzać Idololatryi, wystawiwszy altare contra altare.
Utrzymuię y teraz Zadnieprskie Woyska na Pograniczu,
o ktorych ukazie y Marsie przedsięwziętym ku Wisle
pełno w ręku moich dowodow; Nie odbiegałem y nie od:
biegam wszelkich sposobow w iednoczeniu, y uspokoieniu
się ab intra, nawet y postronney do tego końca zażywaiąc
medyacyi, tą tylko kondycyą, abyśmy przecię duci tylko non
trahi videamur, libertas Lubo wiem teraz statum præsentem
Rplity Naszey, że bez adressu do tey, albo owey Potencyi,
nie iesteśmy sami przez się Capaces, wystawienia Trze:
ciey Figury, kiedy iednak æqua lance ieszcze Fortuna Par:
tium pendet, nie widzę bespieczenstwa kwapić podiarzmo
cervice vacante y pewnie by wnet zaraz na karki nasze
obaleli tak bliską gotowość Sąsiedzką; ostrożnie tedy postę:
powac należy, wszak to nie pierwsza experientia, że często
Libertas populi libertate perit Nie z passyi iakiey, ani z inte:
ressu prywatnego podaię do wysokiey Uwagi Przeswietnego
Woiewodztwa WWW. MM. PP. że moie reflexye, y przed:
sięwziętych Obrad WWW. MM. PP. teraznieyszych życząc
prosperrimos successus Sam zobowiązany wszelkich
usług obserwancyą Iestem

Kopia Listu J.W. JmcP. Grzymułtowskiego Woiewody Poznan. do Krola JMci

Piąty tydzień iutro kończyć się będzie, iakośmy pożegnawszy Carskie Woiewodztwa zostawali Ambigui, iako nasz Traktat zakończyć się miał, bo naprzod po tey ceremonii gdyśmy się lubo na wszystkę rozciecz rzywno zabierać poczęli w drogę, powiedzieli nam żeby to było inhumanum puścić was w tak złą drogę, y drzew wielkie stosy w podworze nasze znosić kazali; Gdy potym urgebamus expedycyi, y o pismo na oddanie zasożą uczynili spem reassumpcyi Traktatu y dobrego dzieła dokończenia; Visum tedy trzymać medium, ani negotium precypituiąc, ani pokazuiąc desiderium Traktatu. Wlekło się to in silentio abutrinq aż do Samych Swiąt, lubośmy przecię po kilka razy upominali się expedycyi, chcąc pokazać żeśmy gotowi z tym co stanęło odiechać. Ażeby zatym z nie naszych, ale z Ich propozycyi wznowiona była reassumpcya Traktatu, aż tandem cum reviviente Christo, revixerunt y nasze negotia, bo Przystaw dość człowiek rozumny proposuit nam przy posiedzeniu, bez wątpienia n. proprio motu, abyśmy się z Xiążęciem widzieli, y rozmowili facili negotio, żadney nie pokazuiąc renitencyi tę akceptowaliśmy propozycyą, we wtorek tedy Wielkonocny przez tegoż Przystawa stanęło abyśmy nazaiutrz primodum przeiażdżki wyiechali w pole parvo comitatu, y tam się widzieli z Boiarzynem, Ta konferencya iako successit, y na czym stanęło tośmy iuż w przeszłym liście doskonale WKMci donieśli, Lubo nie wiemy ieżeli ten list doszedł, bo przez ten czas & y dlatego podobno non sine indignatione nie miałeś WKMć listow od nas. Wlekło się to przez dwie niedzieli, w ktorych po kilkakroć iuż abrumpebat Tractatus, a reassumebat potym aż tandem dziś trzeci dzień skonkludowaliśmy niezewszystkim ci tak, iakeśmy życzyli, ale rationibus victi, &c.

Kopia Listu Pewnego.

Urywam sobie czasu, y immolo victimam uprzeymości moiey ad Waszmości łaski wmyślania, y tekilka słów, pisaniem ręki moiey assigno. Poseł do Porty deklarowany N. z ktorego aktu JKMci. RPlita wielką miłość uznawać może, że demisit de legibus maiestatis, y dał, to w moc RPlity, quo demonstraret, n[on] sibi sed Patriæ Imperium quæ- rere, A to przecię ile zrozumieć mogę nie wszystkim hic magi- straty N. przyiemny. Erupit y druga iako sędsa tempestas materya, to iest Bauleś ktorych fidelit powaga niektorych Pa- now Ruskich. Alee y to nie mnieysza procella na RPlitę, immensy scursy Rożnych, ktorzy instant aby RPlita largiaę here- ditates emphiteuses. Co apud prudentes magnum periculum parit, bo kiedy dobra RPlity albo raczey JKMci. eginą Nos prædæ sentium, Primaq castra sumus. Liquidacye z woyskiem się zaczną. Eheu quantus viris, quantus equis sudor, Ab Oriente fama de ingenti apparatu Turcico, dokąd, incertu Nos wulimy, illi interim iter faciunt, Czy im tak bardzo smaku- ie krew Xsciańska, ze stawiaią przeciwko sobie: Adversas acies, fraternaq cominus arma. Z moskwą mi- randa et desperanda, kozacy znowu fabricant mortem et inte- ritum Carowi, I czy nie napiszą o Carstwie Moskiewskim: Timete Superi Fata Tam parvus animo Herculeus est, Zatuią że z nami koniun- kcyi nie uczynili, a przecię ingenti et detestando fastu, na seym Posła nie posłali. I chcę etiam z mortem, u teluctep Oyczyzna ex his malis — vela repleto Deus &.

Kopia Listu JMci P. Star. krasno: do JMci P. Włodzimierskiego.

Powinienem był uprawdzie zamilczeć responsu, ale do tego piszę wktorym nec dignitas Personæ nec scintilla virtu- tis, nec merita, ktoreby zdobić mogły wmyślania y iak stempu sterita lssio wmyślania preta exolescere miały, ale konsyde- ruiąc quæ s[un]t consideranda całemu niech będzie wiadomo światu, quantas nietylko ubogi domek nasz. nietylko RPlita, ale do- brze krwawie zasłużone woysko ponosi injurias, ktore pun-

ctatim

statim explikuię. Dziwuiesz się WMć P. iakieby to przypomnienie
moie uważana bydź miało, (o czym niżey) exagerando w
równości, w urodzeniu, o którym nec mentio wpierwszy li-
ście moim była, znać to WMć P. masz o sobie dubium, kiedy z tym
tak bardzo wypadasz, raczeyby to do tych się obrócić, którzy
w wolney Rzplitey urodziwszy się ex aequalitate wylatuią,
my zaś nie tylko obserwować Imie Szlacheckie, ale przy
honorzech y wolnościach życie nasze łożemy. WMć P. zaś
Urodzenie et facta z kolligackiemi domami nie tylko w
paragon wchodzić, ale y błysnąć nie może, boć to Nobilem
non tantum nomine, sed et nobilibus factis adornatum censemus,
y z tąd Brzezacne facta WMć P. redeunt ad Auctorem, nie
słyszały nasze kraie tego Czacka, które sobie ad instar dwie-
ić nam chciało, z popiołu Infamiey wydawszy kryminał
tam Regencyi swoiey Poznanskiey, ale Iż sprawiedliwość
Boska wytyka palcem, hic est qui mentitque in Israel, Itoć
podobno nefando sceleri nomen, virtutis addis, w swoim
ogłaszaiąc o mnie liście. O Substancyą y Possessyą się
WMć Pana nie pytam, bo wiem dobrze że teraz non postre-
ma, (z kąd zaś wypiszę) pomnię WMć P. iuż za pamięci świe-
żey moiey chudym pachołkiem, o tey tedy mnie wypisować nie
potrzeba, bom nie iest lustratorem, w komparacyą zaś z na-
szą kłaść Iey WMć P. nie możesz, bo Iey każda skiba, potrzci-
wym życiem, krwi wylaniem, nabyta, łaską Monarchów y Pa-
nów swych ampliata, z kąd per fasces numerans avi, Ta
zaś uprawdzie z krwawey prace zasłużonego rycerstwa
przez WMć P. nabyta, złupiona, wydarta w nędze ustroiona
piórka świeci, w krótce reditura ad Dominium każdy spoy-
rzawszy wyrwie swoie. Piszesz WMć P. żeś nie pośrzemu w
woysku, przyznaię y pierwsze mieysce daię non in meritis,
ale in rapina, kwarty, Hiberny nędznego woyska, Tu się
wydaie poczciwa usługa documentaliter WMć P., o którey
takie WMć P. piszesz formalia, że za moie prace y usługi
woyska biorę rekompensę, A takaż to usługa obligowana
bydź powinna, kiedy od S. Marcina do Bożego Narodzenia mi-

żermy

zorrych trzymana Deputatow, ktorzy sliknie konie poprzedawali
z papierami y to niepewnymi, panem cum fletu miscendo
odiechać musieli. Sam zabrawszy gotowiznę, Jusq datum Celeri
in oppressionem rycerstwa y krwi szlacheckiey służącey w
woysku. Wyrażasz WMć Pan że iuż składasz albo raczey rzucasz
coś złupił y zdarł z krwawych zasług Rycerstwa, bez czego
nic. Podobno to infamem vitam sub specie virtutis po=
kryc WMć Pan usiłuiesz. Ja zas tym konkluduię, abyś WMć Pan wrocił,
y oddał woysko, bo pierwsza szabla moia, ktora in tam inbel=
les niepowinna się pastwić psonas, przy krzywdzie krwawie
zasłużonego woyska krew z duszą z Ciebie toczyć będzie.

Rokosz Gliniański Granowskiego

W Roku 1379 po smierci Kazimierza krola Polskiego
Syna Łokietkowego przyszła korona Polska po kądzieli na Re=
giment Cudzoziemski krola Węgierskiego Ludwika, Siostrzen=
ca Kazimierzowego, ktory z iakim nieszczęsciem Rz. Polskiey
panował, kronikarze starzy o tym pisali. Albowiem skoro po ko=
ronacyi swoiey mało co w Krakowie pomieszkawszy iechał
do Wielkiey Polski do Gniezna, gdzie mu Arcybiskup Gnie=
znienski Stanisław Boguria sporządził był Maiestat ko=
sztowny ku ozdobie krolewskiey, z ktorego on smiechowisko
czyniąc, niechciał usieść na nim, mowiąc razem na krole=
stwo Polskie koronowany w Krakowie, drugiey mi korona=
cyi mieć nie potrzeba w Gnieznie, bo snać rozumiał że
dla koronacyi Maiestat było przyprawiono na krolestwo Wło=
skie. z Gniezna iechał do Poznania, gdzie krotki czas zmieszka=
wszy pospieszył się do Krakowa, dla wesela Kazimierzowy Żo=
ny Jadwigi, ktora przez Matkę Ludwikową Elżbietę zmowiona
była w stan Małżenski za Wacława Xiążę Legnickie, dla kto=
rey krol Ludwik zmierziwszy sobie prawy y obyczaie Polskie
ktorym przywyknąć niemogł, a Polacy także obyczaiow Węgier=
skich zrozumieć nie mogli, y w ięzyku w roznosci będąc z so=
bą, przez tłumacza potrzeby swoie z krolem odprawowali,

nie

nie mogąc daley ścierpieć mieszkania swego w Polszcze krol Ludwik iechał do Węgier, zleciwszy Gubernacyą korony Elżbiecie Matce swoiey krolowey węgierskiey y Xięciu Opolskie: mu Władysławowi, ktorym dał potestatem absolutam regen: di. Po wyiechaniu krola Ludwika z Polski do Węgier, Matka kroleuska Radę koronną w Polszcze odmieniła, a zwłaszcza wierne miłośniki Dobra Rzpolitego a onych mieysca Prywa: tnikami swoiemi w Radzie osadziła. Więc tym ktorzy mowili o krzywdę Rblity iż mimo Narod Polski Urzędy koronne Cudzoziem: com rozdawano, władzą kroleuską tym bardziey grożono, zkąd Węgrowie wziąwszy na Polaki śmiałość nie zadługim czasem nie zadługim czasem Człowieka zacnego Kmitę Starostę krako. niesłusznie zabili, ktorego zabicia Kmicini Przyiaciele lubo się na Węgrach mścieli, postaremusz nie stało za nasze, przeto Xiąże Opolskie Władysław, bacząc w takowym zniewoleniu bydź koronę Polską, aby sczerze większego żalu przyczynił koronie utrapioney, Miasta Zamki Prowincye Polskie posiadł y brał gdzie co chciał, zaczym w takowym nieszczęsciu bez krola w Polszcze, kto był duszy ten był lepszy, bowiem sprawiedliwości nie było, dla ktorey Polacy niektorzy aż do Węgier do Budzynia ie: zdzili, Więc w tym czasie nieszczęsciá Rblity w Polszcze Dwie Fami: lie zacne, y możne zwasniwszy się na się Domerad Starosta Wiel: kopolski, z Nałęczami, wnetrznym boiem wiele Przyiacioł mię: dzy sobą potracili, maiętności szlacheckie popustoszyli, czego się krol Ludwik dowiedziawszy, za skargami Panow y Szlachty wielkoPolskiey złożył z Urzędu Starostę Poznańskiego Doma: rada, a za przyczyną Obywatelow WielkoPolskich dał Gene: ralstwo WPolskie Wincentemu Granowskiemu, A w tym czasie rozruchu Polskiego Litwa z Tatary, y z Prussy nieprzyiacielskim sposobem, ogniem y mieczem Państwa korony Polskiey woiowali, za ktorym niebespieczenstwem krolowa Matka, Matka Ludwi: ka z Polski do Węgier iechała, y krola Ludwika Syna swego do tego przywiodła, że 10 Tysięcy zbroynych Ludzi stawił z Wę: gier na pomoc korony Polskiey, ktorego Hetman Polski Rafał Granowski Starosta Sandomier: czekał u Szańca z nimi

tym

tym woyskiem Polskim, ktorego krol Ludwik na dwoie rozdzieli:
wszy, Polskie obrocił na Tatary, a Sam poszedł pod Bełz przeciw:
ko Litwie z Węgry, potkał się z Tatarami, ktorzy z Polaki tak do:
brze się bili, że na placu 4 tysięcy Pogaństwa legło, a naszych
też zginęło do dwuch Tysięcy, Acz Hetman Polski bitwę wy:
grał, ale naymniey trzema postrzałami był obrażony, a Pru:
sowie splądrowawszy Kujawy, uszli cało do ziemie swoiey. Posta:
nowiwszy krol Polski Ludwik Rplitę Polską w inakszym rzą:
dzie, przecię Xciu Opolskiemu zlecił Gubernacyą wszelakich
spraw y Sądow Polskich, przydawszy do niego Dobka z Kurczwarek
kasztelana krakow: y Sędziwuia z Babina Poporczyka Wdę kra:
kow: zatym wyiechał do Węgier, gdzie zastał krolową Elżbietę
Matkę swą iuż zmarłą w Budzyniu, a gdy z tych Gubernatorow
Rplita była niepomału obrażona, ktorzy bardziey pożytkow swo:
ich przestrzegali, niżeli Dobra pospolitego, a ubogą Szlachtę krzy:
wdzieli, nie mogąc dalej na sobie znieść iarzma niewoli ta:
kowey, posłali Szlachtę Polską do krola do Węgier Posły, Ludzi
znacznych, Rytwanskiego z Maszkowskim, uniżenie pro:
szęc aby Im krol na Urzędy koronne, a pogotowiu na Sądy Cu:
dzoziemca nie dawał, ktory Prawa Pospolitego nie umie, a ia:
kosz niewk ma sprawiedliwie sądzić, ktorym poselstwem
krol Ludwik acz był zrazu nieco obrażony, iednak żeby zatym
iaki rozruch nie nastąpił w Polszcze, odłożył to do Seymu
przyszłego, a tym czasem przemyśliwał o tym, iakoby Halicki,
Kamieniecki, Przemyslski, Sanocki Powiaty do korony Węgier:
skiey przyłączył, dla czego posłał o konsens do Papieża na Ar:
cybiskupstwo Halickie, nowo od krola kreowane, ktore krol dał
był Piotrowi Roszewskiemu, z dobrym opatrzeniem maiętności,
Przemyslskie Biskupstwo, gdzie przedtym nie bywało procz Wła:
dykow Greckich dał Biskupowi Kamienieckiemu Dziekanowi
Krakowsk: także z dobrymi dochodami do niego, Kamieniec:
kie dał Bogusławowi Derszniakowi z nadaniem intraty,
A gdy tak iuż sporządził krol Ludwik Duchowieństwo Rzym:
skie w Rusi, potym złożył Seym na Pany Polskie w Budzy:
niu, na Swięto Wniebowzięcia N. Maryi P. Co to rzecz była nowa,
y niezwyczayna, y niepowinna Panom Polskim do Budzynia

na Seym

na Seym iechać tak daleko do inszego Krolestwa, naco Pano:
wie Polscy nie pozwolili, iednakże się niektorzy znaleźli kto:
rzy dla prywaty swoiey na Seym iechali, do Budzynia, a mia:
nowicie Woyciech Strzelecki Podskarbi naten czas koronny,
ktory Elżbiecie Krolowey Starey potaiemnie koronę Polską z Skar:
bu koron: do Węgier był wydał, o czym Rada koronna nie wie:
działa, aż Biskup Wrocławski Andrzy Lubranski Braci swoiey,
a mianowicie Granowskiemu Marszałkowi z Węgier oznaymił.
Drugi Senator do Budzynia na Seym iechał Szczesny Szecich
Woiewoda Lubelski; Jan Ruszewski Wda Sieradzki, Grzegorz
Lasota Wda Płocki; Stanisław Skempy kasztelan Sandomirski,
Hieronim Szpot kaszt: Brzeski; Jan Gomolinski kaszt. Sieradzki;
Andrzy Lubranski Biskup Wrocławski; ktorzy gdy na Seym
przyiechali Krol Ludwik z przyiazdu Ich był bardzo kontent,
Na propozycyi Seymu tego Budzynskiego Jarocki Polak Dwo:
rzanin y Sekretarz JKMci proponował Panom Polskim wolę,
y Przedsiewzięcie krolewskie, ktore tak opowiedział, iż prze:
strzegaiąc dobrego y spokoynego Krol JMc Rzplity Krolestwa Pol:
Pewne Prowincye, Halickie, Kamienieckie, Przemyslskie Sa:
nockie do Węgierskiego Krolestwa przyłączyć, a dać za te Prowin:
cye chce Xiestwo Spiskie wam bardzo przyległe, y do potrzeb
Naszych Polskich użyteczne, przyczynę powiedział w tym ia:
koby słuszną przedsiewzięcia krolewskiego, Krol JMc Lub regi:
mine dwoie krolestwa maiąc nie może gwoli koronie, y
obronie Krolestwa Polskiego zawżdy mieszkać osobą swą, ale
gdy osadzi Zięcia swego Zygmunta Xiążę Brandeburgskie
w Haliczu, ktoremu Wołoską ziemię pusci, a u Papieża o ko:
ronę na Halickie Krolestwo postarać się chce, ten was od
wszelkiego Wschodniego Nieprzyiaciela zastępnie będzie bronić
będzie; Naco Rada Polska Respons dała Krolowi Mie nato:
my tu ziechali, abysmy stanowić mieli z Krolem JMcią takie
frymarki z szkodą Rzplity Polskiey, ale nato abysmy Krola JMci
prosieli o lepszy rząd w Polszcze, tak w Obronie iako y Spra:
wiedliwości świętey, ktorey prawie nie mamy, a bez kolle:
gow y Braci Naszych Senatorow Polskich nic nie możemy

tu na

tu na tym Seymie Budzynskim niezwykłym stanowic, Krol
Ludwik będąc in publico, nie mogł na nich nic wymoc, rzucił
się do prywaty, rzuciwszy między nich złotą Szwaycę, ktora prze=
moga wszystko, A krol Prywatniki upewnił za wszelakie
niebespieczeństwo od Braci Polskiey, ktorych też do tego kon=
sensu wkrotce miał przywieść naczym się bardzo omylił, z
Prywatnikami swoiemi. Lubrański Biskup Wrocławski ktorego
Granowska zrodziła, ten się nie dał żadney prywacie uwieść
a strzegąc się kollegow swoich w Budzyniu potaiemnie dał
znać przez list o wszystkim, co się z nim, y Rzplitą działo Ra=
chwałowi Granowskiemu Marszałkowi koron: a ten nie mie=
szkaiąc z tym listem z Węgier, iechał do Arcybiskupa Gnie=
znienski: opowiadaiąc te rzeczy y Węgierskie sprawy, a ci Se=
natorowie nie mieszkaiąc złożyli konwokacyą na Senatory Pol=
skie w Łęczycy, na ktorey konwokacyi to zamknęli, Posły do
krola postać, prosząc go uniżenie aby dla spolney rady Rzplity
ziechać raczył do Glinian pod Lwow nadzień S. Bartłomieia
gdzie też Senatorowie Korony Polskiey będą, z tym Poselstwem do
Węgier gdy poiechali Cisowski Stolnik Krakow: z Szykowskim
Miecznikiem Koron: był z tego Poselstwa krol Ludwik bardzo kon=
tent, bowiem tak rozumiał, że mu na tenczas konsens Budzyn=
skiey sprawy wszyscy Senatorowie Polscy pozwolić za przyiazdem
Jego mieli; Przy Posłach Polskich miał też Marszałek Gra=
nowski Komorniki swoie, ktorzy zawsze wiadomosci z Węgier da=
wali, kiedy y iako z Budzynia do Polski krol się ruszył, wszy=
stkie noclegi spisane miał. A gdy się krol Ludwik do Gra=
nic Polskich przybliżał w pocztcie Tysiąca Człowieka, rospisał
Marszałek kor: listy do wszystkich Powiatow, tak do Senato=
row iako i do Rycerstwa Polski: aby każdy ktosię tylko Szla=
chcicem mianuie stawił się na Rokosz pod Gliniany na Ty=
dzień przed S. Bartłomieiem, uprzedzaiąc tygodniem przy=
iazd krolewski, A gdy krol Ludwik na Granicach Polskich
stanął, wyieżdzało Senatorow Trzech w Tysiącu koni witać
krola, od Senatorow y Rycerstwa Polskiego, ktorego z Granic
aż do Gołogor pod Gliniany przyprowadzieli, gdzie iuż na ten
czas Szlachty Polskiey do kopy zebrało się ko 50 Tysięcy Trze=
ciego dnia przyiazdu krolewskiego do Gołogor posłał Senat
Polski y Rycerstwo do krola Ludwika o kollegi swoie prosząc
aby

aby ktorzy z krolem z Węgier przyiechali, do Srzodka koron:
nych rad społney rady, aby o dobrym y pożytecznym Rplity (iako
to powinni radzić) pomogli. A gdy się stawieli do koła Sena:
torskiego chcąc Radę koronną witać, tedy żaden z Rady koron:
żadney uczciwosci onym nie pokazał, ani z Rycerstwa nikt
się nieważył, chociaż był krewny onych witać, ale zębami gmin
Szlachecki na nich zgrzytał. A wtym Marszałek koronny
Granowski w kole wielkim Senatorskim, gdzie też Przednieysi
z Rycerstwa byli, pokazał list do siebie z Budzynia pisany przez
Lubranskiego Biskupa Wrocławskiego który list kanclerz koron:
Drzewicki czytał w kole wielkim przed wszystkiemi; Spytał
x. Lubranskiego, Boguria Arcybiskup Gnieznienski, ieżelibyś się
znał do tey ręki pisania, listu, Odpowiedział Biskup: Com pisał praw:
dziwiem pisał swą ręką, a nie zawiodłem wtym sumnienia mego.
Roskazano Winowaycom iako niegodnym bydź w Senacie, wystą:
pić z koła Senatorskiego pod straż Marszałkowską, a wtym Mie:
dzu Lubranskiemu kazano na Ewangelią poprzysiądz zdrayce
Rplity, po przysiędze w godzinę byli poscinani, y pod Maiestat pod:
nożka krolewskiego Ciała scsiętych położone, po obudwu stronach,
ktore suknem czerwonym nakryte były, Nazaiutrz Senat y Ry:
cerstwo Polskie do Sołogor po krola iechali, prosząc go aby do
koła wielk: Senatorskiego przybydź raczył dla namowy pilney
Rplity, a gdy krola posadzieli na Maiestacie, ktory ieszcze nie
wiedział o smierci pobitych Senatorow, bo w nocy poscinani
byli, Rafał Granowski Marszałek koron: uczynił Przemowę
do krola od wszystkich Stanow korony Polskiey.
Miłosciwy krolu Panie Nasz, Narod Polski zawsze był wier:
ny y iest Panom swoim, a po duszny[m] zbawieniu, nic u sie:
bie nie poważa więcey nad pożytek Dobrego y wolnosci Rplity
a potym nad łaskę krolow Polskich Panow swoich. Tegoż też
WKMc po nas zawsze doznawał, ale ta nasza życzliwość
znaczną iakąs płaci się nam niechęcią, do ktorey, y niełas:
ki WKMci, że my z siebie przyczyny żadney nie dali, grze:
chowi iakiemus, a nieszczesciu Rplity przyznać to musiemy,
Albowiem iż tu w Polszcze Matka WKMci żywot swoy wzięła

ta nam

tu nam też Oyca żywota WKMci Pan Bog przywrocił, Słuszna
tedy aby WKMć nam wiernym Poddanym swoim, Narodu Pol:
skiego Ludziom łaskawym Panem y miłosiernym Dobrodzie:
iem zostać raczył, gdyżeś iest Os de Ossibus nris, więc za tako:
wym powinnowactwem Związku Koronnego z Oyczyzną naszą
nie pomału Rplita Polska iest żalem strapiona, żeś WKMć ku
wzgardzie oney w Regimen Cudzoziemcom oną podał, co się
przeciwko prawom y wolnosciom naszym Polskim dzieie, iednak
my w tym żalu Naszym, poważaiąc u Siebie łaskę WKMci Pana Na:
do tego Czasu Regimen Cudzoziemca cierpiemy, ktorego abyś
WKMć z karkow naszych raczył znieść, pokornie WKMci P. naszego
prosiemy. Także o przywrocenie wyniesioney Korony przez Zdray:
cę Podskarbiego Koron: do Węgier, niemniey też, o Sprawiedliwości
prawa, y Statutow Polskich prosiemy ktore my zowiemy libros Vitae
ktore są wiecznym filarem każdey Rplity, aby ona w swey Cało:
sci chowana do exekucyi swey przychodzić mogła, albowiem Ju:
stitia praemio et poena krolestwo każde w całosci y ozdobie swey
zadzierżone bywa. Skarżemy się też przed WKMcią żałośnie
na Bracią Naszą, ktorzy nad wolą y radę wszech Stanow Koron:
nych do Budzynia się ziechali byli y tam z WKMcią o Pan:
stwach Korony snadź iakieś kontrakty nne omnium nostrum
stanowieli, co iż przeciwko Sumnieniu swemu y skazie Rplity
czynieli, za to też słuszną zapłatę od Rycerstwa Polsk: wzięli, a to
leżą zdraycy Rplity pod nogami Maiestatu WKMci aby się na:
potym frymarku nie ważył żaden z nas na Dobra Rplity kro:
lestwa Polsk: privata authoritate odprawować. (a w tym ciała
pobitych przed krolem odkryte były) więc iż WKMć przysiągł
Bonum Publicum krolestwa Polskiego promowować, et non minuere,
prosiemy tedy WKMci abyś nam niebrał czegoś Koronie Polskiey nie
dał, A ieżeli ci Bieganowie nasi prywatnie w Budzyniu na kon:
trakty iakieś podpisali się WKMci, protestamur że o tym niechce
my nic wiedzieć. Jarocki Polak Sekretarz krolewski tłu:
maczył, y od krola powiedział: Acz krol JMć niepomału iest żało:
sny z pobicia tych Senatorow, ktory z krolem JMcią z Węgier do Oy:
czyzny swey przyiechali, iednakże kiedy nie mogło bydź inaczey
nie ma za złe, bo też y sam krol był pod strachem patrząc na po:
bitych

bitych ciała. Co się tycze frymarkow Węgierskich Dobr za Polskie, tedy krol JMć odstępuie tego, strony Cudzoziemcow na Urzędy Polskie, iż to iest z obrażeniem Narodu Polsk. tedy krol JMć obiecuie znieść cudzoziemcow z Polski, strone sprawiedliwosci o ktorą Obywatele korony Polskiey narzekaią, Tedy krol JMć iest natym aby w krakowie cały miesiąc na Sądach Polskich usiadł, przy ktorych coby było potrzebnego y pożytecznego do wolnosci Szlacheckich chce krol JMć łaskodiwą y dobrodzieystwo koronie Polskiey wyswiadczyć A wszakże pod taką umową, poniewaz JKMć Dziedzica Syna niema ieno Corki, aby sobie po Smierci Inszego Narodu krola Polacy nie obierali iedno ktorą z Corek JKMci. Naco Rycerstwo Polskie pozwoliło, A krol Ludwik nadał Im takowe wolnosci y Swobody w ktorych aż do tego Czasu Siedziemy, że żaden krol przed nim wiekszych nie dał w Polszcze. Po Smierci tego Ludwika krola wzięli sobie PP. Polacy młodszą Corkę Jego Jadwigę za krolową ktorą z Mężem Jey Władysławem Jagiełłem Xięciem Litewskim koronowali.

Instrukcya dana Ichmć PP. Andrzeiowi Mycielskiemu Chorażemu Poznansk. y Woyciechowi Gruszczynskiemu Posłom do krola JMći Augusta z Seymiku Srzedzkiego dnia [illegible] Anno 1703.

A gdzież poufaley Synowie Oyczyzny in desiderijs Suis udać się maią, ieżeli nie ad Patrem Patriæ, gdzież Oycowska Miłość refundi powinna, ieżeli nie in Filios, więc w tey poufaley między łaskawym Oycem, y życzliwemi Synami Sympatyi, donioszą Ichmć PP. Posłowie JKMci P. N. miłos. desideria Woiewodztw Naszych. A naprzod upraszać będą JKMci aby dla porozumienia się społnie Stanu Rplity w teraznieyszych Coniunkturach Salvandæ Patriæ Seym Dwuniedzielny sine Solennitatibus gdzie opportunitas loci et temporis suadebit, poniewaz nie przez rady insze, ale przez Seym Resp. Salvari

powinna

powinna iako nayprędzey miłościwie naznaczyć nam raczył, doniosą y to JKMci P.N.M. iako Woyska J.K.M. Cudzoziemskie, cięszkie kontrybucye pieniężne z Dóbr JKM y Duchownych w Woiewodztwach naszych przeciwko Uniwersałowi J.KMci do Grodu Poznańsk wydanemu, y wyliczeli, y znowu nowe nieznośne instantanee liczyć sobie nakazuią, przez co gemens populus nie tylko zupełnie zruynowany iest, ale też y daley do kontrybucyi na zapłatę Woysku Koronnemu, y pożywienia siebie żadnych nie ma sposobów. Toż Woysko kilku Szlachty Jure non convictos w kaydanach w Poznaniu sub Custodia trzyma. Obrazy Matki Boskiey y SS. Pańskich w kilku mieyscach poprzebiiali szpadami, y nogami podeptali. Publicum Exercitium w miastach odprawuią, y cokolwiek tylko in contemptum Religionis Catholicae wymyślić mogą, audere praesumunt. Tedy będą JchMć PP. Posłowie J.KMci nre Woiewodztw upraszać aby JKMć pomienionych kontrybucyi wyciągać tym Woyskom Cudzoziemskim surowie zakazał, y wyciągnione tak cięszkie exactiones, ukrzywdzonym miłościwie powrócić, y Ludzi swoich exorbitantes sądzić y surowo karać roskazał. Upraszać będą JMć PP. Posł. J.KMci aby pomienione Woyska Cudzoziemskie z Woiewodztw Naszych pro Paterno affectu suo wyprowadzić raczył, y większą in amore Civium, a niżeli w Woyskach postronnych Maiestatu swego zakładał obronę. Laudum referuie się do Instrukcyi, w którym to tylko singulare aby JMć P. Marszałek pisał do Xiąża JMci Kardynała upraszaiąc ut prospiciat Consiliis suis bono publico, &.

Mowa na Seymiku.

Moi wielce MMPP. y Bracia, Sensą wszystkie WMMPP. ile circa conservationem boni publici, iak veneror tak accepto, niemniey y z tego glorior że widzę tak siła JchMMciów Braci Naszych do tey zgromadzaiących się Konfederacyi, która tot malis pressam juvare może Patriam, Nadzieia w Bogu że Actus wszystkie nasze y intencye, do pożądanego ordynowane pokoiu, perfectum wezmą finem, gdyż ie:

nanim.

narrimitate, scordia, et sfidentia regna stabiliunt, discardia ruunt. Daliby to ten ktory corda omnium regit, aby y ta reszta w Domu Braci Naszych zostaiąca ad unum velle et nolle znami coinclinari chciała, Azebysmy Ich faciliores mieli, życzyłbym pro meo Sensu pisać do Ichmościow MMP, Bog zna, żadney utym nie mam reflexyi, ktoraby mię miała, albo iakim prywatnym uwodzić interessem, albo alligare parti, nadto iedno żebym rad iak naypretszy nie ad apparentiam tylko widział w tey Rzeczy Pokoy. Ten zas fundamentalny in Scissione stabiliri nie może, bo naylepsze nasze akcye, naywiększe in publicum erogowane koszty, podięte fatygi, opaczną ab Adversarijs będą miały interpretacyą, ktorey ci snadno credent, ktorym placuit nos discordes fieri gdyż zas będziem unanimes będziem et ad repressalia fortes a zatym abhis pressuris wolni, bo gdy po staropolska Omnes stralinea wargemy snadno vincemus, Rozumiem że zdanie moie u nikogo censuram nie popadnie boć to wolnego Szlachcica Sentire quod velit, dicere quod sentit a ia to też tylko propono non disputo.

Mowa Ichm. P. Adama Zakrzewskiego Chorązego Łęczyckiego Posła Tegosz Woiewodztwa na Seymik Średzki 5 Febr. 1703.

Ta zawsze a odita Sente Woiewodztwa Nasz. z Przeswietnymi Woiztwy WWMM PP. y Braci, viget animorum Sympathia in prosperis, pares plausq, in adversis rowne ponosić niekontentowania; ten nierozdzielny y żadną przeciwnoscią nie wzruszony affektu zachowuiemy zwiazek, że lubo loco distinguimur iednak życzliwemi chęciami concordes iungere sensq pro sqruo nam bydz sądziemy, y tak to cultu latrio observuiemy, że żadna nie znayduie się akcya w obradach

naszych

naszych, ktoraby iakieykolwiek reprehensioni podpadać miała, rowne szczęścia liczemy, w ziemne nieszczęśliwości ponosiliśmy. Ten cito fervor, ta affektow coniunctio stawia nas in oculis Prześw: Zgromadzenia WWWMM. cum polito effato: Tu qui locum hunc ingredi praesumpseris, Viros ante oia in eo existentes venerari me: mento. Naprzod tedy charakteru Primocerias a cultu et venera: tione, qua singulari qua universim, zaczynam, y każdemu z IMP. winną vovendo submissyę. A przy tym ktożby w wolnym uro: dzonego Narodzie teraznieysza RPlity naszey ex visceribus nie ruszyła rewolucya, kogo tak cieszka a prawie niesłychana exo: tica zwyczaiow odmiana, ktożby tak twardego znalazł się słuchu y serca, żeby go ululatus populi, undiq armorum stridentium nie wzbudził fragor, zdarte z ozdoby swoiey świątnice Pańskie, et in immunitatibus suis ex ultimo naruszone cardine, Martwe na: wet Dziadow, Naddziadow naszych ad vivas scitant voces popioły exurgat oris de ossibus ultor. Splundrowane y zniwecza dro: cone, in uno corpore Reipcae Sąsiadow y Braci Naszych W. Xięstwa Litew: y Prowincyi Małopolskiey kraie, swoie nam ad oculum re: monstruią ruiny et casu suo invitant nos, sui in vindictam, no: stri ad defensionem; Czego ieżelibyśmy niedowiarstwem iakim baczyć nie chcieli miarkuiąc praeliminaria ich nieszczęśliwości primus fructus eorum u nas, y rowney spodziewać się powinniśmy konsequencyi. Nie wspominamy inszych tey RPlity nieszczęśliwo: ści, nec malorum recensemus iliadem, mniey to bacząc wspomnienia po: trzebne, co domestico penitus uznaiemy usu, gdzie zgoła abrumpit ver: ba dolor, język extinguit serca passiones, y gdy same effectus loquuntur przy: kłady, w nayumyśnieysze zamieniaią się usta. Już to nie zamorskie nowiny, iuż nie politycznych korrespondentow gazety casus clarigant nros. Nieprzyiaciel in meditullio grassuiący tributarios reddidit fra: tres nros, vicinis paria minando iura. Na oczy tylko seny intrin: secos tragicum rzuca glaucoma, że amicus et Protector krwi nie ro: zlewa, życia nie bierze ale alimentum sanguinis subsiste[...] uitd, fortunas in nihilum et favillas redigendo, liczne[...]

woyskami, a co naywiększa honory sławę Narodu Nasz: insaso-
ria calcat ꝓsumptione, zwolne krolestwo ciężkiemi Kommissary-
atu swego aggrawuie ordynansami, y przez wydrukowane od o-
brzydłego zaczynaiące się słowa (nakazuię) całemu świątu na po-
śmiewisko podaie Uniwersały, przyszły iuż gradatim do Wdztwa
Nasz: y innych pobliższych haec dira effata, ktorym satysfakcyę na
iedney, na drugiey, życie, y ostatnie krwi naszey wyciśnienie
składziemy szali, honorificentię obieraiące sobie malle mori liberos
qui vivere tributarios. Więc że iako do powstania z upadku, tak
do zachowania praw, swobod y zdrowia iedno coalescentia animo-
rum, znayduie się antidotum, y z tey samey nayskutecznieysze
do ratunku wynikaią sposoby, Że my ante omnia casiby subjecti pri-
mo WmPanom od Braci naszych w teraźnieyszey przynosie-
my koniunkturze, ręczące że w sercach naszych abominabile
nie znayduie się odium, wszyscy zgodną zjednoczeni wolą z WmW
Pany zilia zilijs, arma armis sociare gotowiśmy, y co ex Rdo
powszechney obrony, na teraźnieyszym prudentissimis consilijs
WmPP. postanowicie Kongressie, nobis hoc lex esto aby tak in una
compage votorum et virium, lapsis Oyczyzny naszey mogli suc-
currere rebus. Niech sam Pan zastępow dodaie sposobow do
takich obrad, WmPP. z ktorych procedat sonus ille: pirate Pa-
triæ auxilia ꝓfecta. My zas co in capite proposuimy verbis,
to firma fide otrzymać deklaruiemy. Rady y siety gdyż zga-
czycie z nami; Żyć y umierać my gotowi z wami.

Respons na list JWJmćP. Krzewskiego Wo-
iewody Malborskiego, od JmćP. Kasztelana Łę-
czyckiego d. 20 Febr. 1703.

Dziękuię że mnie lubo oddalonego dotykasz fida dextera,
[illegible] mniey za to, że mnie czynisz participem votorum tuorum,
[illegible] się z tego że są WmćDzi propitii, że nie idziesz torem
[illegible] brata swego JmćP. Podskarbiego Koron: mm. Pana,
[illegible] tey szczęśliwości, ktoreyby się był niedosłużył w domu
[illegible] moiey będąc manualisty. Sint ꝓsentes gradus futuri
dość

dość prętko y szczęśliwie zaczęte progressu, tylko że w tym prae:
cipitantiam fortunae przyznaię że kiedy Rplita et Salus Publica
minuis vos crescitis, y dla tego w Oyczyznie źle, że u Was dobrze.
Ja pro veteri confidentia przestrzegam, ile podczas quadragezymy
facite fructus meliores. Rozumiem że JmćP. Podskarbi, będzie teraz
liczeniem pieniędzy zabawny, WmPana constituet na mieyscu
swoim, ale obawiam abyś WmP. iakiey do siebie przywary niemiał,
według owego: Patrum in natos deveniunt cum semine mores
Abyś gdy woy twoy liczyć pieniądze będzie, WmPan nie targował
salutem Publicam. Przy liście WmPana, wziąłem kommunika:
cyą Proiektu Lipskiego, w ktorym definiuie Polaka moderni tem:
poris. A to zkąd czemu Polacy nie biią Szwedow, przyznam się
żebym ia też zadał questyą lipskiey Akademii, czemu Szwedzi Sa:
sow biią, a Sasi Szwedow nie mogą, ale że po niemiecku nie umiem z nie:
mi się wrzecz wdawać niechcę. Rozumiem iednak żeś to WmPan
na iakiś proiekt uczynił, żeś mi to przysłał, abyś też iako Tyronis in
Senatu sprobował sensum meum, pro tenuitate et realitate zda:
nie moie exprimo: Że dla tego Polacy n' arripiunt arma, aby krolowi
JmCi przywieść in memoriam, co poprzysiągł, iż absq tribus Ordinibus
Rplicae in materia Statu JKMy quidqm agere nie powinien, y że KJMy
nie może wypowiadać woyny, a raczey zaczynać, bo woyna iest
materia Statu, ad oes tres Statu należąca, a naybardziey ad Sta:
tum Equestrem, ten Stan bowiem, nie tylko nervum belli subministrat,
ale in casu publicae necessitatis Oyczyzny y krola piersiami
swymi zastania. Temu tedy Stanowi naybardziey in materia
belli decidere, ktoremu naywięcey ponosić należy; pokazuie ten
Stan że ex scitis do bokalowego personis nullum robur et praesidium,
bo Oni radzą a rady Ich Stan Rycerski acceptować niechce, y że
przezeń bydź musi kontrybucya, z kontrybucyi woysko, z woyska
woyna, kiedy tedy Rplita maturat bellum, Stan Rycerski na pla:
cu woiennym stawać powinien. §§ Wiedzą Polacy czego do
woyny słuszney a sprawiedliwey, secundum Theologicam et Politi:
cam moralem exigentiam potrzeba, ut sit justa, rationabilis et
legitima Causa, denuntiatio, seu declaratio belli, kiedy Pan
wyprowadzi takową woynę, pokażą Polacy, że siła mogą, y P. Bog
Dnus exercituum assistit et comitat, y zowie się woyna taka
bellum justum, zaś inaksza invasio, raptus alienae rei, exinde
neces

neces homicidia st stra Divina humanaq jura, y Bog vindex ubogich ludzi krzywdy, ktore dla maxym krola y konsyliarzow ponosic muszą, n assistit dla tego gdzie Boskiey assystencyi nie masz, albo bydz nie może. Polacy też assystowac Panu swemu nie mogą, kiedy Kmć inwazyą na Inflanty uczynił, te były preliminaria, naprzod wystat Jmci Pana Gałeckiego wdę na ten czas Inowłocławskiego, ad Extraneos machinando eos, co dotychczas tacito in pectore haeret, sed revelabit aetas u nas exinde crevit Suspicio, ex Suspicione diffidentia. Zapaliliscie WXMć ktore nec diluvio Sanguinis extingui może. Zwineliscie woysko y Rzplitą dyzarmowali, a ktoż od boku szablę odpasuie kiedy się bić chce. Absurda postanowienia Olkiennickiego absolute approbowali, to iest odnowę woyny. Etiam pro ultimo z swemi konsyliarzami Cudzoziemskiemi wchodziliscie in consilia, kiedy zamyslaliscie o Oyczyznie, że znac iakies prywatne bardziey ad turbandam quietem modi et intentiones a zatym profunda de absoluto dominio meditationes, wzniecone semina discordiarum między Panami, y Prowincyami, co sczynić każą, kiedy sobie z wielkim ukontentowaniem theatrum gladiatorum Pan wystawuie, zapłakać potrzeba, quis furor o Cives quas miscet acies, bellumq nobis sine hoste est, ktoremusz Panu podobaią się motus Civiles kiedy z nieprzyiacielem węgnie, ktoryz Gospodarz domu swego nie gasi niż cudzy się zapali, to u Dworu ieden pleyzer dum fraterno madent Sanguine mari a to y teraz woyna z krolem Szwedzkim a Sasi Tykocin odbieraią, co to u WXiąt za maxymy Sapiehow ruynowac, a z krolem Szwedzkim woiowac, o krzywdzie Sapiehow longum nimis esset pisać, dość że Tyrannis Pana do teyże przywiodła desperacyi. Konferencye Prywatne y Sekretne przez wieki w Panstwie naszym nie praktykowane z Moskalem y Brandeburczykiem, y WXiąt tam też wielu bytność cum postpositione nationis, kiedy dwoch Monarchow więcey uważano Błaznow niżeli WXiąt, choc Senatorow, ale narrabit posteritas hos nimia cupidine casus, ktorzy tam ręku brać nadstawiali, Konferencye czym były u WXiąt sekretnieysze tym u nas

podey-

podeyrzanisze, et nil nisi jubebant arripere metum bo iezli szto o arenem quibus auxiliis, modis, quomodo, quando, nie widziemy partum alium, tylko Agrippinum, co się teraz w Polszcze dzieie, ieszcze znać n'adolevit, albo alea versa in aliud, chyba opanowanie Elbląga, koronacya Brandeburczyka z iedney strony, z drugiey strony zbuntowanie kozaków na Dom Potockich, y królewiczów, ale versa alea in aliud. Świeci to teraz zewszęd zapalona Polska dla waszych Jaśnie oświeconych honorów, wiem o tym że Ci Przey Panowie na karty nie ziezdzali ani na ielenie łowić, ale kontrowertowali iako Polskę rozćwiertować y zkąd ią zacząć, wiedzieli że ex omnes Status Sui Szwed przy Polakach stanie, y z nim są niezwyciężoni, stanęło od niego zacząć, infallibile sobie rosczczęc emolumentum, ieżeli go za morze przeprawiemy, to snadniey z niegotowemi Polakami dokażemy, ieżeli też nie wynidzie, to mu sztukę do Inflant iaką przydamy, y z nim się zgodziemy, a potym mu to zewszystkim odbierzemy, aby tylko Polacy bez sukkursu byli. Nie dotrzymanie paktów Polity poprzysiężonych, fracta fides, nie każe fidem servare frangenti, y przyznam się że straszniejszym by był Pan, którego my na Tronie liberis suffragiis osadzili, a niżeli nieprzyjaciel, tylko ufamy sprawiedliwości Boskiey że za życzliwość naszą miłość y wiarę którey intaminatę Panom z tym y dobrym dotrzymuiemy, assistere mu nie możemy, y Waszym radom czy zdradom, chyba go tak Bóg dał pro instrumento ut nos colaphizet et affligat, przyiąć musiemy, my iednak in patientia, ex promissis et subsequentibus assistere nie możemy, cum n'e Bóg, y bydz nie może, nisi primo placatus, maledictiones enim inundarunt, sanguinis lachrimas, adulteria publica, homicidia, raptus supra et supra, n'victoriam, sed vindictam pollicens. Widziemy żeście nie zwyciężyli, a iakie Sasi czynią, y czynili exorbitancye, tak dalece że dwie części Polski w Duchownych y królewskich dobrach zawieraiące ad ultimam przyprowadzili ruinam, a trzecią część wsi Szlacheckich zostawili, iak kiedyście zaczynali woynę, toście iak koło kości mruczeli, teraz zgodnie z niemi ad Souetatem społnie ruszynęcie, a cóż byście byli z nami czynili, gdybyście

bydz elati victoria mieli, Satiq pati qm perire. Pospo:
litego ruszenia nie akceptowanie, ani Seymu doyscie qd Signi:
ficat, nisi in turbido pfundissimas de absoluto Dominio cogi:
tationes piscari, aby Polakow bez rady y bez sił, in casu Sub:
iecto victoria przydusić. Wyprawa się podoba Szerdegiestow
to iest pachołkow, aby obrócić arma in Antonium, Samych tych:
że zażyć dawszy nas in pdam. Xiąże Imć Kardynał lubkol:
wiek na zaslepienie y akcye wasze iest circumspectq, et re:
prehendit vos in spiritu veritatis, u was natychmiast zdrayca
Szwed, a samiscie artifices malorum, będzie trzeba przeciwko
Sapiehom, Kardynałowi, Leszczynskiemu, iakoscie uczynili
przeciwko Sapiehom buntować Stany Rplitej, o dura Sicut in:
fernus æmulatio, przegrzycie ieno nimia cupidine edeci, że
to Kardynał y Saski y Szwedzki miecz rękami swemi zatrzymu:
ie, widząc u was nierząd y niesprawę, y tak moderuie y tych
ktorycheście powadzieli, waszymi imposturami wprowadzoną
Rplitą w sidła trzyma ieszcze, bo uważaiąc że innocentissi:
mam w takie wprowadzoną Labirintha Rplicam p diabolicas
artes, broni y hamuie, Stara się o pokoy, na ktorym naywięcey
należy Rplitey, bo ci Dway Panowie w naszym Panstwie długo
dokazywać, y myby też radzi byli z Turczynem y Ordą prowa:
dzili woynę w Saxonii, ale rozumiem żeby się prędzey z Sa:
xony woyna nieprzykrzyła woiuiącym. Piękną scenę specula:
Gentibus na Polskim wystawiliście theatrum, Konwokuie
Senatorow, Equestrem Ordinem, ad operationem pacis, utiq
iure Suo Primatiali, widząc to, co się dzieie cum pjudicio le:
gis Rpcæ, aliści Templum Pacis na Conventiculum przechrcili:
scie, wychodzą Evocatoria że to in pjudicium Majestatis,
a nie in pjudicium Rpcæ, Monarchow bitwa y gonitwa po
Polszcze, piszecie Kardynał adhæret Szwedowi, a on się o
pokoy szczerze stara, nemine excepto zaprasza, do pospolitey
pracy y obrady, Wa. Samych, ut faciat qd bonum e in oculis vris

bobyscie wszyscy musieli bydz zdraycy, wychodzi sztuka zniszczenia Panstwa, zestabienia Polakow, braknie tylko przycisnienia y przyduszenia, z tych racyi zyczę iako miec chce Akademik bydz Polakom tym czasem torzami, nizli na wieki chłopami. kiedy K. JMć chce doswiadczyc quid valeant Poloni, quid ferre recusent, niech ten ogien zagasi bo ardet sine ullo robore rogus, y lubo serce upada do Pana przez wiow radę, a Jego akcye, nic iednak bez sposobu naprawienia się nunqm sera e ad bonos mores via trzeba P. Boga prosic et pœnitere bo dla czego Dawidowi P. Bog niedał mocy zbudowac kosciola dla tego zuchwalstwa krolowi, iezeli się voto adipiscendæ famæ latioris zapalit, przytłumic zyczę, konsyliarzow złych relegowac, krolową sprowadzic, cudzą zonę oddac, woysko dla konfidencyi Polakow formowac cudzoziemskie relegowac, woyne tym sąsiadom ktorzy Polskę ukrzywdzili wypowiedziec, stawy imieniem swoim, ręką y szablą szukac, to pokazą Polacy, że hæc bella placent, quæ possunt habere triumphum.

List Xcia JMci Prymasa na Seymik Srzedzki z Warszawy 28 Jan. 1703.

List WMciPanow, insigne do mnie affektow y konfidencyi przyimuię osobliwie w tym Rplity razie, w ktorym sero et pœnitenda discimy, że iuż se diffidendo, et dissidendo uprowadzilismy Oyczyznę w ostatnią zgubę, lubo my mogli nascenti adhuc małe nakrzepić szyie, antequam in magnitudinem exitiosam crescat. Teraz zas ab omni latere scisnioną widzęc tę Oyczyznę kiedy ią swoy y obcy rownie premunt remedia bydz muszą, aut maliosius tardiora, aut eventu difficillima. Cokolwiek iednak do osoby moiey należec mogło, nie dam z tego rachunku Bogu abym dla uspokoienia tey Oyczyzny dla dobra Jey nie miał czynic co z obowiązku mego et debui, et potui, teraz tu od kilku niedziel będąc, innego ratowania Jey nie widzęc sposobu, rezolwowałem się propria autoritate rozpisac listy do JchmPP. Senatorow tudziesz y do JchmPanow PP. komissarzow do Traktatu Rplity naznaczonych, aby na dzien 15 miesiąca Lutego ziechac tu chcieli, dla porozumienia co tez może

bydz

bydź za antidotum ad salutem Rpcz. Dla tego zas tym terminem antycypowałem Seymiki, aby co kongress Jchmciów tu uradzi, mogło bydź notum et comunicabile Urzędnikom, nie tylko in vim zmocnienia społney inter Cives konfidencyi, ale oraz aby się Sensy Senatus cum sensibg Ordinis Equestris łączyć y iednoczyć mogły, co donieść Urzędnikom deklaruię in tempore, teraz się Ich affektowi dalszemu zalecam, y Iestem WWMMPP y Braci uprzeymie życzliwym Bratem, y Dawnym Sługą.

List do Xcia JMci kardynała od JMci Pana Zychlinskiego Pisarza Grodzk: kalisk: Marszał: ka seymiku Srzedzkiego d 9 Febr. 1703

Odebrałem cum venerabundo osculo literam od WXMci, w ktorey łask Jego Panskich wyczytałem expressiones, list zas WXMci publicas materias wsobie niosący, publico plausu, et favore Woiewodztw czytałem wkole, y toiest naypewnieysza, że w radach wielkich y powadze Prymacyalney WXMci Woiewodztwa nasze primam spem zakładaią, wczym przez umyslnych Posłow WXMci winny honor, nieodmienną ufność wosobie Jego wyrażaią. Przypisuię zatym pusillą niską moię do noq WXMci weneracyą, et ppetua professione zapisuię sie.

Instrukcya do Iegosz Xcia JMci, od Woztw Poznans y kalisk: dana JMci Panu Ignacemu Gembickiemu kasztelanowi Płockiemu, y JMy P. Adamowi Chociszewskiemu przez JMy Pana Zychlinskiego Marszałka Seymiku Srzedzkiego d 5. Febr. 1703.

Kiedy wtey Rplitey terazniejszych czasow omnia loco suo mota videns, będąc undiq cincti malis, iakoby iuż na zgubę naszę conspirantibg fatis, zakładaią Woiewodztwa nasze primum

primum fundamentum et lapidem angularem uspokoienia
Rplity, w Prymacyalney Godnosci WXJMci, y nieporownaney Jego
w radach publicznych przezornosci, ktora we wszystkich akcy:
ach insignis enituit. Doniosą tedy JchMc PP. Posłowie Xciu JMci
Prymasowi mnie Wdztw Naszych kontestacyą zyczliwych chę:
ci, et tenerrimos affectus ku osobie Jego, y upraszać będą XciaJMci
aby pro Sua Primatiali dignitate raczył rebus succurrere lapsis,
Poniewaz zas Rplita przez rozne consilia iest disjuncta, upraszać
będą XciaJMci aby rady Swoie Prymacyalne ad unionem Rplitey
akkomodować chciał, et assistere raczył lateri KJMci, y tam ia:
ko nayskutecznieysze Salvanda Rpcae podał remedia. Cokolwiek
ztąd Rplity zedet emolumenti, to Sera posteritas magnae Activitati
et indefessis laboribus XciaJMci adscribet.

Instrukcya do J.KMci od Wdztw Poznan. y Kalisk:
dana JchMc PP. Michałowi Raczynskiemu Podsęd:
kowi Poznan. y Ludwikowi Szołdrskiemu Kasztela:
nicowi Biechowskiemu przez Uzwyz pomienione:
go Marszałka 5ta Febr: 1703.

Im częsciey Wdztwa Nasze, z poufałą unizoną do Maiesta:
tu JKMci Pana Swego M. recurrunt prozbą, tym większą szczerych
serc Swoich y zadnym nie podległych odmianom, Maiestato:
wi Panskiemu JKMci czyniąc expressyą. O to nie słowy ale rze:
czą samą zelo zelari chcą pro Dno, kiedy invicem obowiązą:
wszy się, stawać statecznie przy wierze S. katholickiey, przy
Dostoienstwie JKMci przy prawach y wolnosciach Swoich, upro:
silismy egremio Nri JchMciow Posłow do JKMci, Suppliku:
iąc aby JKMc P. N. M. ad avertenda quaevis Rpcae mala iako
nayprętsze Pospolite ruszenie convocare raczył, azeby aggregata
tota Rpca, mogła tandem skutecznie o Sobie radzić. Ciz JchMc
PP. Posłowie upraszać będą powtornie JKMci aby krzywdy
przez ludzi Cudzoziemskich JKMci w Woiewodztwach Na:
szych poczynione, miłosciwie nadgrodzic roskazał. A ze
clementia roborat thronum Regis, uniosą instancyą nomi:
ne

ne władztw do J.Kr. za Imć Panem Macieiem Gembickim Starostą Nakielskim, aby go w łasce y protekcyi Swoiey Pańskiey chować chciał, y przy Starostwie Nakielskim konserwować.

List J.W. Imć P. Stanisława Leszczyńskiego Wdy Poznańs na Seymik Szedzki d. 4 Feb. 1703 z Daszkowa

Nie zapominam się in extremo doloris Sensu, abym nie miał pamiętać zkąd pochodzi mea vitalis anima, oddawszy Bogu moiemu to com powinien iako Chrześcianin, recurro do WWMć Panow, nieomylnego spodziewaiąc się solatium, dzieląc żal moy z WWM. Pany, in hoc consortio, że iakom Ja kochanego Oyca, Oyczyzna wiernego Syna, tak każdy z WMć PP. życzliwego Sobie in privatum Sługę stracił, ktory gdy iuż za wolą Bożą recolligit dies aeternitatis, WMć PP. Mościwie revolvere dni życia Jego, uznacie rozumiem, że nec Cato post Libertatem, wiedząc że humana desierant consilia, znieść Ich ludzkiemi siłami nie mogł, zawarł oczy Swoie aby każdy przeyrzał iak ciężko na zgubę Oyczyzny patrzyć żyć dłużey nie mogł, gdy mu życia nutrimentum ex Bono Publico cessato, przeniosł się ad Superos, dla ubłagania Maiestatu Pańskiego, aby nieubłagane nad Oyczyzną avertat calamitates. Odpowiada iuż za akcye Swoie Dno Dnitium, Ja za nie chcę Rplitey y Jego zasługami zaszczycać. Nie czyni mi ustrzętu Stracona na usłudze Rplitey substancya, ktorą do ostatniego ziarna Cudzoziemska wyciąga Potencya, nie wzbrygam się poddać życie moie pod rożne y opaczne interpretacye, ktoremi się Oyciec moy karmił, bom w umieraiącym nie uznał, aby iaką Rplitey uczynił krzywdę, nad tę, że Jey dłużey nie służył. Nie odstępuię a pijsimis conatibus Jego, zaciągam virtutem ex illo, fortunam ex aliis, ktorą sacrosancte poświęcam na usługę WMć Panow, w każdego Serce, żyiąc ieszcze Oyca mego pamięcią wchodzę, nie na to, abym tam inveniam noctuisse fidem, ale abym opuszczony od Oyca in teneritudine reclinatorium Sobie znalazł. A teraz in gemitu łaskę się WMć PP. oddaię, a że Sam służyć nie mogę na teraznieyszym

Sey

Seymiku, WMćP. przepraszam, bo mi tak gwałtowne nieszczęście do rady lumen rationis obumbrat, tę tylko reflexyę zostawuie, że pamiętam naywiększe Mbie w tym Szczęście zaliczyć tam in prosperis qm in adversis bydź Sługą WM

Respons na Ten List od Wdztw. przez JmP. Zychlinskiego Marszałka koła, 5. Febr: 1703

Przesłałeś WMćP. kołu naszemu moestam literam, ogłaszaiąc śmierć Wielkiego niegdy Senatora JeMćP. Podskarbiego WK: Concivis nri, ktora iuż przedtym veloci, sed infelici fama każdemu z nas innotuit, y życzliwe Serca Braterskie perstrinxit, bo coż więcey maligna fatorum vis do tak wielkich Rzplitey nieszczęśliwości przydać mogła, iako kiedy in tanto Æstu malorum zabrała Oyczyznie Magnum Senatorem, Wdztwom Naszym fidus Concivem. Indolemq universalh wszyscy Się możem tego, et inopina sorte nostra, rozbieramy miedzy się żal powszechny, aby przez to serce WMćPana moerore plenum leniat. Życzemy WMćPanu superstiti faustos et longævos Annos, Solesq clariq nitentes, bądź w Oczasch naszych vera Patris Imago, et in orbe nostro luceas, ri Iugeas, ktorego gdy do konfidencyi Braterskiey y dalszych obrad zapraszamy piszemy się bydź.

List do JWJMćP. Lubomirskiego Kasztelana Krakow: Hetmana WK: imieniem wzwyż wyrażonych Wdztw, 5. Febr: 1703

Iak zewsząd in dies mala invaserunt całą Rzplitą, że inaczey propulsari nie mogą, tylko fortiter agendo, więc posłaliśmy ègremio Posłow do JkMćPNM. aby ad avertenda quævis Rpcæ mala iako nayprętszę Pospolite ruszenie zvocare raczył, y żeby zgregata tota Rpca mogła tandem o Sobie radzić. Upraszamy tedy WMćP. aby stosuiąc się do praw koronnych, gdy tego będzie potrzeba, Woysko Koronne z łaską Rzplitey iungere raczył, y pro statione Solazapatruiąc się na wszelkie nieprzyiacielskie progressy, contra imminentia pericula One opponas. Wzaiemnie zgregata Rpca w zapłacie deservitæ mercedis dobrze zasłużonemu Woysku bączyć się będzie. Co doniszczy przy winney WMćP. W. Wodza weneratiey

List do JMci P. Sieniawskiego Wdy Bełzk: Hetmana Polnego koron: od Teyże Wdztwa 8 Feb: 1703

Juz się tez na tę Rplitę zdadzą conspirare fata, kiedy iednego mieysca wolnego nie masz a colluvie malorum, nie znayduiemy tedy innego sposobu Salvandæ Patriæ tylko fortibus Postaliśmy Posłow do KJMci aby ad avertenda Rcæ mala Pospolite ruszenie convocare raczył, y zeby ogregata Rca mogła tandem skutecznie o sobie radzić gdysz vires junctæ fortiores bywaią. Upraszamy abyś WMć P. zniozszy się z JMć P. Krakowskim, gdy tego będzie potrzeba vigore legum publicarum Woyska kor: z Łotę Rplitę jungere raczył, et pro statione sua na wszelkie nieprzyiacielskie zapatruiąc się progressa otra imminentia pericula one opponere chcieli, Baczyć się będzie Respca y Amyculteres wielkiego Jmienia WMPa zawsze będziemy, y teraz ostanti animo y

Respons JmcPana Lassockiego Starosty Wyszo: grodzk: Deputata Trybunału koron: na list Xcia JMci kardynała Radzieiowskiego o tytuł Braterstwa.

I dobry katholik, y dawno poufały zyczliwy sługa, aletez y rowny we wszystkim in æqualitate rowno z Waszą kardynalską Mością, w tych ktorych nam świat zazdrości urodzony swobodach Brat, iako liberæ Rcæ spolney nas wszystkich Matki Civis, n in vim expostulationis, cum debita Sublimis WMcj dostrodzieia w kościele Bozym Dignitatis reverentia, in puncta listu WMci, punctatim dla tego trochę prolixe odpowiadam, nie zadaię strzez Boze WMci inhumanitatis notam, ze purpura Cardinalitia indutus n dignatæs nazwać mię Bratem, bom Ja to od WXMci iako dawny sługa przyiąc powinien, aletez poczuwam się zem nie iest postaremu, y ziadszy z oby na usłudze Rplity, y rozne w niey a teneris, y publiczne y prywatne odprawuiąc functiones, nauczyłem się iaki kazdemu z nas, juxta gradum et eminentiam Jego, honor, iaki tytuł nalezy, bez uszczerbku æqualitatis, ktora nas wszystkich nemine excepto y małych y wielkich porownywa, y mniey=

szych

szych a potentia protegit, et defendit możnieyszych, gdyż wszy:
scy w tey wolney Rzplitey za iednego, y ieden za wszystkich, et per
consequens ieden nad drugiego nie iest lepszy, wszyscy rowni,
y kto niechce bydź in aequalitate nostra, niechce należeć ad Rempub
Polonam, ani też może, boby to było contra Statum Iey, wyiąwszy Sa:
mego krola Imci P. N. M. ktorego my sobie libere Regem et Dnum
eligimy, et supra nos constituimus. Formula Creationis Car:
dinalium in Ore Oyca S. iest ta: Facio vos Pares Regib9, Superio:
res Principib9, ale to w tenczas weszło, kiedy Reges nie byli ieno
Reguli pod władzą Cesarzow, quasi Rectores Regnorum, iako te:
raz Baszowie pod Cesarzem Tureckim, albo też in Democra:
ticis Rebuspubl: byli, inr Caeteros Principes, ale kiedy teraz Re:
ges są sine dependentia, maią iura Majestatis, nie widziemy
żeby się kardynałom rownać z sobą pozwalali. Nie przywo:
dząc antiquiora exempla, recentia tylko nri Saeculi na dowod
tego WXMci położę, Cardinalis Bullonius Francuz, Cardinalis
Bonsius Włoch, nie krola Imci Francuskiego ale Polskiego S. P.
Michała nominacyi, On krolewski, ten krolowey nie dawno
zeszłey Magni Eleemosinarii, nie wstydzą się in publico przed
krolestwem Panstwem swoim stać, księgi do pacierzy poda:
wać, y przez wszystką Mszą S. z uprzykrzeniem przed oczyma
trzymać, kontentuiąc się tylko Pierwszym przed Arcybisku:
pami, Biskupami, na Dworze krolewskim mieyscem.
Kardynał Maciejowski Biskup krak: kazał był za krola S. P. Zy:
gmunta Trzeciego w kościele S. Iana warszawskim blisko kro:
lewskiego Tronu, rozbiiać Tron, kazano go zrucać, et tot alia
millena pokazałaby się, że krolowie Monarchowie kardyna:
łow, pro parib9 nigdy nie maią, ani Ich też pro superioribus
nad Xiążęty udzielnymi przyznawaią, traktuiąc Ich daleko
niżey niż Xiążąt, iako to WXMć sam wielkim Rzplitey mini:
strem y Pieczętarzem będąc lepiey wiesz, gdy listy do kardy:
nałow, albo z kancellaryi koron: expedyiesz albo od nich do
krola Imci z Rzymu pisane przyimuiesz, qua submissione pod:
pisuią się Servi, Xiążęta Vicini, Amici, Affines, Cognati Bene:
voli, gdy WXMć iako Pieczętarz pieczętuiesz Responsa od
krola Illustritatis, Xiążęciu sam się krol podpisuie Vicinę, Amicę,
Cognatę, Affinis, Archiepiscopis Electorib9, Episcopis niektorym

co stały

co Status swoie udzielne maią, iako Monasteriensi, Leodinensi, nawet y Xciu Oranskiemu, lubo to tylko Woysk Krolewskich Generalissimus iest, y trzy głosy ma in Consiliis, Gubernatoribus Provinciarum, Belgii, Sardiniae, Mediolani, Vice Regibus, Neapolitano, Siciliae, nawet et Supremis Ministris Coronatorum Capitum, a kardynałom nie tylko tak, iako y do nas wszystkich, na palec mały tylko skonczonego listu odemknąwszy się Joannes Rex, a przecię to mile przyimuią, y za honor sobie maią, trudno się tedy maią z koronowanemi głowami paragonować,

Christus Bog, iako Naywyższy Sacerdos postanowił, y iako Rex Regum Dnus Dntium, tego ktory stworzył swiat, sam tylko sibi absolutum regimen zostawił, Namiestnikowi zas swemu, ktorego pro capite visibili Ecclesiae suae ma na swiecie, zlecił non ut regat orbem, sed in praedicando Evangelio Dei studeat, Saluti Animarum ut agnoscant veram fidem exemplo Apostołow y Piotra S. ale y to postarzemu n regulas ad Disciplos ktorych w Duchowienstwie ~~[illegible]~~ Collegium Ichmw kardynałow na sobie reprezentuie, każde Sacerdotium ad unum solummodo Pastorem, ktoremu rzeczono pasce Oves meas, y ktoremu należy absolutum Regimen kościoła Bożego na ziemi, et cura propagationis fidei, ktoremu gdy iako Namiestnikowi Chrystusowemu communi Patri, wierni Panscy ze wszystkich narodow pro reverentiam krzyż na pantofli prawey nogi caluią, nie powinni przez to Namiestnicy Disipulorum Xsti nadstawiać swoiey, bo też to nie każdy z nich palpabilis. A iako Chrystus przyszedszy tu do nas na ziemię humiliabat semetipsum, tak y Gregorium Magnum Pontificem nie szpeciło to, że się nazwał Servus Servorum Dei, y tym pewnie co zwenit n elatio, bo iezeli z tego że się mianuią Pontificis Consilium, widziemy dobrze że Ociec S. absolute wszystko bez Ich rady czyni, bo iest in Spiritualibus absolutus Dnus, Cardinales tylko assistentes, aby napełnili Consistorium, gdy Ich zawołaią ad faciendam majestatem Oycu S. gdy akt publiczny przychodzi, iako directo Dno suo, a Monarchow Chrześcianskich Potestates et Dnationes na ziemi w Tronach swoich reprezentuiących Bog dał za Protektorow, et Pontificis et Eccliae et Universi Cleri Exoticos titulos, aut veris Absolutorum Principum servitoratus

dlatego

dla tego Polska zniosła, że Absolutis Dnis servire nie chciała,
żeby ci Panowie Principes, Duces, Marchiones, Comites, Vice
comites, Barones, nie uzurpowali sobie nic in libera Rblica Su=
pra aequalitatem Krolow, bo Im nie Natales honory przynoszą
ale merita, że Senator Polski y zasiada in Consilijs z Krolem
Panem tecto capite, a Xiążęta Servientes zdaleka na Pa=
now swoich zaglądaią, oprocz iednego albo dwuch na każdym
Dworze, a są intimae admissionis ktorych drudzy ni intrantes
iako lumina adoruią. Jan Zamoyski gdy wyzwał był Carolum
Sudermaniae Ducem krolewicza Szwedzkiego, a potym y krola
w Inflantach na poiedynek, gdy mu Carolus zarzucił imparita=
tem, żeś ty tylko Szlachcic Jeden, przez list pyszny bardzo, odpi=
sał generosissime, Titulos Ducum ni ambivi, neq oblatos recepi,
ostentus sum Nobilitate mea, y tym skonfundował Superbiam
Sudermani. A choćby y Mitrę Szlachcic Polski
na głowę włożył, y pod Baldachinem sobie usiadł w Maiętności
swoiey, wolno by mu to, bo w niey sobie Absolutus Dnus, y tam
przewyższa wszystkich Exoticos Servientes, Xiążąt Monarchow
Hrabiow, Baronow, ktorzy nie są absoluti in ditionibus suis, kto=
rzy choć Mitr y Baldachinow zażywaią, zawsze są in metu, żeby
ktorego z nich Absolutus Pan Jego nie wziął, z pod Baldachinu
ad Supplicium, maiący nad nim jus vitae et necis, Tu zaś u nas
neminem captivabimus nisi jure victum, y na nas bez nas nic
stawać nie może. Mamy też y Xiążąt Ducem Prussiae, Curlan=
diae, Semigalliae, Varmiae, Severiae, ktorzy maią pod sobą Prin=
cipes, Comites, Barones ale iako Panowie Ich są Vasalli et Fiduciarij
Reipub: tak Ich Tutelares et Subditi Oney nie Cives, ktorymi Rblita
Dna sui et illorum, disponit pro arbitrio suo, bo ten ktorego sobie li=
bere Regem et Dnum elegimus, libere dixit, iest Directus Dnus Ich, nie
iest iednak w tym inaccessibilis Rblita, że gdy Exoticus Tutelaris prosi
o Indygenat, y pragnie bydź in gremio Civium, albo mię(dzy) confraternita=
tis, a godzien tego, nie zbrania się Rblita, przypuszcza go snadnie ad
aequalitatem, ni arcet go a Consilijs, alias kogo bodzie aequalitas, niech
sobie ciężko nie czyni, a niech nam da pokoy. Usum Bra=
terstwa nie tylko na woynach, ale y w Radach, in Sago et in To=
ga, wzięła sobie Nobilitas Polska, asserendo inaestimabile Optimum
aequalit.

Aequalitatis Suae, in gubernatione et defensione Reip: żeśmy o
niey viritim radzić na Seymikach, przez Senat y Posłow na Sey=
mach, viritim Jey bronić podięliśmy się, Pares pariter pod Tytu=
łem y Szczęściem krolow Panow naszych, ktorzy tylko Sami Sup=
eminent nad nas, et St Supra aequalitatem, y ktorzy interessa
Reipub: tractamy, trzymamy z sobą iakąś konfraternią, Brater=
stwo nierozdzielne y wielcy y mali, y kto niechce w tey kon=
fraternii zostawać, y wstydzi się Szlachcicowi Bratu bydź Bra=
tem, nie ma spraw y in Consilio Reipub: Polonae, bo eo ipso, ma
się pro Exotico. A że JmX Trzebicki Biskup
krakowski maiąc electum w Osobach, nie każdemu dawał Com=
petentem Titulum, y nie każdemu pisał się Bratem, odnosił
też za to affronty częste, tak że listow Jego nie zawsze przyimo=
wano. Że kardynał Cotrus nie wizytawał Archiducem Mi=
norennem, ieszcze, Syna Cesarskiego, iest to na dobrey woli, wizy=
tować kogo, y nie, a ile z dziecięciem wydzie tych Ceremonii
nie czynić. Bawarski, Neyburski Xiążęta iezli kardynałowi
Bonsio ustąpili ręki, sprawił to respect Osoby Duchowney, bo ex
pietate czasem y Same Coronata Capita, postaremu kapłano=
wi rewerencyą czynią, ile Mazurowie, ktorzy maią osobliwą
gorliwość in reverentia Kościoła y Wiary. Że kardynał
JchM Nuncyusz, JchMci P. Woiewody Ruskiego, tanti nominis Heroem
w Sprawach Rplity, a rzekę totius Christianitatis z wizytą u Siebie
będącego indigne przyiął, każdy rerum gnarus, ingens levitatis
et imprudentiae WMci przyzna argumentum, y znać niego=
dzien był honoru Jego, kiedy go przyiąć nie umiał, iakoż
iuż tedy też więcey JmP. Woiewoda Ruski nie był u niego,
JmP. Pan w tym errores non sunt allegandi, raczey corrigendi.
krakowski od WXMci indebito calamo wspomniony, co uczy=
nił, stultissime uczynił, niechcąc więcey insultare impoten=
tiam animi Superbientis Purpurati, a co więcey że WMć Pan
approbare impertinentias kollegi swego non erubescis, ktorego
supprimere byś właśnie powinien, nie mogę inaczey rozu=
mieć, tylko że captivas intellectum proprium, in obsequium al=
teri, bo wiesz dobrze non vitiis, sed virtutibus eminere waszym
kardynalski

kardynalskim Mian należy. A co WMPan pi:
szesz że Polak kardynała nie widział, chyba malowanego, nie
dawno byli za krola Zygmunta Trzeciego, y za Władysława iuż
kardynali, Macieiowski, Radziwił, Jan Olbracht krolewicz. Że
nie często bywali, nie był to contemptus nri, iako WMPan pi:
szesz, ale raczey my to contemnebamy, wszak zawsze krolowie
Polscy mieli y maią ius nnationis kardynałow, iako y Inni no:
minabant Ich zawsze pro libitu, Włochow, Francuzow, czasem
y nie ad mentem Oyca S. a przecię to przyimował, y crea:
bat kogo nnabant, gdy tedy nnabant krolowie Panowie Nasi
Cudzoziemcow, mogli nnare Polakow swoich gdyby byli dbali o to.
Karnkowskiemu Arcybiskupowi Gnieznienu przywiozł był Nun:
cyusz Oyca S. do Łowicza Biret kardynalski, wzgardził nim, a uczę:
stowawszy, y udarowawszy Nuncyusza, otworzył okno w Pałacu
Swym Łowickim, y rzekł do Nuncyusza: quid mihi cum vestro
Cardinalatu, contentus sum dignitate mea Principali, dum fene:
stram aperio, centum villas aspicio, y z tym odprawił Nuncy:
usza. To przyznawamy że in privato respectu Digni:
tatis Ecclesiasticae extorquet na każdym, żeby y mieysca y roki
ustąpić grzecznemu kardynałowi, y każdy to chętnie uczyni,
ale też od kardynałow ile co się Polską Szlachtą porodzieli, y chcą
należeć ad Rempub. Polonam nie chcemy contemni, y nie chcemy
mieć Ichmściow supra Nos, y krola JMci prosiemy ażeby n admit:
tat Sublimiorem nad nas, bo by to była Diminutio Maiestatu Pańsk:
gdyby z niey miał udzielać większych honorow nad inszych Ichmściow
kardynałow, Confratribus nris, et Civibus Suis. Że Oiciec S.
ob recentia merita Narodu Polskiego, za strącenie Nieprzyiaciela
krzyża S. z Gościńca ad Sedem Apostolicam, na ktorym iuż był, y
prostował go do Rzymu, y Ich krew za wiarę S. y kościoł Boży
niewinnie przelaną, y tak tryumfalne JKMci odwagi, y wyr:
wanie ex faucibus Tyranni Wiednia, wrot do Włoskiey ziemi,
cohonestavit Narod nasz tą Parą kardynałow, oraz y krew Pur:
purą zapłacił, uszarłaciwszy WMPanow tym krwawym kolo:
rem, za panowania JKMci, łaska to Jego Swiątobliwosci, a nam
wszystkim obliga odsługowania. Famulus iednosz to

co y sam:

co y Servitor, Famulus po Łacinie, Servitor po Włosku, a po Pol-
sku Sługa; wolałbym ia być od WXMci wziąć Titulum Brata, iako
Szlachcic Brat WXMci, aniżeli sługi, bo to sieta na mnie mieć kar-
dynałow sługami; Jeżeli Braterstwa WXMć Szlachcie Polskiey
dawać nie będziesz, Sam sobie przez to ubliżysz honoru bo się
WXMć wprzod urodził Szlachcicem Polskim, niż Xiążęciem, pogo-
towiu niż zostałeś kardynałem. Ja iako WMM Pana dobr. uniżo-
ny sługa, służyć tu na tym mieyscu WMM Panu dobr. memu
gotowem, iako temu, ktoremu usługę moią cum loco Consecro,
Zostaię Waszey kardynalskiey Mći Dobr. mego in omni parita-
te Rawny Brat, y uniżony sługa. NN

Mowa JMci P. Jozefa Kraiewskiego Posła
z W. X. Litew: na Seymiku w Srzedzie 15 April: 1761.

Od narodu WXL. ad gremium et Coronam unum Panow
przybyłem delegaty, od narodu tego, ktory za lotem Sarmackiego
Orła, wszytkie Equitis Sui moderuie zapędy, to mu destynuie pro
meta, co pro Obiecto sobie przezorna Jovis Vitis upatruie źrzenica, nie
zraziły go ex via Aquila, ani a pedisequo oddaliły cursu, ciężkie cza-
sow, y liczrych wiekow przeciągnione rewolucye n'jus habuere no-
cendi; bo prospera et aspera zawsze communia maiąc, gdy rożne
Państwa celeri rotata turbine, wieczną niemal incynerawane nie-
pamięcią mutato nomine w popiołach swoich, y Geographach quae-
runt quid essent. Sama Korona Polska sacro Unionis spoiona fæ-
dere z WXL. gdziekolwiek seu fata vocabunt, seu gravis iræ-
orum, paribus złączona iugalis dotychczas neminem metuens
metuenda zostaie, ile nieprzyiacioł tyle zwycięstw, ile woien
tyle tryumfow, liczyc. Centum stipata furoribus, bella pro bellariis
y iakoby levem ludum agens wielkością imienia swego habi-
tabiles wszędzie napełniła oras. Imperium terris, famam nomen
æquavit Olympo. Widzi świat, y przyznawa hac unione nihil
maius, nec rarius unqu. ale bardziey zazdrości gdy quot in orbe
Regno tot Regnantium mancipia, sub judice iednowładney iz-
cza Potencyi walecznego zas Lecha a Condito Regno WXL. na-
rody po skrępowanych perennaturo vinculo sercach, Cives se esse
non Servos zaszczycaią, Monarchom swoim Tutelam sui, non
Servi:

Servitutem tradunt, y tym fidelius, quo liberiq ultroq volentes
Imperantibq parent, bo iako koronny Orzeł bespiecznymi okiem si:
ne vindice in pupilla radio, w naiasnieyszym zwykł się przeglądać
Słońcu, avertatq pubescentes ad Æthera nidos. Tak W.X.L. Eques pro:
pinata od niego indole, impatiens twardego hamulca, meliq facili
fræno regis trux animi lues, zazarta inwidya przez Sąsiedzkie zdra:
dy, y ludzkie dyffidencye złotey wolnosci często livida minabaś Sy:
billa, pierwey iedrak infringet, qm imprimet dentes, bo in car:
dinibus Suis dobrze ufundowana longo interjectu Sæculorum, nie:
poruszona, to induit statura, że adversis agitata crescit, ipsa vexa:
tione ziednaczaiąc się, radices altiq agit, adversusq pondera surgit.
Padła ta fatorum Crisis osobliwie na W.X.L. a to czyli fræno torren:
te secutæ kończącego się wieku, czyli też z drugiey Strony z swobod
Szczesliwosci, dum terra feros partq edidit, inania monstra gygantes
znalezli się mowię Tacy z Starszych Braci Naszych, ktorzy vitio
ń virtute potentes za faworem Szczescia y naiasnieyszych łask
skoncentrowawszy w domu swoim honory, zbliżywszy Æthereis culmina
sedibq daley ieszcze chcieli tumida jaculari vota, a podobna socium
habere cum Jove nomen, bo majestatis arrogando, libertatis de:
rogando juribq, ministeria Rplitey in despotica przemieniwszy
dominia, coby mieli parere oney imperabant, wyzuwszy się ex
omni æqualitate, furorem za prawa statuebant, et in Capitali:
vium pro libitu sæviebant, viderunt sub pedibq leges subjecta
Nobilium a pogorszenia swiata, że paucorum improbitas publica
calamitas fuit. Ingemiscebant długo pod cieszkim iarzmem
generosa pectora wolnego Narodu, y pewnie tanta ex gente prze:
szłoby reliquias numerare breves, gdyby opaczne fata nieprze:
mieniły in melius. Juribq Suis et Domina sui Rplita na Ele:
ktoralnym koniu gdzie Ministeriorum circumscriptio, Jurium
adæquatio, annuente Numine, a faventibq WWXL. affectibus,
vestris a fascibq sceptra, vestrisq fulta lacertis za co WWXL.
immensam gratitudinem, perennem WWXL. zapisuie gratiarum
actionem, usuram pro beneficio ipsam memoriam beneficji pre:
zentuiąc w niezliczonych czasiech na pamiętnych sercach iako
immortali transmittendum volumine Gdybysmy się iuż in posses:
sione zupełnego Szczescia bydz rozumieli, zesmy ad regulæ prawa

corrig:

corrigentem przyszli, aleści zapamiętała na swą y na cudzą
zgubę ambicya przeciwne kule na świętobliwe Rzplitey uform:
mowała sancita, hanc sibi elegit legem, nullam servare legem
Zewsząd tedy cyrcumstancye, densorum turba malorum mu:
si arripere si quaerere consilia, przedsię użyć remedia, które
in repentinis casibus ex ipsis casibus hauriuntur, a sera pro nullis
reputari zwykły, boć zwyczaynie mała pusilla mogą moram
pati, ingentibus obviamus in abruptam tedy sturmaciam casus
illicitos wynosząc że się zawsze sub aequalitatem nowe sta:
nowiły circumskrypcye, contra zaś matura pericula sąsiedz:
kiey woyny y ex fomentis domestici hostis, według danego
in facie Rzplitey całey do Archivum skryptu, życia fortuny y wolności
naszey oraz praw sine viribus tutis woyska nowego erekcyą commu:
nire musieliśmy, co laedere affektów WMMPP. nie może, y owszem
stabiliendis si debilitandis famulas vinculis bo wybiwszy się z
niewoli Wolny Naród, oddaliwszy od siebie reprobos sensus dissenti:
entes zawsze a publicis sancitis, teraz iako mens unica Regni
wszelkim onego akcyom cooperabit securius liberius aget, ultro vo:
lens faciliusque sequetur, cięższych także podatków rumores si meru:
ere ensem, si dependentes od całego Seymu exactiones aggrava:
tiones ale tylko inordinati cursus ad mentem novellae legis, y da:
wnych praw, iako to czopowego, szelężnego y hyberney contri:
butiones resolvunt, co si tacemus sic nec culpa vocari pt musząc za:
tym fatale malum per verba levare, a to ex eodem fonte et gurgite
tery z zawziętey mowię in perniciem dobra pospolitego machi:
nacyi, uprowadzone woyska J.K.M. in viscera Oyczyzny naszey
coby miały ad exigentiam niedawney konstytucyi cedere a
finibus, one teraz ex instinctu privatorum gravius incurrabunt sluk.
tak iż niezadługo stabunt campi cultore carentes vastoque quasi
nemo vindicet iacebunt arva. Non minor y u tym querela
iusto dolore nostro digna że ab iniquis consiliis preeminencya
Koniuszostwa W.X. exotico, nie maiącemu Indygenatu konfe:
rowana, z kąd ażeby pieszczona swoboda w cudzoziemskie nie
była obrócona zwyczaie, y w tych y innych pretensyach, y wszy:
stkich desideriach swoich Naród W.X.L. fraternas WMMPP.
amplectitur aras, upraszaiąc supplici prece ażeby WM Panowie
in concives iedney Oyczyzny, synów eiusdem matris ubere satis

zywl:

życzliwych affektow candore, y Braci swoich szczerą miłością prosequi chcieli, pro legum auxilio sociatis votis y poufałey relacyi nexu habere raczyli, daley parco verbis, nec nomina tango, ale o łaskawą upraszam Audyencyą daney mi od WXL instrukcyi, po ktorey przeczytaniu passiones, dolores, et desideria WXL opowiedziawszy nie wątpię że słuszną w sercach WM[ci] PP znaydę kompassyą, pewnie quos Amor et libertas perpetuo foedere strinxit non resolvent fata.

Mowa do KJM[ci], JMP[na] Pana Karola Suchorzewskiego Posła z Woiewodztw Poznanę y Kalisk: miana 20 Martii 1701.

Od tych Woiewodztw ktore zawsze prae oculis y w nayosobliwszey konsyderacyi Majestatem et libertatem in pectore maią stawamy y k. m. k. P. N. M. przy dostoienstwie WKM[ci]: vitam fortunam et Sanguinem składamy przy prawach, y starych wolnosciach naszych, si quid vita charius, et carius opponimy y insinuamy iako naydelikatniey dobrotliwemu WKM[ci] Sercu, aby nad delikatnym nad wolnym Narodem panowaniem, uberiora miłosci ku Narodom Naszym y Dobru pospolitemu solatia ferat, y abys WKM[ci] iako łaskawy Ociec więcey się ku nam z miłosci Oycowskiey domyslić raczył, niżeli my z żalami naszymi domyslić się chcemy. Skarżemy się pełnym ufnosci Sercem, że leges condunt ut servent, kiedy nie tylko Seymu sancita et exequunt ale y Sam Seym y novellam legem assekurowany tot vicibus nie tylko differt, ale zda się że et aufert. Supplikuiemy aby WKM[ci] P. N. M. dał nam iako nayprętsze to Spiraculum vitae bez ktorego Status Nasz chyba trahere vitam, nieżyć może. Jeszcze Seymu konstytucye ubespieczeniem Stanow Rzplitey tanto cum vigore wyrażone o wyprowadzeniu y więcey nie wprowadzeniu Woysk, to denotat naszą Staropolską ku Panom Swym poczciwosć, kiedy lubo się to nie pełni, wyprowadzenie Woysk za granice nasze, przecię się nie rzucamy uchoway Boże ad media, za Samym WKM[ci] nam prawnie pozwolone, ale nie przestawamy iako nayuniżeniey prosić, aby heroiczne WKM[ci] Serce, na Nieprzyiacioł swoich niezwyciężone, na prosby wier:

nych

nych Poddanych Swoich zmiekczone było, y Woysko tandem totaliter
wyprowadzone było. Antecessorow WKMci Swiątobliwych y nam
szczęśliwie panuiących, nie żadne woyska, ni potężne iakie
w miastach praesidia, sed tutabat Amor, wiedzieli bowiem Swią=
tobliwie Praedecessores WKMci że tutior zawsze amatus quam
armatus Princeps, gdzie zaś Sinistro Respublicae fato, tąż drogą
ex hisce inconvenientiis woyna Szwedzka, o ktorey nie wiedząc
Cała RPlita bella experitur. Przypominamy iako nayuniżen=
szą Submissyą gdy Heroicum WKMci pectus, według wspaniało=
ści Serca Swego Panskiego na recuperationem avulsorum się
rozpędziło, nie oglądając się na to że iure cardinalissimas leges Woy=
ny sine Statu RPlity podnosić się nie godzi, mocą iure liberta=
tem et Majestatem restringit Contractus. Y ztąd Supplikuie=
my aby ten casus tenerrima WKMci conscientia ad decisionem
Stanow RPlity do Seymu Suspendat, ktory libertati nostrae pro=
fundiores inuitat metus. Prawa nasze N. M. P. nie na kamien=
nych tablicach, ktore o lada skałę rozbić się mogą, wyryte są,
ale na papierze pisane, a nayosobliwiey in candore wiernych
Civium Serc, a Serce primum vivens, ultimum moriens, tak
z prawami naszymi żyliśmy, y tak umrzeć chcemy. Tragicus
WKMci Casus pociąga żałosną owe gdzieś przymowkę: vix
Patrem novere prius jam funera Matris, kiedy na początku
Panowania WKMci widziemy w WXL ginącą RPlitę bo ni
propter hoc Civilia bella ut vivamus agimus Horror Civilis
Sanguinis moveat, compellat Heroiczne WKMci Serce tu=
dziesz poslubiona tey RPlity miłość, aby ten tak wielki
y podeyrzany Unii z koroną przytłumić pożar, commiseratio
oraz nad tak wielkim y dobrze zasłużonym Domem w tey RPlity
JOWWych PP Sapiehow, tudziesz przyzwoita Cnota, restitutionem for=
tun Honorow, et jurisdictionem evincat. Daią ten dowod Wo=
iewodztwa nasze iako ich inwersya WXL perimit status kiedy
nie tylko pokornie proszą, aby wszystko in orbitatem legum
miłościwie uprowadzić raczyłeś, ale też aby od tego zamie=
szania immunes contagione nie grzeszyli, et Securitatem for=
tun, honorow, regia virtute provideas, et ne verba jurantium
dicant. Iako to JmP kasztelan Wilenski, JmP Podkanclerzy,
JmP

JeMć P. Starosta Bobruyski. Te są Woiewodztw naszych vota, toż ro:
zumiemy et populorum tey Oyczyzny, nie prywatne iakie desi:
deria, ale publiczne Całey Rplitey Suspiria, aby, quam a majoribus ac:
cepimus, eandem Rempubl: Posteris relinquamus. Gens libera Sumus
nemini Servivimus unquam, na dowod tego Samego czytamy Instru:
kcyą, ktorą nie tylko pro decore Rplitey ale Naiasnieyszey Głowy
WKMci refert usurpationem, titulum nad Prusami, y żeby Kan:
cellarya Wielka, ut ni impingat in derogationem WKMci y Rplitey
pokornie prosiemy. Tę tedy Instrukcyą do nog Panskich WKMci
deponimus, ut tu animum przy Dostoienstwie WKMci, przy prawach
y wolnosciach naszych żarliwosci, ktorą krwią naszą w Antecess:
sorach wysłużyliszy, y dotrzymawszy, tantis parta malis majori
cura, metuq Servant.

Mowa Antekomicyalney Rady JmćPana Ra:chwała Leszczynskiego Wdy Łęczycki: w Warsza:wie d 18 Jan 1701.

Ustały czasy MMMPP. a BBMM. gdzie bez tłumacza mowic się go:
dziło, et evitare malignum interpretatorum ingenium, ktore Pa:
na, Cives, et Rempubl: colludere zwykło, przychodzi mowić tyl:
ko konsolacyą, że ieżeli kiedy, to teraz hujus Consilij Sama Rplita in:
terpretabit, każdego zdania ponderabunt, ni numerabunt Sensu, mowić
tedy będę tym Sercem, ktorym ledwie z choroby wstawszy do Krakowa
do usług WKMci czołgałem się, y wiernie służyłem, to pro objecto
maiąc, aby dulcem inter Majestatem et libertatem trzymaiąc har:
moniam WKMci Rempub: y siebie samego nie zawiodłem, miiam tak
ozdoby, flores qui apparuerunt in terra nra, idę ad puncta Anteko:
micyalney rady, ktorey żal się Boże, że Sub Augusto WKMci nomi:
ne spinas, ni rosas fert, kiedy laurową ab extra merenis Coronam,
ex Spinis w Rplitey naszey przeplataną widzisz, dobrze punkt pier:
wszy wyraża gdy o tym naymniey mowi plus Sentit quam dicere possit,
obrzydlismy nie tylko postronnym Narodom, nie tylko Rplitey, czego nigdy u nas nie
słychano, każe o tym iak nayczęsciey, aby posteritas ni loquat, ne tiant
ista palam, cupiantq in Acta referri u Narodow, u ktorych y bez
tego y bez żadney racyi iesteśmy podobnych akcyi żal się Bo:
że Suspecti, drętwieie nad tym Serce nie Polskie ale Chrzescian:
skie

48 skie, co się w tey Rplitey stało, bo lubo WXL. osobny sobie affirmat illacyą, zaiedno mam to WWk. corpus pod Naiasnieyszą WKMę głową, y to do naypierwszey podaię reflexyi WKMci, co się stało cum juribus Majestatis Iego, co się stało cum authoritate Senatus, co cum officina legum Izbą Poselską, za czym nie WXL. ale całey Rplitey succurrere należy, iakoby zaś leczyć te vulnera, nie potrafię, Boska to dotknęła ręka, chyba ią Vicarię potestati leczyć naybardziey potrzeba, cui dat sua dextera pondus, że iednak radzić powinienem, to co sentio mowię, a żebym był pewnieyszy, a nie zbłądził, z uczaiem prawami ztwierdzonym, nie dowcipem moim mowić będę, aby mandaty oboiey Stronie wydać, że Rempubl: dum putant suam tractant ut alienam, oto proszę WKM P.N.M aby p[er] Consilium pokazała się WKMę bydź Panem, a Rplita prawdziwą Panią, nie w te czasy WK. gdzie in scissione pełne dobroci Serce, ne in libertatem impingat, titubat teraz pro libertate et servatione jurium WKMę exardescere powinno, aby in hoc consilio nie mowiono na ktore się cała Rplita zapatruie, qui n vitat peccare dum p[ote]st, & już to pochlebiać sobie nie potrzeba, justitias nras, judicabit Dnus to tedy życzę, iako strictissimam z naymnieyszego słowa mego, Oyczyznie y Sumnieniu reddituryą rnem, aby mandaty oboiey stronie wydane były, reskrypta potym iako Nayostrzeysze ex Senatus Consilio Securitas Personarum, Bonorum, et Ministeriorum, Podatki iako sine Republ: formowane, ten ogień zarzące annihilowane były, Woysko iako nova forma zaciągnione zkassowane było, tak ead podniesione ne involvat Rempub: ad ulteriorem Reipubl: decisionem, bez ktorey ani zwiiać ani zaciągać, ani sprowadzać nie godzi się, zwinione było, involveris przez to WKMę niewinnie, a za głową swoią całey Rplity corpus, w ktorey to Primum, principale, delicatissimum et fundamentalissimum jus, tak Augusti tempora mosty. N.WK, a że w nayostrzeyszych okazyach p[ro]dere ensem, n crimen erat ale uchoway Boże tarczę ktorą się kto zastawiał stracić, było capitale, symbolizuiąc że więcey in oservatione a niżeli in aggressione nayw[ię]kszych y naysławnieyszych imprez należy, Ius p[rae]missis konkludowany przez prawo, y przez antekomicyalną radę idzie Seym, ktory gdy według prawa p[er] expressum opisanego

nego u WKMci konserwowany będzie ad nomen konstytucyi vene=
rabundus assurgo, y mowić przeciwko temu erubesco, aby Sena=
torem będąc, nie zasłużył tem nikczemnego owego żołnierza
nagany, ktory ducis jussa interpretatur non sequitur, żadna mię od
tego zbić nie może cyrcumstancya, ani in partes trahere
reflexya, dałby to był Bog, żeby według konstytucyi mogł się
był na ten czas zmieścić Seym, moglibyśmy nie byli tak stra=
sznego u Rzpltey nie widzieli pożaru, ktory niewiedziel czym
zagasić, chyba iako tam ktoś extinxit ignibus ignes, delikacka
natenczas Wielk: Marszałka ręka potrafiełaby przez dobroć
WKMści P. N. M. ubespieczeniem, y uspokoieniem się Oboyga Na=
rodow, że ustały burze, ale prudentissima Respubl: ktorey Ia ani
poprawowac, ani sięważę promovere Seym, o tesz tedy iako
naypokorniey WKM. P. N. M. y iak nayprędzey proszę, ktory ani WKMci
ani Rempl: ani siebie samego zawiedzić niechcę, większy zawod
zachoway Boże przez to by był WKMcy niezłożony Seym, ptot actu
deklarowany y intymowany, anizeli tym, ktorym Heroicus pe=
ctus WKMcy podobno lactatur. Wolę N. M. K szczerze mowić, abym
pokazał że szczerze służę, y niewstydziłbym się tego ktorego=
kolwiek czasu, ani przed WKMcią, ani przed Rzpltą, ani w Sumnie=
niu moim przed samym sobą. Drugi punkt N. M. K. oportunissi=
me podany o koronacyi Elektora Brandeburskiego, eo momento
quo coronabatur przypuszczony gladiatoris to tylko iest in arena su=
mere Consilium, takie zas Actus wcześniey niż się dawaią po=
dawane bydź powinny, a kiedy się iuż stało, iako materia deli=
catissima Seymowi relinquenda. Do krolowey JMci wdowy
znam się iżem Iey był sługą, glorior, chętnie y assentio, aby
do Seymu przyszłego to devotionis beneficium a Senatus Con=
silio dep. a że iednak krolowey JMci dependet securitas praw
od Rzpltey, tych securitatem zupełnie odkładam do Seymu,
cum periculo praw krolowy JMci p Senatus Consilium. Wnie=
siony punkt do WKMci JMci Pana Wdy Wileńskiego meretur
omnem u WKMci y całego Senatu reflexionem, a dopierosz
decisionem res ipsa loquitur, że eo usque acerbitas fatorum WXL.
Advit, że et in absentes, bez przysięgi dobra konfiskowane
były

były, iako kiedy JmćPan Starosta Bobruyski circa juramentū Au: sznie skrupulizuie, tak słusznie prosi, aby Authoritate Senatu Consilii p expressum punctum Securitas bonorum JmćP Staro: sty Bobruyskiego, y to punctum decidowanie było, aby pro fide Sua ku WKMci no luat po liteusku pdrani. In eam navi zdamisię nawigat JmćP. Podkanclerzy W.X.L. ktoremu non deesse tak WKMci iako y całemu Senatowi po wniesioney iuz quaestyi, byłoby da: rejus iniquitati, exprobrare Actus, ktoremi iako widzę cały Senat brzydzi się et detestat. A teraz WMK. aby iak się cie: szemy z odebraney WKMci korony, tak żeby tey mizerney Pol: pod Naiasnieyszym WKMci imieniem, Omnis mensis sit Augustus.

Copia Listu JmćP. Wanderdega Ministra Statu Gallid z Paryza 13 Augusti 1697 donoszą: cy o wyiezdzie Xcia de Conte do korony Polskiey.

Doszły tu listy WXMci y JeymPaniey Łęczyckiey do rąk Jorda JmćP Francusk: Pana Moiego, de data z Warszawy 29 Junii et 6. Julii Anni 1697, w ktorych wielka ku Domowi KJMci dewocya a za nią y niemnieysze honorow do korony Polskiey akcessye pokazuią się, za co iako iest KJMć WXMci nieskonczenie obli: gowany, tak okazyi Tey, o ktorą za radą WXMci przez czas dłu: gi nie bez nadziei otrzymania staralismy się, omieszkać nie chcę, dysponowat do tego rzeczy aby coprędzey XJmć de Conte stawat na granicach Krolestwa Polsk: Więc że zawziętość y złość kolligatow, ani morzem ani lądem wolnego y nale: żytego przescia dla utrzymania interessow swoich do Polski pozwolić niechce Xciu de Conte. Droga zas, ktorą WXMć y insi proponowali na Stambuł y Wołochy nader przeciągła w zabawie zas wielkie Niebespieczenstwo, Naiasni: Krol Nasz dociekł wielką przezornoscią swoią tego sposobu, przez ktoreby y insze przebydz niebespieczenstwa y prosto do Gdanska prze: brać się mogł. Była tu gotowa kryształowa sztucznie robio: na kareta w Dunkierku, w ktorey niegdy KJMć Amster: damski lustrowat Porty, do tey destinowat KJMć przysta:

nych

nych sobie od Xiążęcia JMci Sabaudię osmiu Bawołow, żeby One za:
przęgszy w nię bespiecznie się mogł przebierać po dnie mor:
skim aż do Gdańska Xiążę de Conte. Spodobała się ta inwen:
cya y sposob Parlamentowi, na ktorym skonkludowano, że spo:
sob lepszy do oszukania złości y przewrotności kolligatow znaleść
się nie może. Wyiachał tedy z tąd wczoray Xżę JmC de Conte
do Dunkierka zaraz po południu, odprowadzały go Damy Fran:
cuskie w liczney kalwakacie, Sam w Pantoflu krolewskim
siedział, z krolem JMcią, ktory dał mu prawą rękę y mieysce
iako Elektorowi Polskiemu, Ciągnęły Pantofel Sliczne dźwieć ko:
był: Madame Szampani. Madame de Vitri. Madame de Szato:
wille. Madame de Szullerve. Princisse de Conte. Madame de
Hoffel, bogate przybrane. Wiozł Princeps Luxemburski, z Mar:
grabią de Hordi krolow Jchmciow, Stanęli w Dunkierku we
trzech godzinach, bo nader wyrachowanym powozem iechali.
Jam się też do kozła przyczepił, y rowno z Stangretem z krolem JMc.
w Dunkierku, wysiadszy z Pantofla nic nie bawiąc, bażantem
się tylko posiliwszy, y pietnascie abuchtow od Cesarza JMci Tu:
reckiego na tę drogę przysłanych z skorzanym mieszkiem, tu:
dziesz dzban kobylego mleka przez flotę Oryentalną przy:
słanych z sobą wziąwszy do tey pomienioney karety, ktorą
KJMć Francuski oleykiem z mozgu kałmuchowego dystylowa:
nym, aby tym sposobem biegła, nasmarował, z dwey własney
podrożney peruki kwacz wrobiwszy na znak Braterskiego
affektu. wziął XJMć pod się tłomoczek ze 30 millionow kon:
cepti dobrego, ktorym go w tych dniach Monsieur Masarini
z Antypodow supplementował, włożył na karetę Acum ma:
greticam, et globos terrestres, w ręką wziął prawidło, ktorym
pomienione woły kierować ma, ruszył się iuż z brzegu Dunkier:
skiego własnie iak do dyabła, o iedenastey godzinie przed puł:
nockiem, poszły wesoło przykaiąc bawoły. tak rozumiem, że w krot:
ce pod laterną Gdańską pokaże się. Proszę tedy moy dobr: imieniem
KJMci Pana moiego, abyś coprędzey Cugi y karoce twoie wyprawo:
wał, bo tam ten poiazd na dalszą drogę nie zgodny. chyba żeby

do Gdan

 do Gdanska motławą, a potym wisłą miał się ten Odważny Xiąże przebierać pod Dworek OO. Jezuitow Warszawskich między Warszawą a kamedułami nad wisłą iako z mappy Xięstwa Mazowieckiego przystaney wyrozumiewam, każe moy Dobr. na gorze czekać aby dyspozycya Pańska iakiego o: mieszkania nie miała, ieżeli ter dokończenie będzie nas tam pełno dla przysługi tey Panstwa, tym czasem moy Dobrodz: każ na gnoiowey gorze pieczarki zbierać, bo to nayleysza bę: dzie po taki cieszkiey drodze refekcya. Jegmci Panney Leczye: kiey, muszek pudełko, motylow sztuzinaw, y maszkarkę żona moia posyła; A ia się tasce WXMc recygnuię.

Epitaphium JcMc P. Sapiehi koniusz: Liten:

Franciszek Stefan

Filius hic magnus, Magni Ducis, aut Magis magni,
Oppressoris ex hoc viscere factus acer
Praefectus stabuli Lithuarium jacet ille Sapieha
Qui Sapuit, supra qm̃ sapuisse licet.
Huic supra aequales, libertatemq nitenti
Nil sanctum, qd n̄ polluit ambitio
Ausq Civili Patriam confundere bello,
O justis nimium pdita repta Djis
Qui carpere ardebat Cives, est Captus ab illis
Atq mori meruit, vivere qm̃ piguit,
Armorum crebro misere confossus in ictu
Vulnera quae Patriae struxerat, ipse tulit,
Corde ferox, aetate florens, patiensq laborum
Luce diuturna caetera dignus erat
Civis si coleret Patriam, si verteret arma
In n̄ cognata bella ferenda manu
Miles hic strenuus foret, ast his manibq auctor
Quisquis adest, timeat numina justa sibi
Attendant Patres Patriam. Fratres doleantq
Phrix melior plagis talibq esse debet,

Discite

Discite juvenes, et quos produxerit ætas,
Casibus his, Patrios non temerare Deos
At qui quiescenti Cælos vovete quietos
Quem nequijt plangens turbine terra pati.

Obszerność Wielkiey Polski

Wielka Polska zamyka w sobie 8 Woiewództw; Poznańskie (do którego Ziemia Wschowska należy) Kaliskie, Łęczyckie, Brzeskie, Inowłocławskie, (które dwa Woiewództwa zowią się Kuiawy) Sieradzkie, Rawskie, Ziemia Wieluńska.

Senatorow w Poznańskim Wdztwie 10. Arcybiskup Gnieznienski, (który się w Duchownych sprawach Legatq Natq to iest Nayvyższego Biskupa Rzymskiego Portem nazywa, et Vice Regis titulum habet.) Biskup Poznański, Woiewoda Poznański, Kasztelanowie Poznański, Międzyrzecki, Rogoziński, Szremski, Przemętski, Krzywiński, y Satecki.

W Woiewództwie Kaliskim 7, Woiewoda Kaliski, Kasztelanowie Kaliski, Gnieznienski, Lędzki, Nakielski, Biechowski y Kamieniecki.

Woiewództwo Sieradzkie zamyka w sobie 4 Powiaty: Sieradzki, Szadkowski, Radomski y Piotrkowski; Senatorow ma 5, Wda y Kasztelan Sieradzcy, Rospierski, Spicimierski, y Konarski Kasztelan.

Woiewództwo Rawskie 4 ma Senatorow; Wdę Rawskiego, Kasztelanow Rawskiego, Sochaczewskiego y Gostyńskiego.

Woiewództwo Łęczyckie 5 Woiewodę Łęczyckiego, Kasztelanow Łęczyckiego, Brzezińskiego, Inowłodzkiego, y Konarski.

Woiewództwo Brzeskie ma trzech Senatorow Wdę Brzesk. Kasztelanow Brzeskiego y Kruswickiego.

Woiewództwo Inowłocławskie 3. Wdę Inowłocławskiego, Kasztelanow Inowłocław. y Bydgoskiego.

Ziemia Wieluńska lubo imienia Woiewództwa nie ma, iednakże ma Kasztelana, y wszystkich Urzędnikow, dzieli się na dwa Powiaty, Wieluński y Ostrzeszowski.

Rex Stephanus alloquit Ordines Regni.

Non in caula, sed in aula homo liber natus sum, neq antequam in has

 in has oras veni, mihi victus et amictus unquam defuit, libertatem meam ego amo, et servabo, cum Deo volente per vos in Regem vestrum sum electus, vobis postulantibus, et instantibus huc veni, per vos Capiti meo est impositum diadema. Sum igitur Rex vester, non fictus, neque pictus, volo regnare, et imperare, nec quidnam, ut mihi quisquam imperet, non igitur volo vos pedagogos meos fieri; Custodes tales sitis, ne per vos libertas vestra vertatur in abusum.

Traktat Pokoiu z Turczynem y Rplitą.

Za pomocą tego, in Cuius potestate sunt omnium jura Regnorum, bez którego pomocy, pociechy smutkiem, nadzieia wiatrem, y który tylko sam satis imperare potens, et tollere casus, y z tego nagłe na Panstwa y Monarchie fata odwrocić, y z tego pokoiu dare solatia potens, clemens, et multum misericors, między wielkiemi krolami, Naiasnieyszym Naypotężnieyszym, Nayuchwalebnieyszym, Naywolnieyszym Cesarzem, Ucieczką Bisurmanską, Synem Chrystusowym Sułtanem Machomet krolem, którego niech Bog utwierdzi na Tronie Sprawiedliwosci y szczesliwosci z iedney, z drugiey strony z Naiasnieyszym Augustem Wtorym krolem Polskim, y Panem Prowincyi do tego krolestwa należących, za mediacyą Iasnie Wielmożnego Wilhelma Pagiet, Panne de Pande, krola Jmci Brytanskiego, y Iakuba Kollic z Rplitą Ordinum foederati Belgii, do Traktatu pokoiu Prowincyi Tureckiey Ablegatow Plenipotentow, Generalnych, komissarzow y Medyatorow, Iasnie Wielmożnego Stanisława na Małachowicach Małachowskiego Woiewody Poznanskiego Naiasnieyszego krola Jmci Polskiego y całey Rplity do niniejszych Traktatow pokoiu Posłem Plenipotentem wysadzonym, który niech będzie wieczny, a punkta tego takie:

Punkt 1. Zagęszczone do tychczas, między Portą Otomanską a krolestwem Polskim niezgody, y woyny, które nas dotąd juz sto dolore dotykaiąc, inszego ukontentowania nie przyniosły, nad to, że ustawne trupami ludzkiemi Ukrainskie pola, zfarbowanie krwią Podolskie rzeki y fortece, granice albo zniszczone, albo wydarte, owo zgoda nierozdzielną smiercią Marsa alternata, an cum Marte vices, alternaque jura capescens, raz zgubiety co.

Iedne

ledwie tota Saecula pacis przynieść mogły, wykorzeniwszy y zmiarszy dawną przyiaźń, y Sąsiedztwo uznawamy, żeby zaś te hostilia z obu stron, nie tylko wygubić ale y nomen fatale [?] y poddanych przez tak wiele lat pożądanego pokoiu samym skutkiem ucieszyć się. Postanawiamy y przyrzekamy granice Państw obudwu, iakimkolwiek sposobem podczas dwuch ostatnich woien zawoiowane, lubo wydarte, wzaiemnie powrocić, y oddane granice Polskie do granic Państwa Tureckiego, także Moldawskich y Innych Prowincyi, do Porty należących według dawnego rozgraniczenia przed tymi woynami były oddzielone aby żadna extorsya ani pretensya emergens niebyła sacre et religiose to dotrzymywać mamy.

Punkt 2 Fortece, Miasta, Wsie do Prowincyi Moldawskich według dawnych Onychże granic należące ktore przez ledwie ostatnie woyny reciproco Marte dostały się, wyprowadziwszy z nich Polskie praesidia prozne powrocić maią, y Sama Prowincya Moldawska, in eo ut Ante.

Punkt 3. Forteca Kamieńca Podolskiego in hostico zostaiąca, iure aeterno należąca do Polski wyprowadziwszy ludzi Cesarza Tureckiego prozna y cała restituta bydź powinna, z Ukrainą y Podolem, do ktorych Porta aeterno foedere, interessować się ullo titulo nie powinna. Hetman kozacki zostaiący się na ten czas w Multanach oddalony powinien bydź. Aże żołnierz Moldawski y militia Polska w swoiey dziedzinie excubat blisko na pograniczu, upatrzywszy czas zgodny da P. Bog in Martio wyprowadzić pomienione woyska w pole postanawiamy. Ewakuacya tych fortec zaczynać się ma tak do Moldaw należących, iako y do Polski, y bez wszelkiey dylacyi to negotium kończyć się ma, y będzie tak, ażeby Termin konkluzyi 14 Maii n excedat, do ktorey Ewakuacyi Fortec Utriusq Gentis każdemu z Obywatelow w nich mieszkaiących wynieść wszystko, lubo zostać cum tota Supellectili, wolność dostateczna zostawuie się, z obu stron hoc in puncto, Securitas cawet Onym, O zostawienie zaś Armaty Fortecy Kamińca Podolskiego, ponieważ Supremum Arbitrium zostawione przy Porcie, dla tego Poseł Polski wcześnie ma instare u Samego Cesarza w Stambule.

Punkt 4 Że zaś medulla pacis nie tak w słodkim pokoiu nazwisku.

Zwisku, iako w samym skutku ma ukontentowanie, dlatego aby żaden z Poddanych Cesarza Tureckiego cuiuscunq conditionis, osobliwie starzy cuiuscunq generis, żadnym prextem w granice Polskie nie wpadali, bydła, więzniow, nie zabierali, także nayrnnieyszey rzeczy hostilr brać nie powinni, dlatego wzgląd y dozor zalecamy klemencyanno, karwagato, Kowendino, y inszym Soltanom y Wezyrom, ktorzy wszystkie staranie intendent aby naymnieysza okazya ani irrytacya z naszey strony nie była, delinquentes nieodwłocznie aby karali, pod utratą Urzędow y zdrowia swego, wzaiemnie y Polacy ten punkt in toto zachować maią aby żaden foederi wbrew nieuczynił.

Punkt 5 Krolestwo Polskie iako samo tylko iedyne w swiecie ad inuidiam Narodow cieszy się wolnością tak żeby z ninieyszych Traktatow nec suspices quidem co przeciwnego, sacrosancte Caveruy że naymnieyszey od Porty, ani od Przyległych Prowincyi a do Porty należących nie będzie miało impetycyi.

Punkt 6. Podczas Budziackich Orych dwuch woien ostatnich, Tatarowie z własnych wychodząc dziedzin, zo crudeliq saevierunt w Panstwach Pogranicznych do korony należących, przeciwko dawnym kapitulacyom z Portą y krolami Polskiemi uczynionym. dlatego caves conventis pactis, aby żadna z nich nie była dana okazya, ale swoią kontentowali się dziedziną, et abstineans a Cruento.

Punk 7 Lubo każdego czasu, osobliwie iednak teraz misericordias Dni cantare należy, co liberum exercitium Religionis ponieważ sapit przez to katholikom Rzymskim w Panstwach do Porty należących mieszkać, y według dawnych Przywileiow nabożenstwo odprawować po kościołach pozwalamy, ktory także Interess Poset Polski w Stambule promowować ma.

Punkt 8 Chandle y wszelkie mercimonia, że swoie pretium od złotego pokoiu biorą, w lepszy rząd rzeczy obracaiąc stanowiemy, iż obuyga Narodow kupcy tak z korony Polskiey iako y WXL żadney w kupowaniu, itid w przedaży szkody mieć nie powinni; podatkow żadnych niezwyczaynych, osobliwie haracza płacić nie będą, żeby y skarbowi Rplitey szkody w tym niebyło. Przyrzekamy iż ci ktorzy relictis propriis w Panstwach do Rplitey należą=
cych

cych zasiedli, et immunitate gaudere nie maią, uważaiąc aby pod płaszczykiem tych handlow Insi Cudzoziemcy privatis Consortiis nie mięszali się z Polakami, Stanowiemy iż kupcy powracaiąc z towarami, więzniami y inszymi rzeczami paszport mieć y one ukazać powinni, takim bez wszelkiey Solucyi y cła, wolne puszczenie ze wszystkiemi rzeczami bydź ma. Jezeliby zas ktory kupiec ktoregoszkolwiek Narodu w Postronnym Panstwie umarł handluiąc, takiego dobra y rzeczy nie maią confiscari, ale innemu kupcowi bene noto oddane bydź powinny, a ten Successori Sui defuncti oddać powinien, Poniewaz wszelkie kupiectwa mutuis Contractib[us] ex condicto iść zwykły, zkąd potym inter Sponsorem, et Debitorem zwyczayne rozgraniczenie lite terminari się muszą, uważaiąc że w takowych okazyach nie mała konfuzya bywa, y przeto in Similib[us] każdy in legitimis dokumentis sprawy sprobować et judicatam pati ma, co się rozumieć ma y o Polakach w czym dawne kapitulacye observent.

Punkt 9 Więzniowie iniqua alea dostani w niewolą według dawney kapitulacyi za pokazaniem y poprzysiężeniem szacunku, justo ptio uwolnieni bydź maią, ktorzy zas dawno wzięci, długo wysługowali się w niewoli, dyskretnie mnieyszą Summą eliberari powinni nad szacunek, o co gdyby się z Panami Swemi zgodzić nie mogli Judices locorum takowe differencye rozsądzą. Ciż więzniowie obuyga Narodow iakimkolwiek sposobem uwolnieni po skonczonym Traktacie tym pacifice res suas agant, ieżeliby się bawili, żadnym sposobem aggrawowani bydź nie maią, quin imo afferisores puniantur, ktorzy zas in publico carcere zostaią, tych Deliberacyą do Instancyi Krola Polskiego u Porty zostawuiemy

Punkt 10 Poniewaz Krol Imc Polski wznowioną stabilite foedere pacis z Portą przyiazn dotrzymuie, deklaruie się Woiewoda Mołdawski według dawney kapitulacyi w czym fidem suam obligat szczerey swoiey życzliwości ku Rzplitey dotrzymywać, iednak że według Trybu Poddanych od Porty profugi z Wołoch y Mołdaw do Polski liberi tam zostawaią, ieżeliby zas kto z uciekaiących bunty robić, naieżdżać Prowincye swoie chciał, takowy surowo karany bydź powinien, toż y o kozakach, w czym dawne kapitulacye approbant.

Punkt 11. Wszystkie punkta Artykuły w dawnieyszych artykułach ktorekolwiek w niniéyszym concordant, approbant, przeciwne cassant.

et annihilans, salvis juribus utriusq Gentis za pomocą Boga Nay-
wyzszego, ktora to deklaracya w ninieyszych Artykułach u-
mowionego pokoiu miedzy Naiasnieyszym Cesarzem Tureckim,
a Krolem JMcią Polskim, także z Portą y Rzlitą mocną wieczną,
nieskazitelną, y bez wszelkiego skrupułu inianni observować
powinne. Co żeby wszystkim iawno, osobliwie na pograniczach
zostaiącym prędzey bydz mogło, przez co prędzeyby mogły ustać
exitia, do konkluzyi Traktatow zostawuie się dni 30. po kto-
rych wysciu, żadne Punkta acceptari nie powinny, a po
podpisaniu Krola JMci instrumentorum utriusq partis, Wiel-
ki Poset Polski według zwyczaiu dawnego List Krola Polski-
approbantem et ratificantem, y od Cesarza Tureckiego simi-
les ratificationes odebrawszy tak Pokoy Ten firmabit, ktory
to Instrument z Tureckiego na Łacinski, z Łacinskiego na
Polski przetłumaczony Poset Polski plenarie acceptabit, y my
one rękami swymi własnymi podpisuiemy, y pieczęciami
ztwierdzamy, iako wieczną.

Mowa JMcP. Lubomirskiego Kawalera Maltanskiego, Marszałka Poselskiego Seymu 1685 dziękuiąc za Łaskę Poselską.

Władza Serc y obrad Ludzkich, naymożnieysze Boga Samego
dzieło, ilekroć zgodnym obieraiących głosem, lub nayprzezornie-
yszym powierzone bywa dowcipom, iestci uprawdzie wysoce
znamienitego poważenia godna, bo Consiliorum Arbitra, żeby
iednak y znaydolnieyszych sercem zatrząsnąć Atlantow
nie podobna. Tak albowiem wolna iest, lubo w smiertelney
lepiące ta niesmiertelnosci Naszey, ktora na Umysle należy
cząstka, że iey dotąd żaden y naywalecznieyszy Macedo, Swiat
wszystek ochełznawszy, liberos Sensus nie odiął, ani się z iey
zupełnego chołdowania, y sam utrąc Caesar nie szczycił manu-
bryi. A coż o niey rzekrę in Regno libero, w ktorym nieco in-
szego iest, tylko Lud ieden Narodow wszystkich, y dotąd
niezrozumiany widok, a zgoda wolnych Animuszow tri-
umphus

umphus, Tenci to iest pieszczony, a szacunku rownego przedświa:
tem nie maiący klegnot, ktorego straża y upiastowanie tym
iest trudnieysze, im nań srożka pilniey y niedościgley czatuie
zazdrość. Tać to iest iedyna, lecz drogiego waloru koncha, kto:
ra kosztowne Uniones Sentiendi vetis rodzi; a coż kiedy ią w głę:
bi swoiey niezbrodzony Ocean ponurza, na ktorym, a ktoż tak
szczęśliwy, żeby nim przeciwnych szturm Aquilonow nie targ:
nął. Ieżeli kiedy Consiliorum Publicorum Status, o Tysiąc sip
skał niebespiecznych uderza, tedy tam osobliwie, kędy iuż
nie fortunam Caesaris, lecz tak mocney y tak wolney Rpltey
Całość iedna Steruiącego unosi ręka, na ktorey Przedziwnego
obrotu dowcipow potrzebuiący Consilii Publici władzą zgodne
głosy złożyły. I toć iest zaprawdę co mi w głęboką nader,
a słuszną wpada reflexyą, gdy z iedney strony wysoce mi po:
ważać przychodzi tak wielką łaskę WmPP. y nieporownaney
ceny, bo złotey wolności Suffragia, z drugiey zaś strony stwo:
rzyć sobą, iusta formidine muszę, iż pod ten cieżar dość nie:
zdolne podkładam ramiona, pod ktorym y wielkim inszym for:
tissimis pectoribus na fastydye nie zeszło. Wiem I, że nieod:
wrotnym, y niespracowanym, do punktu swego Obroty Niebie:
skie lecą zapędem, ale przecię im naywyższa mądrość Bo:
ska motrices przydała intelligentias, ktoreby tak ogromnymi
machinami, virtute in mote rządziły. Azaszby tu nie puras
intelligentias potrzeba, gdzie combinatio Animorum żeby
same bez rozerwania zostaiące a inszych swobodnym umysłem
bez naruszenia władnące, z tak wielkim Rad Pospolitych dobrem
kresu szczęśliwego dopadły. Co iż nad zamiar iest kondycyi
ludzkiey, przyidzie mi lubo w tak zatrwożoney umysłu mego
burzy, na wypogodzenie się erecti animi haligonia zdobyć
y nieść ad obsequium Publicum odważną na zawsze dla mi:
łości Oyczyzny promtae voluntatis gotowość, gdy uważam, iż
Umysłu mego twierdzące po łasce Bożey nie insza iest, tylko
taż sama, ktora mnie na tak wysoką funkcyą attollit WmPP.
P.P. łaska, y życzliwość Braterska, ktorą sobie na usparcie

moie

moie, więcey niż za Columnas Herculis biorę, a zwłaszcza gdy tu tak wielkich Alcidow, na ktorych nieraz długo szczęśliwie Salus publica stetit, pełen dobrey otuchy y podpory moiey widzę, dufaiąc sobie iż WMciPP. iako Scientissimi Rcad. nie zataicie do obiasnienia praw, y swobod Oyczystych ma: gnos lucis Scintillas, y że niezdolność moię veteranum WMPP. tot experimentis wyprobowane animi robur, z obopolną miłością communicatis Consiliis dźwignie. Ia zas upoważe: niu łaski WMPP. iako cuncta venerantium officia ży: czę sobie wypełnić tak w powierzoney funkcyi illibatam fi: dem mereri, aby ten drogi Rad pospolitych depozyt, ktory pod strażą y pieczą moią z rąk WMPP. odbieram, znowu szczęśliwie z przysługą moią na złotym łaski WMPP. ło: nie spoczywał.

Tegoz Mowa Witaiąc Krola JMci.

Ta iest naywiększa N.K.P.N.M. panuiących wolnym Narodom Monarchow szczęśliwość, że kochaiące Oycow: skiego Panowania Gubernium Wiernych Poddanych Serca nie tylko Ich na umysle w roskoszach maią, ale też y na same ich oblicza zapatrywać się usilnie pragną. Wiedzie Ich do tego, nie poniewolnać wprawdzie, ale przecie nie bez słod: kich iakichsić więzow swobodne affekty, niewoląca Clemen: tis Imperii dulcedo, ktora bez uciśnienia wszelkiego prom: pti obsequii tak iest skuteczna, że nie podobna tam, sercem y okiem w tysiąc pragnienia utesknionym nie rzucić, gdzie ad majestatis dulcem reverentiam naywiększym powabem iest samym łaskawości duchem tchnąca Imperantium Dobrotliwość, y upozyskaniu sobie skłonnych affektow wwol: nym Narodzie naymnieysza łagodność. Zatym i słodkim Oycowskiey Dobroci powabem, y chwalebnym zdawna tey Oy: czyzny zwyczaiem idąc stawamy tu przed Maiestatem WKMci P.N.M. z wolnego Narodu od Braci Naszey na to delecti, abys:

my

my Niebieskich naprzod przed Obliczem Boskim wezwawszy Suf:
fragia, od powitania ktorych Szczęśliwe Obrad pospolitych zaczy:
naią auspicia, to sobie po Bogu, za dobro naycelnieysze mieli;
że nam z tak udzięczną y przyiemną Maiestatu Panskiego O:
becnością niesłychaney pociechy wynikaią promienie, na ktorą
wszystka Całość Rplity, wszystko roziasnionych affektow uwese:
lenie, wszystek duch ożywiaiący należy. A ktoraż może bydź
większa otucha, y ożywiaiąca wszystkich nadzieia, ieżeli nie
zrzodło żywota Rplity Salus Principis, ktorego Duchem wszyscy
żyiemy, bo y sam Bog Naywyższy, tak go officie Imperan:
tibus udzielił, żeby Mieysce Jego na ziemi przy władzy Pan:
skiey zasiadaiąc, czynili wszystkich prawie Duchem nieiako
Boskim, surgere in animam viventem. Od Serca w Ciele ludz:
kim roschodzą się Spiritus Vitales, od ktorych bynaymnieysza
cząstka uczerstwiona, y naysubtelnieysza iunktura ciepłem przy:
rodzonym rozgrzana, taką odbiera spraw do życia należących
sposobność, że przecię wszystka Ich czerstwość, wszystkich Duchow
ożywiaiących sposobność ad primum vivens iako do zrzodła swe:
go należy y spływa. Azaż nie iedynym iest, zwłaszcza wol:
nego Narodu Sercem Pan iako wolnie obrany, tak łagodnie
bo sponte obsequentibus panuiący, od ktorego wszystkie ożywia:
iące Rplity siły, wszystka niewymuszona, lecz ochotna y po:
ufała ad obsequium pochodząca gotowość, czyni to że exso:
lute Principio, iako z naypewnieyszego życia Rplity pulsu
zrozumiewać możemy, w iak dobrym Stanie, Rządy y Swobody
Oyczyste pomiarkowaniu zostaią. Jasnym okiem Niebieskim,
a oraz y wszystkich pomieszczonych rzeczy Stworzonych Ser:
cem ożywiaiącym iest słonce, ktorego skuteczność in motu
et lumine zawisła, a przecię raz tylko, y to głosem Boskim Jo:
sue Waleczny Sta Sol ne moveare zakrzyknął, a dotych
czas wielkim to iest u Swiata wszystkiego Cudem, y niezro:
zumianą ieszcze u Mędrych taiemnicą zostawa. a przecię
lubo nie często Xiężyc in Eclipsibus, podbieżawszy, Naiasniey:
szą Twardego nam zastania, trwożyć Sobą, y niepocieszonych

skutkow

skutkow obawiac się musiemy. Azasz nie daleko bardziey z Naiaśnieyszych Maiestatow Pańskich cieszyc się y uweselac powinniśmy, gdy w biegu swoim, y zupełney Iasności zostaią, gdy łaskawe influencye swoie, na wszystkie Stany Rplity motu Regio et lumine dispensant, z ktorym y naymnieyszym się zastanawieniem, y naykrotszą Iasności Pańskiey zasłoną niepochybne wszystkich zatrwożenie następowacby musiało. Na to Słonce y oko pogodne Rplity Naszey, to iest na miłą Prezencyą W.K.M. P.Nm. gdy się dziś zapatruiemy, przychodzi Nam Naywyższemu Maiestatowi Boskiemu niesmiertelne oddawac dzięki, że Duchem Swym S. obrawszy Sobie WKMć ad Solium Regale, z Prowidencyi swoiey Onego przy dobrym zdrowiu nam trzyma, y konserwuie. Dała Oyczyznie tey Opatrzność Boska teraz WKM nie tylko na niezwyciężoną od Nieprzyiacioł obronę, ale też y za wygodne smacznego spocznienia wezgłowie, gdy wtak wielkich Oryentalnych pograżkach, wtak zaiuszonych na zgubę Imienia Naszego dzikich Narodach, zasłużyła to Sobie ta wolna y swobodna Lucerna, żeby in hoc clypeo spoczęła, za mądrą Radą WKM iakoby in medjis fluctibus, z wielkim postronnych Narodow podziwieniem bez roztargnienia quiescens. Wiadome są Swiatu wszystkiemu woiennych dzieł y chwalebnych zwycięstw WKM wystawione do postronnych wiekow trophea, nie tayne niezliczone y wieczney pamięci godne czyny, y odwagi, ktore starły na głowę wszystko to, cokolwiek na nas Wschodnia prawie cum portento sił swoich sprowadziła była potęga, y duma. Te na dusgach woiennych wielkim od sprosnych Pohancow tłumem w wieczną niewolą zabranych pęta y łyka niewolnicze ultore gladio oraz y karki Nieprzyiacielskie rozcięty. Te wielkich WKMi Przodkow pod Chocimem vindicias, secreto revelato

zpodzi

z podziwieniem wiekow wszystkich sprawiły. Te nam Pana
tak walecznego, ktory z wielkim Traianem gaudebat, si cas-
sidi si ictq clypeo suo incidisset gdy nas discrimine suo od o-
statniey zguby zasłania, ziawnych niebespieczenstw au-
gustum Caput wyniasła. A iako w krwawych Marso-
wych odwagach z niezwyciężoney WKM Ręki wyznawamy
nad sobą dexterâ excelsâ opus, tak oneyże przyznać mu-
siemy, y tę Lidawną w rzeczach wszystkich mądrey Rady,
biegłosci y rozumu, przezacność ktorą WKM trudnosci wszy-
stkie w Rzplitey zachodzące, dość mile y spokoynie złacniasz
w rozmowie podczas affekty łagodnie do iednosci przywo-
dzisz, wolnymi Swobodnego Narodu sercami bez fatygi włá-
dniesz, powagą Maiestatu Panskiego bez gromow, y po-
strachow żadnych, iedynym tylko łaskawym skinieniem
iako in sibilo tenuis aurâ zatrzymuiesz. Od Postronnych
Monarchow przez znoszenia się y znamienite Poselstwa
potrzebne positki obmyslasz. Na Pograniczu Oyczyzny z Marsa
Polskiego Antemurale uczyniuszy, viscera Patriâ woiennym
wytchnieniem ochładzasz, trudami swemi, pracą y stara-
niem Wiarę S. przybytki Boskie Miłą tę Oyczyznę y wszyst-
kiego Xciánstwa obronę w całosci zachowuiesz. I dlategoć
bez przysady z Panegirystą rzec mogę że na ramionach a-
moris publici Te fama, Te gloria Te pietas supra Princi-
pes vehunt. Alec niechay to raczey Swiat a nie usta moie
głoszą, ktorych niech będzie naywiększa wymowa należyte
Majestatowi Panskiemu profundâ venerationis silentium
z ktorym przed obecność WKM et in faciem Amplissimi
Senatus Naszych wielce MMPP. y Braci, powolne y ochotne
serca na wezwanie WKM niesiemy, maiąc tę ufność w sobie,
iako poufałość iż to dobrotliwe WKM serce, ktore nas ad consilia
publica wezwało, viscera nam Oycowskiey łaski y miłosci
otworzy. z ktorych szczesliwiey daleko, niż kiedyś ex castris

victimus

victimis bierzemy sobie rad pospolitych auspicia, gdy oraz y z Przeswietnego Senatu wielkiey miłosci y doswiadczenia, y żywey ku Oyczyznie mądrosci pełne gotowe ad consulendum bono publico et decidenda Rey fata widziemy Oraculum. Co aby szczesliwy za łaską Boską skutek wzięło poniewaz Cor Regis in manu Dei est a zas serca wiernych Poddanych w ręku łaskawie Panuiących Monarchow zostaią abysmy y my, tym odkobniey serca nasze w Oycowską ręę WKM' podaią oscula złożyli o tęyze niezwyciężoney, y łaskawey Ręki Panskiey pocałowanie uniżenie prosiemy.

Tegosz Mowa przy Upomnieniu się Wakansau.

Zwycięstwo y podbite Narody wielkiemi są do niesmiertelnosci niezwyciężonych Monarchow, lecz przecię krwawym y okropnym przez zgubę ludzką torem, ale to Ich wiekuiące to pełne ludzkosci y niesmiertelne zwycięstwo nienym beneficiis vincię. Wyniosł Ich Bog na Tron Krolewski y dał im vices suas na ziemi, a wczymze to Boskiey Namiestnictwo władzy, iezeli nie wtym, zeby się inszym iak naydolnieiey przez dobroczynne łaski udzielac, poniewaz dobro wszystko im barziey ad summi boni naturam przychodzi, tym bardziey iest sui diffusivum, własność to wielkich Monarchow, y nay: doskonalszy z serc dobroczynnoscią zniewolonych tryumf, iedyne iest dobrotliwego serca WKM a prawie wrodzone delicium gdy WKM. za naywieksze maiestatu swego Panskiego poczytasz sobie szczescie, chciec y moc dobrze czynic, y same nawet dobrze zasłużonych pragnienia y mysli, dobrodzieystwy poprzedzone, pamiętaiąc na to, że Cnota godnych y wielkich trzżao, lubo z samey siebie nieoszacowana, przecię

vestigat

vestigat, et ultro ambit honor. Złożyła ten drogi Clnot, y zaszczyt szafunek miła Oyczyzna Nasza w ręku Naiaśnieyszych Panów, ich, aby na mieysca Boskim zostaiąca cenę Jey pawinną wiedzące zdobili ią w Godnych y zacnych Osobach, szafunkiem y Dystrybutą honorów, o którą według Praw Oyczystych WKM Izba Poselska z wszelką Submissyą uprasza, oczekiwaiąc od Nayw[yższe]go rozsądku WKM dobru pospolitemu, y Wielkim Urzędom destinata selectissima pectora, gdyż wiemy dobrze iż WKM nie inszych, tylko zasługami charissimos Rplitey poważasz, y kochasz. Będzie w nich nieśmiertelną ozdobą a Tanto Principe eligi, którému to osobliwie służy, co Duch Boski powiedział: Rex Sapiens, Stabilimentum populi, a [...] WKM będzie to z nieporownaną wieków wszystkich pochwałą znacznemu z Nieprzyiacioł odwagą y dobroczynnością ex animis Civium Zwycięzcy, przyznamy żeś niechciał mieć Sui Principatus żadnego momentu, aut beneficio sterile, aut vacuum laude.

Mowa JWJMP. Grzymułtowskiego Wdy Poznanę na Seymie Grodzinskim za panowania KJM. Jana III.

Przyznawszy to osobliwey nad Sobą Opatrzności Boskiey która Corda Imperantium pro Suo libitu kieruie, żeś mię WKM Pan Moy Miłościwy, z odleglejszego od boku Swego krzesła na to bliższe przenieść miłościwie raczył, fateri muszę co kiedyś Ulysses apud Alcionem, me nihil habere, qd respondeam, praeter vota et gratias, bo mię cętera destituunt. Więc tedy pokornie za tę WKM P.M.M. dziękuię łaskę, Spondere nie mogę Conscią imbecillitatis meę, żebym mógł godnie tę tak wysoką osiadać Curulem, za to przecię bespiecznie rzecz, że nikt nade mię, większą wiarą, Ochotą y żarliwością, służyć Rplitey nie

będzie

będzie. WKMĆi zas chętnie słubuię, że lubo odmienia stałem
stylum, przecię z staropolskim kandorem y życzliwoscią słu-
żenia WKM nieodmienię, więc y wtym upewniam, że wszy-
stkie WKM mandata mieć pro lege żechcę, a niech to proszę
nikogo nie skandalizuie, że wolny Szlachcic, y Pierwszy w
Prowincyi Wielkopolskiey Swiecki Senator, z tym się odzy-
wam obsequium, boć przecię znam się na wolności, kto-
rey dotąd n. praevaricavit pileata servitus, wiem że w tey
Rplitey żyię, w ktorey Krolowie Ichmć PP. Nasi lubo maią
ingentem authoritatem suadendi, nie maią przecię ani
optenount infinitam potestatem iubendi, znam przytym
wspaniały genium WKM, że Civilem pochwaliż, owszem zas
zakonną, to iest Caecam poganiłbyś obedientiam, bo nie masz
in pectore, ani ore owego Tyrannium o poddanych di-
ctum, metuant, paveant serviant necesse e, ale Regu-
laris Regula Optimorum Regum, y oraz dobrego Statysty
y poczciwego konsyliarza rada: Rex velit honesta, nemo
non eadem volet. Pod takim tedy rządem, ktorym WKM
prudenter y szczęśliwie, res olim dissociabiles libertatem, et
Dominationem, umiesz zworować, zostaiąc n. erubesco com
wyrzekł, y teraz powtarzam że mandata WKM pro lege bę-
dą u mnie zawsze. Chciey tylko WKMĆ wspierać łaską
Pańską Creaturę swoię, meum erit pokazać światu Pol-
skiemu żes n. in indignum, a przynaymniey n. indignum
in ingratum beneficium collocasti. Co do propo-
zycyi zaczynam, a całe prudenter bardzo admonuisti
Nas wszystkich WKMĆ abysmy porzuciwszy na stronę wszy-
stkie prywatne Interessa, y partialitates Sanum studium
boni publici brali przed się, a kiedyżby ieżeli nie teraz, Se-
qui manibus pedibusque tę Oycowską WKM manudukcyę,
Teraz i to bespiecznie rzec możemy: Advenisse diem
qui fatum rebus in aevum, conderet humanis, A ia rzekę
Solennis

Polonis. Ten ci to iest Seym, z ktorego ieżeliż iaka dari może in rebus humanis dependet aeternitas, ktokolwiek iakimkolwiek pretextem dobrą trudniłby o Rzplitey Obradę, niech się obawia justam Nemesim, et Numinis furorem, y iakoby temeritati Coeli ultricia tela. Dałżeby to P. Bog żeby JchMcŚŚ. NN. wszyscy prywatne miedzy sobą maiący, czyli dissidia, czyli simultates, czyli inimicitias, chcieli sequi Exemplum owych zacnych Rzymianow, ktorzy iadąc w Legacyi in publico negotio sami ultro bez Medyatorow, bez długich kombinacyi suspenderunt niechęci, peractis publicis si placuisset reassumpturi; a interea sociatis laboribus negotia publica traktowali. Co aby y u nas było, starasz się WKMć paterna sollicitudine, et omni conatu nihil praetermittendo cokolwiek potrzebnego do uczynienia prywatnych dissidiorum rozumiesz. Do czego Izba Poselska wiele mogłaby cooperari, gdyby JchMcŚŚ Posłowie Ziemscy samo tylko studium boni publici mieli curae, iako kiedyś vetere Republ. bywało, nie wiążąc się do żadnych partialitates, bo prędzeyby przystępowali do uspokoienia, miedzy sobą JchMc niechętni, gdyby interessom swoim nie widzieli w Poselskiey Izbie fulcra. Liceat mi proszę przy tey okazyi alloqui Poselską Izbę salva, omnia debita odemnie observantia mieysca tamtemu, ktorego przez osiemnaście Seymow byłem Alumnus, y ktoremu ieżeli nam cokolwiek cognitionis Rzplitey deberi nie przyznawam, bo lec każdy musi na taką znaczną odmianę, albo raczey odstąpienie a veteri instituto Przodkow Naszych, bo z tąd niepocieszonego obiecowac się nie może, bo powiadaią Medycy declinatio ab optimo statu ad deteriorem iest certissima crisis ad interitum. Non importune tedy rozumiem nadmienił JMć X. Biskup Chełminski żeby kiedyżkolwiek wziąć przed się y konkludować modum consiliorum, żeby przynaymniey opisać prawem Co to każdy ma sądz arte omnia, ktore to każdy pro libitu suo promowuie, a interim nihil agendo czas upływa

wa, Sądy Seymowe nie dochodzą, y iuż prawie niemal
zginęły, A zatym Sprawiedliwość exulat, zkąd verendo
aby jure merito niesłuszno owo probrosum nn Rplitey
naszey, ktore Regnu sine Justitia kiedyś przypisano. Nie
mogę przy tey okazyi zapomnieć desiderium siła Woiewodztw
życzących sobie aby Jchmć PP. Marszałkowie Poselscy byli
Jurati, nie widzę racyi czemuby kontradykować, boć przecię
wszystkie Magistraty słusznie pod obowiązkiem przysięgi
administrari powinny. A ktoryż większy w Polszcze ma:
gistratus po Maiestacie WKMci nad Dyrektora Posel:
skiey Izby, ktoremu powierzona Connotatio Legum, wiel:
ki iest Magistrat Marszałkow, Pieczętarzow, Podskar:
bich. ktorym wszystkim regulas pisze Director Izby Posel:
skiey, a przeciesz tamci jurati, a ten czemużby nie. Ale
rzecze kto, tak bywało przedtym prawda, ale Casus faciunt
leges, niebyło Prawa na Parricidas, ac tandem Casus fecit legem,
y ztądci podobno napisano ow wierszyk: Mox leges egregiâ de:
lictis hominum natæ. Rzekszy prawdę, involatci siła rzeczy
in volumen legum, o czym nec mentio coram Ordinibus, ktory:
kolwiek z Jchmć PP. Marszałkow wprowadzi tę przysięgę in vo:
lumen Legum, nie infamiam ale immortale nn apud posterita:
tem zjedna sobie, Obracam się do Pierwszego punktu
Propozycyi WKMci nie otiosum na tey Sentyneli Tronu Krolew:
skiego posadziły Nieba WKMć bo z niego opatrzyłeś Cogi Nu:
bes brevi allaturas tempestatem, a nietylko prvidisti, ale oraz
providisti, gdy zwoływasz Stany Rplitey do tey ozdobney gro:
mady, a oraz y obrady, ne imminentes procellæ inundent
Rempubl. Niechcę ad particularia descendere Sequor
zdanie WKMci aby to Consilium paucioribus zlecić, To tylko
nadmieniam, że in omnes Casus trzeba mieć większą go:
towość na woynę, niż przez ten czas była, boć to mądrze
rzeczono: Felix Civitas quæ tempore pacis bellum parat

A owa

A owa czyiaś przestroga istotnie iakoby rsulto do nas rzeczona; serum e cavendi tempus, in medjis malis. Ani nam służy Owo, Co komuś rzeczono — ab ipso. Sumit opes animumq casu. ~~Przystępuię do zapłaty woysku.~~ Alec w tey materyi dalej Impono Ustom moim Silentium, życząc abyśmy wszyscy tu in publico chcieli przyiąc regulam Silentii Pythagorici, pamiętaiąc że kamieniec nie daleko, y Bazza w Nim. Przystępuię do zapłaty woysku, y zaczynam od słow Artykułu Seymiku Szredzkiego. Doniesiona nam wiadomość od JchmPP. Hetmanow że woysko niepłatne, prawie nas in stuporem rapuit, a ktożby się nie zdumiał wspomniawszy sobie iak ingentes Summas Rplita na przeszłym Seymie pozwoliła y wydała. Trzebaby wzbudzić iakiego Arctofilum, ktoryby veritatis lacrymis oblat Ubogich innocuos Achivos, Rolniczkow mowię tak cieszkie składaiących kontrybucye, a oraz y krzywdę Zołnierzow, ktorą ponoszą z tąd, że na komissyach cokolwiek gdzie iest pewnych pieniedzy Potentiores rozbiorą, a ubogich Zołnierzow z Assygnacyami tam odeslą, kędy to po trzy grosze wybierać potrzeba retenta, ktore niż wybiorą, y swoiey kompanii przeieść muszą zasługi. Nie wspominam Deputacyi Cieszkich dla ktorych coguntur Zołnierze Ubodzy magnum Opprobrium paupertatemq pati, a Exaktorowie luxu diffluunt, y stoły się u nich od stosow putmiskow łamią, a owi Niebożęta iako Tantalus iaki inter Stipendiorum fugacia swoich poma esurire muszą. Remedium nato skuteczną namowić exekucyą tak na Retentow, Dodatkow, (ktorych zaprawdę mało) iako y na Exaktorow, ktorzy to kontrybucye wybrawszy, Zołnierzom ich nie daią, ale ie albo in privatos obracaią usus, albo za nie iedzą piią bogato, y cowiedziec iako luxurianę. To obostrzywszy Trybunał skarbowy more Antiquo postanowić, a życzyłbym oraz z Seymem. Składały się były takie Sądy za panowania S.P. Władysława, ktorym Prezydował X Biskup Płoznański

76.

znanski, a Iam się Im ieszcze naowczas nie Dostem przypatrywał, Comissye zas do płacy Woyskowey in perpetuum abolere życzę, ktore tylko Prywatnym fruktyfikuią, a deklaracyami y Dekretami Rplitę damnifikuią.
Przy tym wszystkim przecięż pieniędzy na płacę Woysku trzeba, ktoreż zkądby bydź miały Hic labor hoc opus e[st]. Nie masz u nas owey Insuły Tmolum o ktorey powiadaią bayki y piszą, że w niey Pactolus Rzeka płynie, aureas volvens arenas, nie spodziewać się floty z Indyi. Chocbyśmy chcieli exdecymacyi Substancyi naszey pozwolić, quis Censor, Akcyzky a Comestibilibus et potalibus, ktorymi Inne Narody wielkie woyny przywodzą, u nas nie idą, bo pozgłownym iaka niesprawiedliwość kto nie widzi na około a przy tym iaka trudnosć iest proba po Woiewodztwach kiedy Minior Clery absolute wydawać go niechce, ani dba na Censuras Episcoporum, na Rzym się odwołuiąc. Insze akcyzy, iako to Papierowe, Tabaczne, y Inne Cowiedzieć iako wymyslne, mało albo nic Rplitey przynoszą. Co wszystko wziąwszy w reflexyą tak rozumiem, Ziemianiesmy, od Ziemie płacimy, kto ziemię ma, a kto nie ma ducta portione od Summ, ale ieżeli kto co lepszego, byle skutecznego wymysli, ochętnie moie subscribam placet. Kryminał Gdański rozumiem że każdy Dobry katholik życzy aby nie szedł impune, do czego że y WKMć dopomożesz firmiter wierzemy, trzebać przecię reflexyi na koniunktury teraznieyszych Czasow, boc to prudenter dictum Tempora tempore temperanda. Zatuię żem praesens niebył przy ustudze WKMci natenczas, kiedy Insimulacyą na Seymiki pisano, bo będąc sługą Krolowey JeyMci, przypomniałbym WKMci Oprawę Krolowey JeyMci, ktorey dla tego podobno nie proponowałes WKMć Stanom

Rplity

RPlity, ześ niechciał swymi, ani Domu swego Interessami
napełnić Instrukcyi, przeciesz proszę Stanow RPlity, aby
chcieli Exemplo laudabili Prowincyi Pruskiey oswiadczyć
ten affekt krolowy Jeymci, ktory Insze Panie zawsze mie:
wały w Polszcze, a zaprawdę meruit go, życzliwością swo:
ią, ktorey Ja naylepszym swiadkiem bydź mogę, bom się
Jey napatrzył gdy w Ordynansu WKMci przy usłudze kro:
lowy JeyMci zostawałem, natenczas kiedys zdrowiem swo:
im zaszczycał Oyczyznę. Woyna Szwedzka
z Xiążęciem Brandeburskim słuszną pociągać musi refle:
xyą, o ktorey to tylko nadmieniam WKMci na początku
zachodzących między tymi Pany nieprzyiazni, od Xcia
Imci Brandeburskiego requisitus włożyłes powagę swoię
umyslnym Poselstwem aby Prussia Ducalis, Leoburski, y
Bytowski Powiaty y Draimskie Starostwo niebyły od woysk
Szwedzkich infestowane, Ceperunt w tey mierze Szwedzi
Powadze WKMci ea przecięz lege żeby vicissim y oni z Po:
mienioney Prowincyi infestowani niebyli, ktore ieżeli
justum było, albo nie postulatum, Ja nie dysputuię, czas
pokaże, boć przecię PBog przy sprawiedliwych, y złodci po:
dobno rzeczono Causa jubet melior, Superos, Superare Secun:
dos. I to myśli podczas: Committunt multi diverso crimina fato
Przecięz mieć naoku potrzeba Securitatem tak Szwedzkiego Xię:
stwa, iako y Prowincyi Pruskiey, więc y Poznanskiego y Kaliskiego
woiewodztwa, boc przecię res nra agit, paries dum primus ardet
ktore to Prowincye pomienione WKMci P. moy Miłosciwy masz
curae nie powątpiewam. M. Valor monetae. Mennica Że:
lazna. Dług Pana Boratyniego. Konczę zatym po:
korną do PBoga Supplikę aby secundet wszystkie pias pro Re:
publica WKMci Conatus, et servet tę rediviuam Oyczyznę Na:
szę Opus manuum WKMci, ktora iuż iuż miała bydź alienae
Dominationis Serva, teraz Sui juris Domina. Stawiąc się na

tym

zym Polskim Capitolium, utinam że De Magno Duce et Authore Miłościwy Naiaśn: Krolu Senatus, Populusq Polonus videat, et provideat, iakoby znowu wto z ktoregeś ią forti manu et prudenti Consilio podźwignął nie wpadła barathrum.

Traktaty Moskiewskie 1667

Naiaśnieyszeko y Wielkiego Hospodara Iana Kazimierza z Bozey łaski Krola Polskiego y Szwedzkiego Wielk: Xiążęcia Litew: Ruskiego y Innych, JKMu Wieliczenstwa, Wszystkich Stanow RPlity Oboyga Narodu Korony Polskiey, y WXL: Duchownych y swieckich. My Wielcy y Pełnomocni Posłowie y Comisarze. Jerzy Karol Lebowicz na Dabrownie Generalny Xiestwa Zmudzkiego y Borysowsk: Starosta. etc.

Będąc my z roskazania JKMu Wieliczenstwa Pana N: Miło: y z polecenia Całey RPlity na ziazdach, Z drugiey strony Bozą miłością Wielk: Hospodara Cara, y Wielk: Kniasia Alexica, Michaiłowica, Wszystkiey, Wielkiey Małey y Białey Rusi Samodzierzcy y mnogich Gospodarstw y ziem wostocznych, Zapodnich y Siewiernych Otczyca y Dziedzica y Naslednika y Hospodara, y Hobładetela Je° Carsk° Wieliczenstwa, y z Wielkiemi, y Pełnomocnymi Posłami z Jaśnie Wielmoznymi y Wielm: Okolniczym y Namiestnikiem Szackim, Affanasiom Lawrenteiewiczem Ardin Naszczekinem etc. Miedzy Smolenskiem y Mscisławiem blisko Rzeki Horodney we wsi Andrusowie z wielkim a nieodstępnym staraniem, miedzy sobą namowiliśmy aby miedzy Naiaśnieyszym Wielkim Hospodarem Naszym JKMu y Koroną Polską y WXL y Całą RPlitą także y miedzy Hospodarem JMcią Carem, Wieliczenstwem y Panstwem Moskiewskim, wszystkie niechęci y rożnosci, ktore się wprzeszłych

szłych latach stały, y naostatek do iawney nieprzyiazni y woyny, do rozlania krwie przyszło, uspokoić y przyiazn utwierdzić. I lubo wten teraznieyszy czas do wiela zobu Stron zachodzących zobopolnych trudnosci, do uczynienia wiecznego pokoiu między Tymi Obsiemi Wielkimi Hospodarami Naszymi przyść nie mogło, iednak widząc Tychże Wielkich Hospodarow Nasz: skłonność, y Ich Wieliczestw Obuich Hospodarstw zgodzenie, do Pokoiu iakośmy na początku teraznieyszey Komißyi Naszey o uciszeniu Woysk postanowienie zobopolną wiarą utwierdzieli starania nasze, o wiecznym, albo doczesnym Pokoiu nieodstępnie mieć. Jak tez y według Plenipotencyi ktora Nam od Wielkich Hospodarow na uczynienie S.º Pokoiu dana iest, upatruiąc Szczęsliwszego czasu, w ktorymby wzwyż mianowana Przyiazn do skutku doszła, y między Wielkimi Hospodarami Naszymi y Ich Wielkimi Hospodarstwy do pokoiu trwałego przyść mogło. Te punkta na Trzydziestym Pierwszym Ziezdzie Naszym, to iest dnia 13 Januarii według kalendarza Nasz: odprawionym, umowieliśmy, y społnie postanowili.

1 Aby Przymierze to od Teraznieyszego Roku od Narodzenia Syna Boskiego rachuiąc, to iest od Roku 1667 a od Stworzenia Swiata od Roku 7175 od Miesiąca Junia przez lat 13 nierozdzielnie po sobie idących aż do Roku od Narodzenia Syna Boskiego 1680 a od Stworzenia Swiata do Roku 7188, także do Miesiąca Junia trwało. I wte Przymierze lata od początku naszego Dogoworu y postanowienia, aż day Boże y do wiecznego skonczenia wszystkim Niezgodom, ktore do tego czasu y dnia, do skonczenia teraznieyszego Przymierza od początku Przeszłey Woyny, mieczem, albo Innymi iakimikolwiek niechęciami poczynięły się, weuszystkim uspokoionym, y napotym nie mszczącym się, y niepamiętnym bydz, y tym niniejszym mocnym Przymiernym Postanowieniem między Maiestat: Wielkim Hospodarem JKM y Wielk: Hospodarem JmCar: skiego Wieliczestwa, y między Ich Wielk: Hospodarstwy y

Ziemiami

Ziemiami y Horodami, iako tymi co zdawna w ktorey razu
stronie było, tak tez y tymi zawoiowanymi, ktore na Tera=
znieyszym Staymiernym Dohoworze, w ktorą Stronę dostały
się, y miedzy Poddanymi y ludzmi Oboiey Strony odnowioney
y postanowioney y potwierdzoney nieporuszoney przyiazni,
bydz, według terazznieyszego utwierdzenia, ktore bez wsze=
lakiego naruszenia przez wszystkie te lata przymierne wy=
zey wyrazone dotrzymane ma bydz mocno, y JKMc y JC. W.
miedzy sobą we wszystkich sposobach Dobra spolnego chciec,
y Brat Bratu lepszego szukac, y we wszystkim prawdziwie
z sobą postępowac.

2 Maiasn^o Wielk^o Hospodara JKMci tak tez y Wielk^o Ho=
spodara JCW. y Ich Hospodarskie Imiona y tytuły pisane
na Obie Stronie bydz maią, w Ich Hospodarskich hramotach
y we wszelakich Pismach tak iako w terazznieyszym Zapi=
sie na poczatku napisano iest. bez umnieyszenia y odmie=
nienia, az da P. Bog do Postanowienia Wiecznego Pokoiu, tak
tez y w pogranicznych Horodach będący Senatorowie y Woiewo=
dowie, Hetmani, y wszelkiego Urzędu y kondycyi, komu gdzie
wiedziec będzie nalezało. A z drugą stroną Boiarowie y Wo=
wodowie, y Przykazni Ludzie z roskazania Wielkich Hospo=
darow swoich, Ich Hospodarskie mianowania y tytuły we
wszelakich pismach y podług terazznieyszego nasz: posta=
nowienia, iako na poczatku wyrazono pisac maią, postrze=
gaiąc tego, zeby do nieprzyiazni przyczyna w niwczym da=
wana nie była, a expedycye wszelakie z kancellaryi JKMci
y od Pogranicznych korony, y WXL nie Ruskim pismem
iako przed woyną było, ale Polskim ięzykiem iako dotąd przez
terazznieyszy czas woyny działo się wychodzic maią.

3 A ktore Horody y Ziemie w tey przeszłey woynie, są
od korony Polskiey y od WXL zawoiowane, y zostaią pod wła=
dzą y dzierzenie J.CW. to iest Smolensk ze wszystką Sie=
wierską Ziemią, y z Horodami y z Uiazdami, ktore z tego
kraiu od Witepskiego, y od Połockiego, y od Inflant od Lucin=
skiego

skiego Uiazdu do Smolenska, iako to Dorkobycz, Biała, Newel,
Siebież, Krasno, także y Wieliż, lubo zdawna do Woiewodz:
twa Witepskiego należący z swoiemi mieyscami y Uia:
zdami, A z drugiego kraiu gdzie są Siewierskie Horody
około Czerniechowa, wszystkie Horody y Ziemie iakimikol:
wiek nazwiskami y Uroczyscami nazwane, zostawać ma:
ią wszystkie w Stronie JCW. A w Stronę JKMci od
Dniepru u pod Kiiowem y przez wszystek ten kray do Pu:
tywlskiey granicy żadnego Horodu ani Miasta, ani Włości
we Władzę przez teraźnieysze przymierne lata, od teraźniey:
szego Czasu y dnia należeć nie będzie, nie przechodząc ie:
dnak Granic Woiewodztw Witepskiego, Połockiego, y Mści:
sławskiego, także y Powiatow Orszanskiego, Mozyrskiego,
Rzeczyckiego y Bracławskiego, Także y Inflantskiey Grani:
cy, tak iako się w sobie te granice, y po dawnym zie
graniczeniu przed woyną miały, y ze wszystkiemi uiazda:
mi, wsiami y włosciami z Obu Stron, Rzek Dniepru y Dźwi:
ny, y Innych będącymi do tychże Woiewodztw y Powiatow kto:
re w dzierżeniu JKMci y Rplitey zostaią należącymi, wyiąwszy
Wieliża ktory dla Pokoiu S. od Wdztwa Witepskiego odłączo:
ny y w Stronę J.CW. tym Traktatem do lat przymiernych
zostawiony iest. A w wyż Dniepru co się mianuią Zapo:
rochy y Pomieczni Kozacy, w iakich Oni tam Obronach, Ostro:
wach y Siedliskach swoich żyią, maią bydź w Posłuszenstwie
pod Obroną y pod wysoką ręką Obudwuch Wielkich Hospodarow
Naszych, na spolną Ich usługę, od następuiących czego Boże
uchoway, Bisurmanskich Sił, wszakże tym wszystkim wsze:
lakiey kondycyi Obywatelom, ktorzy w Stronie J.C.W. w mieys:
cach przez te Traktaty do Czasu pewnego ustąpionych zo:
staią, wolne ma bydź zażywanie Religiey S. katholickiey
bez żadnego odprawowania Nabożenstwa w Domach swo:
ich zatrudnienia. A wzaiem tym wszystkim wszelakiey
kondycyi Ruskim ludziom, ktorzy w Stronie JKMci w mieyscach
przez te Traktaty ustąpionych zostaią się, wolne ma bydź za:

zywa

zywanie, Religiey Greckiey bez zadnego o odprawienie Nabo=
zenstwa Zatrudnienia.
4 Y to warujemy ze zadna nad Kozakami Ukrainskiemi,
z tey Strony Dniepru od Pereasławia będącymi pomsta czynio=
na bydz niema, oto ze się niektorzy w Strone JkM y Rplity
udawali. A tych Kozakow z drugą Strone Dniepru od kiiowa
będących JCW od przysięgi sobie na Poddanstwo uczyniony
pey uwalnia, y pod protekcyą swoię przyimować, ani do Miast,
y Horodow tam będących ustępować się przez wszystek ten
czas przymierny nie będzie y nie każe. A wzaiem JkM
tych Kozakow z drugą Strone Dniepru od Pereasławia będą=
cych, w protekcyą swoię przyimować, y do miast y Horo=
dow tam będących ustępować się przez te przymierze lo=
ta nie będzie y nie każe.
5 A Miasto kiiow, z Pieczarskim Manasterem y zpo=
sadą, y okolicznymi pobliższymi manasterami, y załozenia=
mi Onych, ktore Manastyrskie mieszkaiące Ludzie maią
w polach. Tak tez y Ludzie Leśno wchody na wszelaką
domową potrzebę, z tamte Strone Dniepru, na ktorey kiiow
zostaie, nie wiecey nad milę, aby ukontentowaniem
w gruntach y lasach, Horodowym y Manastyrskim Ludziom
tak od okolicznych, iako y od Chrzescianskich Ludzi
wypełniono było, y dotrzymano, przez czas niżey o spro=
wadzeniu Ludzi Ratnych JCW z tegosz Horoda kiiowa
y o powroceniu onego z tymisz mieyscami wyrażonymi
w Strone JkM umowiony y opisany.
6 A że zawsiowanych Horodow y ziem ustąpionego
w Strone JkM Horody y Miasta Płock, Witepsk, Dyneme=
borg, Lucin, Rzeczyca, Maringenhaus ze wszystkiemi In=
flantami południoWymi, y ze wszystkiemi tych Horo=
dow wszystkich mianowanych Uiazdami, zdawna do
nich należącymi, oprocz Wieliza zdawna do Witep=
ska należącego. A z tych Horodow ktore niedawno
po wzięli

po wzięciu Ich Cerkiewne apparaty, obrazy, Xięgi, y inne rze:
czy, także działa y ammunicya y wszelkie oręża, y pienię:
żny skarb y chlebne zapasy z Moskwy zniesione, y stużałe
obywatele przybyłe Ruskie ludzie do Horodow I.C.W. poblizu bę:
dących na podwodach, y granice tych Uiazdow wyniezione bydź
maią, a danie tych Horodom armaty y Ammunicye y oręża, kto:
re teraz są w Horodach także mieszkaiący tameczni Ludzie
y Szlachta w swych siedliskach przy ustąmpieniu tych Horo:
dow zostawieni bydź maią. Te wzwyż mianowane ustąm:
pione Horody Połock, Witepsk Dynemborg z Inflantami, y In:
ne Horody wyżey rzeczone z inszymi mieyscami y uiazda:
mi, Uswiatem, Suracem, Iezierzyszczem, maią bydź oddane
w stronę IKM y Rplity w Roku teraznieyszym 1667 dnia
mca Marca, 10 według nowego kalendarza przez Przysła:
nych Dworzan, tak od IKM iako od ICW. wszakże ludzi
tych, ani dobytkow Ich ktorzy w podwody będą wzięci za:
trzymywać, ani Ich krzywdzić Ludzie ICW. nie będą. A
Szlachcie w tych Uiazdach Ustąmpionych zaraz po konce:
niu Traktatow swoie odbierać maiętnosci wolno będzie,
w ktorych bespiecznie mieszkać bez przeszkody od Ludzi
ICW w fortecach do wyscia zostaiących maią. A wzaiem
y Ludzie I.C.W. w tychże fortecach do wyscia zostaiących bę:
dący we wszystkim od IKM. Ludzi do wyscia Ich z tych
fortec w bespieczenstwie zostawać będą.

7. A Sam Kiiow Horod z tymiż Manastyrami Pieczarski:
mi, y z inszymi przy Kiiowie zostawionymi okolicznosciami,
także z Armatą starą, z ktorą przedtym Kiiow w stronę I.C.W.
obięty, y Prowiantem na tenże Czas tamże będącym, w stronę
IKM y Rplity ma bydź oddany y oczyszczony przed pierwszą
o wieczny pokoy komissyą w tych przymiernych leciech przy:
padaiącą, to iest we dwie lecie od teraznieyszego Traktatu
rachuiąc w Roku da Bog przyszłym 1669 w Miesiącu A:
prylu według Nowego kalendarza 15 przypadaiącym, wszak:
że przedtym oczyszczeniem Kiiowa, y oddaniem onego

w stronę

w Stronę JKMci y RPlity ma bydz od wszelkich Hospodarow
Naszych miedzy sobą przez Postanikow z Lubitelnymi ra:
motami obsełka, zeby z iedney Strony o oddaniu, z drugiey
Strony o przymowaniu niebez wiadomosci było, ktorey ob:
sytki luboby nie było, przecię Horod Kiiow w Stronę JKMci y
RPlity na terminie według opisania teraznieyszego wroce:
ny y ustąmpiony bydz powinien, ktory to Kiiow przez dwie le:
cie, poki w dzierzeniu JCW będzie, ma mieć mocną z Woy:
ska JCW obronę, tak od Pogan, iakoli od swawolnych koza:
kow, gdzie y zywnosci y Ammunicyi do Obrony zpotrze:
by dodawac JCW roskaże. A zato że przy ustąmpieniu
Kiiowa zadney nadgrody od JKMci y RPlity iako też y
prywatnych Obywatelow Korony WXL przez tę Woynę, tak:
że y w boiach wzuyż z obu Stron zabraney upominać nie:
będzie, tedy ten Punkt do Traktatow o Wieczny Pokoy
oddawamy.

8 Wszystkie Pisma Publiczne, także xięgi Grodzkie y Ziem:
skie Trybunalskie y Maydeburskie, przytym Sprawy Przy:
wileie, Metryki, także Biblioteki y xięgi Koscielne y Cer:
kiewne w Wilnie y w Inszych Miastach, y na roznych
mieyscach tak w Koronie, iako y w WXL przez tę woynę
zabrane cokolwiek się Ich znaleść będzie mogło y publi:
cznych y prywatnych, osobliwie od Powiatow y Wojewodztw
podczas Woyny od JCW z obietnicą poddanstwa odpra:
wowane, ktore przez teraznieysze Traktaty kassuią się
y umarzaią na wieczne czasy, nic potym sobie nie za:
chowuiąc wrocić, y one ile się zebrać mogą na mieysce
pograniczne odesłać JCW roskaże, obwiesciwszy JKMci
przez ramotę swoię żeby dla odebrania Tego, Dworzanina
swego zesłał. A sprawy y xięgi wszelkie Wdztw Smo:
lenskiego y Czerniechow. y Powiatu Starodubowski, nie
czekaiąc przymiernych lat, w niedziel 12 po zaprzysię:
żonych

zonych Paktach, ktorekolwiek znaydą się zebrawszy, zostanym od JKMci Dworzanom na pogranicznych mieyscach. A Wdztwa także Kiiowskie Sprawy y Xięgi za upomnieniem się od JKMci przez hramotę oddane bydź maią.

9 A co się tknie rożnego ochędostwa y rzeczy Kościelnych y Cerkiewnych Bogu na chwałę poświęconych, iako to wszelkiego naczynia, Swiątości y Reliquiey, osobliwie Sztuki Drzewa S[to] w Lublinie wzięte, y roznych Obrazow y Ozdob Kościelnych y Cerkiewnych, to wszystko cokolwiek się zebrać w Panstwie JCW bydzie mogło naydaley w Roku iednym za Obestaniem się Wielkich naszych Hospodarow przywrocono bądzie. O Dzwony zas z Panstwa JKMci y RPlity do Panstwa JCW. Moskiewskiego wywiezione, na Pierwszey Comissyi przez Wielkich z obu stron Pełnomocnych Posłow do ukontentowania Dogowor uczyniony ma bydź.

10 Aże miedzy Nami JKMcią y RPlitą, y JCW Wielkimi Posłami niemała zachodziła trudność o uwolnieniu więzniow, tedy Oni takowym sposobem utacnieliśmy. Naprzod iż Plon wszystek co się nazywa Paszennym y wboozym, około sprawowania roli ludem oboiey płci w Koronie Polskiey y w WXLitew: zabrany, ma zostawać w stronie JCW. przez te wszystkie przymierne lata, albo y bliży, ieżli pręzey da P. Bog pokoy wieczny, na ktoreykolwiek z tych wyżey mianowanych Komissyiey zawrzeć. A co się tycze inszych więzniow to iest mieszczan wszelkich ktorzy nie mogą się liczyć miedzy ludzie służałe z roznych miasteczek y miast Panstwa JKMci także y Zydow ktorzy na wiarę Ruską się przechrzcieli, przez tę woynę od początku Jey do Panstwa Moskiewskiego zabranych, takowy umowili: Poniewaz JCW. Wielcy Posłowie nie mogli teraz o wyzwolenie ludzi tych Dogoworu z nami uczynić, nam też JKMci Posłom y Komissarzom trudno było na to pozwolić, żeby się to dzieło według potrzebowania JCW Wielkich Posłow teraz uspokoiło. Gdy Wielcy y Pełnomocni JCW dla potwierdzenia teraznieyszych Traktatow do lat przymiernych przez nas zawartych

dodlk

do JCW. według umowy naszey zestani, to dzieło na Stolicy da Bog przy JCW doskonale namowią y iako ma bydz postanowią.

11 Insi zas wszyscy więzniowie od zaczętey terazniejszey woyny zabrani tak Duchowni, iako y Swieccy, Szlachta y wiyskowi Ludzie, Starsi y młodsi, y czeladz luzna wszelakiey kondycyi y płci y nabożenstwa Ludzie, także Kozacy ukrainscy, Tatarowie, pod JCW mieszkaiący, Ziemianie y wszyscy Inni służali tak w Koronie Polskiey, iako y w WXL. y gdziekolwiek zabrani lubcby teraz w więzieniu byli, albo na usłudze JCW y PP. Boiarow zostawali, luboby się tam w Panstwie JCW z osobami Ruskiemi pożenili, albo na wiarę Ruską podhrzcili, lubo na Dworach Kniaziow pod władzą JCW będących, albo u Mieszczan po Miastach w robocie znaydowaliby się, także y Zydow tych ktorzy się na wiarę Ruską nie chrzcili, wszystkich z Zonami, y z Dziecmi y z ruchomoscią Ich, nikogo nie taiąc ani do pozostania przymuszaiąc dobrą wiarą w Stronę JKMci y Rplitey wyzwolić y wypuscić JCW każe. A ktorzyby z nich chcieli w Stronie JCW dobrowolnie zostać się, to im wolno będzie, ktora zas Polskiego y Litew: Narodu Biała płeć y Zydowski poszły za mąż za Ruskich Ludzi, te zostawać maią przy mężach swoich JCW. A wzaiem wszystkich więzniow Panstwa JCW wszelakiey kondycyey y płci ludzi, ktorzy do Korony Polskiey y do WXL. na wzwyż wyrażonych bitwach zabrani są, y w Horodach Koronnych y WXL. zostaią, y tych ktorzy podczas woyny Bisurmanskiey do Polski uchodzili, a teraz w Krolestwie Polskim w służbie JKMci albo w Domach albo w maiętnosciach y po Miastach w robocie zostaią, y tych wszystkich JKMć w Stronę JCW. do Panstwa Moskiewskiego, żadnego nie taiąc ani do pozostania przymuszaiąc, dobrą wolą wyzwolić y wypuscić roskaże. wszakże ktorzyby chcieli w stronę JKMci dobrowolnie zostać, wolno im będzie. A uwolnienie y wypuszczenie z obu Stron uczynione będzie blizszym

więzniom

więzniom nieoczekiwaiąc z dalszych miast y mieysc, to iest z bliższych miast do pogranicznych Horodow Ich we dwie niedzieli, a ktorzy opodal y tych w miesiąc albo dwa, A dalszych wpułroka od dokończenia tych Traktatow rachuiąc. A wzaiem z Hospodarstwa Mosk: z Horodow Smolenska, Witepska, y Połocka, z Dynemburga, y z inszych pobliższych, także y Ukrainskich we dwie niedzieli. A z Stołecznego Horoda Moskwy, w miesiąc, a z Zamoskiewskich pobliższych Horodow we dwa miesiąca z dalszych Horodow we cztery miesiące; a z Astrachanii wpułroka od dokończenia tych Traktatow, rachuiąc, a z Sibora y dalszych Horodow zabrani bydz maią do uwolnienia w Roku, albo iako można rzecz będzie nayspiesznie, a przez granice przepuscić za obesłaniem się pogranicznych Urzędow, y przełożonych ludzi bez zatrzymania. Także ieżeliby więzniowie z Moskiew: Narodu w Koronie Polskiey albo WXL wiarę katholicką przyięli y pożenieli się, Onym wolny iako do własney oyczyzny powrot ma bydz, bez żadney trudnosci z żonami y dziecmi Ich, y ze wszystką ruchomoscią.

12. A w tych przymiernych leciech według skłonnosci Wielkich Hospodarow Naszych, y miedzy Onymi Wielkimi Hospodarami brackiey miłosci y obudwu Narodow żądania wiecznego Pokoiu umowielismy, y postanowielismy, żeby byli z obu stron, na ziazdach Wielcy y Pełnomocni Posłowie y Komisarze, z pełnomocnymi hramotami licząc od miesiąca Iunia terazniejszego Roku, w przyszłym da Bog od Narodzenia P. Chrystusa 1669 w Iuniu miesiącu a według starego w Roku 7177. A gdyby na tym Pierwszym ziezdzie y Comissyey wieczny Pokoy za trudnosciami zachodzącymi niemiał stanąc, Tedy y drugiemu ziazdowi bydz w pięc lat, to iest, z Roku, od Narodzenia Pansk. 1674 w miesiącu Iuniu, a według starego 7182. A gdyby y Ta Komissya druga ieszcze wiecznego Pokoiu dokończenia nie otrzymała, tedy nie odkładaiąc nadzieie od wiecznego Pokoiu Oboi Wielcy

Hospod:

Hospodarowie zgodnie maią przez Posłow swoich wezwać Hospodarow Chrześciańskich za Medyatory, ktorych wten czas Obay Monarchowie potrzebować będą y zażyć na pośrzednictwo, lub spolnie, albo też zswoiey Strony zechce od nich Wielkich Posłow na rozsądek y na umierzenie wieczne na trzeci Ziazd to iest w Roku 1678 według Nowego kalendarza w Miesiącu Iuniu, a według Starego 7186. A od czego obroń Boże y Trzeci Ten Ziazd z pośrzednikami w dokończeniu Wiecznego Pokoiu skutku nie otrzymał, a od następuiących trudności pokazałoby się PP. Pośrzednikom do przedłużenia y wtencza Oboim Wielkich y Pełnomocnych Posłow y Komisarzow Pośrzednikow z utrzciwością odprawić, a samym z nadzieią odłożyć komisyą do Roku 7188 także Miesiąca Iunia. A wtych Ostatnich leciech Wielkim Hospodarom Naszym wolno będzie Staranie Pokoiu S.o przez Poselstwa, albo o przedłużenie wdalsze lata Pokoiu doczesnego uczynić, a do woyny y rozlania krwi y do spustoszenia Oboich Hospodarstw wszelakim taiemnym przemysłem zobu Stron niedopuscić, y owszem Chrześciańskim staraniem wpokoiu, y nie obestawszy się Posłami oni za staraniem wpokoiu, y nie obestawszy się Posłami oni za zadne wzruszaiące pograniczne postępki ktore uspokoione bydź maią woyny nie wszczynaiące.

13 Także umowiono iż co wte przedłużone woyny pogranicznych Horodow mieszkaiące Ludzie przez Stare granice w Uiazdach, lasy posiekli y przysnaki y granice popsowali, dlatego opatrzenia z Obu Stron w Teraznieyszym Roku po potwierdzeniu Obu Wielkich Hospodarow teraznieyszego przymierza wysłani bydź maią po dwie Osoby z pogranicznych Sędziow z iednego kraiu od Smoleńska, od Wiłopika y innych Horodow y Ziem, z pełnomocnymi Hospodarskimi ramotami kędy ziechawszy się w Miesiącu Septembrze y obestawszy się ciż Sędziowie, wktorym Ulice zdzie ziechać się maią z obudwu Stron zebrawszy Ludzi wiadomych, wypytać w Ziemiach, y w Horodach, y w Lesnych

Uchodach y gonach, iezli sporu iakiego nie masz, y iezli na obie strony władaią według starych granic y miedz. A gdy staro: zytną granicę powiedzą zepsowaną, tedy Sędziowie każą przy: znaki y granice uczynić y stare poprawić, y przykażą Tame: cznym obywatelom, aby tego przestrzegali, iakoby we wszelakich Uchodach żadney krzywdy stronie nieczyniono.

14 A w ktorey stronie swawolni y nieposłuszni Ludzie poka: żą się, tedy o nich w pogranicznych Horodach ma bydź o: znaymiono Wodom y kommendantom, y według Inquizycyey kar: ność ma bydź bez miłosierdzia. A z drugiego kraiu co kiiow Ho: rod z Manastyrami od Czerniechowa y od Peryasławia na dru: giey stronie Dniepru, także dla ukontentowania y lesnych uchodow drugich Sędziow mieszkaiącym Ludziom na obie stronie zakaz uczynić, y przyznaki sporządzić, poki wte prze: rzeczone lata do oddania kiiowa tym JCW władać władać będzie należało, przestrzegaiąc tego żeby więcey mili iedney od kiiowa gruntu niezaymowano.

15 Także miedzy tymi Hospodarstwy Wielką Rusią y Koroną Pol: ską y WXL: miedzy kupieckimi Ludzmi w pogranicznych Horo: dach y w tych mieyscach w ktorych przed woyną teraznieyszą handlowali z przyiezdznymi ramotami, wszelakimi towarami handlować okrom tych ktoreby zakazane były, bez zatrudnie: nia, a myto płacić od towarow według Ustaw Panstw Obudwu. Cło także zwyczayne na zwykłych mieyscach od tych Towarow płacone bydź ma; A tym kupcom na obie stronie handlować wolno będzie tylko do ostatniey ktora się z Medyatorami od prawować będzie komissyi, to iest do Roku 1678 Msca Junia.

16 A Długi ktore ieszcze przed woyną przez pewne zapisy y obligi, także y przez kontrakty zaciągnione iednemu na dru: gim miedzy Ludzmi wszelakiey kondycyi tak Korony Polskiey z WXL. y Narodu Moskiewskiego, y przez teraznieyszą Woy: nę przybytych w stronę JCW. mieysć z Obu Stron pokażą się, tedy każdemu ukrzywdzonemu według obligow y zapisow y według kupieckich kontraktow na obie strony rosprawa, y sprawiedliwość bez przewłoki zwinnego uczyniona bydź po: winna

winna. Iro postanowieliśmy aby Obai Wielcy Hospodarowie Nasi postali do Hana Krymskiego y w swoich razmowach ten utwierdzony Pokoy Onemu obiawili, żeby dla spólney przyiaźni Han Krymski z swoimi Hordami był Naszym Wielkim Hospodarem w lubitelnych siełkach, a od woyny skutecznie zaniechał, ponieważ Wielcy Nasi Hospodarowie już między sobą w Braterskiey miłości zostaią. A ieżli Han Krymski tym wzgardzi y Sąsiedztwie, spólnym Przyiacielem bydż niezechce, tedy tak w Ukrainie, iako y w Kiiowie y w Zaporochach y w Inszych Ukrainskich Horodach po oba Rzeki Dniepru, Obie woyska tak Korony Polskiey iako y Państwa JCW. Moskiewski z Ukrainskimi Pamieżnymi ludźmi przeciw Hordzie zausze gotowi bydź maią, y odpor dawać iako spólnemu nieprzyiacielowi, będą. A ieżliby Han Krymski po tym obwieszczeniu, chciał Trzecim bydź z Wielkimi Hospodarami Naszymi w przyiaźni, tedy osposobach uspokoienia wzachodzących roznicach Obai Nasi Hospodarowie Wielcy zniosą się, y żeby do spólney przyiaźni przyść mogli starania uczynią, żeby Cesarz Turecki przeszłey przyiaźni Hanowi Krymskiemu przykazał w Sąsiedztwie spólnie się zachowac, y surowie zakazał, aby do woyny żadney okazyi niedawał. A gdyby żadaniem przyczyny od Hordy do woyny z Tatarami przyszło, przez coby y Porta Ottomańska biorąc się o Hordę ku woynie pobudzić się miała, tedy spólnymi siłami odpor Bisurmianom z obudwu Stron Pobiegi obiedwie łącząc Obadwa Wielcy Hospodarowie Nasi dawać będą. Także dla doskonałego obiawienia Wielcy Hospodarowie Nasi poślą Posłow swoich do Cesarza Tureckiego, oznaymuiąc iako Pogranicznemu Sąsiadowi otym Pokoiu zawartym żeby Cesarz także umówiono y postanowiono, iż Posłow, Postanikow, y Gonców na Obie Strony przyimowac, y odpuszczać z uszanowaniem podług dostoynosci, Przyiazd y odiazd im dobrowolny bez wszelkiey zaczepki y zatrzymania ma bydź

A przy

A przyiezdzać Postom większym we 100 Człowieka a koni z nimi
150, a Postanikom w 30 Człowieka a koni z nim 54 Gońcom w 10
Człowieka a koni 15 y pokarm y podwody na tych ludzi y koni
dawać. A kiedy Postom y Postanikom
y Gońcom w swoiey drodze przyidzie do wielkiego Hospodara
iachać y po obselce podług Poselskiego zwyczaiu wystano bę=
dzie iego z pokarmami, y z ukontentowaniem Poselskim przyiąć.
A co nad liczbę postanowionych Poselskich Ludzi y koni przyby=
to kupieccy Ludzie będą y tych napisać Imiona, iak wiele
Ich będzie, żeby od granicy iechali na swoiey strawie a Przy=
stawom iako w drodze, tak przy Wielkich Hospodarskich
Poselstwach, iak wiele będą, ochronę nad niemi y cześć po=
dług zwyczaiu Poselsk° czynić, y tak w przyięciu iako y w
odpuszczeniu do samey granice krzywdy w niczym nieczynić.
A z tymi Postami y Postanikami kupcom y z Towarami, kto=
re zakazane wozić do Rosyą Państwa, miast, JKMći Korony
Polskiey y WXL stołecznych, także y do Warszawy, iako y z
drugą stronę w samey stołeczney Państwa JCW Horod gdzie
ukazano będzie handlować, y na swoie Towary zamieniać
maią iawno nie taynie, y ci kupieccy Ludzie przy Postach
tak długo, iak długo Postowie w swoich Poselstwach będą zo=
stawać mogą, a po odprawieniu onych maią z Postami ani
na mały czas nie zostawaiąc odiechać, Będący zas przy Po=
stach Ludzi iakiegokolwiek Narodu namawiać y potaie=
mnie z sobą wywozić nie mogą, y gdyby się winnym w tym
kto pokazał, tedy z takiego winnego sprawiedliwość skute=
czną, o takie y tym podobne występki ma bydź uczyniona.
Także umowiono y postanowiono, żeby z obu stron w Pograni=
cznych Zamkach Wojewodowie y Rzetczoni Ludzie w wszel=
kich Sąsiedzkich sprawach y dziełach staraiącymi się byli y
Rozboynikow y wszelakich złych naruszaiących ludzi odszuka=
li, od ktorych na obie stronie zaczną się iakie niechęci bydź,
gdzie y w ktorych mieyscach Ich odszukać y dostać można
y podług Ich win, czynić nad niemi karę, kto czego będzie
za winę godzien, podług zwyczaynego Prawa obudwu Państw.

żeby

żeby między Hospodarstwy nieprzyiaźni nie było. A komu
iakie szkody y ubytki czynią y uniosą te ruchomości y ro=
zdzielą się z innymi ludźmi, y to podług dostoienstwa powra=
cać. A Towarzyszowi Ich naganę także czynić, y zapo=
wiedzi żeby potym z tych dział nie ważył się czynić.
A ieżli za przyczyną ktore niechęci y dosiadłości zdarzą się
między Obiema Stronami, y ktora Strona ukrzywdzona albo
znieważona będzie, y tey Strony Woiewodom y Namiesnikom
na bliskich pogranicznych Horodach gdzie się ten Excess sta=
nie dać wiedzieć y ziechawszy się na granice te przeciwne wy=
stępki y excessa komu będzie należało wysłuchać y bratersko
rozsądzić y rozprawić bez zwłoki prawdziwie, a tego przymier=
nego Dogoworu żadnym takim sposobem nienaruszać.
A ieżeli niektore JCW Poddani swowolenstwem, zebrawszy
się JKM Ziemiom y Poddanym iakiekolwiek szkody zaczną
czynić y natenczas JCW roskazać po nich postać, y ich
połapać y podług Ich win karę czynić nad nimi bez
wszelkiego miłosierdzia, a za zbytki od nich stanąsię y to
podług dostoienstwa powracać. Także ieżeli JKMy Poddani
swawolnie zebrawszy się JCW Ziemiom y Poddanym iaką
szkodę uczynią, y tym podług Tegosz zwyczaiu według Ich
win karę uczynić, y zbytki podług słuszności powracać
y odprawę we wszystkim uczynić prętko. A na zemszcze=
nie zato większych woysk nie pobudzać y woyny nie wszczy=
nać, ani z żadnych przyczyn miru tego nie rozrywać.
A ieżeli większe dziła zdarzą się ktorych Im Pogranicznym
Woiewodom rozprawić y uspokoić nie można będzie, y
to odłożyć Oboich Hospodarow do Poselskich Ziazdow. A
ktorych Postow Oni Oboi Wielcy Hospodarowie dla tych
dział z obu Stron na granice poslą, albo gdzie zniosą się, żeby
z obu Stron było zręcznie y bez wszelkiego sporu ziechać
się y o tych działach o czym będą wysłani domawiać się
y we wszystkim dobrą Sprawiedliwość uczynić praw=
dziwie bez odwłoki, a przymierza dla nieiakiey przy=
czyny

czyny nie naruszac.
Takze przez te lata przymierne maią bydz wtym Pokoiu u:
spokoiane Naiasnieyszy W. Hospara IKM. W Hospodara ICW
Hospodarstwa Ziemie Horody y Poddani, tak iz zaden Hospo:
dar Drugi nad Drugiem potaiemney ani iawney nieprzy:
iazni zamyslac nie będzie, ani Sam przez się, ani przez in:
nych, niiakiego złego nie czynic ani roskazowac.
Osobno takze Naiasnieyszy W. Hospodar IKM y IKMci na:
stepcy Krolowie Polscy y Wielcy Kniaziowie Litew: ia:
wnych y taynych Nieprzyiacioł ktorzyby byli W. Hospoda:
rowi ICW, y Panstwu Moskiewskiemu, w Towarzystwo
przyimowac, ani pomocy Im, skarbem y ludzmi, ani zadney
zyey do nieprzyiazni y do woyny Sami przez się, ani przez
Subordynowane Osoby dawac, y złego czynic nie ma y niekaze.
ze. Takze W. Hdr ICW y Nastedniki Jego napotym będący
Wcy Hdrowie Carowie y Wcy Kniaziowie Moskiewscy
ani Sami przez się, ani przez zadne insze Osoby Subordyno:
wane iawnych ani taynych Nieprzyiacioł ktorzyby byli
W Hdary IKMy y wszystkiey Korony Polskiey y WXL, wTo:
warzystwo przyimowac y pomocy Im Skarbem y Ludzmi da:
wac, y niiakiego złego czynic nie ma y niekaze przez te
wszystkie lata przymierne, ale owszem z obu Stron Brat Bra:
tu wszystko dobre y co ku Braterstwu przystoi okazywac,
zeby Nieprzyiazn nie wzrastała, y do woyny przyczyny
by nie było. Takze domowiono y po:
stanowiono iz W Hdara IKM y z drugiey strony W Hdra
ICW Wielcy y Pełnomocni Posłowie posłani będą do Obudwu
Hospodarow na ten przymierny Dogowor z potwierdzony:
mi ramotami ktorzy do tego czasu utwierdzenia w 6 Mie:
siącach ziechac się maią po Obsytce Obuich WW Hdrow
przez Gonców, w ktorych mieyscach przystoyno, a na:
przod tym Oboim W. Posłom ktorzy z potwierdzeniem po:
słani będą, przyiechawszy w Pograniczne Horody, miedzy
sobą zesłą się, y po Obsytce ziechawszy się, pokazą Brat

Bratu

Bratu Hdarskie potwierdzone ramoty, żeby byli we wszy:
stkim według tego Dogoworu słowo w słowo z Hdarskie:
mi pieczęciami. A przeczytawszy te Hdarskie potwierdzo:
ne ramoty, mają dać z nich Brat Bratu kopie 4, iak
potwierdzone ramoty podług tego Dogoworu prawdziwie
obiawią się, y na ten czas do Wielkich Hdrow Oboim
Postom koniu w swoię drogę iść, y ramoty podnieść y
W Hdra JKM także W Hdrowi JCW swoiemi osobami
te potwierdzone ramoty przed S. Ewangelią przysięgą po:
twierdzić y do Rllity przysięgi Ich w Oboich Stronach iak
w K. Pol. y W. X. L. kanclerzom Obojga Narodow, tak w Stoli:
cy Moskiewskiey Dumny Poselski Diak przy potwier:
dzonych hramotach podpiszą się, żeby potym pamiętno
y nieporuszono było.
Także między Nami umowiono, iż po przyieździe Na:
szym do Oboich W Hdrow Naszych z tym teraźnieyszy
postanowieniem Pokoiu S. Postowie Wielcy, ktorzy z po:
twierdzonymi hramotami na Obie Strony do W Hdrow
postani będą, maią mieć zupełną moc do traktowania
Obojey Ukrainy y Zaporoża o utrzymaniu y namowienia
sposobu spolney pomocy, tak przeciwko Hanowi Krymskie:
mu, iako y Ordzie, y przeciwko Cesarzowi Tureckiemu,
gdyby Ukrainskich kozakow spolnymi woyskami swymi
do swego posłuszeństwa y hołdowania przymuszać mie:
li, y o innych działach ktoreby do gruntownego bespie:
czeństwa, y ku pożytkowi tych Oboich Państw, y do
pomnożenia miłości ku sobie Braterskiey Obudwu W
Naszych Hdrow należały.
A co my JKM Wielcy Postowie mowili JCW Wiel:
kim Postom o danie summy iakiey dostoyney dla u:
kontentowania Szlachty Wygnańcow z tych Woiewodztw
y Powiatow, iż Część Ukrainy w Stronę JCW ustąpioney
będących, żeby JCW według Braterskiey ku JKM miłości
y dla

y dla przychęcenia Narodow do przyiazni One mianowac raczył y to JClo Wielcy Postowie imieniem WHdra swego JClo nam obiawili, że o tym ukontentowaniu Cugranicai Szlachty Korony Polskiey y WXL, na pierwszym Poselstwie, ktore z potwierdzonymi hramotami do JKMci odprawowac się ma, Dogowor uczyniony będzie, y to dzieło JClo do Polskiego przybycia odkłada.
A ieżli za Boskim przeyrzeniem zdarzy się ktoremu WHdrowi dla nieporuszonego dotrzymania tego przymiernego Dogoworu drugiego Hdra przez Swoich Postow obwiescic, y ostkonnosci swoiey ku przyiazni obiawic, Co potym drugi Hdar wzaiem ma uczynic y ten przymierny Dogowor potwierdzonymi swymi Hdarskiemi hramotami spolnie oboi WW Hdrowie ztwierdzić będą powinni, żeby nie ku rozerwaniu, ale raczey ku utwierdzeniu y ku Pokoiowi nieporuszonemu służyło
A ieżliby za niespodziewanymi przygodami, ten Przymierny Dogowor pismem utwierdzony, w ktorym Hdarstwie w Kancellaryey zginął, abo przed odniesieniem y oddaniem do Kancellaryey zawieruszyc się miał tedy tesz trwałość Dogoworu terazniey szego opisanego w drugim Panstwie będącego ma obojem tym W. Hospodarom y Ich Hdarstwom spolnie służyć y w takowyś że nienaruszeniu terazniey szego postanowienia Pokoia S. zostawac będzie.
A dla wiekszego dostatecznego y gruntownego ubespieczenia że to wszystko, co tu między nami JKM y JClo Wielkimi y Pełnomocnymi Postami y komissarzami uczyniono y umowiono y postanowiono y dokonczono iest od Naiasnieyszego y W Hdra Naszego Jana Kazimierza z Bożey Łaski Krola Polskiego y Szwedzkiego, Wielk. Kniazia Litew, Ruskiego y Innych JKM PNM y od wszystkiey RPlitey Korony Polskiey y WXL, Takze y od W Hdra Cara y W Kniazia Alexica Michaylowicza, y wszystkiey Wiel-

kiey

kiey, Małey, y Białey Rusi Samodzierzcy y Mnogich
Hospodarstw y Ziem Wschodnych Zapadnych y Siewier=
nych Oyczyca Dziedzica Następcy Nasladawnika Hdara y Obłaa=
datela JCW we wszystkich punktach zdzierżano będzie
y teraznieysze dokonczenie trwałe, y nieporuszone będzie
ma. Do ktorego, postanowienia y Zapisu My JkM Wiel=
cy y Pełnomocni Posłowie y Kommissarze Ręce Nasze pod=
pisaliśmy, y pieczęci przyłożyliśmy a naostatek przysię=
gę naszą społną z obu stron stwierdzieliśmy, y tymi
zapisami przymiernymi z JCW Wielkimi y Pełnomo=
cnymi Posłami, rozmienilismy się. Pisano to w Wsier=
dzenie na zieżdnym mieyscu, w Derewni Andru=
sowie. Roku od Narodzenia Xtusa Pana 1667 Mie=
siąca Stycznia, dnia 30. Od Stworzenia Swiata Ro=
ku 7175.

Powrot X. Krola JMci Augusta do Polski.

Aczci pod ten żelazny wiek gdzie jus e in armis op=
primit leges timor, o Prawach y wolnosciach Monarchow
o kilkudziesiąt tysięcy uzbroionych Jurzystow prowadzącym
mowic, iest to iakby o żelaznym wilku baiac, y iednakowa
podobno byłaby pretensya Krola JMci chcieć nescis utrzy=
mac, iak owych Narodow była, ktorzy w zacmieniu będą=
cemu Xiężycowi dzwonami y krzykiem myslit laboranti
succurrere Lunae, iednakże mi Pan Bog iako ptaszkowi skła=
ce ieden tylko głos zostawił vocem mi fata relinquunt
niechże y Ja (iako owo mowią) nagadam się uchoway Boże
sine laesione Coronatorum Capitum chyba by ta wada z szcze=
gulney prawdy pochodziła et sine partialitate, bo to
pokaże w tym pismie, że mi się nie Szwed, ni Moskal,
ni Sas nie podoba, bardziey pisze ad opposionem Braci
Naszych Polakow, ktorzy niech im Pan Bog odpusci ambi=
cyi czy emulacyi, czyli też uporu agitati vertis Kro=
la JMci uprowadzaią, prognostykuiąc im, y przed Bogiem
się osw=

się oświadczaiąc, że tą akcyą y uprowadzeniem Krola JMci
Rplitey nec ab extra, nec ab intra nie uspokoią qui habet aures au=
diendi audiat. Naiaśnieyszy Krol JMć August
wyrzekszy się korony, panowania, y po śmierci Krola Stanisła=
wa pretensyi, a za żywota swego Imienia Krola Polskiego
iako obszernie w Traktacie Altransztadzkim całemu świa=
tu na widok niezmazanym zapisał charakterem Ab=
dykacyą do tego korony Polskiey ad omnes Ordines Rplitey
z podpisem ręki swoiey y pod wielką pieczęcią wydawszy
wszystkim Monarchom Europeyskim przez Ministrow
y Postow swoich ogłosiwszy o tym samym, wchodzi teraz
do Polski ieden tylko Uniwersał czy manifest z sobą
bardziey niż przed sobą wysyłaiąc żadney racyi, żadnego
prawa nie pokazuiąc tylko że od Polakow vocatus nic więcey
nie allegue, manifeste pokazuie że Jch nie ma, Sam ter=
min rehabendi et continuandi iest contradictory, bo kto chce
rehabere supponit że stracił, a kto stracił continuare Thro=
num nie może, że był Krol JMć od Polakow privatim vo=
catus, nie wątpię, ale to post tot actus solennes et publi=
cos nie dość, żeby zas był publice wokowany nikt tego ani
żądać nie może, a raczey od Rplitey oczywiście revocatus
bo nie mowiąc od tey ktora go detronizowała, ale o tey
ktora go teraz wokuie, y ta go ieszcze solenniey detroni=
zowała, kiedy po ogłoszonym Traktacie z Krolem JMcią
Szwedzkim y Abdykacyi Krola JMci Augusta Interre=
gnum uznała, y wszystkie Eliminaria Elekcyi pra=
wem opisane uczyniła, czymże tedy Krol JMć August
actus odstąpienia korony Polskiey ten manifest zno=
si, chyba tym, co y Rplita, że przymuszonie tey Abdyka=
cyi, y li Interregnum uczynili, ale naprzod ieszcze ci,
co uprowadzaią Krola JMci mowią że y Abdykacyey
in authentico nie masz, a ia przestrzegam że iest, y
każdy nie wierzący widzieć czasu swego będzie, dru=
ga że tey nie mogł bez Rplitey uczynić, raz przyrzek=
szey

szy przez pacta Conventa, że abdykowáć nie mogł, Salvo
omni jure humano, iak Wielkiemu Monarsze debito
pytam się, mogł krol Imć August z krolami postronnymi
sine Communicatione Reipubl. in consilia wchodzić, mogł
Woyskiem swoim krol y Pan Polski gemente Republ. kon=
trybucye y prowianty nakazywać, mogł Biskupow, y Se=
natorow sine Judicio Rzpltey wiązać, mogł fatalną woy=
nę szwedzką reclamante Republ. zacząć, a nie mogł
szkodzić im poprzestać, nie mogł korony Polskiey, co nam
żadney szkody nie uczyni abdykowáć, a zaszto nie iedno
że mogł Polakow bić y gubić, a nie mogł ich pater=
ne tueri. Saniore mente choćby tak realney abdyka=
cyi nie uczynił, zato samo iżby go na Tron Polski przy=
wracać nie potrzeba, że przyprowadziwszy Rzpltą ota=
ką tonią, w naygorszym razie Jey odstąpił, że kiedy
przez lat siedm Prowincye Polskie krwią y popiołami
fumabant, nullam compassionem ani Actu ullum
do ubłagania krola szwedzkiego nie czynił a na Sa=
xonią gdy się tylko zamierzono, zaraz y Polakow y
koronę Polską porzucił y odstąpił, zato mowię godziło=
by się Interregnum powtorzyć, że przez lat trzy ani
wspomniał o ratunku Polskim iako y koronie. A tak
ieżeli o Abdykacya przeciwko prawu, dopieroż Powrot
ktory nie ziazd żaden Stanow Rzpltey, ale pod Pułtawą
fatalitas krola szwedzk. prowadzi. Daią podobno
drugą racyą Partyzanci krola Imci Augusta, że Ten
Traktat Saski y wszystkie Akty Jego poniewolne były,
nato odpowiadam, że iednakowa turpitudo indigna
promittere, iako promissa non servare, nigdy się bo=
wiem ab orbe Condito nie pytaią, quo motivo Trakta=
ty stawaią, tylko że ich dotrzymać potrzeba. Coż za

Securitas

Securitas poczynionych miedzy Chrzesciany Pokoiow, kiedyby Ich reklamacya przymuszenia psowac miała, rzadko, albo nigdy się nie trafi żeby utraq pars componens, miedzy Monarchami ukontentowana była, zwyczaynie Victor dat leges, victus fert. Dom Rakuski, Olendrow, y Portugalczykow miał dziedzicznych Poddanych, wyrzec się ich musiał y za rownych Monarchow dotych czasow ma. Rzesza Niemiecka y Cesarz Ferdinand, Bogu poswięcone Dobra Arcybiskupstwa, Biskupstwa Traktatem Westwalskim sekularyzowac musiał Szwedzkiemu y Brandeburgskiemu Domowi, oddał y dobrzemnie krol Jch Francuski detronizacyą z dziedzicznego Panstwa Jakuba krola Angielskiego Traktatem Rezwickim approbował, Innych Tysiąc Monarchow Panstwa Honory y korony sakryfikowac musieli, zaden nie allegując że to przymuszenie uczynił, Nakoniec ieżeli ta racya prawna będzie że przymuszone Traktaty y stare nie powinny, Toc y wescie krola Jmci Augusta nulla securitas będzie, stanęł bowiem Traktat Antraksztadzki, y trwał poty, poki krol Szwedzki był Victor. Jeżeli się fortuna krolowi Szwedzkiemu poprawi to się Traktat wroci y Polska obracać się będzie za wiatrem fortuny każdego Zwycięzcy. To pro parte krola Jmci zważywszy pytam się z drugiey strony iaką drogą, iakim sposobem y czym Rplita Actum uywodanego Interregnum tamie y psuie, Naprzod nie moze mowic żeby do tego prawa nie miała, bo iest Juris sui Domina. Jeżeli mogły konfederacyą Sandomierską przy krolu Jmci uczynioną, bez powagi Prymasa promulgowaną z Prymasem złączyć, y excluso Rege na Lubowskim Ziezdzie potwierdzić y kontynuowac, Actus

krola

krola Stanisława y konfederacyi Warszawskiey konde=
mnować, toć mogła Interregnum wywołać. Nie masz
tedy żadney racyi, do ktoreyby się udać mogła, tylko tak
że przymuszoni od Cara JMci Moskiewskiego. A tu
dopiero pytać się godzi, a takasz to iest Polaków wolność.
a takasz zgwałconych praw przez Szwedów reforma=
cya? y utrzymanie? nic tedy y na Elekcyą Stanisła=
wowską nie narzekaią, y lepszymi się nie czynią iakom
wyżey powiedział że ponieważ Krol JMć August wziął
dyspensę na rewokowanie Abdykacyi swoiey od Zwy=
cięzcy Cara JMci tak tenże Car JMć ktora raz roskazu=
iący wolney RPlity wywołać Interregnum, a temu
go znowu kassować może za odmianą fortuny, albo
za ulżeniem Interessów swoich z krolem JMcią Szwe=
dzkim y pogodzeniem się z nim roskazać teyże RPlity
aby Interregnum od siebie wywołane trzymała, a
ieżeli konfederacya Sandomierska nie za prawem, ale
za interpozycyą Cara JMci chodzi, quod securitas Iey, że=
by Iey to Car JMć co obiecał dotrzymał ale naostatek
mówiąc wnayg[orszą] czy Abdykacya krola JMci Augu=
sta na złym czy na dobrym fundament, czy RPlitey wy=
wołane Interregnum prawnie, czy nieprawnie nie
przychodzę do decyzyi ktora do mnie nie należy
ale każdego Polaka to powinno być incontestabile
że przynaymniey in gstronem cadere powinno, czy
obierać teraz krola nowego, czy nie, a zatym invinci=
biliter należało przed wyściem krola JMci Augusta
do Polski wszystkich Polaków złych y dobrych in cha=
ritate zwołać, a in vera libertate poradzić się, kogo,
y iak, y czy krola obierać, a nie pozwalać od iednego
tylko uniwersaliku krola JMci wypuszczać z wszystkiem

przed

przed ktorym silent leges, nie iuz periculo ale zostatnię
zgubę praw, y wolnosci naszey. Dał P. Bog oczywistym cudem
pochop y sposob exaltandae libertati, kiedy krola Szwedzkiego
przed ktorym drzelismy poniżył, kiedy krol Stanisław in
sinum Rplitey ukoronowaną głowę, byle miał securitatem
składał, y abdykacyę krola Imci Augusta oddawał, kiedy
senatorowie przy nim będący prosili y Xcia Imci, y Imci
Pana Miecznika koronn: Marszałka konfederacyi San:
domierskiey y Ichmościow PP. Hetmanow koronn: aby dali
in securitatem, charitatem, et libertatem, rozmowic się
o ziednoczeniu rozdzielonego ciała Rplitey, godziło, iu:
dicet Deus et vindicet, że tak praecipitanter y abrupto
idzie się stumaciam, Ja lubo ignoti nominis Auctor, prze:
strzegam że ieżeli fortuna krola Szwedzkiego aż do kon:
ca odstąpi, to wolnosc nasza nullo publico acta erecta, we
dwu sponach Monarchow Absolutow Saskiego y Mo:
skiewskiego piszczec będzie, ile zaś krol Imc August
w tym Uniwersale swoim amnistyę y łaskawość swoię
tylko pro parte sui spondet. Jeżeli zaś krol Imc Szwedz:
ki po straconey Batalliey, ale nie zgubionym krolestwie
Szwedzkim na nogi powstanie, fortuna mu poprawione:
mu to powroci, co nazbyt pysznemu umknęła, to gorzey
będzie się godziło, znowu prawa Polskie ięmu interpretta:
ri, iako się Carowi Imci Moskiewskiemu y teraz godzi,
Ile post repulsam offiarowania krola Stanisława, y nie po:
ciągnionych funiculo charitatis Polakow z nim trzymaiących,
ale iure belli przymuszonych. A tak magis Szwed upo:
korzony, krol Imc August nie uprowadzony, Car Imc u:
trzymany samych Polakow ziednoczeniem pozwolic zgo:
dzic się, y to precypitancyę et contemptu Szwedzkiey
strony popiołem się ogien pokrywać a day Boże żeby

circulo

circulo vitioso perennitas Calamitatū na takgi sozyf
się nie knowała, ktorey konca (uchoway Boże) y
Wnukowie Nasi nie obaczą, przynaymniey iuż po dzko:
dzie będziecie mądrzy Polacy.

Propozycye do Jaśni: R(eczy)p(ospo)lity Polskiey
od Nowego Kandydata Jaśni: Xcia JMci
Augusta Elektora Saskiego, przez JMci Pana
Ablegata Extraordynaryinego cum sufficien:
ti Plenitia Ordynowanego podane.

1mo Starożytna Jaśni: Domu Saskiego zacność re:
troactis ustawiona Saeculis, y teraznieyszych ni inrru:
pta Serie chwalebna czasow, z Naypierwszymi in Euro:
pa Domami wrowni celuiąca, obszerney nie potrze:
buie delineacyi, bo w Sześciu Cesarzach Rzymskich
(ktorych Otto 3 grob S. Woyciecha nawiedzaiący ko:
ronie Polskiey obtulit, y Naypierwszym krolem Bole:
sława Chrobrego powitał) Jaśnieie ad omnem im:
mortalitatem roznymi rozkrzewiona kolligacyami,
pełna ozdob y sławy, niewzruszaiąc dawnieysze Domu
tego decora, et quae Saecula prisca tegunt, bo tym zagę:
szczone historye, napełnione Annales, et conscia
Orbis fama. 2do Co do Osoby Jaśni:
Xcia JMci Elektora Saskiego, Pan iest przyrodzoney
łaskawości, in ipso flore aetatis bo dopiero 27 lat
maiący z młodych zaraz do woiennych appliko:
wany czynow, quorum fortuna per orbem signa dedit
Co samo dobyta Moguncya, y odprawione gloriosissi:
me na Rhenem y w Brabancyi expedycye, luculen:
ter testant. Tym Nieśmiertelnym Wielkich An:
tenatow idąc torem, z niemnieyszą sławą hetma:
nit

nit w Węgrzech, y na dwuch kampaniach tak dobrze
Summi Ducis paruit imperio, że pyszne Oryentalnego
Pogaństwa nachylał karki, et infracto robore męstwa
y dzielności swoiey iuż chwieiącą się wygraną, mądrą
przezornością in integrum restituit. Sławny ztąd nie
tylko in Arena Martis, ale in devinctissimis Podda=
nych swoich pectoribus, tryumfuiący iedynym udziel=
ney dobroci przykładem, kiedy vota Subditorum uprze=
dzaiąc wspiera dobrodzieystwy, wynurza łaskami, y
nikt się na Dominium Jego nie poskarży, y owszem cle=
mentiam ejus erga Subjectos populos nie tylko publi=
ca affirmat fama, ale y sami Ichmość PP. Obywatele Wiel=
kopolscy na pograniczu Dobra swoie maiący toż samo
evincere mogą. Zgoła wszelkich Attrybutow w tym Pa=
nu znayduie się ~~łaskawość~~ doskonałość, rad niepor=
wnana doyrzałość, y oczywiste przyrodzoney dobroci dowody.
3tio A co naywiększa, że sam Bóg Nayw: z skrytego
wiecznych wyrokow swoich przeyrzenia Xiążę Jm. Ele=
ktora Saskiego tey destynuiąc Koronie, ieszcze przed
dwiema laty za natchnieniem Ducha S. y z umysłu do
Rzymu przedsięwziętey drogi, do prawdziwey Wiary
Katholickiey przyprowadził, y ad incrementum Kościo=
ła Bożego in urbe Orbis Domina imbuit sacra doctri=
na. Dzieło to iedyney wszechmocności Boskiey oczy=
wisty Cud tego qui solus mirabilia facit, y niepłonne
augurium że sam Bóg hac superna vocatione torował
drogę do Korony, y wcześnie habilitavit do tego prawa
Rex Catholicus esto, aby ginącey Oyczyznie Coelitus dany,
wspierał waleczną ręką ruentis orbis machinam, y
pamiętnymi w nierychłym czasie zwycięstwy Otto=
mańską gromiąc hardość na wszystkich Nieprzyiacioł
tey Korony, vibrando pogrom woienny. Vivibus czas bene=
ficos

99 ficos radios task, faworow y Szczodrobliwości Swoiey obficie diffundendo, 4to Obawiać się nie trzeba aby Xiążę JMć Rzpliteg graviter miał incumbere z Xiążęcym potomstwem swoim, albo mu ex beneficjo Rzplity vel minimam derivare guttam, bo Jednego tylko maiąc Syna nie tylko mu Electorales ditiones cum prerogativa Electorali et Insignibus Imperii, ale y Lusatiam ad se devolutam z Przodkow swoich y wszystkie inne Prowincye swego Czasu ustąpić może, et abunde go providere. Toć iuż Sam tylko taskawy wzgląd, tak na dobro Rzplity, iako potoczne Civium interessa obroci, aby Oyczyzna miała obrony, zaszczyt wiara, Stan Rycerski ukontentowanie, cała Rzplity Economia rząd dobry, osobliwie prawa swobody, y Oyczystey wolności Cnego Rycerstwa (do ktorych ingenito fertur amore) y nienaruszoną gaudebunt całością. Tudziesz Pacta Conventa in viridi zawsze były et inviolabili observantia ad famam et Utilitatem Publicam dirigente Rpę. 5to Wakanse gdy wszystkie, nie pod Szacunkiem pieniędzy, ale pretio et virtutis et meritorum będą rozdawane, aniby się haec labes in delicato pectore Xiążęcia Elektora zmieścić mogła, ktorego generositas takie detestat zyski y Obwersye, nec sua privatis crescunt Aeraria damnis. Precz od tego Pana oddalone indecora lucra gdzie hoyna munificencya każdemu wiernie służącemu nieskąpo udziela taski, ani zawiedziona Emeritorum w tym utyskuie taskawości życzliwość tuie każdego merita, zwia po Imieniu, y nieodwdzięczonymi cznia dobrodzieystwy.
6to Uważaiąc zas tak zawikłane w trudnych Rzplity czasiech momenta, gdy zwalone magno cumulo na Oyczyz

Oyczyznę borgowe Cwierci zasłużonego woyska, z miłą chęcią in sublevationem tantorum onerum ofiaruie Rzplitey 20 Millionow, Currentis monetae, nie na papierze ale w rzeczy samey post Actum Electionis rzetelnie y istotnie z własney swoiey szkatuły, y lubo drudzy pozornym kolorem magnifikuią oblationes suas, albo pod znakiem udaią słodyczy, roznymi sposobami zdobią et adumbrant in publicum proposita emolumenta. Słusznoby iednak reflexyą uczynic mogła Xiąsm: Rzplita, ieżeli media, y substancye offerentium tam effusis largitionib. wystarczyc mogą, bo ieżeli zkądinąd zebrane, wyszukane et iniquis conditionib. na credit do czasu wzięte summy, toć niepochybnie ex mutua obligatione Pryncypałom albo kredytorom swoim będą musieli vellificari. Przez co Rzplita aere alieno oberata internis factionib. coraz się mieszać będzie, et in omnibus occurrentijs nie ad rationes boni publici, ale do postronnych Interessow n. sine gravi involutione et detrimento sui ad rehibendam gratificationem, pociągana będzie.

2do Odebranie Kamieńca Podolskiego, przy nieustraszonym męstwie y odwadze bierze na się Xiąże Elektor, iuż nie słowne obietnice, ale woysko swoie y artyleryą własną in expugnationem iego prezentuie. Nawet zdrowie y życie swoie Saluti publicae devovet, aby biorąc tych prac, fatyg około Rzplitey pieczołowania cum impendio zdrowia swego tak wielkiey spezy, prawdziwą sobie w Rycerskich wolnego Narodu piersiach miłość ugruntował.

3 Ziemniey Podole, Ukrainę, Wołochy y Multany aby mogł aggregare ad Sereniss. Rempl. czy to iure belli, czyli za nastąpieniem pokoiu inne primas curas

mieć

mieć będzie, żeby nietylko pomyślne złotego pokoiu wystawił czasy, ale y Państwa Naiasn: Rplitey in antiqua amplitudine Sarmatici Imperij rozprzestrzenił, et quoi avulsa przywrócił, ad Remp: wczym unicum studium suum exercebit.

9no Więc żeby napotym ad oes subitos nowych wojen casus, qm securissime obwarowana była Rplita deklaruie Naiasn: Elektor, quovis urgenti periculo Sześć Tysięcy woyska swego exposcentibus Statibus et Ordinibus Regni subministrare, y własnym alere kosztem obiecuie, albo też gotowymi pieniedzmi na zaciągnienie rowney liczby woyska necessitati publicae subvenire, Co wszystko Ordini Statuum zostawuie.

10 Jezeliby też p Commutationem ktoregokolwiek Xięstwa swego mogł cum vicinis transigere oktorymkolwiek in contiguitate et propinqui tey Rplitey y one ad terminos Regni przynależytym ex justitia Naiasn: Rplitey respekcie przyłączyć tedy uszelakim do tego sposobem concurret, y usiłowanie prawdziwą ku Oyczyznie Tey obowiązanego serca pokazuiąc inklinacyą.

11 Ad Restaurationem Monetae, ktora iak wtych kraiach iest zła y zepsowana tak w Panstwach Naiasn: Elektora barzo dobra y wyborna, Sama wspaniałość Geniuszu tego Pana naprawi, y commercia ad florentissimum przyprowadzi statum, maiąc do tego tak wielkie commoditates z Lipska et alijs ditionibus suis. cokolwiek obligowana Całey Rplitey będzie mogła wyswiadczyć propensya, pewnie na aktualney nie znijdzie applikacyi.

12 Szkołę Rycerską na ćwiczenie młodych Ludzi in Mathe

mathematicâ militari, fortyfikacyach, et omnib[us] exer:
citijs bellicis, kosztem swoim wystawi aby młodz Szla:
checka pgnatam indolem ad fortia facta iak nalepiey
sposobiła. 13. § Fortece wszy:
stkie iako w naylepszym porządku conservabit, et quod
ad veteris et p[rae]sentis militiae normam ingeniosy a:
mor excogitabit, chętnie y ochotnie litabit, y dotrzyma
hâc fideliter pressa, w czym fidemcuiam przez tegoż
Pana Ablegata Serenissimi Electoris inwadiat et
omnimodam securitatem, p[rae]stare intendit.
14 A tak gdy Naiasn: R[zecz]p[osp]lita doskonałego uszcze:
scii y dobroci Pana Niezwyciężonego w męstwie y od:
wadze nullis Colligationib[us] ad æmulas in Europa domos o:
bligatum, albo iakichkolwiek ~~obligacyi~~ dependencyi obnaxium
przez wolne głosy na Tron Swoy podniesie, pobłogosławi Samo
Niebo tak szczęśliwey Elekcyi iak Bog pokazał virtute
potentis dexterâ Suâ, wokowawszy Xiązęci Elektora in si:
num et gremium Kościoła Bożego powszechney Matki tak
y daley manutenebit, doda siły ad ampliora teyże S. Re:
ligii et gloriosi regiminis incrementa. Zwłaszcza kiedy
Naiasn: Elektor n cupidine Dominandi, ktora cunctis fla:
grantior affectib[us] bywa, iak Orthodoxâ fidei solo zelo
et pretiosissimâ libertatis amor na tę się konkurren:
cyę odważył, iedyną w Samym Bogu pokładaiąc ufność
że zagrzeie liberrimâ gentis serca, nakłoni suffragia E:
ligentium, zniewoli affectus Magnorum Civium, y do
pożądanego vota et desideria Serenissimi Electoris przywie:
dzie końca. Ille qui donat diadema fronti, quem genu
nixâ tremuere gentes. Eximendo wszelkie Scru:
pulos in puncto Religionis Catholicâ ktorą prawdziwie przy:
iął Naiasn: Xiążę JmC Saski, ieżeliby kto powątpiewał ten
recurrat pro pleniori informatione do JmX Nuncy:
usza Papieskiego, y JmX Biskupa Passawskiego Posta ře:
sami.

sarskiego, ktorzy toż Samo bona fide confirmabunt.

Mowa do J.KMci. JchMciow PP. Posłow z Wo:
iewodztw Poznanś y kalisk: przez JmP. Mo:
rauskiego miana. Ignacy

Dalecy od Nayiasn: Maiestatu WKMci P.N.M. ale za:
wsze uniżeni Ziemianie y wierni Poddani, do Jedyney
Oyczyzny Naszey y całego Xcianstwa Ozdoby WKMci P.N.M.
Imieniem Woiewodztw Naszych przychodziemy, uzna:
waiąc wielowładności Nayiasn: Maiestatu WKMci, y lubo
przedtym Potęga Ottomanska cladibus Christianitatis
rosta, Secura do tychczas et invicta były sceptra Pogan:
skie, iednak za Szczesliwym panowaniem WKMci, za co
Bogu, iako Conditori, et Dispensatori Regnorum, Woiewo:
dztwa Nasze dzięki daią. Szalona Ambicya y wsciekła
natarczywość Poganska skruszona została, Duma Na:
rodu Tego per tot Saecula zawzięta w krotkim czasie Za
szczęsciem WKMci skrocona, zkąd się stało z osobliwey
Boskiey Protekcyi votis Publicis Narodu Naszego
dosyć, gdy waleczna ręka WKMci, ktora iest gloriosior
omni triumpho, zgubę Xtiani Sanguinis zatrzyma:
ła y zawziętość Poganską zdeptała, kiedy victricibus
armis, y niepamiętnym wiekom przykładem, stra:
sznego Xcianstwu Nieprzyiaciela WKMci profligavit,
zkąd mężne Serce WKMci sławę Narodu Nasz: w całym
swiecie Chrzescianskim pleni~~um~~ innutriis triumphis, Wi:
taią Szczesliwie WKMci Woiewodztwa Nasze z tak potrze:
bnego y zbawiennego Marsu, niechciałeś WKMci ani
subterfugere labores, ani recusare ~~labores~~ pericula ani
parcere facultatibus, ale dla całosci Rplity Panskie WKMci
odważył[?]. Winszuią przy wierney y życzliwey Pod:
danstwa Swego Submissyi tak Wielkiego Szczęscia,
ktore Sera Posteritas tey Rplity meritissimis WKMci
cum

cum obligatione extollet laudibus. Wyznawaią przed Maie:
statem Panskim co iuż prawie na wszystek świat pro:
clamatum że inr Regnantes in Christianitate WKMć
nie ma sobie parem. kiedy y teraz na tę imprezę kto:
ra concernebat commune bonum Christianitatis, odwa:
żnie zdrowie swoie Panskie niosąc nutantem et despe:
rantem Statum Europę, de publica salute scuto suo
triumphali WKMć protexit, et aeternum nn comparavit
ravit, zchołdowała wiecznie serca Poddanych wrodzona
z Przodkow WKMć odwaga, przywiodła prawie ad stuporem
Orbem Xtianum, odważnych dzieł WKMć magnitudo.
Dziekuią przy uniżoney submissyi Woiewodztwa nasze
że curis et solicitudinibus Regiis nie folguiąc wczasom
y wygodom Krolewskim, nietylko fluctuantem Statum
Reipub: nrę, lecz et Xtianitatis ruinam invictissimo
Animi robore WKMć miłosciwie zatrzymał. Cieszą się
że przed opes Oyczyzny nie padły in irritum, życzą so:
bie przy wierney Kontestacyi Poddanstwa swego Wdztwa
Nasze aby w długie wieki sup gloriosa gesta WKMći Pnm.
patrzyć mogły, kiedy przez nas zdrowia fortuny y obliga:
tionem Panu tak dobremu y walecznemu et in domum
Regiam WKMć y. Skarzą się zaraz przed Maiestatem
WKMći Pnm. Woiewodztwa Nasze że w repartycyi woy:
ska nad deklarowaną summę na seymie przez Ichmo
PP. Postow są przesladowane, kędy obszerniey contenta in:
strukcyi, niż nieudolne usta moie wymea przed Maiestat.
List do Krolowy Imci
Baczą się Woiewodztwa Nasze aby winne WKMć Poddan:
stwa swego oddały uniżonosci ktore dziekuią WKMć
za społne rady y pomocy gruntownego Oyczyzny ubespie:
czenia wiedząc dobrze o tym że WKMć wszystkie stara:
nia y dni swoie trawisz na zgobopolney dobra Panstw
WKMć konserwacyi, wstydzą się teraz niechętni wi:
dząc sławę y szczescie JKMć w całym swiecie słynącą,
złodi:

 Złośliwa ustawa konceptow Subtelność, wątpliwe Serca niektorych obowiązane zostaią, widome maiąc nieśmiertelne WKMci tryumfy, że tedy zdrowia, Tronu, y prac JKMci, WKMć Socia iesteś gdy pobożnością y świątobliwością swoią WKMć w modłach Jego maiestatowi Boskiemu niemały JKMci przeciwko Poganom przydaią impet. Dlatego zdrowia y fortuny przy Maiestacie WKMci y przy Jaśnie Domie Krolewskim z obligiem Poddaństwa swego Wdztwa Naszego przesytaią.

List do JKMci Jakuba od JmcI P. Morawskiego. Jemacego

Źle o Polszcze świat dekretował, lecz Cudowny y Dobrotliwy Bog, gdy nie tylko za waleczną ręką JKMci lecz y za zaszczytem Państwa Cesarza JMci, WKMci Oyczyzna Nasza integra salva została, życzliwym każdy Syn korony, czyny WKMci w tey kampanii przyimuie affektem. Słynie męstwo WKMci ukontentowaniem Braci Naszych w całych Państwach JKMci kędy y Ja prywatny Szlachcic z Osoby moiey WKMci constans obsequium, et innatam fidem voveo.

List do JKMci

Ogłoszone światu gloriosum nomen WKMci Pnm. około konserwacyi całego Xięstwa zostawa, w uszach naszych brzmią ozdobne winszowania, ieszcze w rękach wartuiemy y czytamy wymowne, przez świat idące panegiryki, ieszcze tryumfalne arcus na oczach stoią. Cieszemy się tedy wierni Poddani naszym szczęściem, Jaśnie Osobą WKMci dziekuiemy zaraz przy uniżoney poddaństwa nasz. submissyi WKMci że desideria et publicas venerationes Wdztwa Naszych iako wiernych Poddanych Oycowsko y dobrotliwie WKMć przyiąć

przyiąć raczył, ktore przy dostoienstwie Xiążęcym Maiestatu IKMci, zdrowia y fortuny kładą, in quorum pectoribus, altrix omnium virtutum gratitudo Submissionis mieszka, ta będzie za wszystkie Dobrodzieystwa y Protekcye nadgroda nie tylko od Ciebie WKMci ale też et aliis naterum et qui nascens ab illis. &

Instrukcya Poznan. y Kalisk. Woiewodztw na Seymik Srzedzki die 7 Febr. zgromadzonych, IchMść Panom, Ignowi z Chompcic Morawskiemu Marszałkowi Tegoż Seymiku y Ignowi z Roiewa Kaczkowskiemu Postom do Xiążęcia Maiestatu IKMci dana.

Kiedy waleczne IKMci P. N. M. dzieła, nobiles triumphos, wyznawa expertus oriens, Occidens miratur, y wszystek postronny Swiat plausu et tripudio colit, nie godzi się Narodowi Polskiemu domesticum Decus segniori przyimować sensu, Tacitis et Omere votis Iak tylko tedy Woiewodztwom Naszym licuit przez zgromadzenie terazniejsze publicam testari laetitiam, tak na to mieysce ziechawszy Obrad swoich poczatki auspicamus od winnego y pokornego podziękowania Temu, qui conterit bella, a potym zaraz IKMci, że kiedy iuż blisko był interitus noster, kiedy Ottomanska rabies iuż całego Xiestwa fortunam spe devorabat, w tenczas wspomniał hereditatis suae, y nie dał Iey rugientibus praeparatis ad escam, gdy waleczną Xiążęcia P. Nasz. ręką armata in Oplium nie tylko Samemu Xiestwu Zbawienie, ale y Imieniowi Polskiemu niesmiertelną przynioł Sławę. Winne tedy Maiestatowi Boskiemu oddawszy dzięki zlecaią Woiewodztwa Nasze IchMM PP. Postom swoim, aby festinatis

passibus

passibus tam gdzie się o JKMci Prezencyi dowiedzą
pospieszyli, gdzie Stanguszy przy doniesieniu wierne-
go y życzliwego Poddaństwa Nasz: JKMci wyrazy insi-
gnem Województw Naszych, z fortunnych JKMci suk-
cessow laetitiam, y tak wielkich, et memoria saecu-
lorum niepamiętnych tryumfaw, a co za niemi idzie
nieśmiertelney u całego Swiata, wielkiego Imienia
JKMci sławy powinszuią. Podziękuią iak nayuniżeniey
za to, że obiectu Sacrati Sui Capitis dał zaszczyt, iuż
in limine fati będącemu Xięstwu, y nieustra-
szonym sercem immanem animi armorumq Po-
tęgi Pogańskiey molem złamał, że Narodowi Pol-
skiemu dispendio Xiążęcia Osoby Swoiey immortu-
le quaesivit decus, a superbi Orientis fastum tak de-
pressit, że co przedtym fortunam n capiebat suam
to teraz wszystko fortuna et gloria cessit JKMci,
w kilku Despotach in triumphum prowadzonych.
Fascibus assuetas manus post terga dedit. Fundent
vota aby zdrowiu JKMci na którym całego Chrześci-
aństwa salus recumbit, supremum Nomen [illegible] dła-
goletniego panowania, dalszych z Nieprzyiaciela
krzyża s.. triumphos, et quidquid Principis et hominis
sunt vota JKMci, Imieniem Województw appreca-
bunt. Upewnią na ostatek o wierney y życzliwey
ku dostoieństwu JKMci Naszey applikacyi.

Mowa JWP. Woiewody Poznańskiego.

Utesknione Swiata Polskiego desideria gdy so-
bie obiecuią że Rplita przez Seym zgromadzona, muta-
ta meliori procedet figura, czegoż się po zerwany spo-
dziewać Rnik, Snadna bowiem o niey deliberacya,
tam gdzie deliberare iest iaka nadzieia, Snadnoby
y mowi

y mowić gdyby domowey rady był pożytek. Snadnoby y radzić, gdyby mieć tak zdolne ramiona do podpory, gdy iuż konaiąca Oyczyzna errantia membra reponit. Błąka się po onegdayszym pożegnaniu, tak że siedzi: ma znaleść nie może, y nam się tak zda bydź peregrina, że Ią na utorowaną WKMcy interessow drogę, nieprzyprowadzi, chyba Sama łaskawa Iego, około dobra pospolitego opieka, przywrocona do nas konfidencya, przywrocone do nas Statuta Nasze, naywarownieysze to do usług WKMcy oręża, Nayostrasznieysza Nieprzyiaciołom Maiestatis cum libertate Unio. Nimeśmy na Tym Tronie osadzili WKMcy, na ktorym bespiecznie nam WKMć dotąd panuiesz, pokiśmy iakokolwiek ieszcze pewni praw y swobod Naszych, poty mamy nadzieię że to słonce ktore inn eclypses orit toż et tempestates serenat. Wypogodziła się za łaską Boga taburza WXLiteuskiego, zagasła scelerum fomes, incendia quaeret w rożnych diffidencyach, wznieca się wpostronnych niebespieczeństwach. Trudno tostowy zamazać, kto conculcatas Sanguine aspersit leges, Niechce iednak postanowienia Rplitą naruszać, nayprawienie IchMcy PP. Postow ktorzy przynaymnieyad interim są sufficiens remedium pro securitate zdrow KMći y Całey Rplity, rozumiałbym bydź Seym konny, Audyencya Posła Cara Imc Moskiewskiego wczym informować będzie WKMcy nato niech się Cała Rplita rezolwuie, gdyż tu nie iest mieysce tego, Stanowić to Coś Resolucyą Xcia Imc Brandeburgskiego żadnym u siebie nie zapłacę sposobem, chyba nadzieią, że cierpliwey Rplity, będzie cierpliwy, suppleat to Auctoritas Xcia Imći Prymasa, u ktorego wiem dobrze, że non muricę tinctis velleribus quaerit honor ale w staraniu się

o Dobro

o Dobro Pospolite, za co Ja z mieysca mego uniżenie dzię=
kuię. Artylerya koronna y wielkie JchMM. PP. Hetma=
now merita, ieżeli rigidis gaudent sudare sub armis,
bez wątpienia należytą powinny mieć nadgrodę.
A teraz votis communibus addo, życząc WKMci dłu=
goletniego w Oyczyznie moiey szczęśliwego Pano=
wania, przy ktorym Augustis solides succepiky orbem.

Mowa JMci P. Wsiewody Ruskiego.

Nierozerwana Seymu rozerwanego kompania,
twarde słowo, co z tym czynić, nim azasz nierowne
temu ktore w Ewangelii słyszemy, Dic ut lapides isti
fiant panes, po zerwanym Seymie wszystko iak z
kamienia, tymić to kamieńcami y woysko karmić,
y uprowadzoną inscia Republ: gasić woynę, y wywro=
coną w prawach y fortunach WXLitew: zactaniać y
wszystkie położone w materyach Staty do samego
tylko Seymu należące rezolwować każą. Pytaią się
z tym wszystkim co czynić, a ia nie wiem co mowić
kiedy moie słowa nie tylko Oyczystych, ale y Cudzo=
ziemskich znaydą Censorow, y ci moie zdania tłu=
maczyć będą przed ktorymi y moie słowa wytłuma=
czam. Niechciałbym naśladować tych ktorzy za=
ćmionemu Xiężycowi dzwonieniem, y prożnymi
bo ich nie słyszy słowami, pomoc rozumieli, dre sonanti
laboranti succurrere lunae, ani tych ktorzy solis ma=
culas enumerant et emendant, Ale tym ktorym się
podoba stellarum jubar sit parvum sed officium tamen
y błacha rada, ale skutku y życzliwości ku Oyczyznie
pełna luminis vices tenet. Wiem ci Ja dobrze że WKMMć
Tron ten osiadszy, zkąd Monarchowie Polscy Oycow ta=
skawych tak reprezentować chcieli, że z prerogatyw
Boskich

Swoich Panskich nihil ad nocendum zostawili wiem że WKMc iako y każdy krol Polski, nie mozesz tylko nam dobrze życzyc, ale y to wiem że Seymem zerwanym, tak potargana wszystkich Stanow potestas, tak obmyslona Activitatis Sphæra że chyba drugi Seym radzic, y nie to mozemy co do Seymu należy. Jeżeli iednak dasz consiliolog, y ieżeli co mogło zostac dla mnie, czegoby Senatus oracu: la in veritate et consilio opuscili, Naypierwszą rzecz radzę WKMc iuz Umowioną Legacyą do krola JMc Szwedzkiego, nie rozumiem aby sufficiens ad debellandi była, poniewasz ea quę pacis sunt ofiaruie; Ale przynaymniey będzie mora fatorum Rplity, aby oraz n dormiamur. Jeżeli zas insufficiens znaydzie sie relegacya, zyczę udac się do ostatniego, a niegdy pierwszego w Polszcze remedium Pospolitego ruszenia, quibus initijs crevit Respubl: tymisz conservari powinna. Zaciągnionych woysk Polska nie znała, swymi granice rozprzestrzeniała, Stawa swiezo rosła w Pomorskich Panstwach. Wymiarach y braniach mestwa y ięzyka Polskiego zostawiła nomen, Przyidzieli do woyny czy do pokoiu, będzie z niego in pace Legibg decg in bello Presidium, y przyznasz WKMc ze n fruges consumere natus. Ten Coronator, ktory Panom Korony na głowy kładzie, a laurowe wience tym ktorzy magnifice o nim trzymaią. Denegare Audyencyi Posłowi Moskiewskiemu, byłoby peccatum, Poselstwa iusia Republicae posyłac. Krolowa Jeymc Wdowa upomina się donum Nuptiale, ktore teraz iuz iest Debitum viduale. Winnismy Nk. pamięci nieoszacowanq Dobrotliwego Pana, winnismy zasługę krolowy JMci. Ale y WKMc złoczysz et justitiæ et gratitudinis monumentum, Nakoniec MK: dziękuię za miłosc Jego Oycowskę, racz wiernemu y nigdy a sæculis niesprzeniewierzonemu Narodowi dufac, fideles credas et facies.

Uniwersał.

Uniwersał J.W. JMc P. Hetmana Wk: do Wdztw Wielgopolskich wydany.

Adam Mikołay z Granowa Sieniawski Hrabia na Szkłowie y Myszy, Woiewoda Bełzki, Hetman Wielki koronny.

Wiadomo czyniç komu o tym wiedzieć należy,
mianowicie JJu. WW. JchMciom PP. Senatorom Urzędnikom,
Rycerstwu, tudziesz wszelkiey kondycyi y Stanu Oby=
watelom Wdztw Wielgopolskich przy zaleceniu re=
spective powolnosci moiey, nie bez wielkiego umartwie=
nia mego y słuszney indygnacyi zachodzi mię in Sub=
sellio Præsenti Trybunału Marsowego imieniem Wo=
iewodztw Pomienionych expostulacya, że tam niekto=
re Chorągwie z pod kommendy JMc P. Rybinskiego
Regimentarza, do tey przyszły licencyi, że oprocz in=
szych exorbitancyi po samych Dobrach Szlacheckich
ważą się kontrybucye publiczne formować, y exeku=
cye publiczne exequować. Zaczym ex gradu Urzę=
du mego providendo indemnitati Praw Oyczy=
stych Oswiadczam się naprzod in omni candore
że ten ausus et abusus, e contra mentem Ordynan=
sow, y dyspozycyi moiey, bo wiem dobrze że w tym
wolnym Narodzie zakładać Publiczne podatki bez
Seymow nec Regibus concessa Potestas. JchMciom zaś
PP. Woyskowych zwłaszcza kommendę maiących
surowo obowiązuię, aby trzymaiąc disciplinam mili=
tarem in omni rigore nie ważyli się, y zaraz zaka=
zali tey licencyi, obserwuiąc przy tym Sacrosancte
Dobrow Szlacheckich immunitatem. In Casu zaś
sprzeciwienia się Temu Ordynansowi mnemu, y
Dispozycyi Prawa Rplity, deklaruię rigorem
Artykuł:

Artykułow woyskowych na osobach Excessivorum, ad instantiam Iuramentorum extendere. Dlaczego ten Universał aby wszystkich Woiewodztw y Ziem Wiel: gopolskich doszedł, po Grodach y w Lwowie 1708.

Respons na Relacyą Seymiku Woiew: Krakowsk: w Proszewicach d 9 Wrzesnia, Odprawionego, przez Stronę zas Rokoszową nie należycie ad Typum podaną.

Iak skoro doszła rąk moich Relacya Seymiku Proszew: wydrukowana, et affectatissime po wszystkich Woiewodztwach rozrucona, na zgorszenie y uwiedzenie niewinnych Civium ukształtowana, calumnijs na Ludzi Wielkich et imposturis napełniona, pobudził mię innocentiae zelus abym wziął pioro w rękę, iako na ten czas na Seymiku Proszewskim praesens et indifferentissimy Ziemianin ad perhibendum veritati testimonium. Bo ktoz tego nie widzi, quantis nocendi Artibus Strona (exosi nominis) Rokoszowa, in Eversionem Libertatis postępuie, gdy nie dosyć Iey było na tym, aby Iura Cardinalia, wolney Elekcyi (ktora dosyć wyraznie Legibus Regni circumscripta.) Xcia Imc de Conte protestantibus Reipubl: Statibus za krola nominuiąc,) złamała, in Campo Electorali pod Warszawą factiosis Capitulationibus z Posłami Tegoż Xcia JmCi in summum Equestris Ordinis praeiudicium bo nie kładę aby Szlachcic Brat ktory z tak wielkich kapitu: lacyi miał co partycypowac. wolną Elekcyą, ktorą priscis Saeculis Duch S. tylko władał, niewolną bo pre: tio Francuskich pieniedzy venundatam uczyniła, y gdyby się było powiodło tamże in arena Electorali, po: tentia magis quam re tentare chciano, ale vana sine viribus

viribus ira, impet iuż wszykowany zatrzymała. A
dosyćże natym, zawziętym na tę miłą Oyczyzny Wol:
ność Sercom! ieżeli się godzi Arcana Rokoszowey
strony wydać consilia. Azaż w Węgierskim Państwie
nie dawnymi czasy Tumultuarios Rebelles nie po:
ruszono, y iuż była Fatalis licentia zapalać poczę:
ła wielki ogień, kiedy kilka Miast y Fortec posiad:
szy wycięła. O czym Correspondencye przeięte ze:
stany. Ale Łaska Boża chcąc mieć tę Oyczyznę in
toto, złość zawziętą in herba oppressit. Azaoż y
teraz pod Ptextem tuendæ Libertatis taż ni oppri:
mis Wolność kiedy Xiążę Prymas wydawszy Uni:
wersały na poparcie niby wolney Elekcyi, Rokosz
miasto poparcia zfomentował. Tegoż Xcia Contego
na Państwo dla iedyney tylko prywatysweiy z zgu:
bą Oyczyzny ustawicznymi prowadzą Listami. Do:
wodem tego iest przeięta poczta od Xcia Prymasa y
Posta Francuskiego do Paryża de data 17 7bris z War:
szawy ordynowana, w ktorey oznaymuie o uczynio:
nym Rokoszu prolongowaney do trzech Niedziel ko:
ronacyi. Z tym Plenipotenta Krola JMci teraznieysze:
go JoMci Pana kasztelana Chełminskiego 12 7bris wy:
prawiwszy że do zgody accedent, byle Prolongacya sta:
neła, a tu zaraz in Crastino insze in Oppressionem Li:
bertatis molimina po Expedyowanym JMci Panu Ple:
nipotencie czyniąc, invitando Tegoż Xcia JMci de
Conte na Tron, nuż insze impietatis arcana, ten
ich tylko dociec nie mogłby, ktoryby całe tego zro:
zumieć niechciał. A nieoczywista to iest rzecz, że
Strona Rokoszowa ieszcze przed Elekcyą Warszawską
Związek Woysk WXlitt. spraktykowała była. Pytam

ieżeli

iezeli to nie subtelne zguby wolności mysterium, subar-
mis mieć iura et Libertates Ordinum. Nie mogli ko-
misarze od RPlity na to wysadzeni, Hetmani, y tak wie-
le Senatorow tego związku rozwiązać, przech ktorych
dobrze każdy zna rozwiezuią go łacno. Cuzż macie As-
sertores Libertatis kiedy spes była y Ambitus korony
na Elekcyi, kredyt aby w RPlitey mieli Pseudo przystu-
pa ziednac sobie chcieli, iakosz ustawicznie w kolecie
hac gloria wybiegano, szukano quid Authorem związku
toties repetitis vicibus, natym tylko iednym czas tra-
wiąc, aby Osoby pewne dyskredytowano, kiedy zas spes
fefellit korony, mineta RPlita Elekcyą Piasta, ktorzy
się ultronee in Campo Electorali offerrebant, y pienię-
dzmi francuskiemi accomodabant, ci ciągdali się rozwią-
zać związek, azasz go iuż per Publica instrumenta Ro-
kosz pierwey Nobilitati spetiose Astu tuenda libertatis
zrobiwszy niechcą wiązać. A nacoz Postaw z Rokoszu war-
szawskiego do woysk RPlity wyprawować, roznymi spo-
sobami fomentować, na co kozackie woyska z szkodą
et periculo magno Reipubl. z uciążeniem Braci Sla-
chty, u ktorych w maiętnosciach gwałtem na teriwen
bunek chłopow brano, kupią. A u Cesarza Tureckiego
w Węgrzech ktory teraz sromotnie iest porażony, co miał
w woysku Iego Poset Francuski robić, ktory z pregraney
rowno z Cesarzem tak sromotnie uciekał. Zkąd ka-
zdy ktokolwiek tey Oyczyzny synem prawdziwym iest
łacno formare Consequentias może, iezeliby te in unum
congregata mala, Rebellia Węgierska, Rokosz warszawski,
związek woyska RPlity, woyska Cesarza Tureckiego, y
Rezydencya w nich Posta Francuskie wraz złączo-
ne, in Casu Fortuny swoiey, ostatniey zguby Oyczyznie

y wolno-

y wolnosciom nie przyniosty. Nie wspominam takstra=
sznego porąbania in loco Consiliorum publico, gdzie ka=
ždemu Szlachcicowi wolno iest sentire, na Terazniey=
szym Rokoszu Warszawskim JmPana Dąnowsk. Szla=
chcica y Posta Ziemie Wiskiey, nie wspominam JmPa=
na Wyrozeburskiego Stolnika Ziemie Mielnickiey tam=
że kontemptu znacznego, nie wspominam wielkiego
w Oyczyznie Senatora Biskupa Poznan. zrabowania,
nie wspominam oczywistey Oppressyi Szlacheckiey, kto=
rym się w Warszawie w Izbie Senatorskiey na Rokosz
gwałttem podpisować kazano. Jako tedy Strona Ro=
koszowa tych sposobow in eversionem Staty zazywa,
tak y scriptis in publicum extraditis calumnias pro=
palare n'erubescit. Wydata bowiem sub Titulo Re=
lacyi Seymiku Proszewskiego, Comitiorum kartelusz, u=
daiąc iakoby sub armis Consilia Publica odprawowac
się miaty popisawszy irreati tak wiele assystencyi
Cudzoziemskich, a przecię tego napisać nie mogła, a=
by ktory Szlachcic miał iaką Oppressyą, iako na Rokoszu
Bracią bene sentientes de Republ: potkała. Nie po=
rąbano, nie zkonfundowano nikogo o wolny głos, nie
zrabowano, Ale niech sobie przypomni Strona Roko=
szowa z iaką assystencyą na przeszły Seymik y na
teraznieyszy ex Limitatione przyiechała. A godzi=
łoszsię dziata sprowadzać, tak wiele Chorągwi Woło=
skich Raytarskich, Dragonskich y Assystencyi Pa=
now Warszawskich ex Consilio Rokoszu, JmPanu
Staroscie Olsztynskiemu, iako Odwaznemu Ro=
tmistrzowi na wolne głosy Szlacheckie, tak wielkie
Assystencye zwodzić, temusz assystencyjami Go=
spody

spody w Proszewicach ex opposito kościoła w których Consilia Publica odprawuią się, osadzać. Piechoty Węgierskie y Raytarye do Parkanu kościelnego ordynować, y tam w Parkanie dziurami na to poczynionemi strzelać roskazować. Jakoż pewnie gdy się Nobilitas z JmcP. Wdą Krakowskim dla zamkniętego kościoła na Cmentarz zgromadziła, y tem Seymikować zaczęła. Pomieniony JmcP. Starosta Olsztyński JmcP. Starosta Stobnicki, JmcP. Starosta Wolbromski z wielką assystencyą zbroynych Ludzi Wołochow, Tatarow, Litewskich, z Warszawy na to ordynowanych na zasadzkach osadzinszy na pomienione mieysce irruerunt, y iuż nie ramibus Legis ale Martis certować impetuosè cum pacifica nobilitate zaczęli. Pierwszy JmcP. Chorąży Zatorski, wielki iako go Strona w swoiey mianuie Relacyi, Assertor Libertatis, y owszem oppressor, na lewą stronę aby się odgrzyła Nobilitas wołał, potym Tenże z PP. Starostą Wolbromskim do Szabel się porwali, y pewnie wielki tumult uczyniwszy niewinney krwie Szlacheckiey siła narozlewaliby byli, gdyby przezorna Ostrożność JmcP. Woiewody Krakowi tak in Ordine Osoby swoiey iako y Braci Szlachty Securitati nie providisset, y lubo JmcP. Woiewoda Krakowski pro Dignitate Senatoria Assystencyą na ten czas miał, nie dla tegoż iednak aby opprimi miała przez to wolność Szlachecka tylko dla tego aby od zawziętych Synow teyże Oyczyzny in securitate qm plenissima zostawać mogła, przestrzeżony bowiem periculo PP. Danowskiego obawiał się ciż JchMć tych Szabel, ktorymi niewinnego Szlachcica w Warszawie na Krakowsku rąbali, w Proszewicach na Bracią Szlachtę nie obrocili. Nad to

y prawo

y Prawo koronne vim vi repellere nie broni. Nie za:
żył iednak JMć P. Wda krakowski pomienionego Pra:
wa inoffensam, bo się Strona pewnie skarżyć nie może,
aby iaki gwałt, albo poranienie komu z de JMciow stać
się miało, Nie tak Strona Rokoszowa zażyła swoiey
Potencyi bo nie tylko JPana Strzeszkowskiego Rotmi:
strza z Powiatu krakow: Szlachcica tegoż ludztwa do:
brze osiadłego, na Seymiku tymże skonfundowała,
y bić go pro libera voce chciała, Ale y Ludzie JMćP.
Starosty, Welbromskiego Raytara Nadwornego JMćP.
Woiewody krakow. bez żadney okazyi umyślnie tu:
mult excitando porąbali drugiego w polu napadszy
iadącego ze wszystkiego odarli, zabrawszy mu płaszcz
karabin, pistolety y rapir. Pisze też Strona Roko:
szowa w swoiey Relacyi iakoby Szlachty przy JMćP.
Woiewodzie krakowskim ledwie czwarta część
bydź miała, ale się bardzo na tym omyliła, bo tu przy
sprawiedliwey Stronie poczęwszy od Urzędnikow Pier:
wszych, tak wiele było Nobilitatis, że przy JP. Staroście
Olsztynskim Possessionatos ledwie dziesięć było, Po:
kazała to Actu Koronacya Teraźnieyszego Naiasn.
Krola JMći Augusta, na ktorey więcey JchMciow
Braci Szlachty bene de Republ: sentientis znay:
dować się mogło, ani też pewnie żadnego na Sey:
miku Proszowskim iako Strona udaie do podpisow
nie necessytowano, boby pewnie coactus Nobilis
gdziekolwiek coram Actis protestował się. Czego że
strona nie pokaże y pokazać nie może, to cały
darmo tymi niesłusznymi kalumniami narabia,
Dlatego przed Bogiem y swiatem manifestuię
się że omnia vera piszę, na informacyę aby się strzedz
a falsis

a falsis prophetis, qui veniunt in vestimentis ovium intus autem sunt lupi rapaces, omnia extrema tentantes, kogoż nie poruszy, y komu nie zepsuie do strony Rokoszowey serca summum scelus, et primi exempli infamissima actio, w zabraniu depozytu Żywemu Biskupowi, y Senatorowi w Warszawie modo violentissimo, kogo ten excessus nie pstringet, komu się podobać może? y na kim skora nie zadrży? kto nie zdesperuie o prawach, o swobodach Szlacheckich? ale y de vita sua, inquantum by się stronie Rokoszowey strzeż Boże powieść miało. Ale Pan Bog Providentiam suam Maiestatowi Augustowi wyswiadczoną z dobroci Boskiey swoiey confirmabit, y nieda confringere woli swoiey Boskiey.

Copia Listu Ilustr. P. Morsztyna Wdy Mazow: do Xcia JMci Prymasa

Po odebranym w Krakowie liści P. XXIIII lubom nie miał powtornego Ordynansu, o ktory submissâ litera supplikowałem, tam przecię wolałem obrocic, niż tam gdzie podobno suasisset sine fundamento preconcepta opinio inhibitionis. Lubo y ta kiedyby in his angustijs tamować miała bonum publicum, niepowinnaby znaleść konsyderacyi, ale upewniam ześmy nie odebrali. Wiem powinność wiernego Oyczyzny syna, y że na nieudolne ramiona nasze pospolu z Inszymi Jchmi włożyła Rzplita nie leve pod taki czas, ale ipsa confidentia suave onus usługi swoiey, wielkiby nameczył Boga wdę ktoby rozumiał, że iest iaki respekt, ktoryby mogł przeszkodzić cogitationes perpetuas de salute Patriae, ktora że iuż inaczey tylko iednym pokoiem salvari niemoże, uszczysimy się żal się Boże aż nadto infelici experientia nauczyli. Spodziewam się, że y

My

M. 8.

JPP kollegowie Moi zagrzani goracymi perswazy-
ami y przestaniem Listu WXMci Primatialem Curam,
et Paternam Solicitudinem wyrażaiącego się tardabunt.
Tym czasem ia tu iuż czekam poufatych roskazow y
dalszych WXMci dyspozycyi, ieżeli iest prawdziwa
iako WXMc namieniċes raczył inklinacya do pokoiu,
a czemu szbyby bez odwłoki niezaczynać sub auspicijs
et glorioso ductu WXMci. chyba żeby Dwor Szwedzki
aż nazbyt Stateczny in miserjis nris chciał pokazać
się levem wtym inconstantiam y dysputowac znowu,
przyznawszy, nas iuż raz post multas disceptatio=
nes pro legmis consensu praesentium, et assensu
absentium, rite electis, coby nie mogło bydź oraz
bez wielkiey krzywdy powagi WXMci, do ktorego ma=
my immediatam Correlationem, y chybaby tenże Dwor
dla Naszych Comissarzow, ktorzy ab Una parte inconsul=
ta alterâ legitimari by nie mogli, życzył uprzod
żeby się cała RPlita sub quocunq Titulo do kupy ze=
brata, a raczey commodiorem daturapiscationem
extreme zamieszata, y żeby niepodobną impreze
mordicus trzymaią, iaka sine totali eversione Statu
et libertatis succedere by nie mogła, loco praetens
ukrzywdzenym assystencyi, ktorych chyba inszemi
licitis medijs ratować nie życzy, chciał nas z
honoru, z ozdoby, obrony y Substancyi złupionych,
ultimo objicere perniciei, bo czy nie raczey się
in tanta sensuum discrepantia obawiać trzeba
totalem ruinam, niżeli spodziewać żeby RPlita
w Materyi nie tylko Statuum, ale tez et scien=
tias involuente mogła bydź uniq labji, a zatym y
do pok

do pokoiu zgodnie drugi raz obrac Deputatow, y tey
Ja iednak nie iestem opinii pewnie ani tm tribuo
græco suo ore ducto funiculo, żeby nas mogł z Labi=
ryntu nieszczęśliwości wyprowadzić, y owszem timere
magnis motus rationibus, żeby się nam in funestum nie
obrocił laqueum, ale ieżeli tonący nie cofnie ręki, od
nayostrzeyszey brzytwy, a iakoż mizani że się y niebe=
spiecznego uchwycić chce życka, iedyne na te wszy=
stkie symptomata (ktore mysticum Corpus Reipubl.
większym coraz impetem mieszać będą) remedium
wybrnąć si possibile iako nayprędzey z głębokiey toni
z ktoreyesmy iuż prawie y z głową zanurzeni, y ieże=
li dany media, robić dla Boga, nieodkładaiąc około pla=
stru na śmiertelne rany R.Plity, do czego niech Siła
Boska Angelus Consilii et Pacis dopomaga W.M.M.,
iakom prompta ad magnos sensy, ktore wiem że salu=
tem populo pro suprema lege maią, accessione, et
cum profunda veneratione zostaię ~

Copia Listu Pewnego Dworzanina do Poufa=
tego Przyiaciela Swego pisanego.

Opoźnioną poniekąd dla częstych drog y rozmaitych spraw
ktore mię dotąd rożnie rozrywały, tym chętniey z W.M.Panem
na nowe zabieram korrespondencyą, im większą tego bacżę
bydź potrzebę w przypadaiących na ten czas wielkich nie=
ktorych okkurencyach, doskonałą według żądania, ile
zemnie bydź może, dać W.M.P. informacyą. Jako bowiem
z listu W.M.P. wyrozumiewam, poczynaią się roschodzić
po Woiewodztwie W.M.Panow rożne wieści, częścią przez
niechęć, częścią przez niewiadomość in veritate, et essen=
tia rei znacznie zwaryowane. Lubobym zas za powodem,
tego

tego listu WMćPana o situ interwenientyach, sila mógł
y miał pisać, iednakże odłożywszy dla szczupłości czasu
wszystkie inne materye do wygodnieyszey pory, szcze-
gulnie tę przed się biorę, ktora iako WMćP. przez per
ora hominum maxime u WMćPanow fert, y o ktorey
niektorzy diverse sentiunt, niektorzy coby sentire mieli
dotąd niewiedzą; i dlatego co WMćPan namieniać raczysz
że droga do Pruss Naiaśn: Xcia Elektora Brandeburskiego
y intencya koronacyi y postanowienia się na Tronie
Krolewskim, poniekąd Sentimenta niektorych IchMciów
mięszać poczęła, tak dalece się nie dziwuię, ile gdy
przyczynę tego, luboć całe niepotrzebnego mięszania się
szczegulnie w niezupełney wiadomości istotney rzeczy
y okoliczności Tey zakładam, do ktorey gdy się y WMćPan
Sam z Osoby Swoiey przyznawać, y Solucyi rożnych skru-
pułow odemnie potrzebować raczysz, Chętnie się w
tym woli Tego akkomodować, y upewniam że szcze-
rze, prawdziwie, y bez wszelkiey tak przysady, iak uymy,
o całey tey Sprawie simpliciter et plane informować
WMćPana będę, abyś nie tylko Sam uroszczonych sobie
pozbył wątpliwości, ale y IchMćBracię uiawszy im na-
przod tak wiele himerycznych skrupułow, ktorych się
z przeciwnych y nie pewnych potenczas namnożeło re-
lacyi, na drogę istotney prawdy naprowadził, y od wszel-
kiey Suspicyi, y opacznego porozumienia ich całe, y zu-
pełnie uwolnił. Więc do rzeczy Samey przystępuiąc
widzę iż to WMćPanu nie taynó że Naiaśn: Elektor
JMć z całym Dworem Swoim, tą intencyą do Xięstwa
Swego Pruskiego się zabrał, aby tam rzecz wprzod do-
brze, y iuż nie dopiero zważoną, y gruntownie ułożoną
do pu-

do pożądanego tandem przyprowadził skutku, to iest aby tam
krolewskie dostoienstwo przez proklamacyą y koronacyą ef:
fective obiął, nie rozumieiąc aby się kto taki znaydował
ktoryby z słuszney y uważney racyi mogł improbować
tę kurfistrza Imci intencyą, daleko mniey ktoryby poodi:
prawionym tym tak wielkim aktcie, y obiętym krolew:
skim dostoienstwie, chciał w attrybucyi należytego Tytułu
y honoru krolewskiego, przeciwnym albo niechętnym się
pokazać, a to z tych osobliwie między innymi racyi y kon:
syderacyi 1. Że to krolewskiego Dostoienstwa y Charakte:
ru obięcie, y na się wzięcie, nie tylko iest rzeczą wolną,
y cale niebronną, ale też się oraz gruntuie y autoryzuie
na wielkich racyach y przykładach. 2 Że ta exaltacya
nikomu zgoła, lub in jure quaesito, lub z innych miarnay:
mnieyszego bezprawia, krzywdy, szkody, albo uszczerbku przy:
nieść y uczynić nie może. Nim zas daley wkroczę,
zdało mi się przestrzedz w tym wyznaną, że to Xięstwo Pru:
skie (ktore Naiaśn: kurfistrz Imc jure Supremi Dominii
ma y trzyma, y w ktorym bez wszelkiey iednak tak rnie Prin:
cipum Europae in gre, iak osobliwie Postronnych a nawet
własnych Swoich Panstw y Poddanych, krom Tytułu y kro:
lewskiego dostoienstwa pochodzących honorow, waryacyi
albo odmiany, krolem się zwać, pisać y bydź zamyśla)
Już przed dawnymi czasy iako Ortelius y Inni godni Hi:
storycy wyraźnie y rzetelnie świadczą, krolestwem się zwa:
ło y było. Iże ta kommutacya Xiążęcego Tytułu w krolewski
zasadza y gruntuie się na wzwyż namienionym naywyż:
szym prawie zupełney mocy y nieokryślonej władzy, kto:
ra Naiaśn: kurfistrzowi Imci w Prusiech competit. Jeżeli
tedy wolnemu Narodowi bronno bydź nie może obrać y po:
stanowić Sobie bez dołożenia się lub zasięgnienia czyie:

gokolw:

gokolwiek zdarzenia albo zezwolenia regiminis albo Reipublicae formam, y dać Iey zgodną wedlug upodobania denominacyą, y akcyi swoich nikomu się pod słońcem krom szczegulnie naywyższemu na Niebie Panu sprawować nie powinien, wolno bydz nie miało wziąć Charakter y Imię Krolewskie, ktore nic inszego nie znaczy tylko summam in Civitate potestatem. Niechciey WWPan mieć tego za wymysł albo za nowość iaką ad casum presentem uformowaną. Iuż nie dopiero tegoż o tym byli zdania y Bodinus de Republ. y Hippol. a Lapi. y Inni wielcy Politycy. Nie schodzi przytym na przykładach wielkich koronatów ktorzy tym sposobem na Tronie się osadzili, y utrzymali, lubo nie bez tego aby na początku nie miały się były ziawić rożne zawady y przeszkody crescentem fortunam oris, introspicientium oculis. Wystawi WWPanu Historya Rudolfa Chrabie mnieyszey Burgundyi, y Roiera Krola Neapolitanskiego. Pokażą Annales Polskie Wielkiego Bolesława. Doczyta się WWPan o Henryku Krolu Angielskim ktory Tytuł Pana Hiberniae w krolewski obrocił, Iakosz y podziś dzien krolowie Angielscy nie Pany ale krolami Hiberniae się piszą. Napadniesz WWPan na tak wiele innych podobnych przykładow, miedzy ktorymi nie chcąc WWPana krom moich allegacyi dobrze Historyi wiadomego długą bawić y trudnić legendą, Iednego ieszcze przytoczę Filippa Drugiego, Krola Hiszpańskiego ktory przy Desponsacyi Corki swoiey Katarzyny Xiążeciu Sabaudiae Karolowi Emanuelowi to postanowienie uczynił, że Pierworodny Syn z tego małżenstwa miał był Xiestwo Mediolańskie y Pedemonskie sub Titulo Regni Lombardiae posieść ale niespodziana Pierworodnego smierć niedopuściła tego postanowienia do
skutku

skutku przyprowadzić, ktosz zatym Elektorowi JMci
Brandeburgskiemu albo za złe mieć, albo co zdroznego by:
dzie mogł imputowac, gdy tak wielkim insistit racyom
y przykładom, Ma nie tylko Prussiam jure Summi Do:
minji, ale y krom tego z łaski Bozey tak wiele Jnnych
obszernych Panstw y Ludnych kraiow. Jest siła, y Potęga,
Są dostatki, y na niczym zgoła nie schodzi coby ad sustī:
nendam Regii nnis dignitatem mogło desiderari. Wszak
iuż krom tego rne Electoralis Dignitatis & Capitulatio:
nes Imperji, niemniey per usum et observantiam kro:
lom się rowna. Ale że miedzy niemal wszystkiemi
w Europie Potentatami mało Jch WMPD. znaydziesz,
ktorzyby lubo się na sile, potędze, na kraiach, ludziach y
Poddanych nie polepszyli, ani zmocnili, nie mieli al:
bo iuż nowych nabydz honorow, albo się o Nabycie Jch
starac. A że nawet y Niektorzy będąc ex pacto kurfi:
strzowi JMci mieysca ustąpic powinni, podwyzszyc się u:
siłuią, chciey WMPD. rozsądnie uwazyc czy słusznasz
cale się kurfistrzowi JMci wtey mierze opuscic y zanie:
chac. Wszystko tymi czasy w gorę poszło, y ieszcze coraz
wyzey idzie y postępuie, krolowie Regiæ dignitatis Ædica:
tum, in Maiestatem przeformowali, Elektorowie wziąwszy
od nich Fratrum et Serenissimorum Titulum otrzy=
mali, Xiązęta iezeli nie krolom tedy Elektorom in Cere:
moniali[?] koniecznie rownac się usiłuią, y zwoli temu
Regiæ Celsitudinis (Altesse Royale) affektuią. Wol:
nych Rzeczyposp: Posłowie na roznych mieyscach y Dwo:
rach rowno krolewskim in receptione tractari pochcąią.
Mogłbym więcey tego allegowac, gdybym nie znał genius
et ingenium WMPana, ze szwykł ex paucis plurima eaq
optima elicere. Juzem tedy tego pewien, że WMPD. penetru:

ież

iesz, y naoko widzisz, że to rzecz ani nowa, ani bronna, nie masz czego przy niey apprehendowac, nie masz potrzeby topic się w głębokich dyffidencyi inwidyi, albo opacznego porozumienia nurtach, albo tam sobie tempestates, et pericula figurowac, gdzie summa tranquillitas et summa securitas. Cała ta rzecz na iednym y szczegulnym zawisła Tytule, nic kurfistrzowi JMći nie przybędzie ni siły, ni mocy, ni potęgi, ni dostatkow, ni kraiow, ni ludzi. Jezeli zas splendor et origo tego tak wielko a saeculis Domu, Jezeli obszerność Panstw y kraiow, iezeli znamienite Pacis et belli actiones, liczne woyska, sławne Ambasady,, wysokie Powinnowactwa, y skrewnienia, et sexcenta alia decora, Jezeli mowię to wszystko nie kwadruie się do Tytułu krolewskiego, et vice versa niech swiat sądzi. Ja zas postępuię daley, y lubobym że ta exaltacya iakom na początku listu mego namienił, nikomu zgoła in jure quaesito, ani z innych miar naymnieyszego bezprawia, krzywdy, szkody albo uszczerbku przynieść y uczynić nie może mógł wywiac respectum Imperji Romani, Germani, et caeterorum Europae Potestatum, et Principum, iednakże dla krotkosci czasu zastanowic się przy tym, co się zda propię Rzeczpospolitę tangere et concernere. Nie rozumiem tedy abys WMMPan chciał powątpiwac aby kurfistrz JMć od Pierwszego zaraz początku, y zawzięcia tey Intencyi nie miał być miec inter Principes curas z krolem JMcią y Rplitą iako naylepiey się z tych miar porozumiec. Alec to negotium szczegulnie iest rituale, albo ceremoniale y Tytularne, ktore Interessa et jura Reipubl: zadnym sposobem nie alteruit, Xiazni: Antecessorowie krolowie Polscy w podobnych

Ceremon

Ceremonialnych sprawach pro libero arbitrio postępować
y swoim zdaniem rządzić się zwykli. Nie mogł WM Pa-
nu z pamięci wypaść świeży przykład Krola JMci S. P. Ja-
na III ktory bez kommunikacyi, y dołożenia się albo ze-
zwolenia R. P. Litty Krola JMci teraznieyszego Angielskiego
Wilhelma za Krola uznał. I ktoż przy teraznieyszey Re-
wolucyi Hiszpanskiey będzie chciał Krolowi JMci praescribere,
kogoby za Krola Hiszpanskiego miał mieć, uznać albo trzy-
mać, ile gdy owych czasow ktorych Xiąże Bragantski w Por-
tugalii, krolewskie wziął na się Imię, y w Anglii Crom-
vel, Protektorem się uczynił, nikt się taki nie znay-
dował, ktoryby krolom JMciom natenczas Panuiącym
miał albo chciał być w uznaniu ich, czymby byli, modum
opisować. Zaczym y teraz mam to za rzecz bez wszelkie-
go wątpienia pewną, że się nikt nie znaydzie ktoryby
nato na Naiaśn. Krola JMci szczesliwie Panuiącego de-
volutum y iakoby p manus traditum Ich chciał targnąć
y opisywać iakiby Tytuł, Honor, Cortesyą Summi Impe-
rii miał deferre, albo czy musi się zdało za mutacyą al-
bo melioracyą uczynić, byle się to działo Salvis Reipubli-
juribus, wszak y tak Rzeczpospol. przez ratyfikowane tak
wiele walnych Seymow y od Krolow Ich Mciow S. P. świą-
tobliwie poprzysiężone pacta Wielawskie Artic. 6 wten
sposob się deklarowała, y obowiązała. Xięstwo Pru-
skie tymisz granicami zamierzone, ktoremi albo iako
Naiaśn. Elektor, JMc przed zaczęciem tey woyny prawem
Lennym, niegdy trzymał, Syn Elektor JMc napotym y
wszyscy Jego descendentes, poki kogo z Descendentow
męskiego Rodzaiu kurfirsztza JMci stawać będzie. Pra-
wem Nayuwyższego Panstwa, Nayuwyzszą y nieokreśloną
władzą posiędą y rządzić albo panować będą, albo iako
w Łacinskim ięzyku sonant: Ducatum Prussiae iis fi-

nibus

nibus circumscriptum, quibus Serenissimus Elector illum, olim jure Feudi ante hoc bellum exortum possidebat, Ipse deinceps et descendentes omnes donec quisquam supererit ex Descendentibus masculis Suae Serenitatis Electorali jure Supremi Dominii, cum summa absolutaq Potestate possidebunt, regentq. Zaprawdę gdy się dobrze wtym artykule rospatrzemy, trudno będzie neguwać aby abstrahendo szczegulnie a nne et Titulo Regio iuż na tenczas tymi słowy nie była in amplissima forma dana y konferowana na Prusiech Kurfistrzowi JMci y Potentatowi Jego vis et Potestas Regio Maiestatica. Więc rzecz dobrze zważywszy y uprzątnąwszy wszelkie affekty y passye, nie widzę aby przez Tytuł Krolewski ktory Kurfistrz JMc zabiera, mogło albo miało cokolwiek więcey decedere Juribus Reipubl. ktore przedtym na Prusy miała, nad te, ktorych pomienionym Artykułem Kurfistrzowi JMci, y całemu Xiażęcemu Domowi Jego iuż nie dopiero ustąpiła, et in quorum jurium possessione et exercitio Kurfistrz JMc bez wszelkiey excepcyi spokoynie podziśdzień zostawa. Cała tedy ta sprawa, y odmiana Tytułu wtym zawisła że ten ktory przedtym miał iuż Actu prawo, moc, y władzę krolewską, to iest rzecz samą, teraz Tytuł y denominacyą rzeczy na się bierze. Bo coż za insza może bydź Idea krolewskiego Imienia albo Tytułu, tylko że tego znaczy y wyraża, ktory w obszernym Panstwie albo kraiu, prawem naywyższym, mocą zupełną, władzą nieokresloną (albo iako Pacta Welawskie w pomienionym szostym Artykale wyraźnie opiewaią) jure Supremi Dominii cum summa absolutaq potestate rządzi y panuie. Wprawdzie znayduie się wtych Paktach, nieiaki iakoby reservat, nexus między Rzplitą y Prusami Kurfistrzowskiemi, mianowicie że po decessie Kurfistrzowskiego, y Margrabskiego Domu, Prusy na Rzplitą

spaść

spaść y przywrocić się, y że interea Rzplita y Prusy aeterno foedere skolligowane zostawać, y Elektorowie Ichmć Rzplitey certo czasu pewny posiłek w Ludziach dawać maią.

Alec y w tym abunde provisum, bo iako Krol JMć zaraz na początku wyrozumiawszy tę Kurfirsza JMci intencyą z szczyrey y chwalebney ku Rzplitey miłości y gorliwości, domagać się nie omieszkał, y całą rzecz na tym fundamencie założył, aby Rzplitey z tych miar prospiciat, tak wzaiemnie Kurfirszt JMć bez wszelkiey trudności nie tylko Krolowi JMci w tym satisfecit, ale y osobliwym skryptem tak się Rzplitey deklarował, że przez Krolewskiego dostoieństwa dostąpienie, żadnego zgoła punktu, ktory się w pomienionych paktach znayduie, albo zawiera, odmienić, albo iakimkolwiek sposobem derogować mu nie myśli, owszem się w dotrzymaniu wszystkiego firmissime obowiezuie. Przez co Rzplita otrzymała securitatem omnimodam, że nie rzekę superfluam, gdyż ta Kurfisztowi JMci accrescens Dignitas nic w sobie nie ma, coby pomienionym Paktom przeciwić się miało. Bo że Prusy Kurfisztowskie kiedykolwiek na Rzplitę spaść mogą albo maią, iest to futurum contingens, ktore pronunc Intencyi Kurfisztowskiey per ullam rem et consequentiam trudnić albo zastanowić nie może. Gdzież WMć Pan znaydziesz krolestwo w ktorymby sukcessya albo przez Pacta, albo przez konstytucye osobliwe, albo przez Testamenta, albo iakimkolwiek innym sposobem nie miała bydź ustanowiona, albo okreslona, iednakże n'obstat, aby do podobney sukcessyi, należące kraie nie miały a Regibus summa potestate regi et gubernari. I lubo Margrabowie Franconiey Xięstwa maiący post decessum Teraznieyszego Elekterstwa Brandeburskiego Domu, powinni na Prussy Lenność od Rzplitey otrzymać y przyiąć, nie może to bydź Kurfisztowi JMci y Do:

mowi

mowi Jego przeszkodą albo zawadą, aby się nie mogł zwać y bydź krolem w Prusiech, bo ten nexus Wasallagii nie na:leży do tego, ani się sciąga na Kurfistrza JMci, ani na Descendentow albo Bracią Jego, ale szczegulnie tylko na Margrabiow Frankonskich, coż to była za konsequen:cya? Margrabiowie Brandeburscy Frankonscy albo Sukcessorowie Ich, mogą podobno kiedyszkolwiek przyyść do otrzymania Prus Lennością. Ergo Kurfistrz JMć ktory ma di:versa et Sublimiora jura, nie może bydź w Prusiech krolem. Sam WMć P. uważ, iakieby per instantiam poszły ztąd (iako ie więc w Szkołach zowią) absurda, y szkodliwe sequele. Wszak krolom Neapolitanskim y Sycylijskim, że krolestwa pomie:nione a Sede Apostolica Lennym prawem maią, Oycu Swiętemu Clientelâ fiduciariâ nexu devinciuntur, y nie tylko ilekroć Nowy Papież w Rzymie, albo krol w przerze:czonych krolestwach zostaie, ale nawet corocznie zwyczaynymi Submissyą y oddawaniem certi pensûs Feudum recognos:cere powinni, nie szkodzi, ani praejudicat, aby krolmi nie byli, Cały Swiat ich za to zna, y ma, y nikogo dotąd nie było, ktoryby im naymnieyszą z tych miar miał movere questionem. Dalekoż bardziey pro Serenissimo Electore ktory eo nexu w Prusiech cale Solutus, militare to musi. A w ostatku dała Rzplita Kurfistrzowi JMci jure Supre:mi Dominii do pełnowładney mocy y dyspozycyi Prusy iakoby bryłę złota. Coż tak dalece na tym należy, czy z niego Kurfistrz JMć berło, czy koronę uleie. Wszak ieżliby tak Sera fata ferre miały, aby kiedyszkolwiek te Prusy na Rzplitę, ia:ko się namieniło spaść miały, złoto złotem zostanie y wolno Jej będzie ad pristinam reducere formam. Co się tknie Posiłkow, ktorych oddawania certo casu Kurfistrz JMć per pacta obligatus, y ten zarzut nic do rzeczy nie czy:

ni; bo coż w Swiecie zwyczayniejszego nadto, że Wielcy Mo:
narchowie Przymierza, Pacta, y Alianse między sobą stano:
wią, ktoremi sobie pomoc, posiłki y assystencyą przyrzeka:
ią. Strzeż Boże aby to komu z nich szkodzić albo praejudicare
miało. Takciby Jeden na drugiego ruinę y zgubę otiose patrząc
y za czasem sam eadem ruina involvi musiał. Sama nawet
Rzplita Kurfistrzowi JMci w tychże Paktach, w pewnych o:
bowiązała się Punkciech. Alec y Inne wieczne y doczesne
Pakta, ktore bez wątpienia Kurfistrz JMć z Cesarzem JMcią
y z większą częscią Wielkich Monarchow, Krolow, Xiążąt, y
Rzplitych pozawierał, z ktorych do zacnych Kurfistrzowi JMci
obligany posiłkow, czy mogąż co derogare juribus Majesta:
tivo, y tak myślimy albo krącimy iak chcemy, formujmy
lub Elektorowi JMci obstacula, lub Rzplitey praejudicia. Widzisz
WMćPan że wszystkie skrupuły, kiedy je ad lapidem Lidium
weźmiemy, proby nie trzymaią, y tylko się powierzchownym
koloruią pretextem. Z drugiey zas przyznasz WMćP. ktory,
iak dobrze naymnieyszą zważono okoliczność, y iak grun:
townie niby naiakiey nieprzełamaney skale rzecz utwo:
no. Takci to Ten Pan zwykł sobie postępować, y nie trzeba
wątpić, aby cum Imperio, y z wielą Innych w Europie
Panuiących Krolow, Xiążąt, y Rzplitych nie miał więcey słu:
szney około tego miary. Rozumiem że WMćP. masz do:
syć wiadomości iak zgodne całey niemal Europy zchodzą
iuż Elektora JMci gratulacye, vota, et plausus. Nic tedy
pewnieyszego, tylko że przy zawziętey Intencyi y krolew:
skim, ktory zabiera honorze, Tytule, y Dostoienstwie przez
te tak wielkie kolligacye, y przez własną utrzyma się Po:
tęgę. A zatym cożby iuż komu potym było, chcieć się bez po:
trzeby bez przyczyny, y bez skutku przeciwić. Tak kładę że
WMćPan tego ze mną będziesz zdania, bo podobno przeciwne

iezeli

ieżeliby się u kogo znaydować miało, iuż tego nie zastano:
wi, ani odmieni. Przedsięwzięcia, które z Rzplitey iakom
Wmći Panu demonstrował, ani szkodliwe, ani uszczerbliwe
ale szczegulnie tylko Ceremonialne y Tytularne Satius
akkomodować się y rozsądnie cum multis trzymać niż
cum paucis nieuważnym narabiać uporem, Co tak can:
dide et confidenter ku Informacyi Wmći Pana, ile z u:
mnie być mogło wyraziwszy, zostawam Wmći

Uniwersał.

Michael Stephanus S. R. Ecclesiae Tit. S. Mariae de
Pace, Presbyter, Cardinalis Radzieiowski, Archie:
piscopus Gnesnensis, Legatus Natus Regni Poloniae
et M.D.L. Primas, Primusque Princeps. 1105

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć na:
leży, osobliwie P.O. J.W. W. Ichmościom PP. Senatorom, Dignita:
rzom, Urzędnikom, y Wszystkim Stanu Rycerskiego Obywa:
telom koronnym, y W.X. Litew: M. Wm. Panom y Braci, przy
zaleceniu Braterskich chęci, y powolności moich, do wiadomości
podaię. Iż lubo z głęboką ciężkich żalow impressyą, wpoiły
się w pamięć tristes Augusti Idus Roku przeszłego, którego
Krol Imć August, znać Fortuny Imienia Swego, pod tą Aqui:
vocacyą probuiąc, znagła na Warszawę napadszy, Radę ta:
meczną, ztrwożył y przerwał, a potym zebranych ex Omni
Gentium colluvie Woysk Swoich furorem na kościoły, Pałace
Depozyta, y Dobra obrocił, nie zastawszy Samych Osob, kto:
rychby był na gniew, y zemstę Swoię sakryfikował. Przy:
znać to iednak prawdziwie mogę, iż umknąwszy się z Imcią
Panem Marszałkiem konfederacyi Warszawskiey, przed
tą burzą aż na brzeg, infidi licet, tutioris tamen, nawet
inter monstra maris elementi, y w uteskniоney Rezy:
dencyi, więcey, niż Dziewięć Miesięcy przepędziwszy,

nie tak

nie tak na Stratę Fortun, na nieoszacowaną Dobr ruinę na:
rzekałem, przyimuiąc mile z ręk tego, qui dedit et abstulit,
miarkuiąc się oraz w passyach moich owemi słowy: Ad fati
Imperium, qui silet, ille sapit. Nie tak na srogi przypadek Ho:
noru mego, iż dla Oyczyzny y wolnosci Jey, cały wiek w pracach
y kłopotach strawiwszy, naostatek przed napiętemi na własne
zycie nasze sidłami, przyszło po cudzych kątach latere. Nie
tak nakoniec na wszystkie moie dolegliwosci, bo te humani:
tus y ordynaryinie na żyiących przypadaiące sensum ma:
lis, albo odbierać, albo umnieyszać zwykły. Jako bardziey
na tom tylko y z gruntu serca mego ubolewał, iż a Centro
Regni, a zatym y od Styru być oddalonym, iest to rzucić
Oyczyznę tanqm sine remige puppim większym y nie:
bespiecznieyszym nawałnosciom. Opuscić bez posiłku y o:
żywienia Cor languentis Patriæ wowczas, kiedy z tych
ktorzy ostituunt Corpus Jey politicum, velut sanguis ex:
trema occupans, iedni rozbiegli się, albo za Granice, albo
daleko a Meditullio, drudzy affectatâ Authoritate Ma:
jestatem consiliorum przenosząc, de Civitate in Civitatem
y tylko nierząd et rapinas, authoryzuiąc instar humorum
peccantium augebant, n. minuebant Symptomata. Sta:
wały łzy nie raz w oczach z rozważaniem Stanu naszego
et magnitudinis periculorum, że Filii Heroum, ktorzy przed
tym Sąsiadom swoim postrachem bywali, in hæc incidimus
tempora, iż między Obcych woysk tłumem, ledwie znać
iuż Imię Narodu Naszego. Tak nas pomieszały y pomotały
studia partium, iż iako w Labiryncie diversas vias, et
capimus, et capimur. W Rpltey, szukać Rpltey musie:
my, mogąc słusznie do nierządu y spustoszenia Jey, przy:
stosować to, co gdzies rzeczono: Cavete Cives, ne Civitas ve:
stra per portas effugiat. Kto niechce, to teraz u nas nie

rządzi

rzadzi, kto niechce, nie szarpie, non mos, n' ius deterrima
cuiq impune. Domow, Fortun, Dobr Duchownych y Szlachet=
kich nulla immunitas, nulla securitas, Same nawet ko=
scioły promiscuo in Sacra et prophana Scelere gwaltom y
rabunkom podległe, bo ci ktorzy przedtym szczuptoscią
Fortuny swoiey ansji nie mogli nic podobnego aggredi
w spokoyney Rplitey formidine pœnæ, to teraz exceptis ter=
minis licentia w zamieszaniu y oderwie, chcą się zna=
gła alienis spolijs zbogacić, signa ferunt n' rogati nie na
obronę Oyczyzny ale na wstyd y hanbę Imienia Rycer=
skiego et ut devoret locusta, q̄d bruchus n' consumpsit
a to wszystko sprawuie niesfornosć y niezgody, przez
ktore tylko nieszczescia nasze przedłużamy, nie rugiuiemy
z Oyczyzny. Gdy iednak z osobliwego miłosierdzia Boskie=
go, po tych wszystkich utrapieniach, koniunktury tera=
znieysze do pocieszenieyszey kieruią się rewolucyi, y
iednych woiewodztw przy konfederacyi Warszawskiey
nieodmienna stałosć, drugich do niey bliska pokazuie
się tædio malorum przychylnosć, a przez to do pożąda=
ney iednosci, nader szczesliwa toruie się droga, chwale=
bnym przykładem wielkich w tey Oyczyznie Domow,
ktore poprzedzaią ad Aram Salutis Publicæ niosą iuz
actu in holocaustum Dey zdrowia, y substancye swoie
zdesperowawszy o miłosci applikacyi Krola JMci Augusta,
a zatym y o powrocie Iego, ktory Fato ne, an Consilio, z kro=
lestwa wyiechawszy, y tak długo w Saxonii siedzące, iaw=
wnie pokazuie, że bardziey o ruinie Polskiey, o zemscie,
a niżeli de salute ac tranquillitate Iey myśli. A przez
to się zdadzą mala publica ipso malorum Sensu ~~[illegible]~~
przesilać, kiedy y Krol JMc Pruski straciwszy nadzieię
całe o pojednaniu Krola JMci Szwedzkiego z Krolem JMcią
Augustem, w ktorym przez czas niemały pracował,
a nie widząc podobieństwa aby Krol JMc Szwedzki miał
recedere

recedere od Elekta JMci Stanisława, ktorego publica le:
gatione, et tot externis demonstrationibus za krola uznał,
sam się zaś in partes krola JMci Szwedzkiego, a zatym y
Elekta JMci Stanisława deklarował. Kiedy nakoniec ten:
że krol JMć Szwedzki rzecz samą potwierdza, że przyby:
wszy do Polski tanquam Amicus na podźwignienie złama:
nych praw, y upadaiącey wolności, y nieprzykrzywszy się li:
cznemi woyskami swemi per indispensabilem necessitatem
kraiom naszym, życzy widzieć iako nayprędzey in[illegible] ab:
breviatas calamitates, onych przez reassumowanie, y iako
nayprętsze zakonczenie między tymi dwiema krolestwy Tra:
ktatu, nie maiąc żadney in corde awulsyi, iako wydane Je:
go tot diplomata assekuruią, a przez to daiąc pogodny czas
do ziednoczenia in unum serc Civium, odległością y ab:
sentia tego, ktorego Lemma dotąd było. Divide et Impera,
niechcę, ani mogę per conscientiam, et innatum ku Oy:
czyznie moiey Amorem styru opuście, et ex charactere
meo ac Primatiali Authoritate naznaczam do Consul:
tacyi y odwrocenia tych wszystkich nieszczęśliwości na:
szych, Ziazd walny w Warszawie, na dzień iedenasty
Lipca, w Roku teraznieyszym, Zapraszaiąc wszystkich WWM
PP. y Braci, abyście in unione Animorum przez Posłow
z Woiewodztw y Ziem Instrumento Publico na ziazdach
swoich partykularnych ktore pro die 26 Czerwca na zwy:
czaynych mieyscach naznaczamy, Authoryzowanych, in
numero iaksię WWM PP. będzie zdało, na termin stawali
do spolnego Oyczyzny ratunku, do zakonczenia wszystkich
Transakcyi, ad inducendam tranquillitatem internam
providendam externam securitatem aby swiat widział,
y teraz, co dawniey miały w Narodzie Naszym, że invul:
nerabile est non quod ferit, sed quod non laedit. Ktory to Uniwer:
sał dla większey wagi przy pieczęci, ręką moią podpisany,
aby

aby mogł bydź prędżey wszystkim wiadomy, po Grodach y Parafiach według zwyczaiu, ma bydź niemieszkanie ru: zestany, Działosię w Gdansku d. 31 Maia R. 1705.

Instrukcyia na Seym Walny Warszawski in Anno Dni 1695to pro die 12 Jan. naznaczony, Poznan: skiego y kaliskiego Woiewodztwa, z Uniwersałem J.K.Mci na Seymik do Srzody nadzień pierwszy mie: siąca Grudnia Roku 1694. zgromadzonych, danaIchm Mciom PP. Postom natymże Seymiku obranym, to iest z Wdztwa Poznan. W. Imci Panu Adamowi Antoniemu Opalinskiemu, Staroscie Wałeckiemu, JmćP. Prokopowi Lipskiemu Stolnikowi Wschowskie: mu, Pisarzowi Grodzkiemu Poznan. JmP. Igna: wi Malechowskiemu, Podsędkowi Ziemskiemu Po: znanskiemu, Ignowi na kiekrzu kierskiemu, Czesni: kowi Poznan. Marszałkowi koła Naszego, karolowi z Werbna Rydzynskiemu Czesnikowi kaliskiemu, Surrogatorowi Grodzkiemu Poznan. Władysławo: wi z Czarnkowa Czarnkowskiemu, Z Wdztwa ka: liskiego W. JchMciPP. Władysławowi Ponińskie: mu, Wschowskiemu, Władysławowi z Przyiny Przyiemskiemu, Miedzyrzeckiemu, Filippowi konarzewskiemu, koninskiemu, Piotrowi z Para: dyża Broniszowi Pyzdrskiemu, Adamowi na Karamowicach Karamowskiemu, Uyskiemu Sta: rostom, JmćP. Hyeronimowi Dronikowskiemu.

Nie tak Wdztwa nasze, y Serca Civium Seym immedia: te nie doszły alterował, iako valetudinis zdrowia JKMci pressura, bez ktorego nulla felicitas beata, przy ktorym omnis

omnis amaritudo svavis et jucunda; za nic wszystkie Reipubl. Studia, naywieksze woiewodztw Naszych desiderium nadługoletnie JKMcí zapatrowac się zdrowie, y one Sanguine nostro mercari, boc podobney Szczesliwosci Oyczyzna Nasza in Antecessum miec nie mogła, iako Saeculo nro uznawamy, kiedy propitiatis Sideribus Narodow Naszych takiego mamy Pana, ktorego przez wszystkie Szczesliwego Panowania dni, custodia omnibus Quietem, dispendium Salutis Universi propitiationem przynosi. Wiek teraznieyszy szczycic się moze, y Rplita Nasza, że wielowładney ręki Jego clypeo protectisumus, y tym się chlubic kiedy magnitudo gestorum J. KMci iest tak skuteczna że Narodowi Polskiemu coraz liczniey: szych przymnaza y przyczynia victorias, gdy co rok chwalebne, incessanter continuat trophaea, cheiwe ucho y oko ludzkie napatrzyc się y nasłuchac nie moze. Skoro bowiem waleczną przeciwko Ottomanskiey Hydrze podniosł rękę, ktorą miał Orbis pro Extremo judicio, Stał się JKMc Onymże Judex Terribilis, wsciekłym Jch domando ambitum, tak niezwyciezonego Serca przykładem pokazał Sociatis Regnis qua arte gloria paraß Panskie swoie zdrowie offerendo niezliczonym niebespieczenstwom, temusz zdrowiu y Sumptibus non parcendo. Alec o przezornosci JKMci nunquam satis, bo iest prad Filjis Imum, y nie tylko in victricima nu laudabile Nomen JKMci przez co Summa gloria in posteritate ejus manebit. Lecz y ztąd niemnieysze chwalebnym Czynom accedit momentum, gdy maturas intentiones suas ad felicem boni publici dirigit Scopum. Łączy Martiales cum Civilibus labores, et Veteri gaudeant jure suo Coloni, gdy miłosciwie składa Seym, aby Rplita de prosperitatibus Suis consulere mogła. Winna tedy

tedy gratitudinem iako cała RPlita tak particulariter Woiewodztwa Nasze JKMci PNM. JchmPanowie Posłowie cum omni Submissione wiernego podziekuią poddanstwa, y iako Patri Patriae Synowskiey wdzięczności oddadzą kontestacyę, aby in seram lat poznieyszych revolutionem et in longaevos Annos zdrowia dobrego JKMci Supremus Dator Salutis protegat et adaugeat a nadto, addat illi denostris votis Summus Jupiter Annos.

Należy Naiasni krolowey JMci PNM. wierne od Woiewodztw naszych podzięk[o]wanie za wszystkie około konserwacyi zdrowia JKMci PNM pieczołowania, że Totius Christianitatis Atlantem w pilnym ma Staraniu, zaco JchmPP. Posłowie krolowey JeyMci PNM. od Woiewodztw naszych referent gratitudinem.

Podobna krolewicom JchMciom powinna od Woiewodztw naszych debet contestacya, osoblinie krolewicowi JMci Jakubowi y krolewicowi JMci Alexandrowi, kiedy in Arena cruenti Martis pokazuią specimina Regiae indolis, a przy tym animum Martiis laboribus aptum, gdy przy boku JKMci w obozach woiennych Invictissimum Suum imitanś Parentem, za co JchmPP Posłowie podziękuią.

Trudno nie przyznać Kardynałowi JMci Prymasowi powinney od Woiewodztw naszych wdzięczności za osobliwe z miłości ku Tey Oyczyznie Solicitudines, około uspokoienia w zawziętych w Wielkim Xięstwie Litewskim dyssensyi, wielkim Całey RPlity zamieszaniem grożących, zlecamy JchmMciom PP Posłom naszym, aby qua privatim collegialiter qua publice in facie Całey RPlitey Xciu JMci za tę Solicitudinem circa Rempubl: quam Solennissime podziękowali, tutando Metropolitanam Jego Authoritatem.

Lubo immediate na Seym nie doszły przez Artykuły

od Woi:

od Woiewodztw Naszych, ktore na terazniejszym Seymie in toto approbuiemy, Za wielkie czyny y odwagi JW Ichmsciom PP Hetmanom Oboyga Narodow gratitudo y podziękowanie iest wyrazone, y Ichmc PP Posłom przeszłym iest zlecone, dopieroz novum genus meritorum terazniejszego per victricem z Nieprzyiaciela manum, novam Ichmsciow PP Hetmanow od Wdztw Naszych wyciąga gratitudinem, y podziękowanie, przeto Woiewodztwa Nasze Ichmc PP. Posłom zlecaią aby collegialiter Ichmc PP Hetmanom za podięte prace y fatygi podziękowali a osobliwie J.O. Imc P. kasztelanowi krakowskiemu, ktory indefessum laborem pro quiete Sobie obiera.

Pacta Conventa et Rationes Senatûs Consultorum gdy według prawa y zwyczaiu in facie Reipubl. będą czytane, iniungimy to Ichmsciom PP Posłom, aby się oto domowili, ieżeli co przeciwko prawu będzie aby się tego upomnieli.

Wakanse in genere wszystkie aby Suo loco rozdane były, starać się będą Ichm PP. Posłowie nasi et nulla consilia inire nie będą powinni, pokiey się prawu wtym Terminie Satisfakcya nie stanie, expostulando Majestatem JkMc per Legem publicam aby według prawa rozdawane były.

Incompatibilia in genere wszystkich upomnią się Ichmc PP Posłowie, y na żadne nie pozwolą ieżeliby takie były do żadney nie przystąpią Consultacyi, pokieyby według prawa oddane nie były.

Jezeli co bardziey przenika Woiewodztw Naszych iakokiedy po tak wielkich a Sede Apostolica Obietnicach ieszcze hucusq Jus Patronatus JkMc y Rplity disputatur, tak dalece że etiam bradhio Saeculari et manu forti ambitus Prowizow Apostolskich Possessionem Opactwa tentare

tare audent, przeto zabiegaiąc tantâ licentiâ starać się będą Jchmć PP. Posłowie o Reassumptionem prawa de Cortesanis, y o Exekucyą iego obostrzyuszy ieszcze Jchmciom PP. Starostom w Czyi Iurysdykcyi Prowizy iaki involverę by chciał in jura Majestatis et Reipubli; aby etiam admota Nobilitate hos ausy zabraniali sub privatione officij.
Przypomnią przytym Jchmć PP. Posłowie Statut de Anna: tis napisany przy tym Exponent JKMć qm Submissi: nie Prawo, o Postach Cudzoziemskich, prosić będą aby JKMć Xiedza Nuncyusza relegował, dawnych się przy: maiąc Rplitey praw y Powagi ktora in charactere J. O. Xiążęcia Prymasa Regni Legati Nati zostawała, wczym Jchmciow PP. Posłow obligamus aby Pana Maiasnieysze: go y Prawo Rplitey przed oczyma maiąc, żadnymi pozornymi racyami od Duchowieństwa ktoreby być mogły flectere ullateną się niedali, pod utratą Brater: skiey konfidencyi Naszey zaklinamy.
O Pokoiu, ktory iest maximum do konsyderacyi mo: mentum, y nad ktory nie może nihil dulcių audiri, avidių concupisci, utilius desiderari, pamiętać będą po: winni Jchmć PP. Posłowie abysmy za dostąpieniem tego pożądane przy tak cieszkiey składania kontrybucyi ode: brali respirium, a iako to delicatissima materya być po: winna, tak Jchmć PP. Posłowie prudentiam y ostrożność wtym punkcie zachować maią, żeby nas ci n[i]e Strangu: lent ktorzy amplecti sobie życzą, owszem żeby omni Securitate ugruntowany był, his propriis serio insta: bunt do JKMć aby omnino Pokoy Prangt. przez ktorego Jchmć PP. Posłowie nullam desiderabiliorem od Woie: wodztw Naszych maią propositionem, iako tę, ktorą o:

omni

mni studio et conatu promowować będą, w czym JchMscw juratas conscientias obligamus.
Bacząc iż teraz bardziey hoc corrupto Saeculo w Trybuna: tach koronnych niektorych Exorbitancye wielkie się działy y a veteri instituto daleko recesserant, dlatego Correcturam oraz cum Tota Republ: całego Trybu: natu immutabilem in posterum procurare powinni będą JchMc PP Posłowie, ktora ażeby Lege publica appro: bowana była per Constitutionem efficient. Abusy kto: re practicans illicitas depaktacye, abrogabunt, osobli: wie a Causis potioritatum płacenie od każdego Ty: siąca tak do Skrzynki iakoli do Ziemstwa, czego przed: tym nie bywało, ażeby teraz per Legem Publicam ta indebita exactio y Inne Depaktacye kassowane by: ły, y żeby Duchowni y Swieccy per Quadriennium tylko zostawali Deputatami, a pokiey Deputacya od całey RPlity nie będzie pozwolona do Correctury Try: bunału, do żadney materyi JchMc PP Posłowie nie przystąpią, a przy tey korrekturze Trybunału starać się będą o Prawo vrie temerarie vexas, aby more Prutheni: nico litis expensas litigantes płacili w sprawach niesłusznych, w ktorych się kwity znayduią, ktore cum dispendio Pacyentow przed Czasem limituią Trybunały, procurabunt JchMc PP Posłowie aby do Przy: sięgi Deputatow Trybunalskich dołożono, że excepta Summa Legalitate Trybunał ad tempus fixum Są: dzić będę tak że do tey przysięgi ani przez się ani per Subordinatas Personas korrupcyi quoquo genere ofiarowaney brać nie będę. Starać się będą przy tym

powinni

powinni JchMć PP. Posłowie o Reassumpcyą Konstytucyi o Kor=
rupcyach napisaney z tym dokładem ponieważ się to nie
zawsze wydawać może, tedy inquirerentby Corruptor pozwał
Corruptum post finitam functionem Jego do przyszłego
Trybunału że wziął od niego Korrupcyą, żeby in hoc pas=
su był wolny a poena Corruptus zaś aby był sądzony, żeby
Delatori in duplo powrócił, y poena sessioni Curriae Libe=
at, inr. Causas DD. Judicum responsurus, Vicissim ktoby
Corruptori dowiodł Corruptionem simili poena karany
bydź powinien.
Circa Correcturam Trybunału wniosą y to JchMć PP. Po=
słowie Nasi ad Rempubl: ponieważ in Electione JMci Xię=
dza Prezydenta nie należą JchMć PP. Swieccy Deputaci
ad Electionem, (bo in Capitulo Gnesnens obierany bywa)
instabunt tedy aby także JchMć Duchowni ad Electionem
Marszałka, gdyż się w obieraniu wielkie inkonweni=
encye dzieią, nie należeli, w czym Juratam JchMciow
PP. Posłow fidem obligamus.
Łzy ubogich Ludzi ledwo iuż nie krwawo lane wielkimi
będąc obciążone tak miasta JKMci iako y Duchowne, tak
podatkow iako y Hybern, kontrybucyami służą y osobli=
wą znayduią w Sercach naszych kompassyą, y widząc
wielkie gravamina w niektorych Starostwach iako
nieznośne corok dawać muszą hyberny a osobliwie
w Starostwie Babimoyskim, kiedy przez cieszkie Stanowi=
ska JchMć PP. Zołnierzow, oraz też tak cieszkie wydawa=
nia tak Podatkow, iako y tak cieszkiey Hyberny,
tedy iniungiemy JchMciom PP. Posłom aby to Starostwo
osobliwemu Respektowi RPlity zalecili, aby znaczne
pofolgowanie odebrało, licząc do tego Gniezno, Nakło, Ky=
zdry, Srzodę, Kamienicę, Zelgniewo, Modrze, Konin, Ko=
wy Dwor, w ktorym kilka wsi piaski zawiaty role, ktore

ad usum

ad usum Obywatelom tamecznym iuż bydź nie mogą. O:
raz starać się będą o Generalną Coaequacyą Hiberny, post Re:
visione Starostw in genere wszystkich ktorą rewizyą Du:
chowni w Swieckich, Swieccy w Duchownych czynić będą
powinni. Decret iednak w tych wsiach a wyżej mianowa:
nych Starostwach, na inne Dobra Rewizyą ktore pofolgo:
wanie w Hibernie maią ten Decret ordynowany być.
Iest tak wiele praw aby do Administracyi Ceł Koronnych
tylko bene meriti possessionati Concives nostri Szlachta na:
leżeli, to zaś ad Executionem przyiść nie może ponie:
waż przypuszczony Żyd Wecal, tedy aby tak od Skar:
bu, iako y Żup cale relegowany był, nic się ich nie ty:
kaiąc także y wszyscy Scartabelli, serio oto instabunt Ichm
PP. Posłowie. Inquantum by relegowany nie był tedy in quo:
vis foro ad Cuiusvis instantiam sine ulla appellatione
et diffugio iuris criminaliter sądzony bydź powinien,
ktora kara powinna się extendere na wszystkich Żydow
na komorach y Żupach zostaiących. A przytym żeby Dobr
ziemskich nie trzymali, aby Plebeji totaliter od Skarbu re:
legowani byli, salvo Primo Notario Dominico Winkler, u:
pomniawszy się Reassumptionem prawa tego gdzie Szla:
chta in officiis Skarbowych wszyscy, iako to Superintenden:
ci y inni bydź powinni.
Iako iuż wszystkim wiadomo bydź może że pod tak wielki:
mi ciężarami Podatkow stękaią Prowincye Nasze luctans
cum ultimo Fato Pospolstwo wycieńczone Miasta Pacem
suspirant tak żeby iakie pofolgowanie miały o uwnie:
nie albo umnieyszenie Woyska tak Koronnego iako y Regi:
mentow omnino instabunt Ichm PP Posłowie. Media zaś
uwinienia cum Tota Republ. advenient stępych Podatkow,
w konnym Cudzoziemskich Sztabow, ducta proportione u:
winienia, zmnieyszyć procurabunt.

Stawianię

Stawiaią także przed oczy Woiewodztwa nasze JMć Pana Pisarza Polnego Koronnego, aby negotium JMći, ktore regulaß prdeße do Samey Osoby JMći intoto iako naylepiey od całey Rplitey ułacylitowane było, comittunt to Woiewodztwa Nasze JchmPom PP. Posłom.
Ufaią Woiewodztwa Nasze Dobroci Boskiey, Szczęsciu y Paternis Conatibus JKMci że terazniejszy Seym na mieysce extremæ Calamitatis, ktorą zerwane wprowadziły in Rempub. Seymy, przyniesc nam pożądane Succeßy y Oycowskie JKMci ukontentowanie.
Konstytucyę sub Titulo Deputacyi do Boku Naszego abrogowac in Arbitrio JKMci do Seymu terazniejszego zostaią inne zas media ad Salutem Publicam, et Conservationem wolnosci stosuiąc się cum Tota Republ: Smysłą JchmPP Posłowie.
Wielkie Woiewodztwa nasze baczą na Seymikach przez deklaracyę podatkowania, przetadowanie, od Inszych Woiewodztw, ex ea ratione, że nie ad Tariffam Woiewodztwa Nasze iako chce miec novella Constitutio, ale pro libitu et Arbitrio Suo co raz deklaracyę przez co y repartycya Woyska na Woiewodztwa rozebranego pomieszać się musiała. Dla tego ferventißime urgebunt JchmPP. Posłowie Nasi aby ad Antiquam normam redeant Poborzes nie przez deklaracyę, ale per Constitutionem Podatki uchwalone były, czego JchmPP Posłowie, etiam cum discrimine Seymu odstąpić nie będą powinni, Coæquationem oraz wprzysztych Podatkach z innemi Woiewodztwy przed pozwoleniem na Podatki uczynić tenebunß Sub nexu juramenti. Salvo nihilominus modo contribuendi na Seymiku Relationis constituendo.
Przypominią JchmPP Posłowie zniosszy się cum Tota Republ: JchmPom XX Biskupom Konstytucyę Anni 1635ti titulo Compositio inr Status, że w niczym się Tey dosyć nie dzieie od Duchowienstwa, kiedy Status
Equestris

Equestris in omnibus Subsellijs Spiritualibq erogatione op=
primit aClero, y kiedy Dobra Dziedziczne na ktorych tylko
Census reemptionalis bydz powinien, appropriant et usur:
pant Sobie pro hæreditarijs czym często Obrady Publiczne
nasejmikach y Seymach trudnią, reassument tedy konsty:
tucyą Ich Mć PP Postowie, y o Melioracyą Tey postaraią się, do:
tożywszy w niey prӕscripcyą Czynszow more Romano lat
Czterdziesci, albo na iaki czas RPlita się zgodzi, ne Ordo E:
questris w Dobrach y Substancyach Swoich patiat jac:
turam, iako się to stało JMći P. Stolnikowi Poznanskie:
mu od JMćX Chudzynskiego kanonika Gnieznienskie:
go, ktory od kilku set lat pozywał pro Censu Annuo,
do zapisu Grodzkiego, ktorego była na inne Dobra tran:
portacya, his n'attentis naprzod fulmine Ecclesiæ
niewinnie JMćP. Stolnika pczysit, potym multis litiga:
tionibq pieniądze extorsit, przez długą querendę zna:
lazł JMćP Stolnik Transportacyą, huius wziętych niesłu:
sznie pieniędzy wrocić niechce, dla tego injungimus
Ich Mć PP Postom aby hanc injuriam Ich Mć collegialiter
Xciu JMći kardynałowi doniesli, ut condignas tenze JMćX
Chudzynski luat pdnas, pieniądze y lites expensas aby
powrocił, a iezeliby takowe Dekreta in posterum sta:
wały, aby y klątwy y Dekreta nullitatis były, upraszac bę:
dą JX JMći Ich Mć PP Postowie.
Takowąz injuriam JmćPana Chorązego Wschowskiego ex:
ponent Ich Mć PP Postowie Xciu JMći na X Plebana w Mia:
steczku Ich Mć w Pobiedziskach w Starostwie tegoz JMći
ktory grunta y place mieyskie poodeymował Mieszcza:
nom, a Sobie appropriawił, y pobudował, Piwa y inne
liquery szynkuie z uymą Podatkow Woiewodztw Naszych
instabunt do Xcia JMći kardynała, aby tenze Pleban
in sua otineat se Sphæra, y Domostwa na cudzych placach

Zbudow

zbudowane popszedat, y Liquorow poprzestat.
Ale y to niemnieysze Laorbitans, ktore JmP. Kasztelan Rogozinski Woiewodztwom Naszym intulit, ktory nay[illegible] o krzywdy swoie prawo z Plebanem swoim w Duchownym Sądzie y konsystorzu Poznanskim Sprawiedliwosci szuka, przez tak dlugi czas doysc nie może, bo ab Officio do Nuncyatury wytoczyta się sprawa w Nuncyaturze zas na dlugą zaniosto się prolongacyą, zaczym urgebunt JchMc PP. Postowie do Catey R.Plitey aby Process do Officiu Duchownych byt skrocony, aby in Causis Juris [illegible] omni appellatione in foro Spirituali, coram Officialibus, sive Locum Tenens Plebani y Inni Duchowni odpowiadali. Y to nieposlednia Propozycya aby JmX Biskup Poznanski Adcitationes et Citationes do Warszawy z Poznanskiey Dyecezyi na Czerwaiyą szlachty nie kazat wydawac.
A przytym zlecamy JchMciam PP. Postom aby uprasza: li JmX Biskupa Poznanskiego Pasterza Nasz: aby przynaymniey raz w Rok w Kathedrze Poznanskiey praesens mieszkat, y przez czas stuszny Rezydencyą swoie kontynuowat, dla tego aby lepszy dozor byt Biskupstwa Poznans: ktore juz co daley to bardziey w Ruinę idzie, przez co podatki publiczne Woiewodztw Naszych diminuunt. Takowąz injuriam exponent JchMc PP. Postowie JmP. Pana Trąbczynskiego Concivis Nostri, na xiezy Lwoweckich, ktorzy non cessant infestare et turbare Collatorem Suum, aby JmX Biskup Poznans: tandem chciat zabiezec temeritati.
kontynuiąc w zalach Concives Nostros ktore ex temeritate Insolentia minoris Cleri w Possesyach swoich Dziedzicznych patiunt, in solam Praesumptionem charactéris

cteri Sacerdotis grzeszą comittiny JchMciom PP. Postom Naszym, aby collegialiter cum debita veneratione deferant hanc injuriam Xciu JMci kardynałowi, aby de plenitudine Potestatis Primatialis coercere raczył insolentiam hanc Parochorum, mianowicie X Galicza Ciminskiego, na ktorego justum dolorem exposuit JMć Stolnik Czochowski w kole Naszym, kiedy Poddanego własnego zeszłego Dziedziczney z żoną y Dziecmi wyprowadziwszy, lubo p Legitimum processum ex Comissoriali Judicio Xcia JMci kardynała Ordzony, y restitutio pomienionego poddanego JMci injuncta, nie tylko Contravenit Decreto, ale z Nuncyatury gravaminowadnhibitione demusz vindicationem Tegoż Poddanego JMci P. Stolnikowi, ktorą niesprawiedliwość et Equestris Ordinis Oppressionem, ob temerarios Xięży, ktorzy Potestati recalcitrant Metropolitanae, aby in consideratione miał Xiąże JMć et tanta inconvenientia Evocationis do Nuncyatury Causa facti mederi raczył, pilnie instabunt JchMo PP. Postowie tak do Xcia JMci iako i do Całey Rplitey.

A ieżeliby ktorzkolwiek napotym ad pia Opera ex Censu Annuo przyszło Summas aliquas zapisować, tedy lege carebunt instabuntą JchMc PP Postowie aby ne plus tylko po złotych pięciu od Sta Census Annui płacone były. A że per Constitutionem przeszłego Seymu Anni 1690 komissya z kurfistrzem JMcią Brandeburskim nie wzięła Swego effektu, tedy urgebunt JchMo PP. Postowie aby ta komissya przyszła ad Executionem z tym dokładem aby inr puncta et Prensiones od Rplitey podanymi, y to dołożono, żeby Profugi z korony Polskiey tak do Margrabstwa, iako y do Xięstwa Pruskiego, ad requisitio

quisitionem Panow swoich per Ministros JKM
wydani byli et reciproce cię Profugi ztamtąd do Polski
aby requirentibus extradany securitate abutring ...
Toż się ma rozumieć y o effluktacyi Rzeki Warty, ktō-
rą Statki Polskie płyną, aby circa Antiquum morem
(żadnych non interponendo Ceł) była od JKM
zachowana.
Strażnicy Soli krolewskiey ponieważ pod pretextem Stra-
zy, tey Ludzi Kupieckich żadney Soli nie maiących przy-
tkli rozbiiać z Towarow, konie także zabierać, Ludzi
przy tym Niewinnych sprierami licentiam zabiiać
iako to w uno patuit exemplo, także y za granicę cum
irritatione Postronnego Narodu, y w Pruską wpadaią
Prowincyą, tedy upomnią się tego JchMPP Posłowie a-
pud Ministros Skarbu JKMC aby nie tylko administra-
tio justitiæ stała się injuriatis, ale by też Stare Prawa
de licentia tych Ludzi napisane, były zachowane y
rigor ich exequowany, ponieważ publicæ Calamitates
niemnieyszą okazyą. Soli Pruskiey ktorą dobrą mo-
netą per medium płacić musiemy tedy JchMPP Po-
słowie sollicite instabunt u JKMC aby ad pretium
prawem opisane dirigat, y nie więcey nad złotych
Dziesięć beczka Soli przedawana była, y aby currenti
moneta płacona była, y do niczego JchMPP. nie przy-
stąpią pokiey JKMC justum oney n imponet pretium,
et insolitas nie zniesie exactiones. In defectu zas
Ruskiey Soli aby Panowie Superintendenci zamor-
skiey za ruską nie przedawali, iako to practicant. Et
in defectu Soli JKMC aby każdemu wolno było według
praw dawnych Sol zamorską wozić. Co żeby było sine
impedi.

impedimento postaraią się Ichmć PP. Posłowie o odbierze: nie tego Prawa, a przytym prosić będą IKMći aby Sołdu: chodniowę Administratorowie Żup Ruskich Woiewo: dztwom Naszym in tempore wydawali.
Aże in Anno 1692do z nieodebraney y niewydaney na Woiewodztwa Nasze Soli należała druga defluita: cya in Anno 1693tio, sine omni solutione do Skarbu Bie rekompensowac ponieważ od każdey beczki po groszy dziesięciu daiąc każdą beczkę odbierać musieli, zaczym upomnią się Ichmć PP. Posł. Skarbowi IKMći ferventissi: me, aby na przyszłą defluitacyą te groszy 10 potrącone w zapłacie były.
Wniesiona do Woiewodztw Naszych Pretensya Przewie: lebnych Oycow Karmelitow Bożego Ciała Pogorzanskich Naiaśnieyszych Krolow Jagellonicow Domus fundationis o srebra koscielnego 392 grzywien in Fidem Reipubl. danego, y przez Skrypt a Republ. do Oddania in Anno 1656to assekurowanego, zlecamy Ichmciom PP. Posłom aby wnieśli do IKMći y Całey Rplitey instancyą za tymi, per Cala: mitatem ubogimi Oycami, emundando fidem Reipubl. ten dług był wypłacony. Słabe maiąc Emolumenta Ge: neralnych Trybunałow Radomskich Woiewodztwa Na: sze bardziey z nich numerum niżeli effectum odbie: raiąc, Ichmć PP. Posłowie iuż na nie odtąd nie pozwolą, w czym iednak ad Consensum Reipubl. stosować się będą. Regestra zaciężnie Ichmć PP Żołnierze na Komissyi Na: szych Woiewodztw nie tylko podpisywać, ale y liquidować powinni będą, ktorekolwiek Chorągwie do Repartycyi naszey należeć będą z podpisem JMćP. Pisarza Koronnego. Ratione vindicandarum injuriarum abyśmy satisfacti byli od Ichmciow PP Żołnierzow, ponieważ Ichmć Panowie

Plenipo:

Plenipotenci Nasi, skuteczney nam nie przynieśli konsolacyi, zlecamy to negotium. Ichmciom Panom Posłom, z tymi zaś Ichmciami którzy się o te krzywdy wadzili inibunt modos do powrócenia tey Summy iniuriatis ieżeli się podoba dobra protrakcya Woyny, która tylko iest in gratiam Colligationis z Cesarzem Imcią, tedy Ichmć PP. Posłowie prosić będą, abyśmy albo iuż od tey Colligacyi dyspensowani byli, albo żeby nas na tę Woynę znaczną iaką supplementować Summę, albo iaką in vim gratitudinis Prowincyą in perpetuum puścić, y dawne koszty nasze na tę woynę spendowane przywrócić, alias na realną Woynę ullateną niepozwolą Ichmć PP. Posłowie, w czym obligamy fidem et scientiam Ichmciow. Co committimy Ichmć PP. Posłow osobliwey Activitati, nie zapominaiąc Summum praeiudicium Miast Spiskich, a przy nich Całey Rplity.
Cła koronne, ponieważ obracać się maią na zapłatę Woyska według prawa, w tym zaś Woiewodztwa Nasze nie maią doskonałey informacyi, gdzie się obracaią, tedy nie pozwolą Ichmć PP. Posłowie aby większa auxesis onych bydź miała, y nad decem pro Cento Tynfow niewynosiła. Upominą się przy tym aby sub Una Administratione tak cła IKMci iako y Rplity zostawały, non extorquendo a victualib. żadney płacy.
Hyberna także na kupców Cudzoziemskich która tylko do lat dwuch służyć miała skassowana aby była. Z percepty zaś do tych czas odebraney skarb teraznieyszy rachować się powinien będzie, tak od kupców w Państwach IKMci iako y Cudzoziemskich, y żeby Pisarze Skarbowi na komorach zostaiący w Grodach odpowiadali cessa omni appellatione ad Curiam iniu:

stantiam potym przemyty wszystkie, ktore zabrane będą aby nie do Skarbu, ale do Grodu odesłane były, salvo jure Fisci.

Insistendo Ordynacyi y Sancitis o Deputatach Majorum nostrorum, ktorzy Stanowiąc Trybunał koronny chcieli mieć powinność należytey każdemu sprawiedliwości y dla tego Seymik Osobliwy na obieranie Deputatow postanowili, ad hunc Solum Actum, amovendo wszytkie okazye, ktoreby ten Seymik zatrudnić miały, przeto zabiegaiąc practicae licentiae ktora cum summo ukrzywdzonych praejudicio, tak wiele Seymikow Deputackich zerwała, uważywszy że carens justitia żadne Krolestwo subsistere nie może, zlecamy JchMM PP. Posłom aby ineant modos w Całey Rzplitey, żeby y legem Publicam Securitati Seymikow Deputackich prospiciant.

Depositoria także wkażdey od Woiewodztw naszych Instrukcyi tak wiele razy zalecone JchMMciom PP. Posłom Naszym, de novo zalecamy, aby prawa o Składach napisane do skutku przywiedli, nową konstytucyą iako naylepiey executionem obwarowawszy, JchMMciow PP. Podskarbich Oboyga Narodow, inquantumby się pokazała onych renitencya, czego JchMM PP. Posłow: illatenus nie powinni odstąpić.

Poniewaz iest periculum wykupienia monety z Panstwa Ktory w Cenie lepszego waloru nad Cesarza JMci monetę, tedy praecavendo indemnitati Całey Rzplitey aby nasza moneta extra Regnum wykupiona nie była injungimy JchMMciom PP. Posłom aby instent do JchMM PP. Podskarbich Oboyga Narodow, aby Surowe Uniwersały wywołuiące penitus Cesarską monetę wydawali, żeby iey nigdzie tak w Koronie, iako y w W. Xiestwie Litew: nie akceptowano, oprocz starych talerow.

Praetendentes rne Legationum iako in praeteritum tak in futurum, aby sobie do Skarbu Rzplitey nic nie rościli, ale żeby

z skarbu wzięte pieniądze powrócieli, ponieważ prawu
niedosyć uczynili ani przysięgi ani relacyi in facie
Reipubl. odprawili.
Ludzie Xcia JMci Brandeburskiego, ktorzy respektem Prus
pozwoleni są na usługę RPlity, aby na kampanie nasze wy=
chodzili, injungimy to JchMćPP Post. inquirendo czemu Xią=
że JMć na tak wiele kampanii należytych nam ludzi nie
posyłał.
A ponieważ post oppignorationem Drahima wiele decessit Po=
datkow Woiewodztwom Naszym, gdzie nie tylko zaciągi
Ludzi Woiennych contra Pacta in rem Kurfistrza JMci dzie=
ią się, ale też Exercitium Religionis Romanae upada, zaczym
committimus dexteritati JchMćPP Postow, aby ineant modos
cum Tota Republ. aby to Starostwo było wykupione.
Rezydencye JchMćPP Senatorow do Boku JkMci że według
prawa non practicantur, tedy poprawuiąc rigorem dawniey=
szego prawa, powinni będą sub amissione Dignitatis Sena=
toriae na powinne Rezydencye zieżdżać, przy tym też super
veram Infirmitatem, ni tacto pectore, ale flexis genibus
przysięgać będą, excepto Moderno Castellano Landensi.
Rozgraniczenie Korony z Państwy Cesarza JMci Chrzesci=
ańskiego, acz iest dawnieyszymi postanowione konstytu=
cyami, przecież iednak do tych czas optato caret eventu,
przeto instabunt omnibus modis JchMćPP Posłowie, aby tandem
aliquando, do zadanego przyszło skutku, y iuxta Compactata
terrigenas Woiewodztw do tey komissyi naznaczano, Scri=
ptorum ad Archivum, że Jch rożne Arcana ad notitiam
Woiewodztw przyść nie mogą, tedy JchMćPP Posłowie sta=
rać się będą, ponieważ satis nociva RPlitae, aby in futu=
rum nie bywały. Fide et honore JchMciow obligamus.
Lubo Artykuł Woiewodztw Naszych JchMciom PP Posłom
zlecamy

zlecamy, a in capite libri położony o wykupienie Dobr Ziem:skich, przez Jchmciów Duchownych, co się passim dzieie, na Seym ad promovendum Statut. ponieważ sine Consensu Reip: y Woiewodztw Naszych tantam sobie usurpant Authoritatem teraz ad Supplicem libellum Wielebnych Panien Zakonnych S. Teressy skłaniaiąc vota nasze, zlecamy Jchmc PP Posłom, aby desiderium Nasze od Woiewodztw Naszych wnieśli do JkMci y całey Rplity, y o to się starali żeby p Constitutionem wol:no Im było kupić folwark, albo wioskę dla wygody klasztor:ney, za Dwanaście Tysięcy, Salvis oneribus Reipubl.

A ponieważ do tak wielkiego kleynotu Szlachectwa przypu:szczoni, y Nobilitowani Fidem Catholicam Romanam iako prawo chce mieć ni St profesi, a nawet podszywaią się pod imiona cudze, y Szlachectwa privilegijs et Authoritatibus chcą gaudere, dlatego urgebunt Jchmc PP Posłowie, aby z Szlachectwa degradowani byli, y dobra ktore kupili, albo ia:kimkolwiek sposobem trzymaią fisco cedant.

Więc iż wiekow teraznieyszych Seymy, nad zwyczay opisany, strwawią, zlecamy Jchmciom PP Posł. aby osobliwego przyłożyli starania, żeby Seym wedlug opisanego prawa cum omnibus Solennitatibus, iako należy ex Prescripto legum, nic nie opu:szczaiąc odprawował się, y to też osobliwey maiąc Consi:deracyi aby na Prolongacyą nad czas opisany prawem nie pozwalali, chociażby też cum periculo Seymu.

O Żydach ktorzy per favorem na przeszłym Seymie Warszaw:skim weśli w konstytucyą, aby Pensyą do skarbu szelągą:mi wnosili, a przedtym srebrną monetą płacili, starać się bę:dą Jchmc PP Posłowie, aby intoto ta konstytucya abrogowana była, a cum Plebejis zarowno Podatki podeymowali z uwol:nieniem iednak Hyberny na nich uchwaloney. Z uwolnie:

nia

nia zas Sądow Grodzkich y Ziemskich w odpowiadaniu p legem Publicam przeszłego Seymu Warszawskiego poniewaz się wydarli, aby ta konstytucya in toto abrogowana była, dawnieysza zas wcale in peremptoria responsione, w samych tylko Podatkowych Sprawach ale niewinnych w tychże Sądach reassumowana była. Spectabunt Ichmc PP Posłowie, salvis jurisdictionibus Palatinalibus.

Na Artyleryą Całey Rplitey insistendo Prawa dawnemu, aby JkM PN. dwa Starostwa de pane bene merentium obmyślić raczył, folguiąc expensom Rplitey, upraszać będą Ichmc PP Posłowie JkM qm submississime.

Poniewaz Wielki Deces wybraniecki Łanowy się znayduie, w czym nas JkM instrukcyą swoią przestrzega, Tenutarji zas Łanow Wybranieckich szczycą się privilegjis JkMc, że p privilegia maią bydź a servitiis bellicis wolni, instabunt Ichmc PP Posłowie aby Imc P. Instygator Koronny ex officio suo pro reponendis privilegjis wydał Mandaty Tenutarjis Łanow Wybranieckich, y ktore się znaydą takowe ex importuna instantia otrzymane, aby kassowane były a napotym aby in simili materia z kancellaryi koronney takowe Privilegia nie wychodziły, bo lege carebunt. Porządek iako nayleps[z]y wyprawy Żołnierzy Wybranieckich Ichmc PP Posłowie postanowią cum Republ...

Rachunki skarbowe aby qm exactissime odprawowane były invigilabunt Ichmc PP Posłowie ktore to rachunki drukowane przywieść nam na Seymik Relationis będą powinni, y nie wprzod pozwolą na kwity tak Teraznieyszemu JMci P Podskarbiemu koronn: iako y Antecedaneo JMci, aż się Woiewodztwa Nasze informować będą, tam de percepta qm et expensis Skarbu koronn: Fidem et Conscientiam obligamus Ichmc PP Posłow.

Plus

Plus offerentia, ktora przez roznych Ichmciow ofiarowana była, spytaią się Ichmc PP. Posłowie, ieżeli wchodzi w percepte, de quantitate ejus inquirent, ieżeli się zgadza cum offerentiis, y ieżeli Imc P. Podskarbi one płaci, sin secus, instabunt Ichmc PP. Posłowie aby zapłacona była, et cedat in commodum Reipubl.
Zysk monety tak kwartowey, iako y Hybernowey, ponieważ to Woiewodztwom constat, że Skarb Koronny Taler bity bierze po złotych szesciu, a wydaie PP. Zołnierzom po złotych siedmiu, komu ten fructus in emolumentum cedit, spytaią się Ichmc PP. Posłowie, y aby in commodum Reipubl. non in Privatorum cedat, serio urgebunt, z Prowentow extraordynaryinych a mianowicie vacante Dignitate Podkomorstwa Krakowsko prowent, przez czas tak długi komu cedit in usum, Rationes tegoż Prowentu, y Inszych et exolutionem Imci P. Podskarbiego Koronn: Ichmc PP. Posłowie instabunt.
Ponieważ ze Skarbu Pruskiego dibry monety do Skarbu Koronnego kwarta wchodzić powinna, inquirent Ichmc PP. Posł: ieżeli hauffgielt cedit in Reipubl. commodum, et rnem z tego Podatku simul z rachunkami Imci P. Podskarbiego Koronn: przywiozą do Woiewodztw naszych Ichmc PP. Posł:
Prawa wszystkie de immunitate Dobr Szlacheckich, aby były reassumowane, y ieszcze maiori rigore utwierdzone y obwarowane inibunt modos cum Tota Republ. et executionem tak wiele praw urgebunt Ichmc PP. Posł.
Moneta tak często przez kupcow y przez roznych Ludzi variat, raz zniżona, a drugi raz podniesiona bywa, tedy instabunt Ichmc PP. Posł: aby in uno valore zostawała, sub poenis specialibus, in quovis foro sine appellatione prosequenda, na otworzenie iednak y arendowanie Miednice oprocz Miast ktore maią jus cudendae Monetae nie pozwolą Ichmc PP. Posł.
Aże zaszedł Recess deklaracyi mieysca Podkomorzemu

Wschowsk.

Wschowskiemu na Seymie Grodzinskim Anni 1678 ktorego in hucusq resolutio nie nastąpiła, więc zlecamy Ichm. PP. Posłom naszym, aby stosuiąc się ad Laudum Seymikow Woiewodztw Naszych Anni 1676ti o Præcedencyą Głosu Urzędnikow Ziemskich Woiewodztwa Kaliskiego, przed Wschowskim de mutuo assensu uchwalonego, a potym in Subsequens przez konstytucyą Anni 1677 approbowanego, y owszem n' recedendo ab hoc Laudo sine præiudicio Urzędnikow Ziemskich Tegoż Woiewodztwa Kaliskiego, ten recess był rezolwowany.

Magnæ æstimationis Woiewodztwa nasze instancyą do siebie wniesioną J. O. Imci P. kasztelana krakowsk: za zasłużonym rycerstwem, aby ad librum æqualitatis y do indygenatu przypuszczoni byli, tedy Ichm. PP. Posł: nasi na Nobilitacyą y Indygenat Dwunastu tylko pozwolą, a pospolicie Imci Panu Brantwi kommendantowi S. Troycy dobrze zasłużonemu JKM y Rplitey Zołnierzowi, to oswiadczyć Ichm. PP. Posłowie nasi maią tych, ktorych sam J. O. J. P. kasztelan krakowski Całey Rplitey exponet, hoc iednak præcauto, aby żaden innego Imienia na siebie n' assumat, tylko iako się dotąd zwał, y gdyby to kto uczynił, ipso facto n' Nobilis sed infamis est, aby zas insi ad eam prærogativam przypuszczoni nie byli, tylko ktorzy w woysku personalr służą, oraz aby ad tertiam progeniem, na żadne urzędy nie wstępowali juxta constitutionem de Scartabellis.

Aggravat y to niemniey Statum Nobilitarem że z Imsciow Xięży Plebanow nulla Administratio justitiæ dzieie się stante Contumaciali appellatione do Nuncyatury, y Consequens od Nuncyatury do Rzymu, tedy efficient Ichm. PP. Posłowie aby Causas Facti y Exorbitancye Xięży Plebanow Loci Ordinarios, iako to Ichm. XX. Officyałow, przez się albo Surrogatos suos sine appellationib. sądzili.

Aże Bona Terrestria dość wycienczone, przez wyskigowania

nia Stanu Duchownego Oryctize, co prawem zagrodzono że:
by nie godziło się więcey skupowac, tedy Duchowni nowy mo:
delusz wynalezli, kiedy pieniądze y Summy swoie na zastawy y
wyderki nad pretium maiętnosci dawaią, iako to iest rzecz
potrzebna temuz zabiezec, procurabunt IchMćPP Posłowie żeby
stanęła ta konstytucya aby IchMćXX Duchownym nie godziło
się in futurum dawac na Dobra Ziemskie pieniedzy in vim
wyderkauffu. A ieżeliby ktory z IchMciow Xięży tak się zna:
lazł, żeby in contrarium uczynił, tedy Haeredes Bonorum tylko
Dwie Części Summy in bona obligata powrocić będą powinni
a trzecia aby przepadała, oco Forum ma bydź naznaczone
w Sądzie, y tego nie odstąpią, wczym juramento obstringi:
mus IchMciow PP. Posłow.
Uważaiąc Woiewodztwa nasze iako JMćP. Andrzey Trzpczynski
Brat Nasz z Rodzonymi Synmi iest aggrawowany Decreto
Consistorii Gnesnens od X Plebana Swego w Trzpczynie o
Grunta, bory, lasy, łąki, Szynkowanie piwa, gorzałek, także y o
decymy, oco Controuersia in jure vertitur otrzymanym, tedy
aby wtym tak niebył pressus od Plebana Swego Zlecamy to
IchMćPP Posłom aby wtey Sprawie Iego collegaliter upraszali
Xcia JMci Kardynała na przyszłym Seymie aby Xiąże JmC
Kardynał pspiciendo justitiae raczył a latere Suo naznaczyć
kommissarzow do Trzpczyna ad sopiendas miedzy Stronami
controuersias.
Wniosą także instancyą IchMćPP Posłowie Nasi do JmćXiędza
Biskupa Poznans y do IchMć za JmćPanem Mikołaiem Gro:
dzickim wsi Wyskoci w Powiecie Kościanskim leżącey Dzie:
dzicem, aby Plebana wteyże wsi prawa konsystorskiego nie
służaiącego et maxime licentiorum Beneficio prywo:
wał salvo jure collationis circa Haeredem manente.
Uskarżą się insuy IchMćPP Posłowie in licentiam IchMciow Du:
chownych Gnieznienss przed Xciem JMcią Kardynałem, ktorzy
privata Authoritate bez Regenta Gnieznienss reserando

zamk

zamkniecia Archivi Ausi sunt Xięgi Grodzkie Gnieznienskie deoccupare y rewidować, wczym wielka rumis damnifikacya, upraszać będą Xcia Jmci aby z Comissionem Deputatorum do Xcia Jmci assignandorum Jmci Panu Pisarzowi Ziemskiemu kaliskiemu totaliter oddane były, a super licentiosis aby Xiążę Jmć suam pokazał sprawiedliwości jurisdictionem.

Wielkiego in Republ. Civis instancya Summam meres et efficacem promotionem za Jmć P. Woiewodą Bełzkim, aby Ichm. PP. Posłowie Nasi uważaiąc merita Jego umieli do Ichm. y całey Rplitey, całą naszę kontestacyą, ażeby Sieniawa dobra dziedziczne Jmci nowo erygowane do przyszłego Seymu w podatkach Rplity pofolgowanie miały.

Utwierdzaiąc Securitatem Laudorum et Decretorum na Jurydyce kaliskiey względem dobr Chłapowa, Dominowa, Bożeiewa, Gieratłowa, Goblina y innych skarbowi Woiewodztw naszych w podatkach przypadłych, y przysądzonych, Ichm. PP. Posłowie omnino securabunt Constitutionem approbationis nietylko ad excludendam viam Litigantibus Creditoribus o dekretach komissyi woiewodztw naszych adjudicatio, ale też aby wszelkie subsellia Rzi nie wdawały się in cognitionem et convulsionem tychże Dekretow, ktorym rezeli judicata przeciwne in quocunque subsellio staneły nullitati subjacere powinny.

Doniosł to kołu Naszemu Jmć P. Starosta Nakielski że iest prześladowany od Skarbu koronn: w kwarcie ze dwuch młynow nazwanych Rutki y Bielawski w Starostwie Nakielskim, ktory komissya Rawska noviter ad malam informationem podwyższyła, instabunt Ichm. PP. Posłowie aby na przyszłey komissyi Rawskiey ad proportionem Prowentow kwarta pomienionym Młynom umnieyszona była.

Umiały zawsze Woiewodztwa nasze Civibus ad magnadrizentibus

tentibus Decus Suum tribuere, dla czego y ten tak wspaniały, dla ozdoby publiczney y Posteritatem zawdzięczaiąc pamięcią zachęcaiąc innych tey Oyczyzny Synow, instancye do Woiewodztw Naszych wniesione, aby Pałac Kazimirski nazwany w Warszawie Rezydencyą krolow Panow założoną, una cum Fundo Civili, tak iako w swoiey zostaie cyrcumferencyi, in hæreditarium na przyszłym Seymie obrocony był Titulum, ochotnie in favorem JW. P. Woiewody Płockiego quenti Laudo annuimy, aby Ich Mciow PP. Posłowie Nasi evincant gorąco zlecamy.

Miasteczka dwoie w Podlasiu, w ziemi Drohickiey leżące, Węgrow y Sokołow, Dziedzictwo Possessyi JW. JMci P. Woiewody Płockiego extraordinario casu, przed dwiema laty in spatio szesciu Niedziel iterato co kilka dni raz po raz, incendio iakoby z umysłu spalone funditus, y zruynowane zostały, tedy tak znaczney ruinie iako fraterne condolent Woiewodztwa Nasze, tak na Seymie przyszłym dopomoc przez Ichmc PP. Posłow Swoich szczerze obiecuią, iako te miasteczka takąsz drogą wsparte były, iaką y Inni mieli w innych miasteczkach, volumina Legum pokażą.

Otrzymał był c[illegible] 1647mo na Seymie Titulo Składu winne, Woiewodztwa Naszego Dobromil, w Ziemi Przemyskiey z Innymi Ruskiemi Miasteczkami in generali Beneficio składu winnego, ktory chcąc teraz do pomnożenia tym większego prowentu R[zecz]pl[i]ty, per injuriam zaniedbały, iak znowu moderną Possessor bonorum wskrzesić z chwalebną kotu naszemu doniosł intencyą, ktorey Woiewodztwa Nasze annuendo przez Ichmc PP. Posłow Naszych do Stanu R[zecz]pl[i]ty osobną Dobromilowi supplikować będą konstytucyą. Salvis omnia juribus Reipubl.

Jako wszystkich de Republ. bene meritos, w osobliwey Woie:wodztwa

wodztwa nasze maią pamięci, tak y JMćP Kasztelana Kali:
skiego Civis Meritissimi przepomnieć się nie maią, ktory nie
tylko nieustaiącą ochotą, nie tylko operationibus bellicis
ale też y każdey Rplitey usłudze Sanguinem et Fortunam
litat. Przeto instabunt IchMćPP Posłowie za JMcią do JkMci
Pana N. aby go miał w osobliwym Pańskim respekcie.
Grata memoria wielkich w tey Rplitey zasługi niegdy
Jll. JMćP Grzymułtowskiego Woiewody Poznańs. obliguie
nas do tey powolności, abyśmy in Posteris Jego należytą po:
kazali gratitudinem, z tego fundamentu movet Serca Na:
sze Summa injuria pozostałych Sukcessorow Jego cum Ja:
ctura Całey Onych prawie Substancyi, ex vigore Komis:
syi Moskiewskiey w Warszawie odprawioney IchMćPP
Posłowie doniosą to Maiestatowi JkMci y Całey Rplitey,
y starać się szczerze będą aby efficaciter tak iawna krzy:
wda nadgrodzona była in memoriam tak wielkich zasług
tak wielkiego Człowieka, et in recompensam straconych
Fortun za żywota Jego na ustawiczney Rplitey usłudze.
Godna nie tylko kompassyi ale y sublewacyi Concivis No:
stri JMćP Starosty Wałeckiego do Przewielebney Kapitu:
ły Chełminskiey pretensya, ktora kapituła do Godney Pa:
mięci JMćX Biskupa Chełminskiego Stryia Rodzonego
quaerulantis in Anno Gratiae zeszłym jure naturae nie
tylko iako Sukcessora, ale etiam iako kredytora, ad mobi:
lia pozostałe, et depositum, et Tertiam Partem Proven:
tuum przypuscić niechcieli, totum sibi appropriando, Jni:
bunt modos IchMćPP Posłowie cum Tota Republ: aby nepo:
tes pozostali tak z IchMćXX Biskupow iako y Jnnych in
Ecclesia Prałatow, et bonis Paternis et Fortuna niebyli
damnificati, y to cokolwiek ad ornamentum sui tak IchMć
XX Biskupi iako Jnni Prałaci z Domow dziedzicznych
wzięli, redeat in Successores, w czym sua Activitate
IchMćPP Posłowie porrigent dexteram JMci.

Zwiesiona

Wniesiona tak wiele razy z rożnych Wdztw przez Ichmciow.
PP Postow na seym, za Litoscią Niemirowską y Bersadzką in:
stancya, n'est effectuata, ktora dla zaszczytu y całosci Rplitey
naprzod p diploma po smierci Xcia Dymitra Wisniowiec:
kiego Hetmana Wielk: Koron: przez JmPana Zamoyskiego
Woiewodę Bełzkiego, Chrzyckowi y Jego Kozakom, nasługę
Rplitey będącym, w Possessyą oddana, y in hacusq w kozackiey
zostawa possessyi, tak dalece że te dobra Dziedziczne, żadney
nieczynią Intraty, in ultimam przyszły ruinam, a poddaństwo
in alias ditiones. Upraszać tedy będą Ichmc PP Posłowie nasi
JKMcy aby Sukcessorom pomienionego Xcia Jmci pro da:
mnis od kozakow illatis, de pane bene merentium Ła:
skawie nadgrodzić raczył, et in futurum praecavebunt, że
sine scitu et consensu haeredis pomienionych Dobr, nemo
praesumat żadnych kozakow, y Innego Zaciągu Ludziom or:
dynansow wydawać y Lokacyi pozwalać.
Nie poślednią maią animadversyą, na JmP. Jgna Mączyn:
skiego, Starosty Klonowskiego, tam in Toga, qm in Sago Rplitey
się zasługuiącego, ktory dla konserwacyi Starostwa Klonow:
skiego Fortunae Paternae magnam partem na to Staro.stwo
łożył, aby diminutio Hyberny była, instabunt Ichmc PP Posło:
aby p publicam Revisionem na Starostwo erogowane koszty,
Jemu dług na tym Starostwie zapisany był, ne prius gaudeat
successor Starostwem, aż dług p Comissionem uznany wy:
płaci successoribus JmP. Mączynskiego.
Starostwo Kazimierskie, że p Calamitates Temporum, wielce
iest zdezolowane, iż impossibiles wnim się są Ludzie dodalsze:
go płacenia Hyberny. Zaczym Wdztwa nasze winną reflex:
xyą maiąc iako na wielkie Jmci P. Podstolego koron: meri:
ta in Republ: tak na znaczne kilkanastu Let Ludzi na za:
szczyt y usługę Oyczyzny swym kosztem chował, aby do po:
dobney Jnych Synow koronnych usługi pobudził, y ochoty,

Ta

Tę w JmćP. Podstolego koronn. rekompensuiąc ludzkością, zle=
camy JchMćPP. Postom aby in facie Rplitej za JmćP. Podstolim
wnieśli instancyę, żeby pomienione Starostwo Kazimierskie
do przyszłego Seymu aliqua ex parte w podatkach pofolgo=
wanie miało.
Wielką Woiewodztwa nasze baczące iniuriam w Dystrybu=
cyi Gospod na Seymikach JchMćPP. Postom naszym, kiedy
nullo habito respectu przez JmćP. Stanowniczego JkMć
privany hospitiis, ktore ex merito et Consvetudine powin=
ny były zapisane, uskarżą się in facie Reipubl. JchMć
PP. Postawie ad renitentiam JmćP. Stanowniczego, y ante
omnia upomnią się Dystrybucyi Gospod na JchMćPP. Postow
Woiewodztw naszych.
Approbationem Laudorum Wdztw naszych JchMćPP. Po=
stowie procurabunt.
Jako Publicum jus patronatus nieczynnie nas tenet
sollicitos, tak niemniey do resentymentu pociągaią nas
naszych charissimis ~~Patron~~ Familiis JchMćPP. Korab=
czykow, ktorą ponoszą w Probostwie Łaskim, że nie za
Ich prezentą iako należało, Proboszcza Pamazego insti=
tuowano, aby per Legem publicam Prawo pomienionych
JchMciow PP. Korabczykow, tak względem Probostwa Ła=
skiego, iako też y Innych, ktore Civibus Alternatis
Subsunt, ex vi Concordiarum inter Domum Lascensem
et Archiepiscopos Gnesnens. a osobliwie Kanclerstwo
Gnieznienskie y Dziekania Kaliska juri JchMciow resti=
tuas, Instabunt JchMćPP. Postowie.
Wiemy że na dobrym WKM iest baczeniu integritas każde=
go z nas, Suprema hac est lex Salus populi, większa na ho=
norze krzywda, na Fortunie strata pstringit serca nasze
dobrze zasłużonego Civis, y Zołnierza starego gwałto=
wny naiazd Trzech Tysięcy Woyska Brandeburskiego
na wieś Drużyny w Woiewodztwie Kaszym, a Powiecie
Wschowskim

Wschowskim leżące, w Saciata y tymi oppressyami swawola Zołnierska Dwor naiechali; JmP. Franciszka Twarzyanski Dziedzica tegoż tam kilkarazy kontemptami nakarmili, y muszkietami oppresserunt, strzelaiąc do niego pod Dwor dzia-ła podtoczono, Dwor prochami wysadzić usiłowali, koni kilkadziesiąt wzięli, Ludzi Poddanych uaciąg żołnierski także kilkadziesiąt zabrali, drugich bito, raniono, o czym są Protestacye y obdukcye. Fortissime instabunt Ichmość PP. Posłowie do JKMci aby z Postem kurfirstskim JMci expostulowac kazał, y krzywdy y szkody temu Szlachcicowi rekompensowane były.
Chcąc rekompensować zasługi JmP. Karola Romanowskiego Podkomorzego Chełmińskiego, ktore świadczył Najiasn: krolom JmM. tedy aby Dobra, wieś Swidnik wielki nazwana w Woiewodztwie Podolskim leżące, przez niego za summę Dwunastu Tysięcy Złot. Polsk. kupione, y z gruntu reparowane, taż Summa Dwunastu Tysięcy, do wypłacenia post fata moderni Possessoris od Nowego Possessora ma bydź naznaczona.
Ponieważ też bene merita JmP. Samuela Broskiego kawalera Maltańskiego, Ablegata JKM, nie raz do JKM zalecone były, zlecamy Ichmość PP. Posłom, aby teraz expane bene merentium, winne odniosły ukontentowania.
Instabunt Ichmość PP. Posłowie do Krola JmcP. Pana aby kondemnata na Seymie Grodzinskim zerwanym na Ichmościach PP. Chwaliszewskich Małżonkach od Mieszczan Poznanskich otrzymana, ex clementia JKM zkasowana była.
Ponieważ Rzplita nikomu nie zagrodziła drogi, iako do Przysięgi wielkiey in commodum Publicum, tak też ku pomnożeniu Chwały Bożey. Zaczym Fundacye godney pamięci JW. JmP. Jana Korzboka Łąckiego kasztelana kaliskiego, Civis bene meriti w Woiewodztwie naszym, Oycow Reformatow Szamotulskich, także Oycow Bernardynow

now w Gorkach przy Łobżenicy, iako tez y Proboszcza przy Cudownym Obrazie N. M. Panny w Szamotułach, y Seminarium ku pomnożeniu wiekszey chwały Bozey, aby były Lege Publica Solidata Ichm. PP. Posłowie na przyszłym Seymie instabunt.
Iż Probostwo Chodzkie od ś. P. Imc X. Lipskiego Biskupa Krakowskiego mere na Familią Domus Lipscianae y krewnych iego fundowane, et praetextu aby na nauki censy tego Probostwa Studentow dochodziły, insistendo bonis Constitutionibus. że teraz przez dezolacyą Zołnierzy proventus umnieyszony, y studia pia fundationis cessarunt, tedy aby te dobra iako Terrestria bona od wszelkich asygnacyi Zołnierzow y Stanowisk, y Hyberny wolne były instabunt Ichm. PP. Posł.
Succurendo indemnitati OO Jezuytow Collegii Poznan. y kaliskiego ktorzy przez Hyberny włozoną na ich Dobra Sustentationem adaequatam mieć nie mogą, y przez co Dobra kollegiackie in ruinam poszły, wielką aggrawowane hyberną, zlecamy Ichm. PP. Posłom aby tak do Xcia Imc kardynała, za kaliskim Collegium, iako do Imc X. Biskupa Poznan. za Poznanskim kollegium, instancyą wnieśli od wodztw naszych o pofolgowanie in futurum kollegiackim Dobrom w Hiberny kontrybucyi.
Takowąz Instancyą za konwentem Wągrowieckim wniosą do Xcia Imci, ktory konwent per singulos Annos majori premit hiberna, aby in futurum pofolgowanie otrzymał etc.
Maiąc w respekcie zasługi Antenatow Imc X. Kotudzkiego, kapelli Gnieznienskiey fundationis kotudzcyanae Proboszcza, tudziesz tego samego Ostymuige, zlecamy Ichm. PP. Posłom aby tak do I.K.M. iako do Xcia Imc kardynała imieniem Całych woiewodztw isme-

sli instancyą.

Dla lepszego przeiazdu tak Formanom, iako y inszym Lu:
dziom, aby groble in toto naprawione były w Dobrach Kali:
nie do Rydzyny należącey, w Brudzewie, w Stuchowie,
w kamioniu, w Wronkach y w Bąblinie most, ac in vim te:
go aby poniesione koszty nadgrodzić się mogły Ichmć PP.
Posłowie nasi na wyżey pomienione Dobra peurabunt ota.
Zakonnice S. Franciszka Zakonu Gnieznienskiego, aby
przy dawnych Prawach swoich konserwowane były.
Licząc inter Meritorum nomina Woiewodztwa Naszę
JMć P Macieia Bardzkiego, tudziesz JMć P Kaspra Ptac:
kowskiego, nie zapomną Ich Ichmć PP Posłowie zalecić
respektowi Całey Rzplitey, aby na nich Infamie ex rigo:
re Prawa otrzymane na przysztym Seymie skasso:
wane były.

Tedy wszystkie Artykuły od Wdztw Naszych zleco:
ne Ichmć PP Posłom, spuszczaiąc się na Ich dexteritatem
et Conscientiam, aby Consilia Publica ku chwale Bozey,
konserwacyi wolności qm̄ prudentissime dirigant, et No:
civa avertant. Działo się w Szrodzie d Grudnia 1694.

List ktorym Przyiaciel, Przyiaciela zaprasza
na Akt Weselny.

Boska Ordynacya, ktora każdemu peregrinanti Pest, y
kieruie nami według wielowładney woli swoiey, ex ar:
chivo Niebieskich taiemnic, iuż swoy rewelowała sekret,
podawszy Instynkt do serca moiego, abym Corę moię, in flo:
re kwitnącey młodości in statum Ordynował, przez ktorem.
Przyiąłem pięknie ten Niebieski Ordynans, gdym ony za
usilnym staraniem y poważną Godnych Ludzi instancyą
JMći Panu N in Sociam vitæ przyobiecał, ktorego abym
tym prędzey teskliwe ukontentował myśli, ratyfika:
cyą votorum Conjugalium, y Aktowi weselnemu termin

pro

prodie X naznaczytem, więc że w takich okazyach o: sobliwie iest Grzecznych Ludzi Prezencya Ozdobą, powa: żam się tedy z moią uniżoną reccurrere do WMPana prozbą, abyś takiż Akt teu akt wespoł z Imćią m. P. Prezencyą swoią condecorare raczył. Czym mię sobie W. m. Pan, nie tylko wielce obligabis, ale też pociągniesz do swoich nie leniwego usług Etc.

List w Teyże Materyi.

Choyną ręką Boską, każdego wedle Jego myśli ubogą: caiącą, y nikomu nie zawartą przyznać muszę, kiedy fructu uraczyła matrimonji, Cóż bowiem Człowiekowi w życiu iest milszego y wdzięczniejszego, iako wi: dzieć Jego, ktory immortalitatem reprezentat, morta: lis persona Jego. Takowe opus Dexterae Domini, kiedy w reflexyą biorę w Domku moim, umyśliłem z gronem zacnym Godnych Ludzi dziękować Bogu. Do ktorego Etc.

Oddawanie Dary.

Nieoszacowany kleynot ten daie kto komu dożywo: tniego Przyiaciela, iakoby z ręki do ręki oddawa, M WmP. Bo iezeli tam ktoś złotem y rozrutnie tożonymi opłacał skarbami drobną cudnie w dyamencie wyrytą sztukę, coż rozumieć iakoby szacować przyszło, już nie od natu: ry śliczne utemperowaną drogich karbunkułow ia: sność ale przyiaznego serca naybogatsze przenoszącą skarby wieczną possessyą. A dopieroż kiedy kto uwa: ży iako iest magnum ad Viri felicitatem momentum uxor proba, ten pewnie statecznie nieomylną otuchę szczęścia pomyślnego bierze, kogo Bog takim opa: trzy Przyiacielem. I nie czego Inszego do dać tylko tey felicitatis uczyniona Interpres tu stawam, kiedy

kiedy iedyny Domu y Familii Naszey Depozyt integre wydana fidei et juri wiecznym, y wiecznie ku wydaniu zlanym, scistey przyiazni prawem oddawam. Nie samey iuz Mantuanskiey Heroiny znamienite owo będzie symbolum, ktora dwie ręce scisle z sobą złączone tym ozdobiła napisem: – In Aeternum. – Poniewaz y dziś wieczną connubialis foederis transfuzyą wydaniu oddany z Domu Tego Przyjaciel, nie inszym swoią przyiazn tylko Aeternitatis okryśla terminem. Dawnośmy sobie miłego z tak wysokiemi przymiotami życzyli Przyiaciela, gdzie znać przychylne justissimis votis Niebo iuż też odtąd płonnych niechciało mieć Domu Naszego desideria, kiedy wydana prawie Virum secundum Cor, Domowi Naszemu osobliwemi opatrzyła talentami. I dlatego iuż dobrodzika tak wydana szczerze ku Domowi Naszemu zmierzaiących affektacyi, iako tez y swoich własnych studia w dalszą differre niechcąc, tymczasem wydanu To drogie pignus na swoim wypielęgnowane łonie wydaniu in Sociam Thori, Comitem laborum, przezemnie oddaie, dm osobliwsze w tym y swoie, y potomstwa swego a siostry moiey upatruie szczęscie. Maiącz zato, że wedle wszystkich dotes swoich, y szczeroczystrie danej obietnicy, będziesz wydan danego sobie z Domu naszego Przyiaciela affektem y powinną traktowac weneracyą. Z ktorym nieinsze, bo nayzyczliwsze, cały dom Nasz daie votum, tylko.

Ut nullum vestro vacuum sit tempus Amori,
Sed teneat Casarq dies, et dulia noctes.

Oddawanie Wienca.

Nie bastiwa tylko Flora przy wdzięczno powiewaiących othezyach, w rozliczne kwiecia pozory obfituie

nnnk.

MWMPanno. Choynieysza w ozdoby przyiazni, JmćPa. wśrzod skropney zimy naokazalsze zdobywa się Wiry:darzow Specyaty, ktore tam ochotnie zasadza, gdzie nie chybnie wrodzonych Cnot y zacnosci widzi influencye, Tyliże ciekawą na przyiazni źrzenicą MPanaWWMPannie szczesliwie doyrzał, a tudziesz wie, iako nie zasięgnioną tylko z Przezacney Familiji znamienitych Przodkow krwią ale też wrodzoney Cnoty splendecą swiatu na widok wystawiac możesz miłe rozkwi:tłey Przyiazni konterfekty, niemniey ochotnie niż skutecznie, ten ozdobny Wirydarzow spolia, albo raczey uwieńczone swoie ku WMPannie życzliwo:sci, do zacnych rąk WMPanny przezemnie składa, wszczuptym uprawdzie korony Cyrkule niezmierzo:ną iednak y nigdy nieprzyiaznego Szczesciazawi:snoscią niezwiedłą, przy tey zielonosci Swiecmie Przyiazni wiecznosć JmćP. tudziesz kwitnące Prze:zacney Familii ponawiac pozory. Czego wszyscy Obo:iemu Zacnemu Domowi WMPanstwa przyiaźnie ...

Oddawanie Upominku od P. Młodego.

Godna iest rzecz, bo samym Schwalona zwyczaiem na ostawienie Stateicznie zawziętych przyiazni kon:sztu zaciągac od Starożytnosci, WWMPanno. Jmnie się podoba Perskiego Krola Cyrusa, drogie kleynotow upo:minki między Przyiacioł rozdawaiącego, ale krotkim tylko dzisiay wspomnieniem odnowic dobroczyn:nosc Choynieysza bo wszechliwy bogata affekt JmćPana ku WMPannie przyiazni, mnie nie tak mowic, gdyż sama przez się dosyc wymowna Przyiacielska miłosć iako raczey uprzeymą Uniżonoscią to przez mię chce

sobie

sobie ziednać, aby ten ustąm prawdziwey życzliwości przyoblieczony kandor, u Wysłanny między przyiemne był poczytany upominki, w ktorym iako raz poczęto nieustannie, y samo pomyślne w Dom Wmpanny chcę złożyć szczęście, tak z nimże oraz uprzeymie życzliwy affekt żadnym nieprzyiazney mutacyi niepodległy impetom, na dożywotnią usługę za nayprzednieyszy Wmć przezennie oddaie Prezent.

Dziekowanie za Damę.

Jeżeli w czym przemysł ludzki bardziey pracuie, tedy w tym, gdzie o szczerego na całe życie Przyiaciela idzie, Chociaż bowiem nazbyt przykłada przezornych dworności, aby co wedle serca swego upatrzyć, przecię iednak że natura ludzkie skłonności pokrywać umie, wiele przepatruie, czego aż za czasem dochodzić zwykł. I dlategoż Starożytność w szukaniu Przyiaciela stawiała przed oczy Obraz serca między lampami pałaiącymi z takim napisem: Vide. Jakoby wkażdego wmawiaiąc, że nabywać Przyiaciela, iest pozbywać do niego serca. Podobnego coś Opatrzność Boska z Wmpanem N. uczyniła, serce iego uprzyiaźni z Wmpaństwem sprowadziwszy, stawiłą go między rozlicznemi Starożytnego Domu splendorami podobnie do niego mowiąc Vide, Patrz co w tym Domu za Cnota, s co za pobożność! Co za sława! Patrz co za spokrewnienie! Patrz Co za Przyiaciel! Więc przypatrzywszy się dobrze wszystkiemu uznaie że ten iest własnie Przyiaciel Jemu od Boga naznaczony, ktoremu w Oczach Wmpanny swe serce, uprzeymości, życzliwości, poszanowania pełne oddaie. A zaniego uniżenie dziękuię.

Oddawanie Damy.

Często się nadzieią uwodziemy, et spe Famji nie raz

raz by ostatek Fortun, a nadto by y Życie samo odważa:
my, lubo nihil habemus in vita carius vita, nie obawia:
my się żadnych fatorum insidias. Nadzieia nam kto:
ra często fallit et alit, Serca dodaie, ne recedimus a pro:
positis lubo nie iednego zawiodło, w naydalsze zacho:
dziemy kraie, na krwawych Bellony niwach zdrowie
posiawszy, krew przelewamy. Ale miasto buynego
stawy y wysługi żniwa, często wdzięczności nie odno:
siemy. Szczęśliwyś ty Mcі Panie N. mnogi, gdy prze:
bywszy tot Martis acies, y nie mało wieku przy boku
Bellony przeżywszy, mercedem dnia dzisieyszego
odwag y czynow twoich odnosisz. Nie pokazała ci się
za skinieniem Boskim Fatalem ta ktora ex vi natu:
turae nie iednego fallit et alit Nadzieia, inter tot
aestus curarum długiego oczekiwania, nie napadłeś
na zdradliwe Syreny, inter Scyllam et Charibdim
navigans życie y zamysły bawiąc, stanąłeś in portu
votorum, y do szczęśliwego Bonae Spei promontorium,
intencye swoie doprowadziłeś. Gdy odbierasz w Domu
Imość Panna mercedem laborum tuorum, Drogi z do:
mu Ich Mciow kleynot, bo Dożywotniego Przyiaciela Mcі
Panny N. a prawie Margaritham, bo Conjugem lectis:
simam. Odbierasz Successtricem wszystkich cnot, oby:
czaiow Rodzicielki Imć P. z domu Ich Mciow PP. N. spły:
waiących. Przy podobnych Ceremoniach zwykli więc
Oratorowie obszernym domow mowy swoie zdobić wy:
wodem, et Fumosas wznawiać Majorum imagines,
Ale ia niechcę in profunditatem Ich wchodzić, maiąc
na pamięci Qui virtutem publicare vult, ne virtuti labo:
rat, sed gloriae propriae. Po co to mam głosić, czego peł:
ne Woiewodztwa nasze, po co to obiaśniać co się w oczach
naszych

naszych dzieie, co w koronie Naszey, nie w postronnych Antypodach swieci. Jednak kto Cnoty na Antecessorow zasiadza zacnosci, pieknymi bardzo ozdobami honor swoy illuminuie. Jako w obrazach przysposobione umbry, pieknosci konterfektowi dodaią, tak ab Illustris Majorum Umbris Cnym Potomnikom ozdoby przybywa. Przyznawam Domowi Imc Pana wielkie z Przezacnych Antecessorow na zacne Potomki zlewaiące się ozdoby, Przyznawam abundantiam w Ludzie marte et arte Polskiemu Swiatu zalecone. Przybierasz iednak decora z Domu Jchmc PP N. w Dom swoy et Auro addis Aurum, gdy bierzesz z Corp Rodzica Tego, ktorego etiam in Cineribus obscelara facta gloriosum Nomen wchodzisz w koligacyą z tymi, ktorych Consilio et prudentia nie raz iuż giniąca salvaz Oyczyzna. Bierzesz Wnuczkę, Prawnuczkę Dziadow y Pradziadow Utriusq lineæ, ktorych tam in Toga, qm in Sago, et post funera vivunt nomina. Odbierasz z ręku JmcPP N. iako Rodzonego Brata, a Primo post Patrem Tutorę ImcPannę N. masz zacno dzię: kowac, że oddaie Imc Rodzoną swoią ktora z sobą wszystkie Majorum decora y splendory in Atrium Domu swego wnosi, wprowadza wielką wielkiey Rodowitosci Parentelę, znamienitych in Republ. Heroum y żadnych wiekow nie zapomnianą gloriam. Oddaiec przezemnie toto affectu et votis nie tylko Sociam vitæ ale in omnibus commodissimam portum, iak in Prosperis tak adversis adjutorium, Tuszy sobie MPP N. że ImcPannę pro merito et dignitate, iako oddanego sobie Przyiaciela kochac ...

Dziekowanie za Wieniec

Niemogł JmcMcPan lepiey vivam ac florentem memoriam JmcMcPannie reprezentować, iako tych kwitnących upominkow hiroglifikiem. Juz nie tylko Ogrod

JmcP

 Jeymy mściwy complacuit, ale samemu, choć wszystkich skrytościach niedościgły, affektowi blandum imposuit Imperium. Gdy tę którą JmośćPan porrigit herbam, z rąk WmćPana JmćPanna chętnie odbiera, nie tak suavem odorem et qualitates Jey uważaiąc, iako barzdziey dantis animum. To wzaiemnie JmćPanna Osobie JmćPana spondet, że pokiey Ten, który ad Unanimitatem serca Obie sprowadził zdrowia wszczy, affekt affektem JmćPana zawdzięczać będzie. Teraz prosi, aby JmćPan we wszystkiey swey ku JmćPannie nigdy Terminu nieznał przyiaźni &c.

List dziękuiący za doznany respekt.

Doznaię teraz że prawdziwe w effekcie swoim tritum owo axioma, quo minime reris gurgite piscis erit, bo gdzie się nigdy nie spodziewał, żadnych nie maiąc zasług, w Osobie WmćPana łaskawey o mnie doświadczam pamięci, kiedy mi, za który respekt &c.

List w teyże Materyi.

Doświadczam w Osobie WmćPana Dobr: wrodzoney Pańskiego animuszu inklinacyi, że et inmeritos w Regestrze życzliwych sług swoich mieścisz, kiedy mnie, nie tylko nie zasłużonemu, ale ledwie y znaiomemu Creatricem podaiesz dexteram, y do komputu sług swoich wzywasz przez konferowanie &. za co że mi osobiście podziękować nie podobno, listowną za świadczony respekt powagi Pańskie rzucam expresyą & starać się iednak będę żebym ustnie podziękował WmćDobr. y w dalszy Jego uprosić się respekt, maiąc nieomylną nadzieię, że ta & będzie mi stopniem do dalszych Jego respektów, et dices ut lapides isti fiant panes przez łaskawą swo-

ię.

ię promocyę, ktorego cum debito cultu et veneratione Słu=

Powinszowanie przy kolędzie.

Lubo opozniony w czasie, z nieodmienną iednak życzli=
wosci moiey propensyą, z powinszowaniem tak Swiąt Naro=
dzenia Chrystusowego, iako nowo zaczętego Roku WMD. przy=
chodzę, życząc ażeby Nowo Narodzony Pan, y Dom y Osoby
WMD. wszelkim napełnił błogosławienstwem, żeby same
gemitus et lachrimae Xsti w pomyslnych pociech zamie=
niły się influencye, ieżeli zas do tychczas quocunque praetextu
et ausu w dom WMD. nieprzyiazne fata iakiezkolwiek
mieć chciały ingress, to Słonce Sprawiedliwosci ex mari gra=
tiarum y łona Oyca Przedw: wschodzące, ktore przy Na=
rodzeniu swoim Swiat cały y wszystkich Ludzi niebieską oto=
czyło iasnoscią, Claritas Dei circumfulsit illos te nieprzyie=
mne y wszystkie przeciwne rozpędzi umbry, Rok ten y wszy=
stkie inne za nim successive idące lata w stałych splendo=
rach y honorach pędzić pozwoliwszy. A gdy przytym po=
winszowaniu z zwyczaynym od kosciołа S. Katholickiego bło=
gosławienstwem Figurę Tego Pana, na ktorey okup Naro=
du ludzkiego sprawował, przy Imieninach Iego w dom W
MD: wnoszę, smiele z szczerey życzliwosci moiey omino=
wać mogę, że to Imię in quo omne flectitur Caelestium Terres
Tarczą będzie przeciwko nieprzyiaznym impetom, y zastąpi
od wszelkich inkursyi, Turris fortissima nomen Domini, pomyslne=
go życia przy dobrym zdrowiu okażą, boc według dzie=
iow Apostolskich Cap 4. non est aliud nomen sub Caelo datum
hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, nie masz inszego
To Imię wielkiemu w Polszcze N.N. Imieniowi, więk=
szey doda sławy y szacunku przez swoie błogosławien=
stwo, pozwoli pennigeris pharetram implere sagittis suis

tak Swię

Łuk swoy pro foedere z Swiatem dany herbowną napięcie strzałą, y samych niebios nieśmiertelną tykać sławą. Emissa Caelum texere Sagittae. Pozwoli Herbowney Łodkowie, se: qui primae vestigia famae Virgi: sławnymi przezacnych Antenatow iść śladami, ktorymi tak in Civili iako in Sacro cursu WMPan gdy poydziesz, prostą szczęśliwego życia uyrzysz drogę, hac sit iter, manifesta vitae vestigia cernes. Ovidius. Pozwoli azeby Herbowny Kątecz w Rodnych Antecessorach chwalebnymi Polskę otaczaiący czynami, w zacnych Sukcessorach był Łey ozdobą y zaszczytem nexu pio longinqua revivat. Claudi.

Kondolencya przy Pogrzebie.

Niechcę nefandum renovare dolorem przez zawziętą na życie ludzkie Smierć wydarcia mnie tak zasłużonego, niechcę godnego Potomstwa przywodzić do żalu, y struchlałych oczu solvere in lachrimas, bo wiem dobrze że cui nasci contigit, restat mori, ktoś się rodził. Wszystkie zaś żale lamenta y płacze nic zmarłego nie pomogą Duszy. Y więc mowię do ciebie żałosna kompanio: Desine defuncti lacrymis urgere Sepulchrum Pandit ad nullas ianua nigra preces. Uderzony o żałobny katafalk mąż y Ociec wasz, zaćmione fatalną umbrą Przeswietnego Domu WW: Sidus, ktore pięknie Polskiemu Swiatu w Herbownych iasniało Xiężycach, z kompedyowanym Cnot, pobożnosci y wszelkiey doskonałosci Swiatłem. Polski oświeciało horyzont, Żałuie Oyczyzna tak wielkiey swoiey straty, że traciło sidus, ktore in polo Patriae chwalebnymi iasniało promieniami, Spargens in omnes, y mowi z Poetą żaląc się na nieużyte Parki Cur improba Parca, non aliqd

Patriae

Patrios ex tanto splendore relinquis, Czemuż nieużyteś
Traci Osobę Domu Tego, który na Obronę Oyczyzny zgoto:
wym zawsze stawał mieczem, Zatruią Woiewodztwa Na:
sze Concivem swego, że z Imienia Samego Stanisława,
Sławę y Ozdobę swoię tracą, do którego w Publicznych
Obradach śmiele odezwać się mogły, Tu Civem, Fra:
trem, geras, rebus tu consule Cunctis doznawały
zawsze czy na Seymikach Consultorem, czy w Złych przy:
godach Protectorem fidum et fidelem Confratrem suum
Zatruią Sąsiedzi Zgodliwego Sąsiada, Zatruie Religio
wiernego swego Obrońciela, Chwały Boskiey Promo:
tora, Zatruiesz W. M. Pani N. Pozostała Małżonko ko:
chaiącego męża Twego, zawsze w zgodzie y affekcie zobo:
polnym żyiącego, Zatruiesz Godne Potomstwo kocha:
iącego Oyca swego, żałosni iesteśmy wszyscy z tak fatal:
ney klęski, ale ato nadstawmy ucha co mowi litera. 2 Reg.
c. 24. Omnes morimur, et sicut aqua dilabimur wszystkie
miiaią czasy, przechodzą lata, płyną godziny, nikną mo:
menta, my dzien za dniem coraz bliżsi śmierci, Tem:
pora labuntur, tacitisq senescimus Annis, Et fugiunt
fraeno non remorante dies. Więc reflektowawszy się na
niechybną nigdy Wyrokow Boskich Sentencyą, że wszyscy
umierać musiemy, niech nam będzie pro levamine ża:
lów ta nieodbita nigdy deklaracya Omnes morimur.
Tobie żałosna kompanio pro solamine aliquo, że lubo Her:
bowny Xiężyc fatalną zaszedł umbrą nie straci iednak
fulgoru swego którym w zacnym Potomstwie, nieod:
miennie na Chwałę Boską, na honor Woiewodztwa, Za:
szczyt Familii, iaśnieć będzie. Jemu zaś lux perpe:
tua luceat.

Przemowa przed Daniem Slubu.

Nie ludzkiey to przezornosci dowod, ale Boskiey mądro:
sci

ści przymiot, Sercem kierować Ant. Niech się kto star-
cuie na koncepta, sadzi na dowcipy, niech wszystkie
rostropnego zmysłu łoży siły, azeby Ludzkiego Serca
mogł bydź Panem, nie potrafi ieżeli Boska Opatrzność
swiey wtym nie dołoży kooperacyi, nikt mu nie pomo:
że ieżeli Bog nie zechce, Samey to Prowidencyi Bo:
skiey chroć pogański przyznaie Filozof Xenofon: Quis
nemo a quoquam alio majora speraret, qui a Diis
qui prodesse maxime nobis possunt. A ktoż komu lan:
dziey pomoc może, kto czyim władać Sercem, ieże:
li nie Bog! ktory nie tylko Serce, ale y nayskrytszych
myśli Naszych przenikaiącym iest Panem, nie złudzi
złotym iabłkiem Hyppomenes Atalanty serca; nie doy:
dzie Thezeusz przez przykre Labirynta Semiramidy
przyiaźni; Choćby drugi raz zburzył Troię Parys ser:
decznych Heleny nie pozyska chęci; nie zdewinkuie
ie naywiększymi affektami Szczery Amant swey
Emulantki; Nie ukradnie się Kleopatra przez nay:
drozsze perły w Antoniego Serce, ieżeli u tym Boska
nie zaydzie dyrekcya, Samey to Prędw. Mądrości kon:
cept ludzkimi rządzić Sercem. Niech pragnie kto chce
taynego do Serc ludzkich okienka, azeby skrytości tego
przeniknął, Ja dziś przy złączeniu Serc Waszych Pan:
stwo Moie widzę Oczywistą Boga predestynacyą, uważam
że Sam Bog niemi dyryguie, widzę po rożnych wynter:
cyach dygressach dziś zobopolnie serca ważne gnieżdżno:
wane, abyście ie w dozywotnią konsekrowali przyiaźń
Bo lubo Herbowny JmcP. N. podawa odorem Cnot swoich flo:
res supereminens omnes dobrze tak w Osobie JmcPana
iako w Godnym Rodzeństwie na Marsowym wykwitnął
polu, y krwią własną Bellony zafarbował insignia, tak
iako niegdyś owe u Klaudyana kwiaty. Mavortia signa
rubebant

rubescunt floribus. Napełnił Rzpltą fama meritorum Kan:
dor szczerości Cnot y wszelkich doskonałości w osobie Jm
WmPana Woiewodztwom naszym wiadomy dać może zale:
cenie. Lubo JmcPanny n. WPanny Ogończyk wzaiemnymi
w Rzpltey zaszczycaią się zasługami. Doznała nie raz nieprzy:
iacielska inkursyia fatalnego sobie, a szczęśliwego Oyczy:
znie tey Strzały loty, y zawołać musiała z Owidyuszem:
Sed nec ferocius isto viderunt oculi telum iaculabile nostri;
Doznały Woiewodztwa nasze y cała Rzplita w Przesz:
łym Wn Domu Walecznych Męzow pennigeris pha:
retram implevisse sagittis Siły na obronę Ich. Wylatywa:
ły te strzały pod same obłoki przez pamiętne tu zasługi dwo:
ie, przez Godnych Sędziow, Urzędnikow, przez Walecznych
kawalerow, y Zacnych Domu tego ludzi, ktorych iako Her:
bownego zaszczytu, tak Cnot y Sławy iest Sukcessorką, więk:
szey Im dodaiąc stymy przez chwalebne swoie akcye. Nie
zdały się iednak Herbownego Gozdawy Lilie białym wy:
kwitać kandorem, ale w osierociałym JmP. N. Sgnie
czarnymi zachodziły umbrami, pokiby Dyrekcya Boska
zinklinowanych do siebie serc nie złączyła, iako Sgnidme
przyznaie z Seneką y mowi przezemnie do WmP. Te sine
mihi Lilia nigra videns. Choc białe Lilie Gozdawy niego,
Czarne się zdały bez serca twego. Herbownego Ogoń:
czyka Strzała, dotąd w gorę wyniesiona była, pokiey złączo:
na z serdecznymi WmP. nie była afektami; przyznaie te:
raz JmcPanna że wszystkie przyiaiące WmP. postrzały
za dyrekcyą Boską w serce JeyMmP. uderzyły. Omnes in
me fixit, tua dextra sagittas ktorymi zniewolona, y na pra:
wdziwey woli Boskiey ufundowana, chętliwe serce zobo:
polnie z WmPana gdy łączy sercem y herbownym zadu:
bia upatysierdzieniem. Czynicie zadosyć woli Boskiey, Przy:
stępuiecie do Sakramentalnych małżeństwa kontraktow

Oddaię:

Oddaiecie się sami sobie w poprzysiężonig ligę, tączycie Serca Wasze w nierozdzielny do zgonu życia związek bo Ten Sakrament, iest znakiem złączenia Chrystusa z kościołem, iest znakiem woli Boskiey y nikt go roztączyć nie może, bo co Bog złączy, tego Człowiek roztączyć nie może. qd Deus conjunxit homo non separet, powinna tedy bydź szczera dożywotna kohabitacya, prawdziwa przyiaźń, y iedność bo w Małżeństwie powinno bydź iedno w dwuch osobach Ciało Erunt duo in carne una, powinien bydź prawdziwy affekt, y szczerość bo nie może bydź Przyiaciel blizszy nad męża y żonę, a każdy Przyiaciel iest Stróżem Przyiaciela Duszy Amicus Animæ Custos mowi Grzegorz. wszystkie solatia y ukontentowania z kochaiących pochodzą Przyiacioł. Onokrytowie za Symbolum Małżeństwa mieli pochodnię goreiącą wyrażaiące to, że ulubiona w Małżeństwie para zobopolną goreć powinna miłoscią, przyswiecać sławą affektow, y dobrego pożycia, rozpędzać nieprzyiazne chmury, y zobopolną czy w szczesciu, czy w nieszczesciu cieszyć się alternatą, choć się też czasem zachmurzy iedno z kontrahentow, wesołą to pokryć miną, powinno drugie, y iasnoscią twarzy swoiey obiasnić, precz niepotrzebne sprzeczki, zwady, y dyssensye rostropną rozpędzaiąc rezolucyą. Więc kiedy Scrutator Cordium Bog szczęśliwe Serca Wasze do dożywotniego prowadzi złączenia, y przy mnie w dożywotnią Je sobie oddaiecie ligę, nieomylnie tuszę że iako Je teraz do dożywotnich skierował kontraktow, tak do zgonu niemi rządzić będzie, y życzę azeby Serca Wasze Pan. Moie w zobopolnych zawsze zostaiące affektach, pod samego Boga były dyrekcyą, niech Ich żadna fatalna nie od:

wiedzie afflikcya, niech żadna nie odprowadzi inkursya,
ale zawsze w boiazni Boskiey, w miłosci zobopolney żyiąc
pamiętaycie że Bog waszym dyryguie sercem.

Podziekowanie za Dary.

Za wzięte dary z Wysłana ręki,
Słuszna bym oddał powinne dzięki,
Bo mi z nich każdy iest bardzo wygodny,
Slinki ugaszą apetyt moy głodny
O czterech listkach konikow znaydziony
Znaczy że m w szczesciu nie iest omylony
Owszem codziennie spodziewać się trzeba
Wiekszego szczescia z łaskawego Nieba.
Ktore pociechy niech wszelkie licky
Mnie też wzaiemnie co Wmość Pan życzy,
Nad tę życzliwość nie więcey roskazuie
Nie pragnąc afekt, ktory się znayduie
W sercu Wmpana z tego kontent będę
Chociasz w dalekiey krainie osiędę.
Odległość mieysca precz oddalić może
Osoby Nasze; affektu strzeż Boże.
Wszak iasne słonce czym daley od ludzi
Tym bardziey ziemię iasnoscią swą budzi
Chociasz zapadnie w ciemney nocy cienie
Prętko zas swiecie rozwinie promienie
Wetuie zaraz opoznienie swoie
Iasnoscią zdobiąc ziemianow podwoie
Tarpeyskie skały nad granicą ludzą
Że są dalekie na swoy widok budzą
Ludzki Animusz; y Owoc wysoko
Ciągnie do siebie appetyczne oko
Wiernych Przyiacioł chętliwe przyiazni

Odległosc

Odległość mieysca, tylko więc rozdrażni,
Lecz nie zruynuie. Owszem w odległości,
W większey zostaią z sobą zaiemności,
Babka zaś ziele w sercu myśli żądany,
Uleczy postrzał, y wszelakie rany,
Bo iey natura skłonna do leczenia,
A reszta fruktow będzie do zjedzenia.

Wiersz przepraszaiący.

Coż wżdy moy Boże wyrabiasz za mnię,
Czy Phaetonta chcesz wznawiać ruinę,
Ktory spadł z Nieba przed kilkuset laty,
Swiadkiem Niebe iest Iego utraty
Że źle prowadził sprzężne cugi Słonca,
Nie trwał mu Phebus do samego konca
Ale go zaraz w morskie nurza fale
Z woska ustąpić roskazuie wcale,
W kamien Niebe, Nimphy zaś się minią
W Drzewo krzewiste, z łzow koralle czynią,
Płacząc Braciszka rodzonego zguby,
Nic tu nie uskora, nic Piastrzenskie śluby,
Dekret feralnych wyrokow nie minie
Phaeton z Nieba, iuż po morzu płynie.
Pragnąłem zawsze twoiey łaskawości,
Iako Tantalus w morskiey nawałności,
Teraz po ciężkich falach gniewu twego
Niechsię doczekam portu łaskawego.
Wszak Kleopatra Antoniemu wiele
Życzliwa była, do krolestwo śmiele
Wypić miała — — —
Mowią to ludzie, że gdzie gniew wielki bywa

Z tąd większa po nim Łaskawość wypływa,
Po wielkim grzmocie y srogiey powodzi,
Zawsze się Niebo piękniey wypogodzi,
Kto się z kim zrazu powadzi nieźmiernie
Zyie z nim potym w affekcie swym wiernie
Tak y Ja tuszę, że ten gniew twoy srogi,
Obroci mi się dzisiay w affekt drogi,
Dzisiay przyiazni doznam twoiey wiele,
Gdy się do nożek twoich szczerze ściele
Wszak Lew zawzięty choć na człeka godzi
Gdy się położy bynaymniey nie szkodzi. (
Na cudze skrzydła, ani dbam na mowy
Bo się też kaiam z zguby Ikarowy
Ktory w woskowych skrzydłach kładł nadzieie
A te leciawszy, iak Słonce rozgrzeie,
Upadł Icarus w głębokości owe,
Z kąd się to zowie morze Ikarowe
Tak niebespieczno komu dufać wiele
Chyba na szczere dać się Przyiaciele
Przyiaciel szczery nikogo nie zdradzi
W sercu ma affekt, choć się niby wadzi. (
Tak też potrzeba na pozor mieć żale,
W sercu iak Brata kochać poufale
Bo kiedy w umbrach pochodnię kto wznieci
Zawsze się lepiey, niż w iadności świeci. (
Iak cicha woda swe brzegi podrywa
Tak złość ukryta cięższa zawsze bywa,
Pięknymi Bazylisz wzrokiem skrycie rani
Pokryte złości każdy śmiele zgani,
Wewnętrzna maligna bardziey ludziom szkodzi
Niż ten bol, zawsze, co na wierzch wychodzi.

Słusznie

Słusznie się zawsze ten człowiek uboi,
Któremu medyk zły, otok zagoi,
Złość zas na iawie niby się zda wielka,
Ale taskawość idzie po niey wszelka.
Cięzszy zal zawsze w tym się serce dzieie
Gdzie tez rzewliwych szczerze nie wyleie.

Po Abdykacyi Krola JMci Augusta.

Carskie nas wieliczenstwo, wolą y ukazem,
Zatuie, czterech daie kandydatow razem,
Mogłaby teraz Polska (mieszaiące się w zarty)
Grać czterema krolami smiele iako wkarty,
Sieniawskiego czerwiennym, kto nazwie nie zbłądzi,
Hetman iest, krwią szafuie, y woyskami rządzi.
Chomętowski ze się Car powrocił iest winnym
Toć go trudno kolorem odmalowac innym,
Szembek dzwonkowym, iezli nie zda się to komu,
Znać nie wie, iak iest wiele duchownych w tym domu,
Donhoff zołędnym krolem, bo ma za herb swinie,
Ten co kwiczy, a wor drze, po zarodach słynie.
Jak nam tedy zadadzą raz w ten zelwem buza,
Bać się aby dubitka nie zrobiła guza.

W Rawie się Car poznał z krolem.

Tu Pierwsze Cara z Augustem widzenie,
Tu cięzkie woyny szwedzkiey utulenie,
Tu Traktat Saxow, a coz to za para,
Rawa wspak obroć, są wolności wara.

Gratulatio Episcopatus Felici.

Ad plantas JWWMMc Dobr: chociasz nie tak Pastorali
Pegu

Iego innixus pedo, iako dawnymi wsparty dobrodzieystwy
z powinney moiey obligacyi procumbere muszę, aby cze=
gom zawsze puro życzył corde, candido powinszował ore.
Ma się czym szczycić Diecesis Chełminska, ma sobie czc=
go winszować, że emeritum caput pod swoię przyimuie In=
fułę na ktorey tot virtutibus et multiplicatis in Patriam me=
ritis dawno zasłużył sobie. Dawno innata dexteritas Tua
et mira in rebus agendis activitas, to przez godną Polond
Themidis dyrekcyą w Trybunałach, to przez rozliczne
w Rzplitey zasługi supremos meruit honores, ale wolatet
przez długie około Dobra pospolitego starania mereri
Infulam q[uam] habere. Może się cieszyć Woiewodztwo
Chełminskie że gemmatum Woiewodztw Wielkopolskich,
decus, et Virum omni laude Majorem za swego dostaie
Pasterza, a ieżeli dotychczas smutne lata swoie nigro de=
notabat calculo, iuż teraz prosperos, faustosq dies bespie=
cznie liczyć może, sub Felice Praesule. A nie tylko
Diecesis Chełminska nie tylko Woiewodztwo, ale cała
Rzplita y wszystkie Iey membra szczęśliwe sobie omina=
ią wiek. Felices erunt tanto sub Consule gentes. gdy
JWWM Dobr: Virum pari generositate, et generosa pari=
tate certantem do Senatorskiey przyimuie purpury.
Nigdy bespieczniey rady Integritas Oyczyzny Naszey u=
fundowana nie była, iako gdy Virum divino osilio ad ma=
gna natum, do spolnych około Dobra Pospolitego przysie=
ra Consultow. Bespiecznie teraz zwątlona Oyczyzna
nasza, y iuż ku cieszkiey nachylona ruinie lapsum ful=
cire lacertum y na nogi nadzieie swoie postawić może
gdyż Pastoralem pedum wgodne podaie ręce, z ktore=
go nie tylko wiara s. podporę Relligio utwierdzenie
Wolność Obronę Oyczyzna fundament, bespieczny od=
bierze, ale y oświecy Polskiego swiata synowie nieomyl=

ną

ny maią stuchp, ze przez zdrowe rady, de hoc Pastorali pedo carpent et eorum poma Nepotes, y Jazas y ex Pastorali directione segregatus bydz niechcęl.

Oratio in Festo Immac: Conc: BMV. dicta in Templo Posnan: S.I.

Omnium Sæculorum negotium, Immaculate concæpta Dei Mater et Virgo, nobis quoq negotium ē, AA. Sed audebitne Illi panegyrim impotens et minq elaborata attentare facundia? quam ipsamet Divina Omnipotentia accuratissime efformavit. Convenitne? ut intra mortalium calamos Illa decidat, cujus vel ipsa fundamenta Sanctis Divinitas in montibq collocavit. In eum certe Mariana Dignitas emersit apicem, ut nihil tam altum sit, qd n̄ transcendat, nihil tam sublime, quod n̄ deprimat. Nullis eloquentiæ tanta vis credit, quæ ad illiq pedes, cui vel ipsam lunam calcare concessum est, n̄ accumbat, tacitoq n̄ venerez silentio, ubi omne vocis officium, rei miraculo? Omnipotentia superavit. Conceptus Mariæ pter naturæ morem modumq absq macula. Adæ Filia, nec tn̄ Paterni consors criminis, quod hæreditario jure omnes ille transfudit in Posteros. O miraculum! O prodigium! retroactis a sæculis n̄ auditum, Quid igit? Loquarne potius an mirabor? qua voce ordiar panegyrim? cui vix n̄ ppetuum Majestas miraculi indicit Silentium. Linguamne arctabo silentio? ubi et Pietas audere jubet, et Dignitas dictionem impellit, et rei magnitudo vocem et in verba intercipit. Malo sane Sanctioris audaciæ notam incurrere, quam Divini et æterni laboris opus, impia taciturnitate sepelire. Loquar pro tam Sublimi Conceptu dum Immaculate Conceptam Virginem Dei Matrem, Admirandum æternæ Sapientiæ Opus, demonstrabo. Quia vero ad Splendidissimos Tuæ Puritatis radios Intemeratissima Virgo Nostri hebescunt Obtutus,

Et ad

et ad hæc, quæ Tecum invehis Sidera tanto lumini ferendo impares, caligant oculi. Circum Caput omne micantes deponas radios, propiusq accedere mandes. Tu exanimem animia eloquentiam, Tuamq illam quæ Cælo qm terris propior est pulchritudinem, n tam illustrare qm rudibus potius lineis facias adumbrare. Theologorum Primas Primusq Princeps Aquinas, e tribus illis maximis quæ oem naturæ vim excederent, et excellentiam quandam infinitæ Spirarent, Omnipotentiæ Divinæ Operibus unum esse Mariam voluit, quam cum dissimulata Majestate Homo Deus incolere debuisset, quidquid in omnibus, qua Cæli, qua Terræ Civibus, ornamenti erat, totum et amplius, tanqm in futuram Suam Matrem congessit, quodq per omnes Sparsum est, hoc in Mariam, capax illud Gratiarum Compendium, liberali munificentia congregavit. Unica hæc Virgo ē, in qua exornanda ppotens Omnipotentis dextera desudavit. Ut Suo velut in Archetypo ostenderet, quid posset. Una est, cui Conferre semp aliquid, n destitit unqm Omnipotentia, quodq de Protogene olim testabap Apelles, manu de tabula tollere nec scivit, nec potuit. Famosam Helenæ Suæ, ad quinque præstantissimarum formarum prototypon elaboratæ, ostentet Zeuxis imaginem. Cypridem Apelles jactitet, Sexcentas alias Ævi Sui fabulosa antiquitas in medium producat, quæ quanqm inusitatæ venustatis portenta essent, vitiorum tn monstra exstiterunt. Immaculatam Virginem sine labe Conceptæ, ad illud, quod æterna mente, ab æterno complectebap, pulchritudinis Simulacrum, Cælestis Artifex efformavit, ut n modo pulcherrimarum pulcherrima, sed Sola Pulchra, sola formosa, sola omnimodæ pulchritudinis prodigium, ceu Nobilior longe Pandora diceres, et certe vulgare nihil, præferre debeat illa, in qua Sapientiam liceat sic dicere, prope attrivit universos Cælestium Gratiarum thesauros, prope exsumpsit Divinitas. Nimium curiosior forem, Si eximiam Corpo-

ri-

ris ejus habitudinem, aptam membrorum simmetriam fir-
mam, constantemq nec ulli obnoxiam morbo temperiem, ac
elegantiam exponerem, cum nemo ambigat, omne, qd Sum-
mum et pfectissimum, Deo, ac Natura operante esse potuit
hac in Virgine abundantissime reperiri. O Virginem! O gra-
tiarum abyssum! o miraculum! o prodigium! Non prius illa
vitam, qm Divinæ providentiæ, à primigenia labe sese præ-
servantis, accepit privilegium, vixdum Concepta in utero,
Deum Concepit in Cælo, necdum hnes noverat et jam,
humana evaserat conditione superior. Primi hnis crimen
lethali in hnes stagione transfusum, in se unica jus nullum
habere cum vidisset, nihil se, hominibus, pter naturæ
consortium, debere, gestiebat. Erigite Animos Auditores,
et ad Cæleste prodigium et admirabilem hanc, et ab Ipso
Deo tam operose efformatam Virginem, intentissimam
mentis aciem intorquete. Nondum illa intuet Solem, et
jam electa ut Sol, Solem gerit pro purpura, nondum Lu-
nam aspicit, et jam pulchra ut Luna, lunam calcat. Non-
dum Infans, et jam Regina, Stellis intertextum duode-
cim accipit diadema. Quis hic, latentem adhuc in ob-
scuro, irretorta palpebra intueat Mariam! quis ad sere-
nissimos Venustatis ejus radios n hebescat! Perstrin-
gimur certe, sed et rapimur insimul, unumq commune
omnium votum est, tam exquisita operis specie nun-
qm sufficienter satiari. Primo vero nostros in se conver-
tit obtutus, mentemq abripit Stellatum illud, quod ipsa
purior è luce, Virginis diadema. Ita nimirum Sideribus
ipsis Immaculate Concepta Virgo placuit, ut Natalis Cæli
stellæ immemores, eam solam ambire, capitisq illius mal-
lent esse accolæ, qm fixam in Empyreo tenere stationem.
Imo vero cum Solem ipsum in chlamydem Virgini cess-
sisse viderent, ne aliquam Nativi splendoris paterent ja-
ctaram

cturam, propius sese admovere, ut lumen mutuarent. Quanquam cum Aurora forsitan nostra necdum nata, pulchritudine certare, suamq illis venustati opponere ambiebant, sed cum purissimos Mariæ radios aspexissent, meras tenebras, caliginem densam, jubar suum stetissent, palmam non invitæ cessere, non indignum ratæ, illi in vittam cedere, à cujus vicinia longe majorem in se derivarent splendorem. Ostentaverit olim auream Cæsariem Berenice. Maria Stellas gerit, et vincit; non gemmis decora, sed sideribus. Cælum animatum, tot exornatum sideribus, Reginam nostram dixerim cui stellas circumferre concessum est, astrisq intertexto diademate, eminere. Cedat hinc multiplex triumphantis Romæ, quem ambitio elaboraverat, Coronarum lusus, stellatum Mariæ Caput adoret, laureasq suas, triumphatrici potius Virgini, quam Capitolino Jovi submittat. Triumphat illa, nova plane, nec usitata cuiquam fortitudine, a nullo mortalium superatum victorem, illa vicit. Pro purpura solem induit, ut Stygii serpentis aspectum perstringeret. Fugit protinus, ad inusitatum Mariani Solis aspectum, tenebrarum incola. Nunquam vero credite, quod publicus mundi oculus, aliquas in Virgine tenebras aspexerit, imo, cum maculas in se à Mathematicis adverti conspiceret rei exploraturus veritatem, speculo sine macula, se apposuit, quod abstulerit. Vidit, et palmam cessit Victrici pulchritudini; Lucemq Virginis admiratus, radios comante deposuit in solum, nec solem se amplius jactitans, quem splendor Mariæ extingueret. Solem ego hunc triumphalem togam dixerim. Insignior certe de serpente triumphus, inusitata aliis Reginæ nostræ Victoria, non vulgarem sed Cælestem trabeam exigebat. Currum, si triumphalem spectare desideras: demonstrabo. Luna illius vicem supplet, fratremq suum Phœbum, Virgini in purpuram cessisse cum videat, subsedum esse voluit, pedesq munivit Virgineos, cujus Calcaneo, supplantator insidiari Coluber ambiebat. Jacet ille ac languet

guet strito capite exanimis, Subjectus scilicet ad triumphos, sed ne ipso etiam attactu illicies profanet plantas, Cynthia utrumq cornu interponit ne vel exanimis assurgat contra innocentiam. Neq tamen ideo, illis Virgo Nostra eget Suppetjis, neq, ut olim ad reprimendos insanos Herculis furores Juno, Auxiliatricem è Coelo Lunam advocat, quae ipsam Lunam, atq insimul omne quodcunq inconstantiae laborat infamia, Suis pedibus sculcavit. Quidni vero Ancillae Domini supplex ancillares, et ne forsitan per lubrica universalis noxae iter prolaberes, intemeratum pedem calcaret Cynthia. O quam pulchri sunt gressus Tui, in calceamentis, Filia Principis! Filiam Principis Mariam nomino, quam a promiscua plebis exemptam faece, calceus ipse arguit. Minime enim errabo, si Lunam Marianae affixam plantae, quae Romanae olim Nobilitatis erat insigne, Virgineae dignitatis notam nuncupavero. Hodie nimirum, Regii proles Sanguinis, majori quae secundum Deum est, nobilitate illustrior triumphat, dum immunitatem ab Avito crimine promeres. Hodie è media plebeiae Sortis emergit fuligine, cum in auream congenitae omnibus labis libertatem, vendicas. Non decebat etenim, ut Servile haereditarii sceleris jugum subiret Illa, quam Ipsemet puritatis Auctor, in Matrem Sibi destinaverat. Maternis adhuc conclusa in visceribus, plena gratiis Virgo nullum in se vel minimae locum maculae reservavit. Stupet ad tantae puritatis miraculum aeclinis Cynthia, imo timorem quendam pallore testas, ne forte nativam, in vicinia Mariani Splendoris, amittat venustatem. Omne etenim quidquid pulchrum est, ad Virgineos pedes devolvis, quae Solo Numine minor, omnium maxima, inter uteri adhuc compages, totius universi obtinet Principatum, Reginam adorate Sodales, Cui Solem pro purpura, Lunam pro Solio, pro diademate stellas

Omnipo:

Omnipotentia assignavit. Nulla etenim è terris trabea vestire, curulis nulla ferre, nulla violaris tantum caput vincire merebatur. De Superis certe decus omne concedi debent illi, quae mundum calcat. Jaculatur haec lucis, et apparatus sui radios, supra Caelorum summa, beatarumque oculos mentium in admirationem, et in amorem sui maximum Dei Numen provocat et accendit. Unica certe Virgo est, naturae venustas, ornamentorum compendium, puritatis prodigium, viva ac spirans, non humanae sed Divinae pulchritudinis imago et simulacrum tota lux, tota splendor, tota sine umbra. Sed quid ego, Tuam Intemeratissima Virgo, in cultioribus verbis, exornare, an depingere potius audeam pulchritudinem? quam Aeterna Sapientia ad universi admirationem orbis, ad Caelorum denique exornavit stuporem. Verba deficiunt, ubi aeternum operibus verbum, haeret Orator, ubi totique Caeli lumina suspensa haerent, balbutit lingua, ubi Caelorum linguae stellae, tam admirandi operis satis eloqui nequeunt elegantiam, et unicum illud meae superest eloquentiae, ut illibatas Tuas ad plantas, Virgineo pulcherrima, toto cum Orbe supplex decidam, quod admirando Tuo Conceptu nihil hactenus dignum Dixi.

Oratio in Initio Scholarum perorata A.D. 1714. Posnaniae.

Succensemus, succensemus hodie revolutae antiquitatis genio, quod non Athenas, Graeciae, Sapientum Porticus, Philosophorum Peripatum, Oratorum Rostra, excitaverit Lechia, verum palaestram Martis aperuerat unicam, in qua praeliares animi, rigentia chalybe capita discerent vincere, Opima legerent spolia, Act: S. P. D. Flumina Vatum, Castalios, Hyppocrenaeos latices, fatidicas Pieridum aquas, largo sanguine potius nobilitavere Sarmatae, neque cum Heliconia turba in Parnasso, barbiti plectris, cantibus, aures ast admiratione fortitudinis insolitae animos omnium impleverunt. Mallebat quippe non literatus

ratus Eques militares attollere Aquilas ad terrorem, Cuturn
tam iret, veriq benis avib, involaret in hostem, qm Minerva clypeo deferre noctuam, attica amicam, noctib, triumphales elegerat sapiq accendere ignes, qm Aristophanis Cleantisq lucernam vigili fovere insomnio. Imo arrisit magis Premislao ut Scutis, galeis, contis armarentr sylva, qualibet arbor in trophdum assurgeret ferreis retibq cingerent undiq saltus, ad feras hostium acies capiendas, Academi nemq n'inviseretur:

Quibene pugnavit Romanam noverat artem,
mittere qui poterat pila, disertus erat. Ovidiq 13 Fast.

Feliciores sumq Majorib, posteri, qui armorum fragore late Europam complexirius et simul post doctarum Oplia mentium, capitales hostes errores vicimq, profligavimq, exterminavimq. Multos ad Chotimum, Viennam, Striegoniam, Bizstones Lechicus mucro, plures iterata clades, omnes prostravit timor, scriptoria penna immortalium virorum nna in sublime fastigium extollebat gloria. Fiebant scilicet atq scribebant historia in memori pagina; gens Nostra factis aque, ac fastis deprehensa aptissima. In compendio proferam omnia, fortunatissima Palladis et Bellona armorum conjunctio est.

Inter ferale strepentia classica et cognatos semp Bellona furores, mihi erigi Rostra intueor A.A. Non aliter et eloquentia Princeps Tulliq aliqd perorasse visq nisi ad acinaces vagina liberos Juventutis Romana, splendidam attamen Cstolemini minime ibi dictionem, ubi ad vulnera eruditq chalybs sed arriq rubigini evibras. Est sua ferro, est et ingenio rubigo sua, impolitq sermo imitas facile inspersos pulvere exesos dente temporis gladios. Collectus in globum orbis ad Julji Casaris plantas volvebas, ut se coronaret

coronaret triumphali vestigio. Et felix sane ille circulus fuerat, cui tam illustris unio imminebat, nisi fortunam Gentium Principis populi, Cæsarem autumes, qd sive globum, sive rotam sub calce agitet, Documentum magnitudinis æmuli Pompeji, Magni, si investigas! ita coram Julio terrena decrevit moles, ut Serenissimo Planetæ minores Cœli faces collatæ. Non poterat Roma urbium Dnã, non Orbis Unicus, avidæ mentis adimplere recessus, qui neq Cæsaris par erat vestigio. Stetit ultra ambitum mundi et irrequieta, lassata pene promovit desideria in orbem alium debellandum. Viderant dati sub jugum populi insistentem sphæræ Victorem Gentium, una manu prementem gladium, altera librum, et lunato poplite supplici cultu adoravere Cæsarem ex utroq. Suprema hæc Julii gloria, at n Uni terrarum Dno reservata. Etiam fons Securitatis Publicæ, Regnorum Salus, Victoriæ Clypeus, Orientis fulmen Joannes 3tius spectabatur ejusmodi de quo dubitare hactenus cogitur orbis, Regumne literatissimus, an Rex literatorum! sit nuncupandus. Itade illo Bellonam inr, Minervamq contendebat, utcum utrumq Numen illustraverit laureis, ne utriq præripuisset palmam, timebat. Neq qd triumphaverit toties quoties pugnaverit, fas e admirari, nempe n longe petenda erat triumphi pompa, secum quocunq incedebat, circumferebat Capitolium. Ipso prehendente Sceptra, evolvente Sapientum volumina eum lacessivit hostem, qui ad excidium Regnorum orabis, in manibus fortunæ consenuit; majorem Terrarum partem triumphis n victorjis pvagatus Orbi sufficit ad ruinam. Ipso feliciter inferente in Austriam bella

cruore

19° cruore Ottomanico inferimq Istrum, ut novum ha=
beremq rubiconem cis Alpes; in Tagum Gangemq
facile abiturum, si omnes gemmas quas Herois Mar=
tis frontis sudor, ardorq pepererat collegisset. Ad
extremum ipso jungente Arma cum Venetis et Im=
perio vix Orientem Septemtrioni n conjunxisset, Euro=
pae terminos n fecisset nostros, eo victore passu pe=
netrando, quo nunc nisi vota porrigunt alii. Vidit aut=
de Latium, et procul dubio invidit Poloniae Joan=
nem Zamoyski, sapientissimum Universitatis Pa=
tavinae Rectorem. Ille Zamoyski, Ille ex Scholasticis pul=
vere tersissimum ingenium, limatissimum judicium
retulit, ille in cruenta Martis arena stando, ne=
dius inter Ducem et militem bellum detulit in Li=
voniam, Carolum pepulit, spolium grande Maximi=
lianum, Archiducem cepit, iras, timores Panicos,
effundendo in hostes. Non prius victoriosissimus
Copiarum Imperator sub militaribus signis centuria=
bat Heroum manus, nisi erudita Capita regeret; n an=
te Supremus Cancellarius Regni Poloniae Aquilas
impresserat ceris, quam in populorum aures prodigio=
sae doctrinae fama involaret. Signatorio annulo al=
ter Pyrrhus donasset Musas. Audiebant in Ca=
stris Machinae sulphureo tonitru foetae, Sarmaticus
Pericles creditus fulminasse nec dextera potius, quam
lingua prostrasse cunctos, ut n sola Cyneae eloquen=
tia Epirotarum Principi terrae posset suppetias. Qua=
re insigne retulit documentum Polonia n manibus
tantum bella geri sed et Capite docto, n gladiorum
acie, verum ingeniorum acumine.

Magnos

Magno Ioanni Zamoyski r minor Stanislaus Zołkiewski Exercituum Gubernator succedit, ut aeque secunda Herœum Parens sit Lechia, et literatorum recolebat ille dies jungendo noctibus, a singulis horis eruditionem novam exigendo, aliorum fastos efficiebat suos et dum Historicorum decurrebat scripta, relinquebat scribendo. Nullum ē enim mentibus magnis calcar majus exemplo. Fedro in fragmentis Scriptorum Temistoclem, trophæa Miltiadis, Herculis monstra, Theseum incitant Alexander Macedo Cæsarem objecto Icone sui, in lachrimas solverat liberales. Unde Idem erat omnino Eruditissimo Duci revolvere monumenta Victorum, qd ad gloriam, famam, triumphos provocari innumeros, alienis periculis fieri cautum, securum successibus. Sic belli Ducibus, sic Nobis, ferro, et paginis sit approbatæ manus quibus a perpetua oblivione nn vindicemus Polonum, secuturæ illud porrecturi ætati. Plerisque gentibus, sola Bellona ad famam obtigit, alijs sola Pallas ad gloriam, Nobis hoc utrumque Numen intra Penates sistisse Martis, hic esse Patriæ Turcia, Scythia, Moldavia, Bessaracia, vidit, timuit sensit: imperare Minervam dilecta Musis loquuntur Capita. Totus qui late se exporrigit Martius Poloniæ campus, in Arenam abijsse credisse literariam, in campos Eloquentiæ. Olim Unica ætas ad singulare certamen naturæ cum arte herbam vocabulo Licer prodigiose insignitam (parum abfuit quam Licere nris nascere) e Leopoliensibus protruserat agris ut laboriosique agricola vomere colendo glebas, ingenii

quoque

quoq elementis literarum excoleret, doctam lege=
ret messem, hodie Omnium Annorum Orbitâ lite=
ratum ita fecêre campum, ut pter exquisitâ Eru=
ditionis florem, Hortensios pterat. Rosinorq. Vitâ
Archiepiscoporum Leopoliensiû. Verbo ferreis la=
borib. ad pdigium doctis ad livorem sic se com=
mendarunt Poloni, tanqm Apollo cum Musis,
Mercurius cum Arpinate, Aristoteles cum Peri=
pato immigrasset in pectus, Pallas Sarmatico
capiti n Jovis Cerebro deberet. Purpuratus
ille in Latio Lictor, aeternus muricis pucer, scel.
coronatum, Caligula inr crudelitatis abdita rece=
ptacula, gladium et pugionem (sic geminos apella=
verat libros) recensebat digna sane Tyranno volu=
mina, nec omne quidem innocua, in pfundam no=
ctem n lucem publicam pferenda pallebant ipsa
sub titulo ferreo folia, rigebant damnatis ad ne=
cem distincta capitib., unusquisq in illis sua lege=
bat funera. Nihil enim literâ loquebant omnes
pter epicedia, nullq extiterat vers., qui alienâ vitâ
fortunarumq cesurâ n constaret. Nullus apex
qui, pressum fatis n immineret, linea nulla, quâ
extrema periodo Civium n clauderet. Magis Cae=
saris fasti rabie, clade, sanguine notabant, quam
sepiâ, et inatrato sudore calami paginarum, quo=
re fluctuabat salus populorum. Oderunt et quâ
verbis verbera, quâ commatib. Cicatrices, pp pun=
ctis puncturam, vulnera carceres quâ parente=
sib. Eloquar semel, n scribebant a Caligula in fa=
tali

tali cadice magna Quiritum nota, sed proscribebant folium leve onerabant cadaveribus, margine toto clausa historia acutissimo quia ferreo stylo exarata feralibus referta sententiis. Sustulit Romanae ferociam Purpurae Celsissimus Dux Christophorus Radivilius suppositum Ensem Ciceroni habendo, militari chalybe agendo mitius suaviusque Fulviae acu telo muliebri. Satis superque validas allaturus credo fuisset excubias, hic Ducis gladius contra odia, minas, furores Antonii, neque vulnera tanta accepisset pectore Tullius, si illi saeculo servares. Cum lubis effusae lacrymis, caput a cervice revulsum cernebant in Rostris cum innocenti voluptate Ducis, Nobilissimus Capiti illius partus impleverat mensam, oculos, manus, memoriam. O feliciorem post immania fata sub gladio Oratorem! O Principis Nostri vere armatam Palladem, ad tutelam Musarum. Induit quippe tunc Dea Artium sagum, dum mucronem Ciceroni accinxit Musas non semper inter Arma silere exhibens, sibi copularo foedere illigavit Bellonam. Tu Principum disertissime inter fulgur acinacis splendidum, inter vastum eloquentiae Romanae flumen nanciscéris fluidam dictionem Erythraeo mari calamum dictiorem, qui nihil fundit nisi gemmas. Parcite festinanti Orationi reliqui laureati Manes Sapientum, quibus acumen mentis ferrum contra hostes exacuit. Iam mea ad vos collimat dictio Palladiis inauctorati signis Nobilissimi in Koniatsciano Athenaeo Scientiarum, Artium

tium Sectatores. Nondum adeo vobis omnib. firmi attollunt lacerti, ut tela Parthica valeant tenso propellere nervo. Apollinis pharetra non extra vires, ætatem est. Optime illâ jaciunt Sarissæ dexterâ quam Palladis implevit ægis, hasta erudiit, bellatoris laurus nobilissime illi incumbit vertici, quem Poetarum laurea redimivit. Omine præludasit pulchro velitationes scholasticæ palmarib. pugnis et victorijs, primoq intra Lyceorum abdita æmulorum argumenta retundite, anteqm in Gradivi Sola minores capite provolvant phalanges. præludia quædam imo nutrimenta Martiæ Indolis literæ sunt, facileq illi succrescit in acie palma, cui in literario ludo vincere ludus erat non labor. Sit amica musis adolescentiæ Aurora vestræ, pubertatis ver non duntaxat rosas, inverecundo depingat vultu, Laureas quoq parturiat vertici triumphali lauro innectendas. Deniq illud Adeubum vivite in erudito orbe qd numquam a Chalybis ut a plurima calamorum litura, bene limatum audit. Noverat Lycthicum moderari Apolline Martem. Dixi.

Hospes Miles Salutat Posnaniæ.

Excepisti omnem eloquentiam nram ferreo stylo, superasti vota et desideria Serenissimi N. gestorum magnitudine Illme, Excellens Dne Exercituum Regiorum Ductor Nobilissime. Facilius é quippe tibi grandia facere, qum Oratorib. dicere, vatib. fingere, sudantia sub meritorum et trophæorum pondere prælia

instruere

instruere, ad donanda luci publica gesta. Dum ergo imparem bellica gloria se fatetur Suada, acumen minus gladii acie tu ipse tibi grande es elogium.
Multiplex illudque maximum in Te uno exhibes Orbis spectaculum Herois Strenuissime, Hospita digne.
Grande Theatrum fortitudinis tuae erat Universum imperium, in quo militares Aquilas dum attollebas, tam eundo quam evolando ad Castra Caesarea, mille pericula. Bicipitem Aquilam nanciscebaris semper spectatricem; Caesares laudatores virtutis, Admiratores. Ipsum Septemtrionem gelidum in Moschovia accendisse saepius videbaris decertandi fervore, martiali aestu, ignibus triumphalibus. Dum autem nescia unquam stare virtus tua, etiam in Serenissimi Poloniarum Regis avitis Campis decurrit gloria, atque famae olympia, Auream victoriarum pollicens messem, nos ominamur, apprecamur ex Animo.
Ingentia terrarum Spatia non ita passibus quam victoriis emetiris Illme Dne. E Romano Imperio in Moschoviam, e Septemtrione in Moldaviam, victricia tulisti arma, eaque exhibuisti Orbi fortissimus Archistrategus, quae nonnisi Mars fecisset ipse. Erat ad Prutum terrae gravis Turcarum, Tartarorum Exercitus, sed non tibi ipsa provocanti pericula, terrorem Orbis Terrenti Ottomanum. Expugnasti inibi et Serenissimae Caesareae Majestatis Animum, dum ad Europae totius tranquillitatem struendo viam, foedera pacis persuaseras consilio Cineas, Amilcar dextera. Ergo post tot immortalia

talia opera, decus, gloria fama unatecum perennet.
Optime Advenienti Heroi Triumphatori Maximo,
Avita Urbis Posnaniens pandit Porta I. E. Dne. Ideo ter:
na erigit illa Turrium culmina, ut Te in sublime at:
tollat gloriâ; ideo binas appendit claves in stemma
te, ut meritorum grandem Thesaurum teneat
qui diutissime. Age igit placiq. in triumphali Por:
ta post tot victorias de subjugatis hostibus, de no:
stris Animis.
Optimo Omine majori Poloniâ, Urbi Posnaniens te
intulisti hodie I. Dne. Hospes Exspectme. Veris primâ:
vi dies numerosissimas lauros, victrices palmas
in fertilissimo Bellonâ Campo tibi florere faciunt
Martij mensis Armorum Numen faventissimus
est rediturus, Aprilis incrementa gloriâ ap:
turus amplissima. Ipse Sol deniq. Siderum Princeps
dum in Zodiaco altiorem petit Stationem, Te in
sublime honorum evehet.
Non inr Arma duntaxat Martia, sed numerosa
gaudia quoq. Antesignanum Ducemq. agis I. Dne.
Vicisti ferro hostem in acie, Amore Cives, suadam
humanitate. Legerant olim ex vultu tuo Marte
plenissimo timores pallores adversâ acies, affe:
ctus intimos, Caesareq. Russicq. Saxonicq. miles colli:
gebat, Minor, majorq. experit Polonia. Igit Annos,
vitamq. proroga, ut amores accumules.

Orationes ad Quandam rme Adalbertid
Est Rosa veris honor primus Florâq. voluptas,
Est Rosa florigerâ gloria prima ornamus,
Cu Pat

Tu Pater es Rosq, spirant facta Patrono
   Ergo manus populi Te sup astra ferent.
2 Hasta ferit pectq Patroni, vulnera vemus
   Incutit, et vitæ mollia fila secat.
Eloquium vemus elludium commonstrat acutisq
   Hastâ et his telis crimina quoq neces.
3 Est Rosa qd loqueris, qd suades purpura Cæli
   Patriaq Lechiæ talia verba dedit.
4 Pierji fortes Heliconia Stagna valete
   Remq Adalberti meveheat inde precor.

Orationes ad Nuntium.

1 Tobiam Raphael p campos duxit amenos
   Huc si me Præses jusseris ire sequar.
2 Nuntiq in Lechiam penetras, dum classica strident
   Nam Te magnanimum ferrea bella canunt.
3 Bruma nives sparsit Lechiæ dum limina lustras
   Namq pudor tecum, candor et ipse venit.

Ad Illmum Parto Episcopum Posn.

1 Splendida cum Patriam spectarent astra securim
   Maxima sunt cunctis jurgia nata Djis.
Contra sed pietas; Superis hæc Ascia cedat,
   Dum modo Partovq sic queat esse meus.
2 Ascia subtiles exscindit acumine plantas,
   Sed nos ad plantas ptegit illa tuas.
3 Hospes ades nobis cunctis gratissimq horis
   Munera quid dabimq dicito quæso tibi.
Cætera si desint cado sponte securis a dictis
   Ut simul et munq victima simq tua.

Fulmina quid metuas? Lachesis quid mille pericla?
Ascia quam semp cingit utring potens
Hac Duce templa tibi magni pandunt honoris
Ac rapiant celerem mille pericla fugam.

A Circumstantia Serti ex Messe

Aureate messis populi levata coronat
Quod viret in campis pinguis arista sacris,
Quid diadema tibi flectet jam noster Apollo
Sint Animi Vatum prima corona tibi.

Ad quidam nrē Lucam.
A circumstantia Capitis bovini.

Quod certamen adest Coelis, qd plia terris
De signo Capitis pugnat utrumq simul,
Maxima st de Te Luca certamina terra
Sed majora Polus credito vota dabit.

A circumstantia Temporis.

Sunt sua florigeris vernantia tempora pestis,
Et tempus Cereris quo resecanda seges
Colligit autumnq foecundos agmine fructus
Ver pingit certo tempore prata rosis
Ver tibi nunc regnat currens autumnq et aetas
Annua debent plurima vota tibi.

A Circumstantia Capitis Bovis.

Sidereum meruit nomen qui fragilis Atlas
Qui potuit solus pondera ferre Poli.
Verius Atlantis Divos transcendis honores
Tantis ponderib subjiciendo caput.

A circum

A circumstantia Civis

Non Ancilia miror Latii et Scuta Medusæ,
Obriguit populi saxea turba quies
Ecce caput ecce bovis qd Lucas cernit adesse
Cereq hoc Civis saxeq hostis erit.

Ab Eruditione

Vincula nolo Tyri, nolo magni ergastula Xerxis
Immenso Cœlo quæ subiere boves
Vincula sit pro Te nobis sed nexus amoris
Cordibq e nostris ne moveare Pater.

Et in Octobri Festum S. Lucæ.

Cur tuq Octobri celebrat mense Patronus,
Cuncta gradu summo donet ut octo tibi,
Maxima dent alii divo tripudia Lucæ
At ne tantillo sit tibi summa salus
Sed mihi dura Scholæ veniunt primordia cæptæ,
Optima nunc Lucas si benedicas erunt.

Carmina de Christo

Pactolus divis scateat fluentis
Aureq Ganges lachrimas refundit
Vistulam siccet modo ore Phœbus,
Et pluat aurum
Nemo tam dives numeravit undas
Fundit hic quantum scaturigo gemmæ
Christus auratis fluit ecce conchis
Diffluit auro
Ergo mortales opibq carentes
Premit vos Mavors agitatq egre
Fonte sat dulci bibite en Lydo,
Haurite Jesum.

Quare Xstus in platea fundit sanguinem.

Cur undas sacro fundit de gurgite Christus
Manavit gelidis tempore quo dubito
In platea fundit fontes, has n dubito cur
Fons vivq nobis flumina ergo jacit,
De, largq sanguis prosternat marmore duro,
Insolutum n est marmor abundat aqua

De S. Juda.

Cur Judæ lineam teneat sua dextera divi
Qui longe metiq pendeat ille Judas
Frustra dive metire debes n sufficit illa
Infixus ligno pendere sæpe solet.

Gratulatio nnis Balthazaris

Munera quæ dabimq Regi, tibi corda tributum
Nostra damq, major nullq habebq honor

Gratulatio nnis Casimiri Deputato

1 Patriciam soleam Casimiri lilia pingunt
Nam Judex plantas, quo decq omne terit.
2 Justitiæ ferro Casimirq lilia jungit
Nam te securq judice candor agit
3 I precor o Judex titulis cede Camillos
Fortunæ florem lilia casta dabunt.
4. Lilia st testes quanto candore nitescis
Qui maculas horres lilia puta docent
5 Dum Casimire tuq natalis venit in orbem
Martiq in terris Regna suprema tenet,
Scilicet Audacem ferro te stemma fatetq
Et soleæ pasq te suq arma ferent.

Gratul.

Gratulatio nnis Josephi

1 Infantem Christum Joseph recreare solebat
In spatium campi, me tua dextra ferat
2 Josephum te facta docent, moresq pudici
Inde tibi regimen visa dedisse Themis.

Visitatio Hospitis Episcopi

1 Fundiq in linguas Coelum dum Praesul in urbem
Venisti, os Lechiae Te putat esse Polus.
2 Urbs cui Petra nomen, Te Praesul adorat
Namq tuum nomen factaq Petrq amat
3 Ver tibi sternit iter tibi flores Flora ministrat
Sidere namq tuo Patria tota viret.
4 Victima quae Patrio Praesul tibi stemmate fulget
Aram Te magni Numinis esse probat.
5 Vox Pastoris erit, siquae gratissima nobis
In Campos Pastor jusseris ire sequar.

5. Infula tua Praesul Illme, qua Polonam erigis et attollis famam, utraq quoq coronas desideria, pridem vultus tanti inopia perennem animis nris luctum indixerat, sed hodie tanq md. rore solvimur, ubi illum Te nobis infers hospitem, cujus nomen orbem incolit. Tripodem in Te Polonia Delphon ht Senatq, copiosiora enim in Te hausit oracula, quam inde responsa enarrent. Adorat Aquilo Nn tuum, horret Oriens, et toties acclinis polonam adorat fortunam, quoties tuorum csiliorum premis magnitudine. Loquiq et ipsa Vaticani fax a Te Constantinum, qui Romanae fidei terminos Gferens

animo

animo, Macedonem robore, Scipionem, constantiâ Fabium exaequasti. Animorum igit[ur] nostrorum Incolam age n[un]c hospitem, perenne scilicet nobis votum e honori, tanti quantus est Antistis litare.

Nostrâ fortunâ serenum ~~est~~ è tuo nobis vultu oriq[ue] Illme. Componimq[ue] in laetitiam frontes, nebularum excutimq[ue], ubi et de fortunâ tempestate et de animorum turbido, tua nos vindicat incolumitas. Iam olim gentilitio telo tuo Polona felicitatis Argo, innumeras, eluctata procellas, ubiq[ue] littus reperit vel fecit fortunatum. Hodie tanq[uam] in Coeris suis reperit Cinosuram, quae avulsam Animorum tranquillitatem nobis afflat splendoribq[ue]. Coeleste siderum Princeps Aries, Tauruq[ue] cum sibi gloria accendit meridiem, q[ua]m Polonia, Saxonia Moschovia amat semp[er] et invidet. Nobis illud ardet desiderium, ut quo vultu n[ost]ra accendis vota, eoq[ue] prolixior foveas.

Ad Fundatorem.

Veniam apud Te literae quaerunt Fundator Illme quod iis te laudibq[ue] initiant, quibq[ue] Tu Auctor et Materies. Tenui scilicet scaturigine eloquentiae fluunt flumina, ubi cum liberalitatis tuae Oceano occurris. Audijt jam Tiberis munificentissimum Nomen Tuum, Aquaecumq[ue] Terrae Indorum, Japonum Societatis cultae sideribq[ue], in Tua id e[st] sum[m]a datoris surgunt elogia. Planta vero Collegii fundatoris sui sese fundator Illme advolvit plantis, surgere solea tu poteris, et stare.

Non Rosa sed Laurus qd calcas, nemq laternis
Stans ferrum ceris sola trophaea docet.

Oratio Ruphi Minutii ad milites p Fabium Maximum ereptos.

Saepe ego milites audivi primum esse virum qui ipse consulat qd in rem sit, secundum eum, qui bene monenti obediat; qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenii esse. Nobis quoniam prima Animi ingeniiq negata sors e, secundam ac mediam teneamus et dum imperare discimus parere prudenti in animum inducemus. Castra cum Fabio jungamus. Colligamus igit vasa, ut agmine profecti incedamus ad Dictatoris Tribunal. Te Fabi Parentem ego, Te Patronum circumfusi milites salutant. Tu cum neq Animus ad pugnam, neq spes ad fugam cuiqm supesset, velut e Caelis demissus auxilium ostendisti nobis, et victoriam hostibus extorsisti.

Elogium Ludovici XIIII Regis Galliae.

Miles Gallus.

1.

Regem flemus Galli militem
Et Martem Galliae.
Immortale bellorum credidimus Numen, bellavit
quoties, bellabat quasi nec posset vulnerari;
Mors ipsa timere eum videbat
Regi Gallico quasi subdita,
Amare tunc visa hni Ludovico soror
veluti, et nunqm hostis.

 Imo et militasse Duci Ludovico credita,
Dux enim Ludovicus vir erat ille
Quem sequebatur mors miles, in equo pallido Eques.
Et Galli Commilitones quimq mortis
Quin mortes vivæ hostium.
Quot enses tot mortis falces gessimus,
Sub hoc Rege, æque Gallis ac Morti nihil invincibile.

2

Ducenta duodecim fortalicia et Arces in persona
occupavit Ludovicus,
Pauci Reges viderunt totidem, nisi forte in mappa pictas,
Qui orbem vicerant Romani, in orbe non occupaverant plures,
Quia orbis pagos tunc habuit non urbes,
Vel urbes habuit luto non ferro cretas.
Miror quod totus orbis non factus sit Gallicus.
Poterant subdi Regna, et Reges servire Ludovico,
Noluit Ludovicus, Regna et Reges servos,
Sol Universi amavit Parelia.

3

Bellona etiam Ludovico virtus fuit non avaritia,
Rapere noluit aliena Imperia, ne in Triumpho:
hoc amitteret Christianismum,
Inter terrarum spolia, Cælum.
Fabulosq Antiquitati Jupiter
Et primus inter fabulas terror.
Obvia quæq fulminat, sternit, disjicit
Quia potens.
Et Potentia in Jove quandoq major, minor justitia.
Potentissimus Ludovicus Sororem fecit Justitiæ Potentiam
Eas

Eos tantum vicit hostes qui hostes essent Divûm,
Et hostes aequitatis.
Aequavit celebrem fabulis Jovem, potentiâ,
Quia tonare auditus.
Superavit justitiâ; nulli justo manum intulit.
Maluit habere Regna Mundi ut Tutor, n ut hostis,
Et Europam Togato regere consilio, n loricato
Galli sub hoc Rege militaverunt Deo, Exercituum Dno,
Et Ludovicus erat Dei Exercituum Ducis Campiductor
Semper et Victor.

4

Ducentis duodecim Fortalitiis plurima cepit primus
et quasi Unus.
Noluit omnia, ne omnia posse videret
Ad Urbem Namur 20 millia Gallorum perijrunt,
Valde pauci, quia pro Regia lauru n omnes,
Nihil enim oderunt magis in bello Galli, quam vivere
Nihil amant tenerrius quam Regi vincere moriendo
Restabat Rex et pauca manus, idem quantum sufficit ad victoriam
Visus tamen quasi sponte, campo decessisse exercitus,
Ut Rex solus locum impleret, quem implebant viginti
millia; ageret bellum solus pro 20 millibus
Gloriosius triumpharet solus si decesserint 20 millia,
Inque partiretur victoriae gloriam quia minor fieret Ludovico.
Et Unius esse maluit et totam voluit,
Eventus docuit Ludovicum unum fuisse
Infinitum Exercitum et Gallicum.

5

Namurensia valla Primus transiliit Ludovicus
Et volasse Gallum Regem viderunt hostes,
Dextrâ

Dextra maris pugnô disjecit moenia,
Et Omnipotentis brachium, suspicati sunt obsessi.
Unus tam vastam aperuit in muris viam,
Ut sequi possent Phalanges integræ.
Et hunc agnovit Orbis posse Gallis adiri
Urbes inaccessas unius Regis vestigio,
Amplissima posse capi fortalicia unius Ludovici manu.
Si durasset Troja, tot foret horarum labor,
Quot annorum Achivis fuit.
Et Major vixisset Achille Ludovicus,
Sub Ludovico fuissent Galli Achivis fortiores,
Si non pro Helena bellandum foret.
Credant Posteri.
Ludovici Gladius omnium clavis erat Arcium.
Sub Ludovico Galli erant bipedes Arcium Arietes.
Et viva murorum, urbiumque tormenta.

6

Plurimas Galliæ adjecit Provincias Ludovicus
Major Patre et Atavis, Hæreditatem a Majoribus
acceptam auxit ut claudi posset.
Quamquam Gallicum Alexandrum Orbis non cepisset,
Si in latum potentiæ molem porrexisset.
Macedo more fluvii exundavit terras, meruit,
eluvione fœdavit.
Sed brevi ferreus ille fluvius, in plures divisus alveos exaruit,
Ludovicus maris ad instar, non nihil ultra limites pro:
cesserat, idque non nisi Cœlo commovente iratus;
Sed in altum quoties assurrexit, magnitudinem Cœ:
li terminabat.

Deinde

Deinde n̄ sitivit aliena Imperia Ludovicus
Quia et Macedo si Galliam habuisset, nunqm̄ indi-
ģisset orbi possidendo
Accesserunt tn̄ Regno: Alsatia, Lotaringia, dimidius
Comitatus Rasilonensis,
Plura alia donavit Ludovicus, dum cum potuit, n̄ accepit.
Feliciores tn̄ credite populos, quibus otigit a Rege vinci,
Beabat Rex vel invitos, dum jussit esse Gallicos
Et victi mutabant Dnum, et acquirebant
Patrem Ludovicum.

7.

Enim vero miscuit semp hosti Patrem Princeps hic
Galliæ Regno p ejus vulnera natæ st tot Filiæ,
quot Provinciæ.
Dotem ejs dedit libertatem, cum ancillas acciperet,
Porrexit Lilium victis in coronam
Quæ victoris palmæ, porrexit herbam.
Agite gratias cladibus vris Gentes domitæ
Beneficium ē ab eo vinci, qui vincit ut benefaciat,
Destruit moenia ut majori quasi Portâ
Majorem fortunam introducat.
Accipit Urbes lateritias; ut reddat aureas.
Præstitisti illud Ludovice, ita semp triumphasti
Ut et hi Tecum triumpharent, de quibus triumphabas.
Nullum unqm̄ pœnituit a Gallis vinci
Cito animasti prostratarum urbium cadavera
Cum Te Regem inspirares.
Vulnera sanasti Provinciarum celerrime
Ut prodigiosque soleviisti strumas.
Sentiunt jam adjuncti Principatus
Quod accessisse Galliæ, sit ingredi Paradisum.

Lilia

Lilia enim gallica si e Paradiso transplantata in
Gallias (ut dixit Remigius) radisi
Agrum gallicum, genii ejusq denotant cum agro Pa:
Et Reges Galliæ videns esse Paradisi,
sive cum vivunt Mortales, sive cum incipiunt
esse immortales.

8

Agnoverunt Te Ludovice populi qui diu pugnabas
Leonem; postquam expugnasti Agnum.
Pascebaris Liliis tuis, non Victorum Sanguine
Non terrarum induebaris Spoliis, etenim tegitis Liliis,
sic tamen ut nec Salomon in omni gloria sua..
Nihil turpius censuisti quam si in triumpho lacrymas duceres
eorum, de quibus triumphabas
Igitur lugent Te uberrime Cives mortuum, quia pupillas
non Civium exhausisti vivus.
Serbabantur lacrymiæ, ut post fata exundaret largius
Et tu per lacrymas ad portum æternitatis navigares
Suspiria populorum, ceu languentes Zephiri navi:
gantem adjuvarent.

9

Germanus et Gallus colloquuntur.

Germ: Amant Te Germani Ludovice mortuum,
Gallus: In cinere non adeo formidandum
Germ: Illacrymat Imperium sorti tuæ.
Et tamen factus est ille Ludovicus, cui condolere
Germanus possit; misereri debeat Austria.
Gallus Sæpe misertus est Austriæ vivus Ludovicus, commise:
rationis restitutionem nonnisi post fata exigit
homo, non Rex Galliæ.

Germ:

Germ: Tres superavit Imperatores ætate Ludovicus, æquavit gestis.
Gallus - Nunquam vixit otiosus Ludovicus, ætati gesta responderunt.
Germ: Abiverunt ad affines superos
Ferdinandus, Ludovicus, Leopoldus Josephus, ut magna ille sequeretur vestigia.
Gallus Gallo rectius ad Cœlum iter ex Gallia, quam per Germaniam.
Germ: Parentant inviti funebribus tuis colligati
Gallus Si Hæretici parentant ultro, quia hoc moriente revivescunt,
Germ: Pullam induit Totum Imperium.
Et unius Christianissimi funus est funus Orbis Christiani.
Gallus, Habet tantæ pietati gratias Gallia
Solatur ipse Ludovicus mortuus amicos flentes,
Jam amplius Rhenum non transibit Victor.

10
Hispanus

Grandium Hispaniæ grandis dolor esse debet
Ut magnam Ludovici exæquet mortem
Auxisti Rex Serenissime Hispaniam cum in Nepote Rege fecisti Hispaniam Nepotem Galliæ, et quasi Hispano Galliam.
Addidisti honores novos Genti Ibericæ
Tunc Grandes Hispaniæ grandiores visi, cum facti sunt velut Pares Galliæ,
Sanguine tuo coronasti Regni nostri majestatem, quia Justus reddidisti primo ex Teresia Hispania virum secundo, compensasti Regali Civilem quia victor olim toties Hispanum effudisti
Deflent Te Ludovice Hispani, ut Regni sui Patrem quia Regis Avum.
Duorum Regnorum famosa extitisti imago et simul viva, Utrique ad gloriam sufficiens
Vivum Te ab Nepote Hispani et ab Nepote Galli adorabant.
Vidisti Successores Tuos Reges in Gallia, et in Hispania

Success.

successores suos

Et Te ipsis Successorem tibi, ne Anxia post Carolum

Nepotem Tuum, iterum Sanguine Successorem quæreret

Hispania; Carolum et Caroli Filiis id e duos Reges

creasti Hispanis

Providus futurum felicitati Hispanorum

Hinc justa tibi solvimus Rex, ut jam Gallis à sanguinei,

Et lacrymas sanguis censemus cordis

Sanguinem pro sanguine restituimus.

Ad

Polonus

Quoties Poloni accessimus in Galliam, in Gallijs Poloniam habuimus

In Aula Ludovici, quasi Patriam, et Ludovicum magis

Patrem quam Regem,

non ut Subditos, sed nos amavit ut liberos.

Nulla Gens adeo symbolica Poloniæ uti Gallia,

Amant nos Galli ut fratres

Et vera hic concordia fratrum,

Referens nos, ut paria Gallicæ Potentiæ monumenta

Vicerunt Primi Romanos Galli, vicerunt secundi Sarmatæ

Et qui hostis erat et Sarmatis, Orbis integer hostis erat

et Gallis.

Dederunt illi exempla posse vinci orbem integrum.

Soli poterant imitari Gallica tropheæ Sarmatæ

in vincendo Orbe integro.

Nisi qd Gallos deterruerit Anser à Capitolio

Aquilæ Sarmaticæ anserem comederunt in Capitolio

Tales Sarmatas fovit Ludovicus, quasi eodem cum Gallis

marte genitos.

O Ludovice si Te liceret prisca pietate tumulari,

Ut Romanos Cæsares superstitiosè et falso; ita christi:

ane

anē et verē inclitum refert Aquila Sarmatarum.

12

Idem Polonus

Instillabat Ludovicus, ferreæ et Togatæ disciplinæ decora Polonis mentibus

Et sufficiebat vidisse Ludovicum, ad Polonæ mentis incrementum

Veluti Gallicam nobis inspirabat animam, quia capacem,

Vidit tum ingentis Regalis animum, qua sic et qua simul, spiraremus in Polonia Galliæ in Gallia Poloniæ.

Immensum est istud Ludovice

Invehere Galliam sine ferro, ubi; morem docere gallicum dissitas nationes

Et velut ad Ectypon unum formare Europam, forsan est istud imperare Europam

Morere ergo, et ore gallico Poloni singultimus

Nulla Gens sentit adeo mortem tuam ut sentit Polonia,

E tot Europæ Regibus unus invidisti Poloniam Polonis

E tot Monarchis unus amasti in illa Policratiæ et Rempubl:

Feliciorem voluisti qui tuam Galliam item

Parlamento ademeris, tutatus es semper in Polonia liberta:

Crede unam genti liberæ necessitatem imposuisti

tua facta deplorando

13

Persa

Legatus Persiæ morienti adoravi Ludovico, ut oculato testi crederent postea Persæ

Potuisse mori Ludovicum, o Numinis indulgentiam,

Seri flevissemus Persæ Ludovicum si fama multi temporis viâ portaret in Persiam mortuum.

Inchoavimus tum lacrymas, quando et Galli

Tum sensimus Exteri Gallicum vulnus, cum Galli senserunt proprium.

Cræci

218
Et nnisi habent gloriam lacrymarum Galli â Persis
quasi secundam
Munera nup vivo obtuleram Regi, sic majestuosior
intrabit Cœlum, quia a Persis ditior ad Cœlites
Multi valoris gemmæ, quas dedi insternent illi viam
Nisi etiã ñ resolvant in fletum, q Solus ē Cœli lacrymæ
Muneribȝ nris placabit Numina, si offerimȝ vel in
Cœlo Regi Galliarum.
Laudes texere ñ novi argutiores; admirando diserti st
Persæ non loquendo
Sufficiet huic Principi si postpositam interioris Cœli
Aulam in Sole voluerit residere umbra Ludovicȝ
Adorabitȝ ut Deȝ ab Universo Persarum Imperio
14
Anglus Catholicȝ
Angli Catholici, alias Europæ Angeli flent amaré
Ludovicum, ceu Numen Angliæ tumulatum
Rex hic armatȝ erat Gentis Reges Apostolus
verum pdicabat gladio Evangeliũ & Evangelio
tot patravit miracula
Quot victorias obtinuit nisi Gallis triumphorum mira:
cula viluerint assuetudine
Bina expeditione asserebat Anglis legitimum Regem
et fidem legitimam pro spuria
Sic jam bis fortiter é canonibȝ admonuerat Antipa:
diam Londini coronatam
Si tertio ivisset interdictum, aqua et igni Londinũ pate: fecisset
Suspenderet é ligno antipopadiam clerȝ idé rebel:
lium colluvies
Nihil omisit Princeps pijssimȝ ut Insulam piscatori Pe:
tro piscaret
Gloverat

Noverat Petrum hamo usum ferreo in Tiberiade
Intulit bellum, et gladii hamorum adinstar erant
Iecit et rete aureum empturus Deo Anglos, qui
ad malum extitere venundati
Inter suprema Agoniæ respiria adhuc spirabat Angliam,
Ultimis testamenti tabulis legavit eam Iacobo, dum
pro recuperanda legavit Arma gallica
Si diductis nunc nihil Cœli foribus prospicies Ludovice, videbis
in Anglia Iacobum Regem gallicis armis coronatum
Videbis cum Iacobo in Anglia Hispaniam, in hæretica Catholicam.
Adde tuis perdomitis Imperiis augebit in Cœlo triumphatori Coronam quam negabat Bellatori
Immortali lauro accedet temporanea

Regia Pietas Ludovici
Et Zelus fidei Catholicæ.

15

Relligionem Ludovici Roma apotheosi donaret, sed expectat
a mortuo miracula, saltem quæ alias patravit vivus
Non ambigit quisquam dissidere Ludovicum Cœlestem a Terrestri, prodigia tamen portentosas, quasi Epistolas â Cœlo nunciatorias, qua parte siderum commoretur.
Christianissimus hic flexo semper genu missæ sacramentum adorabat, crederes hinc duo afferri sacrificia
Divinum et Regale, et Christum immolari hostiam
pro Rege et Regem immolari Christo hostiam,
quæ demisso poplite velut securim et altare expectabat.
Intra Divum pulvinaria quasi somnolentus non discubuit,
Nec extentis in latum cubitis metiebatur templorum
scamna et Deum.

Pone

Non è throno alloquebatur superos, quia orabat non jubebat
non sedentis supplicabat situ;
Non enim audierat a Deo; ante Luciferum genui te
sede adextris meis;
Hominem se ferebat, et minorem Deo Rege Regem,
cui ut magnitudinem etiam gallicam adjiceret,
staturam sibi genuum tenus minuebat.
Revera Ludovice viginti quatuor in Caelo Reges, tu
vigesimus quintus in terra
Agnum in sacrificio quasi occisum pronus adorabas,
et qui a multis in Caelo ut Agnus, unicus a te uno ho:
norem in terra receperat.

16

Templi et Regalis Sacelli colloquia puniebat, ut con:
tumelias et allocutiones Dei, Rex Censor Judex,
Cum medium silentium tenent omnia, Deus verbulo:
quis, intra aliorum murmura minime rebatur Ludovicus
Quid! frenate linguam garruli, inquiebat, ira in vos
commotus non adeo laeta fronte vestris precibus Deus arridebit
In templo Salomonis securis et malleus audita non sunt
Nunquam in templo ad aedificationem è strepitus
Proinde exaudivit semper Salomonem Omnipotens,
In templo muto et pleno silentii.
Babiloniam linguae fecerunt imperfectam ne Caelos attingerent
Hic Ludovicus imitetur juventus Ludovicum juvenem, senem virum
Non Evangelium recitat, non prophetas, non misteria ex:
planat non exorcitat cum in templo garrit, et ne
exaudiatur a Deo ipse sibi obstrepit
Male audit, qui solum inter aras non audit Deum

17

Zelus fidei Religionis Orthodoxae in Ludovico fi:
dem

dem humanam superat, cum pmovet divinam
Soli credere possunt Cœlites, ea deo scire qd egit Rex
homo, ut hnes Deo crederent.
Crediderunt tn Sapig Ludovico et postea Deo cui vali:
dum dabat testimoniu se Regem et credentem
In Palatinatu Rheni quicunq domuit hæreticam ur:
bem, Christo fecit subditam
Regnare eunq illic voluit, et se Christo tn esse vice Regem
Coegit ad pœnitentiam Rhenum, ut videbar fle:
visse fluvius
Innavitq Tiberi Rhenus, et Petro stagnavit Piscatori
Erepta Heterodoxis templa se Numine primo expia:
bat, demum exulem deum, et sacerdotem Catholi:
cum sua olim hæreditati restituit.
Regale putares in Ludovico Sacerdotium
Petentibq libertatem conscientiæ hæreticas regaliter
respondit, quia negavit libere.
Petro inquit dictum ē, n Regi Galliarum qdq solve:
ris erit solutu qdqd ligaveris, erit igni æterno fa:
sciculus illigatus
Alias Hugono hoc ceu fulmen terruit, exesse Re:
gno jussit omnes, et æque patuit qd in Gallia Rex
ac in Cœlo Numen errores n patiq
Adjecit jisq Avus meq Henricq VIII amavit vos.
Pater meq Ludovicq XIII timuit vos, Ludovicq XIV
nec amat, nec timet vos.
Bene Ludovice; sic Deq nec amat blandam, nec timet
armatam hæresim
Restat ut oderit et triumphet

19

Argentinam Urbem occupaverat Ludovicq.

Anenim

An enim n̄ cederet aureo Principi argentum, ferreo Principi metallum minus bellicum.

Invenit in argento Calvini Scoriam, finxit in Rege Aurifabrum, ut opificis desideret Christo operarij.

Cavit edicto, ne quis Civium barbam raderet, nisi prius p̄fiteres se Catholicum

O non pili Doctorem Regem!

Ut faceret Catholicos, fecit prius barbatos Premislas

In uno crine Argentinæ Urbis cor vulneravit, ut Sponsam Christi redderet,

Plantavit Sylvam in ore Civium, at silvesceret hæresis,

Pertæsiq solitudinem barbæ Cives, venerunt in urbem S.

Veriti Cives ne barbâ traherent ad Inferos, cannabum barbæ p̄ciderunt.

Tondi in oves Christi maluerunt, ne manifeste barbati paterent Hirci.

Subdiderunt Evangelio mentem, ut meritis tonseri sibi ederent

Riditq. Orbis Sanam mentem in mento succrevisse

Pr̄i vero sapienter expilaveras Hæresim Ludovice

Noveras plus valere apud Hæreticos capillis quā Deum,

Potiorem esse nitorem oris quā scientiæ

Nec passuros antiquatam in barba religionem Argentinos, qui volebant, novam.

19

Adverteras et istud meretricem esse quālibet hæresim, Compta vult patere, et sine barba muliebris

Dedecq barbæ p̄vidisti n̄ laturam ne a barba nomen pares error barbarq. u barbarismus.

Admittunt igit circumcisionem barbæ Argentini ne in barba communicent cum Judæis

Et nam

Et novum admittunt testamentum, ne veteris talmuti
folia in mente crescerent.
Qm vero salubriter sibi induit urbs hæretica
Mens, ratio, et Consilium cum barba adolevit
Barba tripos erat, et oracula persuasit fidei
Barba Sybilla fuit, indicavit veritatem orthodoxam
Quilibet Capillus barbæ, trahens ad Christum funiculus
Ludovice
Sic debet tibi Ecclesia Clero subjecta Romano Argentinæ
Primam in barba accipere debuit tonsuram, ut fieret
Urbs ipsa clericalis
Debet senatum, a senio Argentinum
Hunc regenerasti tu Pater cum ex barbato fecisti
juvenem, ut facilius illi desponsares Anum
Ecclesiam id est annosam, et sæcularem Christi
sponsam.

20

Jansenistas novit Ludovicus, Theologos Politicus factusque ex
politico, Theologorum quasi Princeps
Gratiæ divinæ hospes, a Regali excludebat.
Et qui damnabat in Jansenistis necessitatem Gra:
tiæ, eos veluti necessario oderat
Illud siquidem sortitus ingenium Ludovicus ut liberum
errori non pateret
Tuebatur Augustinum, et dignus extitit defensor Augusto Au:gustinus
Quemcunque Pseudoaugustini perdiderant partum mon:
stra credidit Affricæ et elisit ut Hercules
Rojalium Cardinalem Jansenistarum Principem
et ruborem Ecclesiæ, morti proximus non admisit,
Ne aspectu Hæretici Christianissimus profanaret oculos,
Exclusit Cunctos Condavi, quia et corde

Alloquio n. dignatus ut Sanctius immoreres Hæretico-
rum odio.
Quo properas Regalis! Jam Rex viator terminus manutenens
Frustra accedis Ductor Errantium,
Non persuadebis Gratiæ servitutem.
Rex e arbitrio, liber et Corpore
Dignam Rege mavult gratiam,
Si Reginam liberam, n. servam et Ancillam.

21

Plurimis Jansenistarum Infulas accepit et Spolia,
Ut ætempti hilarior incederet error, Plebeius absque
honoribus, mendicus absque Spoliis
Plurimos in exilia pepulit, ut redirent ad mentem
facilius Et per Errores exilii exirent ab animis erroris
Terram Sanctam voluit esse Galliam, et Sanctus se
Gallorum Regem, qui ne eodem Regno cum hæreti-
cis conti voluit.
Nullum in causa fidei occidit hæreticum, ne aliquo
modo augeret Orcum, Noverca
Et ne crudelis diceres, quod mater e Ecclesia, et n.
Sic factum e Ludovice; ut recto tramite Cælum
peteres ex Gallia qui e Gallia errores pepuli-
sti, ipse in vita evitasti.

Versus de Polonia

At nondum Lechiam vicina interte Sepulchro
Regna, nec aut Tiberim fletu, aut attollite Rhenum,
Stamus adhuc, ipsis suffulti casibus, inter
forte

Fortunæ, fatiq vices. Sub pondere tanto
Procubuisse orbis potuit, Gens Lechica Sarmus
Non solum vexilla sup vel marmore miles
Ingentem recubans clavamve ensemve minas,
Robur adhuc, aurumq Lechis animiq supsunt.

De S. Borgia.

Fragmentum 1

S. Borgias Ephebus Christi et Cæsaris.

Scilicet hæc deerat Regali gemma Coronæ
Ut juvenum sublime jubar, virtutis et Astrum,
Borgia Cæsarea splenderet alumnus in Aula
Et simul in Domino splenderet alumnus olympo,
In geminos Divisus Heros, hominemq, Deumq,
In geminum divisus iter, mundiq poliq,
Sic tu, ut tum unius reputes Alumnus
Esse Dei, geminas et non divisus in Aulas,
Sic tu ut tum Cæli solius amicum
Iret iter dubius vjis non erro duobus.
Et quivis aliquid Domino debebat et Aulæ,
Prima tamen Numen Cæsar fuit altera cura,
Amborum pia jussa sequi, solioq poloq
Sufficere, ac tamquam Divum virtute pire
Ingrediens aulam, sacravit moribus Aulam,
Et quod nup erat duntaxat Cæsaris Ædes
Est effecta simul venientis Numinis Ædes
Ac Ædes par facta polo est. Procul inde voluptas
Atq voluptatis fratres, ludusq jocusq

Cum Stygio

226 Cum Stygio scelerum infamis Regina Senatu
Urg Cæsaream sic castigavit — idem
Urg Cæsareos sic justificabit ephebos
Si verum verumq probat seriisq olympi
Magnatum speciosa domq speciosa taberna est,
Prodiga qua passim regali crimina luxu
Lente propinans, felix phœnixq juventus
Quod non tristem erebum temulento combibat haustu,
Et crebro dejecta cadat. Sunt regia sæpè
Tecta Tyrannorum, sapiens ad damna Lycæum,
Sunt Schola, qua simplex ætas, et nescia fraudis
Errorumq inhians discit celerante profectu
Declinare Deum. Sunt e tulæ, turbidq æstu
Pontus, parva ratis citiq sorbeq in alto
Naufragiumq bibit. Sunt augustalia prima
Strata velut glacie, sine casu vitrea gressu
Simplicitas nequit ire, licet se fulciat Atlas.
Inter tot Scyllas tutq puer ibat Ulysses
Borgia, non æstus duiq canicula primi
Cæsareæ non Æthna Aulæ, non carbo caminis,
Nutritq Stygiis fornia, aut æstinis averni,
Incensor scelerum socii, mollire valebant
Ad mundi nutq adamantem, mentis inomni
Purior igne puer —
Et quivis venenum Zephyrq vel turgidq Orci
Afflaret Boreas animi Sublimis Olympus
In Puero nulla se tempestate moveri
Passq, Cœlesti visq dormire quiete
In vultq, mentisq throno Regina sedebat
Pax Socia

Pax socio comitata Deo; vigilabat ad arcem
Pectoris insomnis pudor; ora modestia peplo
Celabat roseo; Castorum vulgus amorum,
Lumina servabat; tandem partita per omnem
Gratia Franciscum, populari clauserat aura
Franciscum caecos aulae pellendo tumultus
Cordis ab accessu, ac Divam servando quietem
Cordis in accessu, quo lene sopita manebat
— sub Caesareo Franciscus ephebo
Janus erat, Janique tulit sub pectore templum
Hinc si quis tentas Regum fastigia passu
Atterere innocuo, ne te vel caeca voluptas
Vel caecus Domini respectus, denique caeca
In praeceps facile a Caelo fortuna reducat
Lumen epheborum, fax aulae, aurora Palati
Borgia flectar iter.

Angelus è putri creatus

Borgias aspecta mortuae Isabellae vertitur.

Ut mors sit Mater, tumulus cunabula praestat
Pijs in lac veniat vermis quibus urna parentat
Instar bombicum nent Deae stamina vitae
Nonnisi Divini sunt haec miracula Sceptri
Isabella olim Romani Caesaris uxor
Et nunc foetoris Sponsi miseranda marita
Fatali sub nocte torus, cui triste sepulchrum
Obstetrix Cloto, Nutrix fuit alma putredo
Franciscum peperit Sanctum. O quam magna propago
Quam genus excelsum Divi! Plebeius haud est

Sanctus

Sanctus, sed potius Sanctorum Augustus haberi
Sanctorum et Cæsar dt, nam matre creatus
Augustâ Sanctus, materni Aeviati hæres.
Ac natalitii merito Successor honoris
Terra damasceno faciem subjecta Trioni.
Ex qua Rex hnium formatus opdjit Adam
Num Regina fuit Terrarum, an rustica tellus.

Candidatus Cæli Borgia
Nigram S. J. vestem induens

Non sic terrigenæ, n sic; a culmine rerum
Longior e potius sublimia tractus ad astra
Et propior potius depressum tractus ad Orcum
Sic Numen confundit iter.
Celsius extulerit si quem fortuna, removit
Longius a Cælo, melius promovit Averno
Sic populis fortuna favet
Nec trabeis honor in Divo servatur olympo
Nec Tyrio servatur ibi sua fama labori
Ignorant coum imortalia Regna venenum
Nec vestis de peste placet, sub pede salutis
Inque domo æternæ vitæ. Tunc comptus ad astra
Pervenies, si Te purum tua viscera coment
Et n bombicum; Te mens n vermis adornet,
Si credas, superi irrident de Martyre tinctam
Verme Togam; propius Te sanguis purpuret axi
Et vestis pudefacta suum rubet ipsa ruborem
Spiritibus discors nudis, neget apta Senatu.

Pauperis

Pauperies, quo sola sedet sub nube lacerna
Splendidior rutilas Antonij intrat in aulas
Cælicolum, Pambo varii centonis amictus
Iride, dissimilisq sibi majore lacessit
Majestate Polos; ut obvia sidera Paulus
Palmes Christe tuq, folii cui textilis umbra
Vestis erat, Paradisiacos sic tutior hortos
Ingressus flos ipse Deum. Sub vellere credo
Agnoscit proprias Heroas Numen et hirta
Tuta magis vestis, nec fit suspecta latroni
Sidereum qui vexat iter.
Da dictis Francisce fidem, celer indue pullam,
Si jam non spirat, si jam tibi mortuus orbis
Et Christus si corde halat, dum nocte lacertos
Dive teges, melius patebit lampas amictus
Ætherei melius radiabis Borgia Princeps
Vel tenebris lux ipse tuis; nec temne colorem
Suspectum quem forma facit. Si prælia nigro
Importanda Erebo, niveus sub tegmine nigro
Angelus illudes cultu par hostibus hostis
Tuncq Stratagemma in simili latitabit amictu
Et citius nigra venient sub veste triumphi
Si pariter nigrâ servans fulmina nube
Fulmen eris scelerum, nigro carbone superstes
Si se flamma fovet, sic conservabis olympi
Immissos ignes. Tamen nigra purpura fiet
Calculus ad Cælos albus, nitidiq character
Signus et Imperii. Siquidem Rex ille dolorum
Funereo cultu proprios nunc ornat ephebos,
Ut Domini fatum lugubria fila perorent,

Et tristis

Et tristis lacrymes herum cultura dolendum
Atq color fleat ipse Deum. Post funera deinde
Modsta lacertorum, risq Rex ille triumphans
Prætextâ splendente suos renovabit ephebos
Fortunamq novam Dni feret Aula Clientis
Tergoribq gazdq omnes et vultq Herilis
Lætior in dorso famulorum rite patebunt.
Sic Francisce truces spensat Numen amictq
Hoc ferrineo latitat spes aurea tecto
Ac albæ spes certa stolæ.

Honorum Meta Borgias.

Lmi appictæ pedibq & Coronæ fugientem sequunq
Quid rerum tueor? Regum diademata mitras
Auratos torques, ostrum rubeosq galeros,
Et quidquid, vel mundq habet vel habere putiq
Cur pedibus Francisce Tuis mors pulchra reponit?
Nempe Caledonias fugeres, licet exul in oras
Munera fortunæ; qmvis peregrinq ad Indos
Ultima vel flexi pperes ad limina mundi
Non fugies; Te dive celer fortuna sequeq
Quam sculcasti, sese diademata volvent,
Orbe coronanti; Te suppare concita gressu
Pompa Comes quæret, Laterique assistet ubiq
In nomen sparsura diem.
Conspiravit honor, sjuravere Coronæ
Et Capiti Francisce Tuo furor Aureq instat
Jugq Tuum dextra tituli pepigere fideles
Obsequium; vult Te laudum scripta juventq
Quin pedibq laqueos aurato ex torque paravit
Iam fortuna tuis; Vigiles stant ordine fasces

Irati

Irati de jure tuis vehementius umbris
Contemptusq Sui ultores ostundere tentant
Purpureâ Te Dive Togâ Romamq lacessunt
Vindicet ut tumidos decretis fascibus ausus
Est etenim violens, è maxima poena rubere
Morsq tibi quaerens Tyrio squallere veneno
Num fugies tot bella ungi! si fulgurat armis
Omnis fama suis. Certa es jam meta Coronis.
Quin fugias Mitraq loco porrexerit herbam
Victq honor Capiti, plantas tu ardua urget
Nam verum: Sequis fugientes honor alite penna,
Et fugit ales honor penna celerante Sequacem.
Nam verum: quas perdis opes, ne sidera perdas,
Illas Caelicolae reddent, appinget Apelles.

Miles Se Ipso Armatus Borgias
Ide cute jejuniis exhaustâ cinctus.

Classica cruda tonant; pridem devictus avernus
Bella norat Francisce Tuos defende triumphos,
Nam per praecipites meditans praelia motus,
Rex Erebi cernens quotum Sua castra fatiget
Borgiades, Stygiis Heroas virtute retundens
Et repetens victor praedas et ubiq triumphans
Bis miserum fremuit, bis pinu tempus adusta
Et caput allisit; Probitas fit avernus averno.
Tum spirans Phlegetonta labris sic fulminat Astros
Invidiae Socios; Quid friges flammea pubes?
Ferrea dente truci quaenam rubigo voravit
Pectora? Borgiades Tutus, tutus pasces inulta
Laude triumphorum. Proh! quis ferus ille december
Flammigeros glaciavit Heros! o tempora Ditis!

O mores Stygios! Io genuina Gigantum
Posteritas, veteres iterum pugnate triumphos.
Franciscum furiis collectabile lacessant
Hoc caveo, ne suppetiis celer advolet æther
In cor aspiret cunctis exercitus armis
Certa magis siquidem, cita quam victoria Diti
Vulnere præcipiti mors accelerem et uno
Dixerat et voci reboantia castra tumultu
Armorum applausere, fibris truculentior orcus
Infudit sese; mors sulphure membra perussit,
Ac animas proprias inspiravêre Megæras.
Ecce novus rumor, rumor tristissimus Orco
Heroas turbavit furvos, qui venerat orbe
Unus de genijs Regi socijsque susurrat
Qualiter Alcides divus non pelle Leonis
Sed loricatus propria cute castra paratus
Ignea prospectet, quod prodest (initia suasset)
Ingentes ignominiis bellare catervas!
Illum carnalem murum, mentisque cutisque
Infractum marmor, vis vestris nulla refringet
Ipso se tectus sese clypeatus et ipse
Borgia, videbit Stygij tentamina Martis
Iras o Socij! pulchras differte; quietam
Optemus nubem si mota in fulmen abibit
Credite non unus nobis vincendus in uno
Forte viro, macidi tentoria carnea ventris
Castra tegunt propugnatorum ingentia Divum
Et de gente pugnax miles sub pellibus illis
Quid numen valeat, conjuratisque phalanges

Jam nobis

Iam nobis satis est magna experientia vulnus
Audiere; geluq et ignea membra cucurrit
Infregitq truces crystas, animosq trisulcos
Vox exarmavit. Divus sine sanguine Victor
Portabat semp metuenda in pelle triumphum.

Purpuratq Cœli Senator Borgia
Sanguineis sui rubens verberibus

Perge catenato proscindere fortius ictu
Innocuas Francisce fibras, effunde liquatur
E venis ostrum, nota quæ nō sanguinis ornat
Et nullq Christi miles, qui vulnera signant
Solus hic ē Christi miles et tergora scriptus
Verberibq tipus, et de odecorante character
Stigmate stelligerum Heroem discriminat orbi,
E Duce Gandensi fieret ne rusticus olim
Inter Cœlicolas Franciscq (terreaq namq
Stemmata nobilitant nullum dum scandit olympū
Dissolvitq senes ceras sphæra ignea Cœli
Hic qui Rex, illic plebs; hic dux villicus illic,
Hic Princeps, illic modico de rure Colonus
Ni titulum pia facta ferant)
Ergo magnanimum qd spirat, pulcher adurit
Ambitq Heroes sensq, cupit esse Senator
In superis, majusve decus. Nec qlibet altam
Sella capit mentem, sola stant corde curules
Nec Cœlum Lunæ, sed firmamenta laborat
Luxq minor nō vult, quæ lux vicina Tonanti
Et Princeps tū inter sidera sidus haberi.
Cumq petat nullus Brutorū sanguis olympū
Qui tingit habeas; Franciscus corripit artus

Divus

Divæ justitiæ telis fundity cruoris
Tempestatem illam, quâ posset tingere sacram
Ipse sibi dibafam ex se facty ad Astra Senator.
Hæc cernens Diviny Honor inscripsit in Album
Te roseum Francisce Patrem; tum ipsa recentem
Fama Senatorem toto vulgavit olympo

Torquaty Romanus Borgia
Aculeatis Cinctus Catenis

Delirant hões, corpus prope thure colentes
Tibure duntaxat vellent habitare sereno
Vivere nectareis semp virentib; isthmis
Nullum, ubi punit hyems, nullq december acerbat
Halantes auras; ubi n mordacibus armis
Bella cient muscæ, culices nec classica nuso
Formidanda beant, sed pax se blanda p omnes
Dispensat sensq et Mater multa voluptas
Torpide adulas membris, avidosq Secundat
Delicijs sensq interdicitq dolori
Tanta curis cura ē, et nulla ē cura salutis.
His ergo mancipijs carnis si monstro catenas
Et torques Francisce tuos, probra forsan habebunt
Et neq vinciri dicent hac arte molestos
Punxero si leviter corpus! clamorib; Astra
Concuterent, gemitusq altos audiret Iberus
Altiq intactus si nihil ursero ferrum
In fibras! medico vix exstimulata dolore
Segnities, Sors Herculeis fugitiva columnis
Littoribusq nigri tm se sisteret Indi.
O molles animæ! cur tanto membra rigore
Borgia dilacerat! nimirum balteus iste

Expungit

Expungit de carne nefas. In corporis aulam
Illa etiam lacera p crebra foramina pellis
Spiritibq Divis, et sancta Numinis aura
Pandit iter, panditq fores. Hac clave subactum
Timotheq Phrygium venatq cassibus orbem
Fortunâ in laqueum Grajas urgente Coronas
— et populum intricante pelasgum
Hic tm sed somnq erat lususq soporis
Rete ferax; quod nox dederat, mox regna recepit
Orta dies, sub mane Irus, qui vespere Dives
Praecedente Codrus, tantumq jocantis imago
Timotheq fati, et tm lacrymabile somnia
O fortuna tuum! Quis vero Borgia casses
Explicat, his etiam radiantia regna Tonantis
Implicat, et Superum gratos in rete lepores
Ferratâq nemq Paradysi indagine claudit
Et Caelum praedator habet. Nec lusa rotatae
Sunt commenta Deae, se torquibus illis
Permisit Deus ipse capi, vinctusq catena hac
Pectore Francisci cunctos habitavit in annos
Donec ad aethereos Sanctq traheres honores.
Hic jam Dive miles, jam ferrea fila lacessunt
Luciferos, Phoebicrines, jam replicat aurum
Ordeq Herois factus, qui vulnera membris
Inflixit torquis. Te tandem o putrior aetas,
Vos o Ventriculi qui restes! quive rudentes
Ad Styga raptabunt! credo serpente plicato
Blandimenta cutis per puncta aeterna luetis

Centuplum in Mantica Borgiae
Romana urbe mendicantis

Pauperies dilecta Iovi (nullius egere
Divinum

Divinum siquidem est, e paupertatis et illud
Haec multum quivis egeat) centone corusco
Tecta humeros, et nube genas, instarque dolentis
Est audita queri; miseram me! prole coronor
Innumerâ, qui lacte meo, qui sanguine pavi,
Atque domos urbesque dedi villasque locavi
Attamen o Superi nonnullis lactea Mater
Non memoro quod sacrilegos fur angulus abdat
Et quot cista palam jactat scelerata Philippos
— — hostes paupertatis atroces
Omnis enim Caesar, cuivis Rex omnis in auro
Est paupertatis Phalaris, vel Sylla Tyrannus,
Vel Nero crudelis vetita sicláusque in arca
Non memoro tot delicias queis ludit alumnus
Arte meos mundus; jam pendula pompa nitenti
Incumbit lecto, quo luxuriare voluptas
Et posset juncto dormire superbia luxu
Et quondam fesso capiti sat culcitra saxum
Mollis tera torque sed codex astra fuere
Jam Cellis aulaea micant, et textus inundat
Parietibusque phryx Junonem, nugasque colorant
Et cellis Coeli satis ornamenta fuere
Ante Deusque hospes, Superique anapale colentes
Plura pudens taceo. Quod si foecundaque aberque
Exero, si fuscam Cererem facieque bubulca
Nonnihil agrestem; Patrio si more paratas
Porrigo egena dapes, pro! quod ovitia passim
Dentibus in Matrem soboles irata trisulcis
Fulminat: Eridano Sturionem ex Aethere missum
Assyrio cupiunt Phoenicem, Thessala Tempe
Quas

Quas pariunt Epeas gula religiosa reposcit
Nec Coquus ad gustum veniet nisi Gallj inaurans
In cantamentis mensas nec vina
Grata labris, nisi de lacryma sint deflua Christi
O vere lacrymis Christi deflenda voluptas
Quid rigidis e mista viris. Et prodiga quondam
Edra putabas modico si farre licebat
Subsidium vitæ, formentaq debita ventri
— — — Suppeditare latranti
Tunc tu eluctabas de pectore Numen
Semianimes in ventre cibi, nec putre cadaver
Idecoctarum volucrum, sed pulcher olebat
Ore Deus per se supplens dia mensæ
Quid tu Dominas si mendicare per urbes
Lege sacra mandem! in supportabile pondus
Mantica Solorum tum nunc cura Coquorum.
Hæc dum pauperies, dubito casusve Deusve
Borgia Romana tunc mendicabat in Urbe.

Elegia
Virginem Dolorosam deplorans

Christus Sanguine, Maria lachrimis naturæ lapsæ
noxas eluit.

Huc tristes Elegi læsis plorate Camænis
Quæ plangit lacero saucia petra sinu
Et pro Castalio lacrymas effundite matri,
Fonte, cui passis stant vada salsa genis
Virginis ut querulos sensq lachrimasq canatis
Aptius incultis vos dicet ire comenis
Complior ille dolor qui gratia nulla venustat
Qui pendit scissis vulnera cruda togis

Ergo

Ergo sup Solimæ modulor flumina collem
Quæ delent sacro crimina nostra vado.
Scilicet effuso Christus scelus eluit Adæ
Sanguine, sed lachrimis crimina nostra lavat
Non tn insulsum carmen sperate dolenti
Effundo lachrimas fulmina salsa metro
Hoc tristis jam Musa sales n' respuit istis
Solaq vultis læsa camœna jocis
Dum ruit in patulos Solymæ furor impij agros
Destinat excelso fata suprema jugo
Cresceret utq magis tortorum noxa Creator
In summa montis parte necandus erat
Non humili poterat tantum ssistere valle
Qd dederat Solymæ Regia jura scelus
Huc populi rabies, huc improba turba nocentum
Tendit ubi dextrum Golgotha radit iter
Numqm nam lento crimen solet ire cothurno
Curris obliquum cum scelus urget iter
Venit ut in summum montis noxaq cacumen
Sanguine damnati turbido nota Dei
Diripit a tergo seretas sanguine vestes
Et renovat fato vulnera multa novo
Jamq ruunt spisso tenerata cruore Tonantis
Membra sup positam, membra necanda crucem
Finguns laceris manib, torrore ministro
Et p suppositam pvia tela trabem
Par lassis etiam pedib, laniena paratur
Et simili plantas, arte catasta premit
Scilicet ē Christus clavis pro clavibus usus
Ut pateat terris Regia clausa Patris
Improba sed rabies scelerum dum ponere metam
Visa, nova accumulat crimina facta male

neve

Neve suum moveat rabies male sana cothurnus
    Dilacerat clavo turba nociva pedes
Tollis in summum signum exitiale furores
    Et titubant medio pendula membra polo
Sed dubiam amplexu firmat nova Golgotha molem
    Injicis scylo crux maledicta solo
Irruit in pronas renovato vulnere terras
    Qui sub sopito vulnere sanguis erat
Non secus obstantes torrens interruit agros
    Dum quibus obstabas, currere stagna jubes
Quo magis affines ripas tumor alluit undae
    Hoc magis effracto, carcere stagna ruunt
Sanguinis immensi pretium quinque ostia fundunt
    Non uno voluit currere fonte salus
Qua data porturiit nostri permixtus amore
    Sanguis nam ex imo pectore vena fluit.
Festinus faciles portas cruor invenit unum
    In toto Christi corpore vulnus erat
Nempe cicatrices vestigia nota viarum
    Ut manaturus sentit habere cruor
Sanguis ad obductos calles festinus anhelat
    Et notas repetit gutta cruenta vias
Effundit manibus latices pedibusque cruentus
    Deciduus toto corpore stillat humor
Sed neque his contentus amor, quod vulnera centum
    Et fontes totidem dilaniavit amor
Ut vidit medium duro sine vulnere pectus
    Et nullam cordi sanguinis esse notam
Exclamat Divinus amor clementia causat
    Judicis impriam corda fuisse necem

O mihi

O mihi cur turbis veniunt tormenta ministris
Integra cur lǽso corpore corda fero
Cætera membra licet refluo mihi Sanguine stillent
Nil e in nullum pectora vulnq habent
Scilicet hæc cordis gravior tortura Paterni
Qd nidum lǽso pectore vita patet.
Dixit amor, jam miles adest et tela vibravit
Vibravit tremulo tela recepta sinu
Ergo reclusis amor effluit ultimq aliis
Et stillant mixto sanguine corda vado
Felix pro telis Longinq tela recæpit
Sanguinis, hæc oculos, pectq at illa petunt
Interea possunt semp comitata Tonantem
In solidum etiam Virgo scuta jugum
Admovit pprios gressq quodsunq parentat
Lecto quo natq jam moriturq erat
Flexit ut in lacerum Mater sua lumina corpus
Sanguineo cernens membra natare vado
Horruit ad vultq formam qui nuper amarat
Vix potuit thædas jam modo ferre genas
Obriguit, nec flere potens, nec verba referre
Apta tuis fuerant nam puto nulla malis
Nempe minq doluit, verbis qui vulnera fassus
Vel potat tepido pectora lǽsa vado
Major at ille dolor, lacrymas qui pectore clausit
Et tm tantâ funera mente stupet
Quæve oculis lacrymis renuunt manare feroci
Fortiq exercent saucia corda stylo
Scilicet in lacrymis latuit pars magna doloris
Mitior in madido pectore mœror erit
Sed tuq o Virgo fato crudelior omni
Dum silet exanimat, tristia membra dolor

nec

Nec stetit hic tortura mali, mentisq catasta
Augetur vitâ deficiente Dei
Intima n. tm̃ mœror præcordia torquet
Produnq niveis funera multa genis
Sevit in ora timor, pectq suspiria torquent
Palpitat et tremulis pallida dextra fibris
Fronti abstergit, quas timidq dolor rejicit undas
Et flere e toto corpore visa Parens
Et tanq tacitos animi cordisq dolores
Concludit lachrimis funera Virgo suis
Talis erat Niobe natorum funera septem
Delphiacâ cernens, occubuisse manu
Viderat è summo pspectans sidera Titan
Vulnerib. laceros occubuisse Deos
Vicinamq trabi temerato pectore Matrem
Viderat a lachrimis occubuisse suis
Majus et atreo scelus admiratus abimus
Intonat et cursum sistere jussit equos
Lora sed obliquis in tristes dirigit umbras
Cursib. accendens Tartare nigra die
Advertit Stygiis hnium natura cavernis
Condemnata novas sidera ferre faces
Non poterat radios tenebris assueta micantes
Sopitis oculis lumina clara peti
Ast ubi resciverat redimisse funere posse
Numinis, et vitam morte patere Dei
Sordida de nigris extraxit membra latebris
Et stetit inferni crimine læsa Parens
Intrat Idumeos festinus gressibus agros
Qua major pronâ Golgotha surgit humo

Venit

Venit in aspectum passi natura Tonantis
Venit et in Matris funera nostra Parens
Ergo sub opposita corpus natura supinas
Parte crucem lœsis est imitata febris
Nempe manus dextris opponit pectora cordi
Adversa pedibus parte locando pedes
Deciousque haurit Divino è corpore fontes
Excipit et manibus quod cadit unda manu
Dum stillat laceris pedibus sacra gutta cothurno
Christi, sacrilegos admovet illa pedes
Et qui de sacro manavit pectore sanguis
Eluit irriguo membra supina lacu
Addidit et lacrymas permixtasque sanguine nati
Et peccatori Mater amica Patri
Supposuit refluis trabe Christi brachia guttis
Sanguinibus lacrymis addidit illa duas
Hæc cum criminibus fœdata balnea purgat
Pristina naturæ jam modo forma redit.

Poema
De Christo Patiente

Felices obitus, vitalia funera Christi
Et mortem mundi meliori morte redemptam
Mortales Cœlo reduces crebosque sepultos
Ad Patrios rediisse polos te vindice terras
Triste metrum plangat, nec sacro vertice vatem
Stare putes, nec Delpha liget mihi tempora laurus,
Fatidicas sperno Musas, miracula fontis
Pegaseo qui calce fluit meliori corpore vena
Castalia

Castalio pro fonte bibam, sed Golgotha lati
Diduserit refluent tristes hoc colle Camœnæ.
Cum Damasceno Primus Pater orbis et Auctor
Principium generis nostri spatiatur in horto
Vernantesque stupet socia cum conjuge terras,
Cuncta trahunt animos roseo hic Flora colores
Explicat, hic violæ livent, hinc pallida nutant
Lilia, flammivomis illinc ignescit in herbis
Primum ver mundi, gravidos hinc pectore fructus
Descendit Pomona sinus et cuncta palato
Ac oculo placuere avido, speciosior omni
Fructu arbor medijs regnat plantata viretis
Mandato secura Dei ne carpere quisquam
Auderet, ramosque queat violare rapinis
Una fuit totis arbos intacta viretis
Nam reliquos Numen permisit carpere fructus
Sed magis in vetitum declinant vota Parentum
Quoque magis cautum fuerat, gustare palatum
Hoc magis irritant ostantia prandia nempe
Lubrica dum ramos obvoluunt colla dracones
Grandior in molles sinuoso tramite serpens
Herbas volvit iter, placidos mentitus amores
Laudat et egregios vultu simulante voluptatum
Commendat fructus, mandata et jussa Tonantis
Extenuat; videt timidos ultroque gravatum
Fructibus inclinat ramum, manibusque Parentum
Insinuat; suadetque Dei contemnere jussa.
Ergo fallaci deceptus imagine pomi
Conjugis et precibus cedens, monitisque Tyranni
Credulus; Æternoque parem se posse Tonanti,

Si credat

Si credat colubro fieri porrexit in ausum
Eva manu, et quod cupido placuere palato
Ac oculis, avidis detraxit poma maniplis
Mandit et inceptos jussit sumere fructus
Eva Virum, et simili jugulavit morte maritum.
Jamq irae patuere Deûm manifestaq Caelum
Belli signa dedit, proprio male tecta rubore
Noxa petit latebras; perterrita voce Tonantis.
Nec mora flammivomis Cherubim metuendus inarmis
Jussit in ignotas terras propul ire Parentes.
Truditur in terras Adam, nec dispare passu
Mors sequitur, veniunt cognata ad classica morbi
Et Lachesim comitata feram terrasq ruinis
Divexant; totas oppugnant funera terras
Bella tonant, morbi serpunt, crudelior omni
Et pestis morbo: tantis ultura catastis
Ultam Diva Themis noxam; sequiturq Parentem
Par tanto sceleri natus; cognata necavit
Corda Caini; fratrem perimit maxilla nocentes
Fraterno primum maduerunt sanguine terrae
Et velut impressas Aquilis victricibus arces
Cum ruit hostis acer laetos comitata triumphos
Agmina, per subjecta locat munimina victor
Et superata novus defendit moenia miles.
Non aliter nostras adierunt funera terras.
Immensas ducit turmas cumulumq malorum
Mors victrix; totos implevit mortibus orbes
Nil satis est tutum, quo non pertingere possint
Funera; et insidias terraq mariq paratas
Invenies, sylvisq latent, dentesq ferarum

Exacuit

Exacuit; media inr prandia toxica miscet.
Hæc etiam fidi penetravit pectȝ amici,
Sanctaq charorum violavit jura parentum
Ipse Amor accinctȝ pharetra celeriq sagitta
Mortis in æternos arcum sibi destinat usus,
Omnia conspirant in nostra pericula mundi
Et proprios odit terra irritata colonos.
Viderat has strages superum Divinior ardor
Spiritus æqualis Patri, productȝ ab imo
Pectore nec titulos habiturum Pneuma minores
Æterno de fonte fluens Scintilla Paterno
Par igni; Sancto natum transverberat ictu,
Sollicitat, spiratq sacras in pectora flammas
Et totum ignito Numen delabitur æstu
Innumeras suadens mundi reparare ruinas
Solvit in Sanctos proles æterna calores
Irrita nec fuerant Divini Pneumatis ora
Nec mora æthereo delapsum Numen Olympo
Prædposuit lapsum Patrijs amplexibus orbem
Assumit vultȝ hunum miserumq Parentum
Induerat Christȝ Cœlo fingente figuram
Naturam sequitur fatum, ac affinia fato
Funera; multiplici vexabant Numina plaga
Ultima pauperies et egenæ incommoda vitæ
Opprobrium mundi factȝ vermisq videri
Non Dominȝ voluit, Servi laceranda flagellis
Ultro membra dedit, majorq catasta flagellis
Innocuam læsit famam, tandemq Tonantis
Golgota se vidisse necem miratur et alto

Pandunt rictu petrarum viscera nempe
Ultima anhelanti dum spirant Numina corde
Pneumata, delapsam lacerato marmora clivo
Excipiunt vitam, et rupto sub pectore servant
Ut tanquam mundo meliori pneumate vivat.

Elegia
Ex Fabula de Corvo.

Assuetus spoliis Corvus pastusque rapina
Et non curatis vivere saepe cibis
Dum prope sollicitî remeabat tecta Coloni
Ut posset furto pdo domare famem
Lactea dum vidit nondum bene tosta calore
Prandia sub sudo pdo jacere polo
Cum facit audaces occasio pessima fures
Nec custoditae diripiuntur opes
Huc tendit, celeres Corvus huc dirigit alas
Huc ubi jejuno mensa parata jacet
Arripit ore dapes, et adunco prandia rostro
Dilacerat, raptis se saciando cibis
Jamque satur, reliqui partem sceleris cibique
Sustulit in vacuas ore tenente plagas
Cumque lares notos repetit tectumque cubile
Sylvis, nam latebras quaerere crimen amat
Advertit vulpes Corvum cum divite praeda
Et caepit propriam comemorare famem
Nempe fame pressos amor acrius urit edendi
Si videant alios ora replere cibo
Consulit ingenium vulpes quâ fraude volanti
Eripiat Corvo prandia, parva sibi,
Viribus ingenio nequiit qui vincere cursu
Versuta corvum vicerat arte fera

Laudibus

Laudibus effrenes tentabat sistere pennas
Et docta Corvum vincere laude cupit
Blandiis saltat, gestu caudaq loquaci
Plus loquiis qui qd verba referre queant
Post tacitos gestus cœpit laudare decorem.
Naturæ numerans carmine dona suæ:
Corve decq Nemorum, tu Aquilis n' impare fastu
Præcedis reliquum Corve nitore gregem
Forma modesta tibi varijs nec corpora pennis
Pinxisti ast uno cuncta colore nitent,
Nam gravis unum animq gestit servare colore[m]
Distinguunt pennas parva colore suas
Par Aquilis nasq par gloria, nempe supremos
Assequeris Reges, artubus ac animo,
Sed quamvis tibi penna micat licet omnia laudem
Quæ natura in Te pdiga dona dedit
Omnia vox superat naturæ munera, dotes
Omnes exornat vox tua grata nimis.
Non ita blandisonis cantabit Alauda labellis
Cum recreat dulci voce canora nemus.
O mihi si liceat fauces audire sonoras
Tristitiam dulci voce levare meam
Ora precor solve in Cantus, vocesq dolenti
Hinc animo spero magna voluptas fluet.
Tactus amore sui Corvus, diduxit ut ora,
Voce capit laudem, vox rapit ore cibum,
Caseq in curvo qm rostro portat, aperto
Labiis, et dulces vox tulit una cibos.
Abstulit elapsas mensas, redditq cachinnos
Vulpes, pro rapto reddidit illa cibo
Subdola: Corve vorax obsunt encomia sæpe
Dum laudes capimq pdimq oris opes.

Quidam Capite plectendus ob Scelus cum Flora Virgine Comissum, his edictis versibus liberatur.

Flos fueram florens, florem fortuna fefellit,
Florentem florem, florida Flora fleat.

De Iuvene Mortuo Epigramma.

Florentem rapiunt crudelia fata juventam
Vix natā, Subito maesta Sepulchra parant
Nec mirum, (Speciosa fuit) qd claudis urna,
Nam tumulis debet pulchra juventateqi.

De S. Catharina Epigramma.

Quando Romanos vincit Catharina Sophistas
Roma caput mundi doctius omnis erit.

De Iuvene Mortuo.

Iuż płyńcie łzami Helikonskie Gory,
Smućcie się y wy Apollina Cory,
Nie zdobcie Muzy uczonych laurami
Głow swych, smutnymi lecz Cyprysami
Przestroy inaczey Apollinie wielki
Głos wydaiącą swoią Lutnią wszelki
Aby smutnymi odtychczas Trenami
Nie wesołymi iuż brzmiała Scenami
Nie puszczay na nas, strzał iuż zaostrzonych
Dość mamy smutku, dość żalów wzniecanych
Poniewaź okrutna iuż Libityna
Tak iak y przedtym woiować zaczyna
Boycie się kwiaty, iuż dobrze doyrzałe
Bo macie na się Nieprzyiaciół śmiałe
Aza choć młody nie był kwiat doyrzały
Zaręba, że go fata nam zabrały

Bo iako

Bo iako pretko kwiat Słońce ogrzeie
Od ognistego upału zwiędnieie
Tak ten gdy w młodym wieku iuż umiera
Xam do szczesliwey wiecznosci otwiera
Drogę, żebysmy nie tak Słońca czasem
Jak miiaiącym wiecznosci kompasem
Wiek swoy mierzyli ktory pretko minie
Jako od Słońca dogrzały kwiat ginie
Zazrzałaś miłey Lachesis fortuny
Syna Rodzicom spychaiąc do truny
O nieużyte utrapionym Parki
Ktorych ni prozba, ni żadne podarki
Ziednać nie mogą kto się wam nawinie
W ciemney ten musi spoczywać dolinie
U was y dary nie maią walaru
I złoto swego pozbywa pozoru
Ani was prozba łagodna zniewoli
Ani surowość wyrwie dumney woli
Jednak Zaręba żyie wiem w wiecznosci
Chociasz swiatowe wzgardził nikczemnosci
Już wdzięczno brzmiące zamilczcie Syreny
Kiedy żałosne dziś słyszycie Treny
Płaczą Zaręby iuż Nimfy mądrego
Płacze Minerwa syna życzliwego.

Carmina in laudem G. Konarzewski.

Zabrzmiycie Muzy przy wesołym czasie
Swymi pieniami. Na twoim Parnassie
Niechay do wierszow wena mi nie ginie
Gray Apollinie
Wy Helikonskie zrzodła wynikaycie
Wy morskie Nimfy strumienienia puszczaycie
Żeby

Żeby mi wierszow weny wytryskały
I z twardey skały
Nacoż da Nimfy, naco inne wody
Sprowadzam by mi do wierszow ochłody
Dodały, kiedy przy twoiey Szreniawie
Z pierem się stawię
Tu mi ochłoda, tu wena nie ginie
Bo z twych Herbownych Rzek potokiem płynie
Cheynosć mądrosci, wylewaiąc swoie
Bo swiecie zdroie.
Niechay tu każdy swe skieruie oczy
A uyrzy że się strumieniami toczy
Konarzewskiego Ocean nie mały
Cnoty pochwały
Trudno się twoia gdzie maschronić sława
Gdy dziś na oko Oyczysta Szreniawa
Jako w zwierciedle iawnie prezentuie
I pokazuie
Widać w niey twoich Antenatow dzieie
Ktore Oyczyznie we wszystkim gradzieie
Czynią, y aby nigdy nie zemdlała
Za Herb ci dała
Oyczyzna Rzeki; ktore to w potrzebie
Mdleiącey Polszcze wylewaią z siebie
Jak Paktol, skarbow obfite strumienie
Na otrzezwienie
Nie sym się Egipt z Nilem popisuie
Że zeschłą ziemię wodą fekunduie
I twoie Rzeki oyczyzny upały
Nieraz zalały

Znać

Znać za Herb Rzeka tobie się dostała
Dla tego, aby Oyczyzna czerpała
Jak w morzu iakim na potrzeby swoie
Obfite zdroie

Czem za Herb Rzeki masz, pytać nie trzeba
Bo pereł Polskiey koronie potrzeba
Ktora by bez nich nigdy nie została
Rzeki ci dała

Pytam się czemu Rzeki swoie biegi
Spieniły mocno o Pallady brzegi
Znać by pod pracą Pallas zapocona
Była skropiona

Teraz upały mocno przygrzewaią
Tak że się dla nich niektorzy kąpaią
Więc to dla tego Pallas Rzekę miała
By się skąpała

Pragnąca Pallas ięzyk osuszyła
Że ieszcze wody po pracach nie piła
Więc do twey Rzeki biegąc usta topi
Nim ięzyk skropi

Czyste twe Rzeki makuły nie maią
Na brzegach swoich myłki nie doznaią
Toc to dla tego Pallas się spieniła
By się obmyła

Morza do siebie te przymioty maią
Że perły na brzeg drogie wyrzucaią
I twoie Rzeki dały kleynot drogi
Na szkolne progi

To iest samego Ciebie nam wylały
Znać by się w perły szkoły przybierały

246 Gdy cię z Herbowney dostały Szreniawy
Dla swoiey Sławy
Teraz twa w górę Szreniawa wypływa
Ktorey się Pallas na honor zdobywa
Dwoiaki, by cię mogła kontentować
I koronować
Za twoie czerstwe koło prac obroty
Za nieśmiertelne z postępkami Cnoty
Ktore innym naprzykład niemały
Z ciebie się łały
W białym pokory zostaniesz kandorze
Iaśnieyszy w Cnotach niż poranne zorze
Iak Łabędź biały w czystey swoiey Rzece
Płocze żrzenice
Owe postępki w Boskiey Bazylice
Rumianą cerą swe farbuią lice
W sercu ku Bogu, y na wdzięczney twarzy
Miłość się żarzy
Ogień miłości przy Solennym Fescie
Palił się zawsze, wie Bogini w Weście
Tak że się same Rzek twoich Strumienie
Im na zagęszczenie
Zdobyć nie mogły gdy się zapalały
Same się Strony kościelne zdumiały
Że przy twey Cnocie Marmurowe skały
Zawsze iaśniały
Nie raz się twarde głazy uchyliły
Pod kolanami niż ci się sprzykrzyły
Twe nabożenstwa, ktore to z ochoty
Dawały Cnoty

Corzeto

Co rzekę o Twey przy Maryi Cnocie
Ktora iasniała iak Perła przy złocie
W kongregacyi przy Solemney Sprawie
I cnot zabawie
Od morza Imie twe bierze Marya
Patrz iaki tobie fawor Niebo sprzyia
Rzeka Twa w morze, Morze Rzekę płynie
Honor nie ginie
Marya bo ci nie darmo troiaki
Kleynot nadano za Herbowne znaki
Tylko by morze w wodach opływało
Suszyć nie znało
Jezli o Szkolney wspomnę twey fatydze
Tyle Cnych zasług przy niey okiem widzę
Ile w Trzeniawie Twoiey kropel wody
Widzę Nagrody
Służyłes wiernie szkole przez rok cały
Pilność nauka te asystowały
W rożnych utarczkach Palladzie y Tobie
Przy szkolney probie
A iakaż za to regratyfikować
Jak laurem skroni nie ma koronować
Pallas, poniewaz Tymies zasłużony
Godzien korony
Przeszedłes innych czynami zacnemi
Przebiegłes wszystkich postępkami twemi
Jeszcze żaden dwoiakiey nadgrody
Choc biegł w zawody
Nie doszedł. tobie szczescie posłużyło
Lubo się pędem twoim nie kwapiło

Bo chociasz Innych fortuna skwapliwa
Twoia szczesliwa
Choć naostatku przecię dokazała
Tego, wczym Innych prętko poprzedzała
Fortuna, kiedy wostatnim zawodzie
Iest przy nadgrodzie
Dosyć Broniewskich miesiąc bywa skory
W biegu Cnot swoich na gorne honory
Iednak niedobiegł razem dwsiakiego
Honoru swego
Dosyć tochybko Kalinowskich Strzały
Do teyże mety honoru leciały
Iednakże wieden przez wszelakie Szty
Honor trafiły
Przy Dąbrowskiego Herbowne kopiie
Mniemałem że ich troiakim przykryie
Pallas honorem, aż myli nadzieie
Nie tak się dzieie
Ztecz Minerwa Ostrorogow miała
Ktorym Honory swoie szafowała
Iednakże y ta ieden honor wzięła
Choć ią scisnęła
Wychowskich Orzeł wielkie imię głosi
Gdy na swych piersiach charaktery nosi
Nie tylko wielkiey wswoich cnotach sztuki
Lecz y nauki.
Ten uleciawszy na godność skrzydłami
Swemi zastaniał przed gorącosciami
Pallas, ktoremu większe imię dała
Gdy go obrała

Naypierw

Naypierwey za Rządcę swego nad inszemi
Potym przybrała Laurami swoiemi
Jednak mu honor teraz dała z osobna
Pallas ozdobna

Tobie fortuna za przywiley dała
Gdy cię w dwoiakim honorze obrała
Jednego Rządcę, z kąd wnoszę skwapliwy
Tyś iest szczęśliwy

Niech swoim szczęściem Polikrat się chlubi
Niech swym pierścieniem morze sobie ślubi
Daleko większe szczęście służy tobie
Niż tey osobie

Niech Tymothey śpi a szczęście w sieci
Jego, z wielkimi zwycięstwami leci
Ty większe szczęście masz przy naszych Trenach
Niż on we Athenach

Niech się Daryusz z szczęściem popisuie
Że mu fortuna codziennie daruie
Insze godności, szczęśliwszyś w honorze
Nasz Dyktatorze

Na ciebie samo Niebo honor leie
Na ciebie szczęściem Fawoniusz wieie
Tobie Minerwa godne mieysce robi
W Laur cię ozdobi

Jeżeli z złota godnieysze Narody
Koronowały, z kąd czerpały wody
I twoie Rzeki tę dziś godność maią
Gdy obieraią

Nie tylko

Nie tylko honor, ale y przy honorze
Do siebie ciągną nieśmiertelnych morze
Grot, a naczasy w tym niezamierzone
Sławy koronę
Niech że w tych Rzekach nieżyczliwi tobie
Znaydą Charybdes, y zatonie sobie
Niech nieprzyiaciel twoy poległszy na dnie
W przepaść zapadnie
Niech przez twe Rzeki obciążone Nawy
Honorem samym wiezie Bog łaskawy
Niech przy Insułach życia twego Nawa
Fortunnych stawa
Życzę niym wotem z Herbowney z Keniawy
niech płyną Tobie wiekow złotych stawy
niech Iazon iedzie Twoim tu Neptunem
z Kolchickim runem

Sen Znikomy

Ledwo się w chmury gwiazdy przyobleką,
Iutrzenka swoie rozwinie promienie
Alisci pretko zapadną powieką
Oczy me, nocne wziąwszy na się cienie.
Serce wzaiemnie niespaniem zmorzone
Na ulubione zabiera się wczasy,
Radoby było iuż uspokoione
I bez odwłoki idzie w gęste lasy
Umysł pozwala iść za nim w te tropy
Nie wiedząc żadney doskonałey drogi
Tym bardziey ono dodaie ochoty
Drze przez ciernie, y przez ostre głogi

Rozpaczy

Rospaczy takiey co iest za przyczyna!
Co za takowa bedzie korzysć z tego
Niewiem komu ta bedzie służyć wina,
Dla stracenia iść żywota własnego
Biedzę się z sobą, snem człek zmorzony
Gdzie idę niewiem, w dalekie pustynie
W sidłach nieszczęścia iestem uwikłony
Widzę że mię iuż śmierć cieszka nie minie,
Jednak Stateczney nie tracę nadzieie
Żeglarz pływaiąc choć wszłey będąc toni
Często po wiatrach lekki zefir wieie
Trafi się tenczas że sieу się uchroni
Jako pogoda więc po niepogodzie
Człek częścią wesoł, częścią się zasmuci
Bywa też radość po straconey szkodzie
Po wesołości Treny czasem nuci,
Głębiey się puszczam, gdzie mię oczy niosą
Smutny zostaię wtak cieszkiey niewoli
Zrzenice swoie zalewaiąc rosą
Kto się zmituie tey moiey niedoli,
Wołam z łzkamy, słucham odpowiedzi,
Postoię troche czy się kto odzywa
Tym czasem serce z umysłem się biedzi
Dusza napoły prawie iuż nie żywa
Ozwie się echo, słucham co za mowa,
Co mi odpowie na moie pytanie
Aliści tylko przekęsuie słowa
A z wiatrem idzie me cieszkie wołanie.

Daremno puszczam z nieszczesciem zawody
Trudno takiego przezwyciężyc gonca
Jawny dokument, Są tego dowody
Gdy zmyli Szyki, nie trafi do konca,
Chocbym chciał spocząc, zwierz srogi niedaie
Tesknosc mię trapi, strach mię obeymuie
Ktory o Swoiey więc gwiazdzie nastaie
Łzy oczy leią, umysł chęc tamuie.
Juz daley idę Człowiek sturbowany
Chęcę pretko skonczyc zawzięte zabiegi
W Głuchych pustyniach bywszy zabłąkany,
Wtym z przykra węgrzę, aliści brzegi
Nieco się serce iuz uradowało
Widzęc koniec tak szczęscie sobie wrozy
J co przedtym iuz Bozkom hołdowało
To teraz wkrotce pozbędzie podrozy
Jdzie na wyczwał, co pierwey teskliwe
Były minuty, były y godziny,
Teraz iuz spore, krotkie nie leniwe,
Pretko na razię serce się odmieni.

Sapientes non moriuntur.

Nader by ten szczesliwym mogł bydz mianowany
Ktoryby na ten tam Swiat nie był zawołany
Od smierci, ktora wzaiem nakazdego godzi,
J zaden ordynansow oney nie uchodzi
Wszyscy musiem podlegac smierci roskazaniu
Nie da czasu bynaymniey siebie w wymawianiu,
Trudno się tam sprzeciwic Libityny woli
Gdyz Ona nie uwazą wzaiem wszystkich goli,

Wtym

Wtym czy Pan, czyli Onchłop nie skrupulizuie
Bo tryumfalne zonych trophea buduie
Z Cesarza wnet purpurę bogatą zewlecze
A w smutną go kirową togę przyoblecze
Ico pierwey w Pałacach zazywał wszystkiego
Teraz będzie miał postoy ponos domu swego
Krolom moznym z rąk mocnych berła precz wytrąca
A samych zas w podziemne Antypody wtrąca
Hetmanow, ktorzy przedtym wszytkim przodkowali
Woyskowym, nie uwaza, na kupę ich wali,
Zołnierza wnet przemieni, ktory nosił pikę
wnet mu do rąk oddaie niezgrabną motykę
I tym, co zazywali na swiecie roskoszy
To im wszystko smiertelnosc w oczach precz rosproszy
Iednym słowem, wzaiemnie wszyscy umieramy
I zywot swiata tego, w grobie zawieramy.
Mędremu nigdy kosa smierci nie zaszkodzi
Gdy ią od tego Pallas uwaznie odwodzi
niech własnie iako wędę ostrą wywecuie
na tego, to się nigdy on nie skonfunduie
Gdy mądroscią niezłomną iest obwarowany
To na wieki od smierci będzie zachowany
I choc nagławę iego swą kosę nakłoni
Przecię mądrosci tarcza od szwanku zasłoni
Choc wnidzie na Parnaskie dwoygorne syony
Nie będzie przecię zaden od niey porazony
Bo nie masz ktorych by tam swą kosą wycięła
I na swoim zwycięskim placu połozyła

Gdyz

Gdyż tam nigdy nie rostą kupressy smiertelne
Coby ie składać miała na mary koscielne
Tylko ieno szkarłatnie zawsze rostą roże
Tych pewnie choćby chciała wycinać nie może.
Gdyż one sama Pallas swą ręką sadziła
ktore dobrze mądroscią swoią ogrodziła
nie stracą nigdy swego kandoru Lilie
Choć smierć swą płytką kosą nad nimi wywiie
Zażywać w swym kolorze rady statecznosci
Gdy w nim są fundowane od samey mądrosci
Tulipan na swey cerze pewnie nie zpłakuie
Choć nań smierć na kamieniu kosę wyświecuie,
Gdyż tępią żelaza y ostre bułaty
Mądrosci nie przemogą sieczyste karwaty
Bo co w swoiey trwałosci mądrość ugruntuie
Tego y ręka ludzka nigdy nie zepsuie,
Ani smierć chociasz swoie wypusci furye
Tego przy kim iest mądrość na wieki nie zbiie;

Adversitate probantur Amici.

Iakby ten mogł bydź nader szczesliwy w tey mierze
Coby swego kompana wyprobował szczerze
Iezli przeciwko tobie wzaiemnym certuie
Affektem, czyli zdrady w sercu swym nie knuie
Choćby iak Dyogenes we dnie z swiecą chodził
Tak rozumiem żeby się taki nie nagodził,
I szukał miedzy ludźmi Człowieka takiego
ktoryby był Sumnienia tak sprawiedliwego
Żeby był połon wszystek Braterskiey szczerosci
I nie zażywał nigdy częstey odmiennosci,
Nie

Nie czym inszym go sprobuy tylko wypc w potrzebie
Jeżeli też nie zdradzi y oszuka Ciebie
W tym ci się Przyiacielem szczerym bydź pokaże
Kiedy w potrzebie twoiey zwycięstwa dokaże.

Swiercz y Mucha.

Swiercz polny część prześpiewawszy, Lata drugą przeplasawszy,
Kiedy iuż przykra nadchodziła zima, Postrzegł się ale nierychło,
Że nic w szpiżarni nie ma, Gartom[?] zaraz ucichło.
Widział że na głod tance y kuranty, Są bardzo lekkie prowianty,
Wtey biedzie do mrowki idzie, Prosić o pożyczenie ziarna iakiego,
Mowiąc że swierczowskim słowem, Odda Jey zaraz z nowego
Chyba żeby niebył zdrowem.
Mrowki chleba nie bardzo rady pożyczaią, Bo go ciężko nabywaią
Pytano się swierczа tedy, Co przez całe lato robił
Że też tedy y owedy, Nic sobie nie przysposobił
Odpow: że skacząc sobie wyspiewował, Aż go miło było słuchać
I rzekła mrowka: kto tak przez lato prożnował
Ten musi zimie wgarść chuchac.

Dwie Myszy.

Mysz mieyska widząc polową, Zaprosiła iey w gościnę
Pono na kaszę ryżową, Albo na inszą nowinę
ktora u myszy polney w usciech nie postała,
Na kobiercu tureckim ieść iey posypała
A wszystko specyaliki; Ale gdy te Dobrodziki
Podiadaią sobie smagle Az ktoś do izby nagle
że druga ledwo do dziury trafiła.
Po małey chwili skoro po tey burzy cichość znowu nastąpiła
Tamteczna Mysz do tych trzaskow przyuczona, Ziamki się wynurzy
I mowi polney, żeby też y ona poszła obiadu doiadać,
Dosyć mam odpowiedziała, Niechcę nikomu zawadzać,
Jedz ty kiedyś tak śmiała,

Strach...

Ja niemam w potrawach smaku, przy ktorych trzeba bydź w
Ale cię proszę na moy chleb ubogi, Nie lituy tey małey drogi
Przebaczysz, iezli traktować, Niebędę cię mogła choynie
Ale ci mogę slubować, Że się naiemy spokoynie.

Mucha y Mrowka.

Mucha że natura skrzydełka, takie takie iey dać chciała
Z mrowki sobie przeszydzała,
Mowiąc że między niemi rożnica iest wielka,
I poczęła wyliczać czym mrowkę przewyzsza,
Słuchay ty, mowi z robaczkow naylizsza
ktora smutno y zgryzliwie, Żyiesz w każdodzienney pracy
wierz zem iest naypierwsza w Pańskim pułmisku, y tacy
z ktorych co oczy widzą, y piiam y iadam,
Nie włoczę się też iak ty piechotą, Bo sobie kiedy chcę latam,
To na głowę krolowi, to do dam z pieszczotem,
Na ich białe ramiona, na ich piekne szyie
Z ktorych słodycz wysysam, iak z wonney Lilie,
Aż mi się ięzyk roztapia, Rzadko się to tobie trafia
Jeszcze co większa, patrz w iakiey Estymie,
Jest u nich, nawet samo moie Imie
Że kiedy ktora chce swoiey piekności
Przydać więcey przyiemności,
I ustroić się iak naylepi, To się muszkami oblepi.
A ty czym się pochwalisz, mizerne stworzenie
ktorey wszytka uciecha robić na iedzenie
I uwiiać się po swoim mrowisku,
Gdzie spolne wszystko po mnisku,
Chwalić się z niczym nie będę, Rzekła mrowka;
Gdyż to wiem że ma kondycya, nie iest tak dobra iak twoia,
Owszem iestem zwyczayna, życ lada zdzbłem y słomką,
Ale żem nikomu nie iest importunką,
Tak iako ty, to mię cieszy. Nie chwal się wiem o ludzkiey rzeczy
Jako cię często traktuią, Ogonkami biią y wodkami truią

Bo

Po wszędzie rada nos wrazisz, Nie zawsze też po Damach łazisz
I po krolach spacyerujesz, Częściey na psiey skorze siadasz,
Zwłaszcza gdy tam strupy czuiesz, Niż pańskie potrawy iadasz.
Imię też twoie w tey uczciwości, Że z niego wzięto przysłowie,
Kiedy kto szalony y pełen lekkości, Mowią że ma muchy w głowie,
Albo gdy ukrywa się przed dłużnikami
To mowią że się kryie, iak pies przed muchami,
Ale co mowię, poznać was naylepiey zimie,
Kiedy was zdechłych pełno w lada skałubinie
Idźże błazgonie do twoich kompanek, Bawić się z tobą iedno czasu zguba
U nas ubogich ziemianek, Nie ma mieysca prozna chluba.

Kur y Perła.

Kto czego zażyć nie umie, Ten o tym lekce rozumie
Co nieukowi po Bibliotece, Po lutni, kto iey nie umie wziąć w ręce,
Co po ćwiczonym koniu nie ieźdźcowi
Po piękney żonie gnusnemu Mężowi,
Tylko iak w bayce po perle kurowi.
Kur raz perłę uryanską znać przez iakąś poprzątalską
Wymiecioną nieostrożnie, Znalazszy w śmieciach, myślił rożnie
Coby z tym ziarkiem miał czynić, Ktore że mu się na nic nie zdało
Gdyby go mogł zamienić, za insze ktoreby smak miało,
Więc poszedł z nim w ulice, Gdy wiedział o złotniku,
I przedał ią za ziarko przenice, Nie myśląc tylko o garłowy szpiku.

Epitaphiu Puero ex familia Vitellor.

Urna tegit tenerum, clara de stirpe vitellum,
Hunc mors preveniens, non sinit esse bovem.

Epitaphium Bibonis

Non lachrimis, vino tu illum perfunde viator,
Nunc etiam vinum, pulvis et umbra sitit.

Epitaphium Cuiusdam Anonymi

Hic jacet Henricus Rodericus nunc Fridericus
Non bene rememinj, nomen, tamen exitinicus.

Nadgrobek Sobkowi

Chłop krotki, trunna krotka, krotki tez nadgrobek
Tu leży małym wzrostem, niedorosły Sobek

Nadgrobek Piianicy

Tu Piianica leży, ale tylko ciało,
Duszy niewiem, iezli się do Nieba dostało,
Ale tak pewnie w Niebie iako y na Ziemi;
Zamykaią dla zwady drzwi przed piianymi.

Nadgrobek Dudzie

W tym grobie duda leży, dudy znaleziono,
A po śmierci na starey wierzbie zawieszono,
Smierc trochę uprzedziła, y opak się stało
Bo co Dudom się stało, to Dudzie bydz miało.

Nadgrobek Szafarzowi.

W tym grobie Szafarz leży, w tey mierze szczerliwy
Że umarły pogrzebion, iako kto cnotliwy
Izeg[o] Bog uchował pogrzebu takiego
Iaki pogrzeb przepuscił na Szafarza swego.

Nadgrobek złemu kaznodziei.

Tu w białey odzieży kaznodzieia leży.
Gdy na Sąd powstanie, Rzecze drwiłem Panie.
Drwiłeś miły sługo, Lecz przecię nie długo.

Descriptio Amoris

Nuper ab æthereo, venit puer. igneus axe
Blandus Amor Superum, qui Sancior ala Tonanti

Crepitū

Crepitum Terris donaverat. Una tenebat
Flammea corda manu, Scythicu manu altera Cornu
Flectit, et obliquis onerans brachia nervis
Pectore amat pharetram, mediu cinxere sagittæ,
Totus et hirsutis tegis divinior ardor
Ajaculis totiq hominum corda involat alis

Descriptio Constantiæ

Explicat in nubes, victrix Constantia vultus
Et sup Armoru cumulu, tormentaq Martis
Extulit illa pedem, celeres premit altera ferris
Planta rotas, rutila digitis adamanta tenendo.

Descriptio Historiæ Uniq.

Vervex cum puero, puer alter, Sponsa, Maritus,
Cultello, flammis, fune, ligone, cadunt.

Descriptio pueri Projecti a Patre.

Projicit in Tiberim puerum Pater, et Canis affert
Fit Pater ipse Canis, fit Canis ipse Pater.

Item hoc

Tilia, sub tilia nebat subtilia fila.

Item.

Rebare te velle, quia fabare scio, et tu fabare nescio.

Item

Nate meam, ne nate mea suam.

Item

Duxit Jesu ad Pilatus quem ego sum Cruces.

Item

Quid facies, facies Veneris si veneris ante.

Item
O Maria.

O virgo gemino, quae jam dOminaris in Astr O
Me modo vate — — M protege qso tuu M
Accipe vota tua quod A me ponunt inarc A
Respice me mise — Rum da mihi cunda pca R
Ipsa etenim Nato cum sIs tam Cara Tonant I
A nato per Te — vot A tenebo me A

Item
Dulce Nomen Jesus.

Dulcia sunt Jesu Nobis tua nomina dulc I
Vel potius dicturq eram O dulcissima mell S
Lacteq sunt ipso Meliora et dulcia nobi S
Cum propria fugimq ab terra praepete Curs U
Et tua prevsamq Sacra Nomina Christe cliente S

Na Imię Weronika.

Wszystkie dziś gwiazdy twoie gaszą oczy
Etna niech swoie płomienie wytoczy.
Rownym się Nieba Swiatłem nie poszczycą,
Oprocz że te na Niebie, twe na ziemi świecą.
Na pozor śniegu, a Ogniu w istocie
Iesteś Ariotom porownana w cnocie
Komu ludzka natura nie iest iawna w dziwy
Atosz mu Weroniki Obraz stawiam żywy.

Masovita accusat Bacchum in Iudicio.

M: DD: My Mazurowie dobrzy ludzie, siedzielismy w swoiey budzie, pieknie, spokoynie, cicho, przyszedł P. Bacchus do nas z swą archandyą, siekł, rąbał, pobrznie pi wo,

wo, y wszechmogącę, iak musię głowizna dobrze zaygrała, cuda, cuda wyonaczał, wziąn Szebestyana za Boże posycie, tak mu dał w wyiadaczkę, że trzy gryzaki prec wyleciały, gdy reta, reta zawołał, przyskoczył Grzela na obronę z rzępickiem, lec nieszczeslwie, bo mu Tykawkę slepie zaprusył, opuski obdarł niecnotliwiec, kompania Pana Bachusa obacywszy Brata Siewierzyna, Samopopkow, błyskawic, sarpakow podobywała, iak rąbię, tak rąbię, tam był srogi sepk, brzeg, miedzy błyskawkami, y nasymi też pałkami. U mnie pszynam się iuz na ramieniu dusyczka była, gdy mię ten Pan kufleski sieppknął, drugi przez oblice dał petlice, chrupkę przekierusował. Po żałosci Brata mi Siewierzyna Nieboscyka Pan Bachus zabił, zatretował a cierpięcki nie wystawił. Swagra pociupał, Podciorka zamalował. Prosę o sprawiedliwość &.

List do Damy

Dowiedziawsy ia się o Wasmości, iże mię W. z łaski swoiey nayrzys, wsak też wiedzę Sąsiedzi, żem też przesłą Niebożkę sanował, ktora też była godna posanowania, bo zaradna była, z gnoiem się układała a pewnie nie ze selągiem ustała, mam też porządecek domowy nie zły, iako to Sisidernik, żyźnik, siekiernik, tosko o ctereh sochach tocone, rogozka na nim sliczna, zieleniusinka, iako naslicnieysza tycka, Potaczka dobra, wktorey nieboszczyca piwo warzyła.

List od Zołnierza do Rodzicow.

Podpis

Mosćpanistwu memu kochaniusinkiemu, Matuchnie y Rodzicielowi oddać należy

w Swarkach, pole Pana Siewierzyna.

Tyrut

Tytut: Mospanstwo Matuchnicko y Rodzicielu.

Kiedy mię P. Jezus nad inszych Braci nywyższyt że na Marcowym polu stangusy nie daleko samych harmat, gdzie większe kule, niżeli u was chlebpicko okoto iusu mi brzęcaty, iako owe cy, co na maćkowey tące za grzesiowym sadkiem latają, a dy mię P. Jezus zachowat, żem bez zmazy żelaza z okazyi wylas, więc się iuż dobrze przepolerowawszy do Wsiow powrocę, byleści mi tam W. gdzie Damę wyonaceli, byle w domu starożytnym y dostatnim, choćby o sterdziestu tynfach, a bez nadatku, bo mię też stanie, na zaloty, y na czerwone boty, y na muzyckę też, choćby Córkę Owego Pana Sobiecha na końcu wsi, co owo na dębo: we stupy u chatupy, bo z łaski Bożey mam porządek wszędzie dobry, samego grosa gotowego mam na sześnaście złotych, które z sobą zawsze w sakiewkach noszę, byle mię gdzie Zboycy nie nagabali, a z pieniędzy nie osłabili, a iak się powrocę będę Panią Matkę chłapiat, y Pana Oyca za nogi, y będziemy się cieszyć. Panna Siostra Starszeysza ieżli nie śli za mąż niechby się zatrzymali, aż ia się też z wszystkiemi porządkami memi przywękrocę, choćby mi sześć złotych na wesele łożyć, nie będę tego uważat, żeby mię ludzie widzieli że ia też to człek. Panom Braci Młodszeyszym życzytbym na polerackę, bo coraz człek onakcieyszy, iako y Ja Szym, chocci mają dość z łaski Bożey fortuny, fortunać to, fortuna mieć po stery zagony Bożey rosy w każde pole, ale się trzeba o więcey starać. Zatym Ręcow Panu Bogu oddaię iako Mpanstwa mitujący Synal, Sługa y podnóżka,

Maciek Pryndelski

Artificia Orationum.

Genus Rhetoricum 3plex. Demonstrativum, idē Laudatorium, Deliberativum idē Suasorium, v Dissuasorium, et Iudiciale.

Partes Orationis 7. Exordium, Propositio, Confirmatio, Narratio, Confutatio, Peroratio, Conclusio.
Propositio vel Unam, v Duas partes hт.

Quando Compono magnam Orationem, debeo ponere Propositionem, deinde rnem, si n̄ pt dilatari Oratio, debeo ponere adjuncta, circumstantias, Consequentia v Contraria.

Scripturq Orationem Gratulatoriam, habeo ppōnere Gratulor tibi, debeo videre adjuncta S. Patroni, et quare gratulor ponere rnem, ut hic: Ex Circumstantia S. Francisci tenentis calvariam: Gratulor tibi, 1 ratio generica quia v ipsa mors qm̄ tenet manu Tutelaris Tuq me ad applausum animat. 2 disparata ratio p rejectionem: qnqm̄ Spiritum mihi Sufficis. Apprecatio Tenet Tutelaris Tuq mortem, ne unqm̄, v sero occurrat tibi.

Ad applausum nr̄i Tuo MN: horrida in manu Francisci mors, me animat. Qnqm̄ hoc stimulo caream, ipse mihi Spiritum Sufficis, qui augusta mens Polatinatq nr̄i in omnium vivus pectore. Spiramq virtutem tuam, meritaq instar sentimq animaq et magis gratiarum amplitudine vegetamur qm̄ nr̄o corde. Igitq tenet mortē Tutelaris Tuq ne unqm̄ vel sero occurrat tibi, Saecula vives, aetates numerabis, im̄ortalis fies Pater Patriae.

Responsio dt accom̄odari Orationi Gratulatoriae, positis jisq Circumstantijs et Allegoria. Dt poni propositio: Gratias ago, v Obligatus Sum vq In hac materia: quia ipsa Mors Francisci v ultra mortem tuum me denotat clientem v servum, v Amicum. Ideo laudas omnes

dim:

diminui debent, qd fuerant in Gratulat: ug nec meus Palatinatg nri, nec tanti Corporis Anima possum nuncupari; Apprecatio: quod vovisti Amico Sedula;

Vel ipsa Mors Francisci, ultra mortem tuum me denotat clientem. Nec meus Palatinatg, nec tanti Corporis Anima possum nuncupari, quin merita nec oculo, multo ming corde digna invenio; cadaver me existimam, nisi qd afectu Tuo incalescam, sub pedibus me Tuis tumulatum habe. Quod vovisti Amica Sedula, accepto libens, ut diutig utare servo.

Potest etiam Impetg Orationis Gratulatoriæ formari ex definitione rei istig cum qua S. pingiß ug S. Michael pingiß cum gladio et libra tunc 1 gladji 1 Libræ formaß definitio. 2 poniß ratio ingeniosa universalis quare pingiß cum hac re, ug S. Michael cum gladio. 3 inveniß 2da ratio serviens isti cui gratulor in laudem. Apprecatio fit ex definitione istig rei cum qua pingiß, ut serviat isti Cui gratulor ug

Nescio cui Michael Tutelaris Tuus gladio militat nri: in Cœlo ille primum sub Imperatore Deo meruit, sed pridem pacta est victoria, pax alma p omnes ivit Cœlicolas, tempus erat vaginâ ensem claudere, Tua forsan fata nri militem poscunt Michaelem; sedat tuæ bellator Domui, et quia Heroica stirps censeri debes, Stirpi heroicæ Tutor, vel gregarius haberi vult ille, qui ē Dux Cœlestis Exercitus. Igiß nihil hostile time, præsens ē trophæum domui Tuæ Armatus gladio Michael.

Quælibet Oratio p Sylogismum scribiß potissimum Gratulatoria ug Propoo major ex Gratulatoria S. Simonis: Magna una Magnis rebus conveniunt. Minor Tu magnum Nomen habes, quia Apostolicum. Conclusio Igiß Magnorum His

Iis attribuunt rne., ug Majori a simili dat ratio, Sic Oce:
ani vocabulum minori n̄ infundit rivo, nec Scintilla
Solis nn̄ induit, nec Pollio dicet quilibet suggestus
Terrd. Minori Quis n̄ videat nunc tui fastigium,
Apostolum apellatione circumfert, et ita. Conclu:
sioni, Jure ergo Palatinatg magnum se verestri:
rum, ut tali magna respondevit fortuna, honores
ac altas infinita. In minori ppone transit ad par:
ticulare. Porro Sylogismg ē Oratio Con:
stans tribus ppositionibg, se mutuo inferentibg, Major
quasi thesis, q in se includit minorem, quasi hypo:
thesim. Conclusio has duas complectit.
Ut formet Sylogismg dt aferri ratio, ut: si occideret
Roscig Patrem haberet modum, sic: Quisquis occidit
aliquem, dt habere modum. Sed Roscig n̄ habuit mo:
dum ergo n̄ occidit. Sylogismg etiam dr Pole:
nicg, Cornutg, Expositorig. Oratores aliqndo ponunt in
Sylogismo Majorem ppositionem, aliqndo Minorem,
Sylogismg fit aliqndo p locos intrinsecos vl p Enume:
rationem Partium &. Sylogismg aliqndo ē Tripar:
titg, in quo dat ratio Majori, vl Minori tantum. Aliqndo
Quadripartitg ubi ratio dat et majori, et minori. Si duæ
rnes dant et majori et minori est Quinquepartitg. vg
In Nuptialibg Orationibg dat ratio, qd Patria vl sperat fe:
licitatem, vl laetat, dat Ratio vl qd ex tam illustri cjuncti:
one familiarum, unit sibi quodammodo Patria.
Major Quoties Familiæ Illres uniunt, toties felicitati
sud unit Patria. Ex cjunctione enim exibunt Senatores &
vl Quoties magna coeunt Sidera, toties illustriorem flavent
diem, splendidiorem Regna fortunam spectant & si ac:
cedant Nilo fluvii in fertilitatem exundat magis. Hic
accedunt Illres Familiæ & Ratio in Sylogismo saepe datur
ex

adjunctis. In sylogismo propositio minor sæpe ponitur per Interrogationem vel admirationem.
Huc spectat Entimema est Imperfectus Sylogismus, hoc est Propositio Major et Conclusio, vel Minor et Conclusio.

In Oratione Gratulatoria Honoris, assumitur Circumstantia, cui datur Ratio ut Quare fit promulgatio Præfecti post Festum Omnium SS. Præcessitti Omnium SS. Festum, ut Omnium spicuus ornamentis Mariæ ascendas thronum. Ulterius ponatur Enumeratio, Apprecatio vel illi vel Cœtui fiat, ut Sperat se Cœtus Sanctiorem, qui tot Sanctorum implebis meritis &. Item Ad Tui honoris inaugurationem Omnium SS. præcessit solemnitas ut Omnium Sanctorum Suffragiis electus videaris.

Item petitur ex adjuncto Honoris, vel loci, vel temporis, vel quæcunque conveniunt Casu aliquo, quæ adjuncta fiunt per conjunctiones Copulativas. aut alias &. ut Quod illo die Præfectus eligitur quo fit Dedicatio Templi SS. Quasi honoris Templi fuo factus es Præses, Fumosæ non desunt illi imagines &.

Item in Omni Oratione Gratul: consideratur ejus nomen, Stemma & Cui gratuler, et quo mense, quo die, in quali occurentia recepit honorem &.
In prima periodo Orationis potest esse secunda persona, In secunda vero Tertia.

Item Orationes Gratulatoriæ habent præcipue hanc propositionem: Dignus es laude, Hæ laudes petuntur ex honoribus, gestis, opibus, a majoribus, Virtutibus & a bonis, quæ sunt triplicia. Bona fortunæ ut honores, opes & Bona Animi quæ duplicia, Intellectus virtutes, ut sapientia, memoria, prudentia artes omnes, Benevolentiæ virtutes seu Voluntatis: justitia, Religio, Temperantia, fortitudo. Bona Corporis Forma Valetudo, Statura. Assumitur Circumstantia, Adjunctum, quod deducitur et applicatur &.

In Orationib Salutatorijs tria debent observari, 1mo Paterfamilias debet ostendere contestationem affectus, 2do ut n sit laus ejus nimia sed modica, 3tio dt ostendere qd grate hospitem suscipit. Hospes vero exprimit affectum, v necessitatem, dans rationem quare venit, 2do ne ipsi vitio vertat Paterfamilias. # W daleki zapędzony drogę nie godziło mi się przestąpić magna limina WmPana fortunie swoiey przypisuię że głośne WmPana po innych województwach dziś się prono cultu w domu jego mogę adorare. Wybaczysz importuno hospiti, ktory nie pretendować nie może tylko że przyszedł Civis adorator.

Item in Oratione Salutato: videnda st Circumstantia: tempus, locq, psona qualis e, honor ipsiq circumstantia dicentis laudes a bonis animi a bonis Corporis &. 1 e Propositio Gratus es mihi hospes, 2 das ratio ex laude ejus, et virtutib, 3 In apprecatione fit Contestatio affectus. Omnia vero debent esse ex una Circumstantia, uq Saluti: mane.

Non solus nris illucescis Penatib nn: dum cum Oriente sole, nris oris in liminib, ut diutiq Illud in Peveneramur animi candorem, qui etiam cum Sole aemulare possit. Illa Te vultus componit serenitas, qui maerores nros et diuturnae expectationis umbras dissipare queat. Ergo clarescent fraterna luce affectus nri, et virescet amor, splendidumq nn prono cultu adorabiq.

meridie

Media desup fervet dies, dum nn: nris illucescis Penatib, plenum demonstrans affectum. Non aliter enim illustrasti limina nra Hd: nisi meridie, dum maxime urit Phoebus, ut calidis affectus et ardenti expectationi nrae, digna Qrentia Tua refrigeriis instillaret. Permitte loqui amplis quiescent tota, Sapienp

piens adversæ fortunæ ictus, meridianam potius æternam agent quietem omnes infelicitates dum meridie a-des Hd. Ergo meliori spirabimus entheo dum solatii desiderii nostri nostri possidemus. Vespere.

Novum retro videmus oriri solem, dum cum decidente nostris illucescis obtutibus Hd. Non poterat enim lux Palatinique nostri splendidius elucescere domui nostræ nisi inter umbras, quæ nostros mœrores et diuturnæ expectationis latebras dissiparet. Ergo serenum incipiens mane affectus noster eriget caput, virescet amor, et sanatis fraternæ lucis radiis omnes adversæ fortunæ cedent caligines, æternamque agent noctem omnes infelicitates. Restat ut nos lucem hanc intimo corde et debito cultu adorare sciamus.

Orationes Gratul. Honoris ex Variis Circumstantiis

1. Ex Circumstantia Promulgationis pro Festo omn. SS. Entimema.

Præcesserunt Omnium SS. Solemnia, cum Tu N. Cælo marianum ascendis, nimirum innumera inde suspexit decora Cætus sodalium; quotquot præcesserunt Cælites, et præcesserunt omnes, sua Tecum sic diviserunt ornamenta, ut e tot coloribus pulcherrima virtutum pateas imago; fecerunt iidem quos colimus superi Appiam Tibi ad honorem marianum, secutus es trita Divorum vestigia. Restat Te fore illam Omnium Virtutum Ideam, quam adorare singuli et quasi Pantheon Omnes debemus venerari.

2. Ex Circumstantia Dedicationis Templi.

Illo die quasi sanctior Ara Mariano accessisti fastigio quo Jesu Societas Divis Hospitibus sacram dicavit ædem nimirum ne Mariæ suum etiam deesset Templum, factus es honoris Templum Præses. Fumosæ nec desunt imagines, tum vetustissimo [illegible] sanguine, tum vivis animatæ coloribus. Spirat in Te illa pietas, quæ etiam templa consecraret,

illa

illa demissæ mentis componit Te modestia, quæ dum telluri quodammodo sternit simul Cœlo fastigium porrigit. Templo huic litamus Sodales vota, crede totq Tibi Mariæ Cœtq cadit victima.

3

Generis Tui altitudo etiam Mariano culmine attolli debuit PD. Tot retro iverunt Sæcula ex quo Polonia Grabscios in fronte cou oculos habuit et quasi pupillas oculorum. Senatq Poloniæ tunc natus ē cum Grabscji fuerunt Senatores, tunc meliq rebq Suis consuluit, cum illi ceperunt consulere. Permitte loqui ampliq, Majores Tui et Codui Poloniæ, jam extiterunt Patres Patriæ, cum hæc vel infans vagiret adhuc. Si Polonis Mater ē Polonia, huic Matri Patres erant Grabscji et quasi Patres suæ Matri.

4

Divq olim Martyr Stanislaq Tutelaris Tuq PD. ut toti sufficeret Poloniæ et Orbi, iterum thaumaturga vi coaluit, ne integer deesset omnibq. Stanislaum in Te replicasti Per.D. Habes Tuas partes intra Sodalium animos et unges et quasi plures. Vitâ integerrimq et vitæ tuæ quælibet particula potest esse agendæ vitæ exemplar magnum et Totum. Laudes urgere Tuas longum esset, Ipse et tibi, et Cœtui Mariano Stanislaq laus extitisti.

5

Augustissimæ Reginæ nræ Cœtus aliqd in Te Regium veneraq PD. Tabula Lusoria Illmæ domūs Tuæ Gentilitia Idem ē Stemma, quod electorum Saxoniæ et Regis, denotat in Grabscjis Regiam indolem, et virtutes coronatas tales inte adoravimq, Hic aptum illud Servire Mariæ regnare est. Illa erexisti morum exempla, quæ solium mererenq Marianum. Illud scande, et animos Sodalium regē faudatarios.

6

Urbanos existima Sodalium animos PD. ut primū Hospes Lycæum adiisti, simul humaniter acceptus es dignitate

gnitate Mariana; nimirum intra brevioris angustias temporis quo una vivimus virtus tua plane omnibus innotuit quia magna, perspecta statim singulis patuit quia celsa et sublimis. Turres enim videntur subito, nec per intervalla morarum suspiciuntur cedri. Igitur fastigio Mariae Te collocavimus, Hospitem digniore loco non potuimus. Ominare, quibus subselliis Suum Civem attollet Polonia Major.

7

Secundam speret felicitatem Reipublica, ubi faustiae fortunae omen Praeses habet. Equidem felicitas Regnorum est vita Regentium, nec moderatores beati possunt esse soli fit commune quidquid unius censetur Superbitri. Fortunam in manu tenes D. Lusciam Grabosejis Tabulam intra gentilitia decora virtus deposuit videt Grabsecorum quilibet fortunam omni provocat hora. Ludicrum alias Numen jam stirpi suae nequit illudere. Restat ut Coetus his felicem aleae omines jactum, Sors tua, sors omnium credi potest.

Dominus Praefectus respondet sic:

Honor, quem contulistis Sodales Mariani fortunae munus non virtutis praemium est. Intra me habito, et alium in sinu meo me reperio, quem vos per elogium pingitis. Et necesse tantum est Talem me futurum, qualem esse dicitis, dum a vero laus discrepet. Domus meae fortuna Caecum est Numen, Scandit quidem Dignitatis Marianae fastigium dum Proceres Nobilissimi manuducitis, Caeterum dum stetisse videtur, caecutiens ad vestra obsequia cecidit.

Orationes Gratulatoriae Natalis Christi

sic scribuntur uti Gratul. Patroni, usque imo per definitionem cum rne Generica et disparata, apprecationeque ut hic:

Christus

Christus nocte nascitur ut Lux mundi luceret splendi-
dius. Si tua nunc: cedentit inter umbras fortuna, claritas Divina
phosphorum illi aget. Deinde quies mundi Christus est, inter
tenebras mundum subiit, sic et domui Tuae Pacator ve-
nit; dormient fata, sopientur quaecunque dissidia, si te lacessiverint.
Quodsi ut jugulent homines surgant de nocte latrones, vi-
gil Paterfamilias Infans Deus pro Omnibus excubat. Secu-
rum igitur Te N. existima, non te adversa aggredietur sors,
nihil hostile tua subintrabit limina.

2 Ad Gratul: Natalis Xsti ponitur Circumstantia,
ex qua fit Definitio applicanda per Enumerationem Par-
tium, seu Explicationem, v.g. Christus ligatur ut mancipium
fasciis. Igitur deserviet Tibi N. laborabit &.

3 Ex Notatione nominis sic Componitur: Sumitur Cir-
cumstantia, quae faciat Notationem nominis et explicatur
per Interpretationem nominis, Ponitur Ratio prima indepen-
dens, deinde in favorem illius cui gratulor, Rationes pe-
tuntur maxime ex Contrario. v.g. Hactenus nox mortalibus
nocuit, quia Solem non habuit, hic ponuntur Rationes: modo
non potest nocere quia Sol Christus irradiat, Ulterius ponuntur
rationes et Apprecatio. Fit etiam aliquando
per Assimilationem, quando datur Notatio a simili et deducitur.

Hacterus inter noxarum umbras latitabat nox,
quia nullo illustrata virtutis lumine manebat, nullo
dissipata fulgore, et nemo extiterat qui tantos noctis
destrueret nevos. Hodie tandem dum in se Caeleste claudit Lumen
Sacraque omnium virtutum reperit Sidera, vagientem Jesum,
nullo succumbet crimini, nullas amabit vitiorum tenebras.
Igitur luce tanta Vestra sic illustrabitur fortuna, ut nulla adversi-
tatum caligine opprimi possit, nec illustris domus noxarum
inhaerebit latebris.

4 Scribitur per Similitudinem; Per Protasin et
Apodosin, v. per Antecedens et Consequens, seu Entime-
ma

ma – p symbolum ug   Additum ē gemma inr viles lapides: inr viles priora micat. Hic addit ratio; deinde fit applicatio. Pariter Christus in fimo ſ, ddr ratioſ. Igit ditabit Te, coronabit, æternitatem in sphæra.

Addidit inr cespites eminenti rosæ docta manus: nullibi pdit odorem. Si enim hæc Floræ voluptas inr maximas emicat sylvas, ridetq spinarum aculeos. Pariter Jesus Cæle: stis deliciæ Patris Flos campi, quivis inr fœnum et stercora nascit suum Unius sic inspirat odorem, ut Illris Familia Omnium Virtutum fragrantiâ reflorescat. Igit Domus Unius omni virescet felicitate, capiet odorem fama, efflorescetq fortuna, et undiq aurea nitent diademata.

5 Scribit p Causas sic: Assumit Circumstantia cui dans rnes ug Christus hyeme natus. Ad Causam efficientem videndo qd Christus efficit. Ad Causā fina: lem ppter qm finem hyeme nascit. Formalis Causa: nivoso tempore nascit, quia niveq, candidq. Aeque Sol Christus, ut calefaceret Orbem, hyeme venit. Aliquando Oratio pt incipi a Causa, seu ratione, Aliqndo a Circum: stantia. Aliqndo ē Allocutio ad psonam.

6 Scribit p Contraria. Contraria st duplicia: In rebus ut hyems et æstas. In verbis ut calefacere et frigescere. In oratione dt prius exponi Contrarium ug In Natali Christi nō ē hyems, sed æstas, qd pbat p rationes, et adjuncta æstatis, competentia hyemi rnē Natalis Christi, ut: Soles Tres fecerunt æstatem. Lachrymæ ipsæ pluviam ug   Æstas orbi refloruit nri et dans rnes ex adjunctis ug Flos Christus ſ. Deinde in laudem ejus cui gratulor ug Ver recipies, incremen: tum virtutum, fortuna revirescet, majores ages dies. Et Apprecatio ex loco Contrario.

Adjuncta Natali Christi.

Christus ligat fasciis uti hostis, mancipium, manipulus, uti

uti fasciculus Sagittarum, Tyrannus mundi. Triumphalis manipulus quo Antiqui pro vexillo utebantur. St. Phoebus ligat, nostra Amicitia foedera pacis init. Aestatem feret, messes, non hyemem manipulus. Amor in vinculis. Hercules ligabat homines catenis ex ore effusis hoc est eloquentia. Cunae, Fasciae infantiles, verbum Aeternum abbreviatum stabulum, pecudes, lacrymae, vagitus, Angeli, Pastores, eorumque Cantus et musica, foenum seu stramen, Verbum Incarnatum, Sideras Brevitas Verbi, et longitudo aerumnarum, Lachrymae Christi et gaudia, Solatia. Stemmati etiam accomodant aliquod adjunctum, Stella nova, Fax Caeli, Paupertas, Tres Reges venientes, Descensus de Caelo, Novus Incola Terrae. Paupertas et Divitiae, inter animalia natus Sol justitiae nocte natus. In stabulo, cujus adjuncta sunt Reg. victima, auguria, quae apud Antiquos praebebant ex charis

Eruditiones Gratul. Natalis Isti Servient.

Die Natalis Domini Romae Templum Pacis corruit, Hoc quando aedificatum fuit, tale Apollo Oraculum dedit: Tunc cadet dum Virgo pariet.

Dum nascebatur Pallas aureus pluit Imber.

Jupiter quamprimum natus aureo panno obvolutus est. Christus foeno et stramine circumdatus.

Sybillae Virgines, Paganae Prophetissae maxime de Christo nascituro ex Virgine prophetabant, Ex quibus una:

O nimium felix Caelo dignissima Mater,
Quae tantam casto lactabit ab ubere Prolem. &

Nascente Christo vinea floruit.

In Caelo apparuit Sol Spicis Coronatus.

Romae Oliva aruit.

Athenienses singulis Annis Festum Amoris celebrabant et in Sacrificium duo corda catenis ligata illi afferebant.

Tres Soles apparuerunt in unum conversi

Fons olei Romae erupit.

Saxa guttas similes lachrimis effuderunt.
Oraculum Apollinis siluit, his platis versibus:

Me Puer Hebraeus Divos Deus Ipse gubernans
Cedere Sede jubet, tristemque redire sub orcum.

Allusiones ad Stemmata.

3 Aurei Carpiones. Sol Increatus per Zodiacum currens, etiam avitos intrat Carpiones.

3 Campi. Rubrum Heroes, Album Candorem, Caelestem virtutes portendere dices. Aperit mihi Campus dicendi, quamvis aeternum verbum tacet, quia Avitus &.

Acervus. Cum Stabulo aurea messis, In Appre: catione Spicae applicandae Virginis Coronatae.

Luna, alieno Sole vivit, hodie Supremo &.

Impetus

Etiam Fasciae Verbi mentem mihi devinciunt, tum linguam relaxant. Tam Infantem illae, quam Clientum arctant animos, nec facile talibus e vinculis sese expedit imbecillitas &.

Vel in Fasciis Infantis Dei Nodus, Gordio non absimilis occurrit, cum nova linguas, et calamos urget difficultas. Tibi nec Natalem Verbi ante Patriam, Suaeque Stirpi Sospitem gratulor &.

Fasces quod tibi Virtus detulit, etiam ipsae venerari cogunt fasciae, tam in Verbum illae vincula, quam in mentes ejiciunt.

Infantiles Fasciae novum in Terris describunt Zodiacum, quod Caeli Fascia quidam e evolvo novus Augur omnia ex hac Fascia, et descripta in Zodiaco Sidera de Tuis avulo Successibus, Novus sed sine superstitione Astrologus horoscopus hic vitae est &.

Dabunt Impetum, acumenque et lachrymae Vagientis

gientis Dei vel Lachrymæ vagientis Dei vel Verbi venam dicendi aperiunt, et in calamum ultro influunt, beneficio sanè influxu. Nec tamen Tui inde nihil durabile speres, etsi nihil citius lachrymâ arescit, major vis inest illis, ac pondus, nam etiam Lachrymæ pondera vocis habent. Vel sic gemmeum polliceri sæculum cogunt Verbi lacrymæ, guttæ illæ meritissimæ gemmæ sunt, quæ ex oculis cadunt, nec viva illa crystallus alium exsudat rorem, quam qui in gemmas facile coalescit.

Etiam ipsa Verbi Infantia hunc daret impetum dicendi; vix quidquam mature elaboratum ingenio a me sperantis, pudet hodie maturum esse, cum Deus ipse, quoniam et in Tuis laudibus Nemo non infans, quarum magnitudo omnem dicendi absorbet ac præripit apparatum. Etiam Natalitia caverna ejusque loci Circumstantiæ huc attinent, ubi vel ipse asellus Verbum agnoscit.

Ad fœnum alludendo diceres: Si pridem mihi affectu pectus incaluit, hodie ad fœnum Bethleemiticæ Cavernæ calor invalescit.

Ex præsepi sic inciperes: Præsepe Verbi, brutis pabulum Oratoribus jam præbet facundiam.

Fletus hic lætitiæ Classicum est, non mæroris. Sibi lacrymas, orbi gaudia indicit Verbum.

Pudet esse facundum, cum et Infans Deus tacuit, nec elaborata in dicendo maturitas sapit, cum et Deus ipse Puer.

Lubo przy pierwszym wcielonego słowa do Betleemskiey stayni weściu wszystkie zamilkły Oracula, mnie iednak milczeć nie pozwala.

Złote wieki z Dzieciny złotey łzami płyną obfitze przy Dziecinie Bogu miłość, a mnie afekt wyprowadził: nascuntur medijs gaudia luctibus, Niech ze łzami Boga obfitsze płyną pociechy niż Egiptowi z Nila.

Uczone w Bethleemskiey stayni słowo, mnie dziś mowić y wdzięcz. świadczyć afekt nakazało, bo gdy więcey w nim miłości widzę niż głosu słyszę, przyznaię że szczere Niebo do ziemi mowi. Przy słowie tym moy

affekt

affekt nietylko słowny iest, ale realny.

Orationes Gratul: Paschatis eod modo scribunt. Sidera, Mors Christi, Paradisus, Sepulchrum, Lapis Sepulchralis. Sigillum Sepulchri. Custodia militum. Obscuratio Solis tempore mortis. Sol justitiae Christus Oritur ex rubro Sanguinis sui mari. Resurgit tempore veris Flos Christus.
Sepulchrum Orphei educebat luscinias pulchre cantantes Cum Dei Sepulchrum pateat obstrictum Tibi cor aptum.
Non tam magni Heroes campos amarint, sed etiam Triumfator Christus campos gentilitios amat, implet messe honorum, Triumfales accendit ignes.

Orationes Gratul: Honoris similiter scribunt ut.

Epistola Gratul: Mareschalco.

Nachylona ku ruinie Oyczyzna lapsum fulcire lacertum, y na nogi postawić nadzieię swoię może, gdy WMć Panu Marszałkoską oddała laskę. Miał ten Dom tyle Scypionow, ile wielkich rachował potomkow, Regno par extitit omni una domus. krew WMć Panow prawie iak Sanguis ferreus straszny była Nieprzyiaciołom Naszego Panstwa, valuit, vir quilibet esse trophaeum. Nie omylny mamy nadzieię że Togatus Senator iak inni clavâ, tak WMć Pan godności swey znakiem adversa Rplity płoszac będziesz. Poydziemy wszyscy za szczęśliwą WMć Pana manudukcyą, y tam staniemy, gdzie stat fixo fortuna loco. Ja życzliwy zawsze claudicantem Domu mego honorem tego skinieniom oddaię, maiąc otuchę, że z łaski, ktorą favor J.K.Mci in fundum WMć Pana przeniosł, Carpent et nostri poma Nepotes.

Oratio Gratul: Praefecto ex Circumf. Bacchanalior.

Etiam Sanctiora sentiunt in Coordiis Orgia, dum inter lautiores Bacchi ferias sertum accipis Marianum P.P. Exhilaras omnes pulchra morum charmonia, et ornatissimus virtutum scentus, Nostrorum e tripudium animorum.

Ille vivis, in quo Illma Prosapia maturum jam videt solatium, ut certum rat Patria. Et si Te anticipato dedissent Ingenia, pridem jam flenti tersisses lacrymas Poloniæ. Crede, ea Te expectant munia in profano Senatu, quæ geris in Sacra Mariæ Rrpca.

Ejdem ex Circumstans nnis Alexandri.

Nomen, quod Subditus Orbis adoraverat, et Cœtus adorat noster P. Nd. Alexander olim Imperijs Major, Regum Coronis Sublimior, Ipsis honoribus altior. Idem in Mariana extitisti Rebca, devicisti corda Singulorū vel nomine, etsi virtutibus Sodalium Subactos censes animos, virtutes tn ideo triumphales, quia nnispares, Pone in angustiore hoc Solio Dignitatum rudimenta, Speres, ut te postmodum Macedonia Sarmatica n capiat.

Inductio Causæ in Judicio.

Nullibi tutius mea redundaret Causa, qm in Sinu Dignorum Judicum AA. quorum mentem ipsa dirigit justitia; Accidit anteactis diebus, ut duo NN. ascenderent Navim, unus ppter pericula Charybdum tulit secum asserem, dum ergo fluctuantes maris pcellæ ppinabant pericula mortis, accepit unus suum asserem, sed alter salvando vitam eripuit illi, tandem ambo enatare curaverunt. Nunc vero citas hic qui asserem eripuit, furtique dicis esse reg. Sed minime, proprior quisque sibi et mavult suam defendere vitam, qm alienam, nec furtum putas qd vitam donat. Si enim Vos Ipsi in tali casu essetis, nil aliud faceretis, nam discrimen mortis, nullius recordari jubet &.

Item Alia

Totum fere implens orbem MMDD. Equitas, etiam me assidit, qd et hodie a vero n errabit tramite, nec effrenatæ dabit veniam licentiæ. Tutor N. habuit in Sua Cura Pupillum N et crederet quis adignam illi dedisse educationem, phibuisse insolentias, coercuisse libidines, sed minime,

nime, in oẽs illum dissoloit luxurias, ɔcessit ebrietates, n̄ ꝓhibuit rixas, comessationes, pugnasq. Jam caput inclinari cœpit, abiit genarum vigor, pallebat facies, sensusq. solari deficiebant, tn̄ ille asuis n̄ abstinuit insolentiis, q̃ mortem traxere ipsam. Et quisnam tanti dedit occasionem mali? quis tantum abstulit Virum? N. Tutor, nam ille ɔcessit ebrietatem, q̃ exhaurit oculos, eripit ingenium. Diceret aliquis q̄d ex amore illi, liberum fecit ad oẽs insolentias. Sed minime, crudelis ẽ qui necat amor; permisit libidines mortiferas, ut posset ejus fatum bona tribuere Tutori, ɔcessit illi assiduas vigilias, ut sopiret fortunam, dormiretq. æternum, n̄ exterminavit pallores, ut hic maxime erubesceret, et Pupillum quasi ꝓpria occidit manu, ut vivat ipse cum fortuna ejus.

Item

Quem unqm̃ justum Mellit Judicium fefellit? qm̃ nullo victa favore justitia spe dejecit? Et hodie quis ad hunc justitiæ n̄ accurreret fontem? et quidem justa causa. Tutor N. in oẽs Pupillum dissolvit luxurias, ɔcessit comessationes, pugnas, rixas, n̄ cohibuit turpes ɔversationes, libidinosos actus, q̃ quæ mortis occasio extiterunt. Quis peto tanti causa mali? N. Tutor, quis mortem huic ꝓpinavit Viro? N Tutor, nam ille oẽs ꝓmisit insolentias, dicet quis ex amore hoc factum esse, sed Tyrannicus Amor qui blandam ꝓpinat mortem. Ergo inviudicabilem cohibete Judices injuriam, justa pœna afficite Tutorem, nunc vitam auferte illi, qui in tanto Viro oẽs Reipcæ spes necavit, omne ornamentum et decq Patriæ trucidavit. Sed quid potissimum dicam? Tantum abstulit Virum, qui totius Familiæ splendor, et Illris Domûs fulcrum esset, Vos Judices consulo, si talem potestis pati excessum. Etenim si mecum Patria diceret qm̃tam defensionem, qm̃tum Scipionem

Sui

Sui pdidit. Ipse assentire Tutor, an n̄ sic oēs facerent Tu:
tores, ut possent frui fortuna, si Tibi pmitterep, ɔcederent
pupillis similes ausq, ebrietates ſ ac mortem causarent.
Nihil audes hic dicere, et tristem metq occupat vultū
et nup lætus fuisti, qd tua ex causa mortuq pupillq am:
plam reliquit fortunam, si talem dedisses illi educatio:
nem, qualem dant alij Patres, liber esses nam oēs tenenp
honeste Filios educare, multo magis Tutor ſ. Delevisti tan:
tum Virum, cujus Mors totam Patriam mœrore imple:
vit occupavitq. Plura loquar, hoc fecit, ppter quod, nec
homines aspicere nec in ɔspectum venire Eorum deberet,
imo mille pœnis, milleq mortib, dignus, quia huic Juveni
n̄ tm̄ temporalis vitæ, sed etiam æternæ hostis extitit,
non memoro Patriæ damna, qd defendisset Eam, pu:
gnasset pro illa ſ satis ē qd Bonum Civem trucidavit
et mors boni Civis ē damnum Reipubæ. Dum ipsi
pmisit mortem causantes insolentias, licet n̄ e dicere,
manu illum occidit sua; verum sit, qd immediate n̄ de:
dit illi occasionem mortis (qnqm dulce ppinavit ve:
nenum) satis est qd illas pmisit insolentias quæ mortem
tulerunt; ɔcessit malas libidines, ut boni pœnes illius,
pmisit totis noctib, grassantes agere vigilias, ut dor:
miret æternum, n̄ exterminavit ſ p quas abstulit vi:
tam ut cum fortuna ejus viveret. Tu ipse Causæ suæ
sis judex, loquaris an bene fecisti, Per amorem justi:
tiæ precor, ut tantum scelus n̄ sit impune. Utinam hic
reviviscerent Parentes, Ipse ex mortali cinere assurge:
ret Pupillus, revelaret occasionem suæ mortis. Crede
mihi n̄ diuturna hæc erit fortuna, quam p mortem
Pupilli acquisivisti, imo pereat acquisitio talis pqm̄,
decq, honorq, nri perit. Quantum ē nimias n̄ frænare
luxurias! O nefandum hnem! O Civem improbum!
qui in uno hne, Omnia futura Patriæ solatia pdidisti ſ
dum tales ɔcessisti ſ q mortem causarunt. ſ

Perorat pro Fratre natu minore qui Majorem vulneravit, et à Patre exhæres fit.

Dubito, metuerene magis an audere debeam, dum acturg sum pro Filio coram Te Patre et Judice; qui non modo in nostro areopago, dignissime vernas justitia, verum etiam universos vicisti mentis acumine, superasti æquissima ingenii acie oēs adversæ Themidis impetus, æquasti authoritate ppria florentes in Repcā dignitates, imo cunctos honorum apices tuo excessisti culmine. Magnum quidē narro, clementissimo Parenti crimen; nam dum læsit Fratrem, Paternum etiam Cor dolore affecit, Consanguineorum traxit iras, illres Majorum Ceras rubeo tinxit mu: rice, sed si ming appareret scelg, minori indigeret clementia, ingens ergo factum, magnam petit à plantis Paternis veniam, Haud dubito qd tanto convivebis crimini, quivis non valebit mea instantia; nimirum nec authoritate, nec meritis, nec amore apud Te florescere me sentio Tua tn misericordi Animo suadebit clementia, Ergo Paterni fer documenta affectus parce filio, et hæreditate dona. Haud prius cum clara solis Lumina è finibg mundi excedere cœperant, invicem se amantes Fratres, illustria Tuæ Familiæ ornamenta, honesto indulserant ludo, ubi illis ex principio pacata contentio, et suavis æmulatio; sed bona initia non similibus coronârunt eventibg; nimirum simultatim ferventes sensêre scintillas, dum paulo expirantes viderant opes, unde incompta assurrexerant verba, et natu major, lædentes minori adjecit voces, tand ventum ad duellum, ubi nolenti sorte Major occubuit Frater; si enim ex voluntatis assensu hoc patravisset scelus debuisset illud aliquo afflare odio, affirmare irâ. sed qndo aliquas impulsorum audivit voces! qndo contra illus efferbuit odio! Novimg eum nunqm vino oneratum

cope

esse, nimias potiùs novimq spreuisse affluentias, apparet
qd improvise hoc crimen commisit. Scimq ex larga Vnd.
manu æqualem illis fluxisse fortunam, quam ille nō
attrivit, nec majorem ambijt, auxilium quærebat nul:
lum, colloquia nulla excitabat, post pugnam nullibi
divertit nisi ad plantas Parentis clementissimi, ubi
maximam clementiam se repturum sperat, signū
ergo, qd nolenter affecit vulnere Fratrem, et nolen:
ter cor Paternum moerore perstrinxit. Si Pater
et Judex æquissime denegabis hæreditatem Filio,
Illris Familiæ promulgatori, Domus magnæ splendori
jacies inr dulces Fratrum discordias, odij et furoris ar:
gumentum. Non credo ausurum plurima periculo:
rum ofinia, cæterum addit Stimulos Criminis de:
speratio, audacemq fecit ipse metus, ne forte ingen:
ti noxâ macularet familiam, et vitam Fratri au:
ferret, ex quo Infamia domûs et ruina emanaret,
totumq fama discurrens p orbem caderet, cede
hæreditatem. Quivis hoc discrimen commiserit
parcendum ē illi, nimirum quí canicula primi
sua numerant vitia. Sed hora illa si atras fluxisset
in oras, si locus, si tempus istud orbis nō intravisset
spatium, qd tam severe judicandū pmisit crimen.
Quodsi vero Bona tribues Filio, senties illum esse decq
honoremq domûs, videbis in illo perennitatem Fa:
miliæ, judicabis honoris Tui Conservatorem, ex illo
enim fulcrum Patria habebit, in illo fessum Reip:
Corpus respirabit, et Domus Tua hoc fulta brachio
perennabit. Quid ergo! fortunane illi auferenda?
vel opes tribuendæ? nō qui sic lacertam reparabit Patriæ.
Igit Parens Clementissime Filium Paterno ample:
ctere corde, Hæredemq nō tam fortunæ qm tui ho:

noris effice; sive p̃prium vides oculum! sive tuam aspicis formam! In hoc uno tot illrium Virorũ aspicimus sanguinem, et sanguinem ingẽ Paternæ Dignitatis tinctum murice. videmq Majorum nitere ornamenta, Atavorum lucere ceras. Quò tua flueret educatio, quò magni diverterent sumptus? perirent illa egregiæ indolis incitamenta, nec mores crescerent floridi, si obnubilatam Patris fugerent faciem. Adesto huc Magister dolens, et assentire, q̃ntos ex oculis fundis lacrymarum oceanos, quibus hanc deles noxam, q̃nto cor tuum doloris suffodis ictu, difficile magnos enumerare mœrores, qui hac causa resurgunt, q̃d Filij magnâ confusione afficis, etiam Familiam circumfluente.

Problema utrum meliq expediat Reip: dum Frater natu maximq hæredat solus.

Certum ẽ Parentes Nobilissimi auream succrescere fortunæ messem in Republ:, dum maximq natu Filius omnibq cumulatq divitijs, nam Majores dat Reipublicæ suppetias, et alij Fratres quærendo Fortunam ad Patriæ excurrunt defensionem. Novimq enim minq ditiores esse, si in plures dividis, qui ñ magno cultu Remp: adornant; quodsi unq possidet divitias, ẽ Ornamentum Patriæ, et nunq̃ privata sed publica curat negotia. Imo ñ tam Civium Animi diversas vertuntq in partes, dum unq int̃ illos eminet fortunâ, cui proprias subjungunt mentes. Et Majorum Ceræ ñ minori augentq luce, si unq Authoritate, famâ fortunaq illustrantq. Si vero omnes æquales existunt fumosæ Imagines nullum fulgorem sentire queunt. Illæ Numerosæ divitiæ ñ alium petunt terminũ, nisi ubi fama, publicaq

publicaq dominatur gloria; nam in honestos vertimus usq. apud Divites vero, saepenumero servatur illud Poetae: quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae, [etc.]

Oratio pro Expolitionem perfectam in Funere Studiosi.

Quemnam hic flere dedecet! dum advertit, quod acerrima Libitinae falx, in vernantibus aetatis floribus praecipue hebetatur: toxica mortis maxime primi latent in herbis, et diu stare fati vetat ordo, dum Lachesis quae sit optima, prima rapit. Exhauserit Infantibus annos, et lachrimas pro lacte ferre solet; qui publicam vix agnovit lucem, jam mortis tenebris obscuratur. Juvenis hic, primis luctabatur cum annis, verecundus rubor, florentem illius depingebat vultum, veluti Aurora Solis praenuntius purpurae color ille fuerat, et cum in primo vitae limine staret, jam Solio dignus erat. Ne vel ipsa statura excederet ingenium, non adeo altus erat; et quamvis Pumilio staturâ, Gygas tamen extitit animo. Absq dubio lactea via cessit illi in Astris. Duodecim Caelestis Zodiaci percurrit Signa, nempe 12 numeravit Annos. Ornamentum Anni et duodecim mensium decus hic. totidem floruit Annis, primo statim in ortu Meridiem gloriae invenit, et quamvis Juvenis fuit aetate, moribus tamen Senex. Nemo etenim majori laude peragravit orbem, quamvis aetate florens longâ et hic, vix Solem intueri posset jam Annos percurrebat plusquam senili pietate, componebat sic mores primos, ut vita fervidioris aevi Norma esset, unde gravida aetas acciperet exempla, omnes virtutes animum insedere ejus quasi Aram sibi dicatam, locavit Pallas residentiae

 dentiam Flos hic Iuventutis in Eloquentiæ campo ver: nabat optime. Cælestes influentias pprijs hauriebat vir: tutib9. Discite tanq Cuncti qd immortale nihil floret in ævo, discite Iuvenes qd inopinâ mors jacit arma manu; nedũ isq rapit in jocis, et maxime advertite in statio flore venena mortis latere.

Propositiones ad Petitoram Sponsæ ex Definitione.

Connubia familiarum, st incrementa splendorum.

Godnych złączenie Familii, iest złączenie splendo: row; bo gdy Nilusowi rzęsysta przybędzie kropla, obficiey wyleie, zaiasnieią lepiey Ziemskie kraie, gdy gorne Tryony Karolia ugnaią.

Dum illres animo nubunt felicitati despon: sant Familias. Szczescie wsey Familii panuie, gdzie się Przeswietnie złączaią Osoby, bo im więcey Koncha zamyka pereł, tym droższa, tak Fa: milie im więcey zabieraią kolligacyi, tym szczesliwsze.

Colligatio Familiarũ, vinculum fortunarum. Złączenie Domow iest fortuny rezydencyą, bo gdy się zwiążuią Familie, związaną nieiako trzymaią Fortunę. A iako Magnes żelazo, za sobą ciągnie, tak kolliga: cye Fortunę.

Connubia illrium Prosapiarum æternitatẽ sibi mutuam pariunt. W niesmierteloną wiecznosc Familii Obu rosnie sława, gdy się złączaią. Bo dwie na nie: bie gwiazdy ktore Polos nazywaią całego nieba strukturę wiecznosc, czasow obroty na sobie zatrzymuią, tak y Con: nubium zacnych kolligacyi para, Oyczyzny, Woiewodz: twa, y Prosapii swoiey niebo iak na dwu zawiasach zło: żone trzymaią.

In vera amicitia beatitudo osistit mortalium. nigdzie lepiey ludzkie nie rezyduie Szczescie, iako gdzie

Szczera

szczera panuie przyiazni bo bez obłudnych chęci doswey fortuny biorą progress, y szczerze sobie dopomagaią.

Propositiones Negativa:

Infelix esse non potest qui veram gerit amicitiam; nigdy nieprzyiaznym Fortuny nie podlega impetom kto szczerey szuka przyiazni, bo sie mężnieysze nieszczęsciom zgęszczone Przyiaciół stawią siły, y pewnie tam pustyni ani pustek nie masz, gdy kto w komitywie zacnych Familii zyie.

Amicitia non potest consistere cum Fatis malevo- tentia. Zgęszczone Przyiaciół serca zadnych sie nie boią fatów bo szczera przyiazni ~~mutua~~ tez sobie broni ktorą sie zgłobic nieszczęsciom może.

Amicitia temporum invidiae non subjacet. Ostrym czas zębem nie gryzie przyiazni, bo nie prochem smiertelnym czasowa klepsydra przyiazni lata wymierza, ale sie samą skryśla wiecznością.

Propositiones de Sertis

Corona Sponsorum ver aeternum denotant Familiis

Corona Sponsoria vera est veris inauguratio, Astarumque affectuum Genitrix. Est Corona Cor felicitatis Est Ornamentum Capitis, Oculorum splendor, decus manuum, circulus cordis, Lux Familiae. Est vigor honorum Omnium, imo sphaera Orbis fortunarum. Sertum Sponsorum, flos est, ver aperit affectibus. Est rosa purpuram sponsis promittens. Adus est Corona, et non unum felices sponsis accendit dies, sol est, cunctis elucens sponsorum fortunis, Fulmen est adversae fortunae. Est Corona sponsis porta felicitatis, gemma cordis, Est puteus infelicitatis, Charybdis

odys nidrorû. Triumphatis è sponsorum Corona, cui fata herbam porrigunt. Serta sponsoris dèbita sunt fortunâ.

Symbola de Sertis

Sertum in Scuto cû inscr: virescit et ornat.
Corona in Columna, cum inscr: Triumphatori,
Corona in Cedro, cum inscr: Perennabit.
Sol Coronatus cum inscr: Addit pretium,
Navis oneraria corona adornata Cum inscr: Portus erit.
In columna Sertum cum inscr: non plus ultra.
Corona in Solio cum inscr: Regna facit.
Corona supra Stellas cum inscr: splendescit Cognata polo
In Scuto Sertis Cum inscr: Præmium fortunâ.

Symbola de Muneribus

In Scypho Fluvij cum inscr: felices fluit in usus.
Fons excurrens cum inscr: non deficit unquam,
Puteus seu Fontanna, effundens undiq aquas cum inscr: Semper affluenter.
In Candelabro Solem cum inscr: nulla extingoiß sorte,
Fax ardens cum inscr: Consumor ut prosim,
Ignis incinere sepultq cû inscr: Et post fata vivit.
In horologio Aquila Solem irreterta lustrans palpebra cum inscr: Ipsa felicitatis capax.
Solorijs cum inscr: illustres omnias horas.
Rosa cum inscr: virescit et ornat.
In Pelvi, Petra in r fluctq cum inscr. inota duresait,
Arbor fructifera, inclinat se aliâ n fructiferâ quasi illi fructus donans cum inscr: Amoris documenta dono,
Ex una parte rupis arbor una, ex altera secunda innectunß sibi cum inscr: jungit amor.

Alcion

Alcion dum in margine Oceani nidificat tranquil: litatem adfert cum ipse: Solatia fero.

Amplificationes.

Mors sola fatetr quantula sint hnis corpuscula.

Novam hodie magni mensuram nnis, verissimā humanarum rerum bilancem expendite Aud. Fru: stra enim regali in purpura fortunā majestas quā: rit, frustra felicitas vera in delicijs, in auro abundan: tia, stantem fortunam in fallaci fundamt orbita, fucus ista sunt, et speciosa inflatā vanitatis menda: cia, veram et infallibilem magnitudinis nostrā men: suram, n̄ divitiā, n̄ honores, n̄ rerum gestarū fama, sed sola extra mendacij periculum fatentr funera. Ea enim fatorum sinceritas ē: ea in retegendis ho: minum errorib, fides, ut nihil adeo fucatum, et ad o: mnem pulchritudinis speciem simulatum orbis ha: beat, cui ficticium emendicatā lucis ornatū verissi: ma rerum magistra mors n̄ possit detrahere. De: crevit tot exagerata laudib, Alexandri magnanimi: tas; Emarcuit in Ganimedis vultu formā liberalitas; ubi ad ultimam rerum metam et fatalem mor: tis hyemem deventum est; adeo, ut fortitudinem infirmitas ruborem pallor formam deformitas, e: xitu vicerit deplorando. Æternis igit fatorum legib, humani erroris de semq vindicias: illis detractā men: daciorum larvā debet gloria. Vos o infallibiles ve: ritatis magistrā sanioris superarbitrā ingenij, ve: tumoris nativo orbatā lumine vitā et viā melioris, du: ces estis certissimi. Discite Principes, quos an: nuentis fortunā favonius, in altum tumoris et ambi: tionis

rionis extilis; in fatali demum feretro verum excellentiæ vestræ mensuram contineri. Discite inquam honores, divitias, famam, et summum Regnorum, ne dicam Orbis integri imperium non adulantium populorum plausu, non superbo Regum solio, non aureis abundantis fortunæ opibus, sed infallibili fatorum lance mensurari.

c. Magis calamo, quam gladio Regna sustinentur.

Novum hodie Regnorum propugnaculum, speciosissimum Provinciarum auxilium imponoctua. Frustra Regalis purpura quam maximis Provinciæ defendit gladiis; frustra spatiosa quærunt acinaces Regna, flammivoma arma, horrida sclopeta; minora ista sunt, ferratæ horroris species, magnæ urbium ruinæ; verum et infallibile Regnorum præsidium, non clypeus, non scutum, non horrisonum jaculum, non veloces sagittæ; sed sola extra fallaces sarissas, atque unica eruditio est. Hæc enim est invictissima sapientiæ vis; hæc maxima in oppidorum ruinis fortitudo; ut nihil tam grave, tam deniq desolatum habeat mundus, cui præter magna propugnacula, fortissima resistere non possit Pallas. Novimus tot artibus ruinarum per hostes factarum magnitudinem, vidimus nonsemel magnanimem inimicorum super urbes fortitudinem, et ubi ad sapientum consilium recursum est, statim ab ultimo casu Regnum vindicatur; adeo ut armorum multitudinem paucitas, militum fortitudinem debilitas, audaciam timor, in ruinando Regna vicerit. Sapientissimis igitur quam maxima Regna debent scientiæ subjacere, nobis sapientissimis Palladis debent subjungere Provinciæ potestates suas viribus. Tu o infallibilis scientiæ veritas, magnum ingenii acumen, invicte studii labor

bor, quantumvi: pallore tuo difficilis, nomine, et omine Regnorum propugnaculum certissimum es. Discite Regna, quas infelicis fortunæ sors, in ipsis maris fundo, et voraci draconis ore constituit; in fatorum omnium necessitudine usque maximâ sapientiæ fontis excellentiâ non gladio defendi, discite inquam divitijs plenas urbes, abundantia opibus tecta, ne dicam integrum orbis circulum, non varjis humanis artibus non horridis militum armis non velocibus sagittis, sed sola eruditissimæ sapientiæ latitudine sustineri. Tantum est invictâ sapientiæ abundare fortitudine.

Libido Regum pro legibus habet.

Non raro populorum ruina, Regnorum pestis, Orbis integri exitium, effusa in omne scelus Regum licentia, sacerrimo legum nomine palliat. Tantumne audes impia Principum libido! ut scelestos mores, vitam impiam, et dignum erebo nomen, sub venerando Legum nomine venditare non horreas! O mendaces Principum animos! O impium perfrictæ frontis scelus! ubi æternis vestitate nebris Venus, divinâ sacra Themidis chlamyde adornatur, venit, heu dolor, novus ab inferis hospes, effrenatæ vitæ licentia, et ubi privatorum domos, Nobilium aulas, Judicum tota, et Principum Palatia adijt, non modo sacerrimas Legum tabulas impio evertit molimine, verum etiam ipsum innatæ nobis rationis dictamen turpissime sibi subjugavit. Quoties enim vidimus indignos tanto fastigio Principes, sancta Majorum suorum statuta in sua detersisse scelera! et sacertima jura in abominandum licentiæ suæ jugum coegisse. Verum o inimica Regnis, proprio nomini injuria, perversorum Principum pectora! quibus, quod laxatus in omne nefas animus persvaserit, totum id digna sceptro famæ glo:

riosa

riosa Regnorum jussa existimant.

Dekret w Sprawie kurlandzkiey rhe rebellji, ex vi Electionis Novi Principis Subsecut przez JW JMM WW komissarzow z Seymu Grodzinskiego naznaczonych, publikowany w Mitawie d 19 Pazdziern: AD. 1727.

My Comissarji SRM. Mttis et Reipbcae inhaerendo Legi per Constitutionem Comitiorum Gnalium Grodnen: Anno proxime praeterito 1726 latae, in Termino, post indicta, Authoritate SRM. Mattis et nra Comissoriali, Comitiola, et in Districtibus jam celebrata, conservato, et ex Limitatione provenienti, eandem Constitutionem in fundamento Pactorum Originalium Subjectionis et Incorporationis Regno et Magno Ducatui Lituaniae horum Ducatuum, atque juramenti Regibus Poloniae Magnisque Ducibus Lituaniae per nobilitatem circa eandem Subjectionem et incorporationem praestiti, latam, integre et plene ad Executionem deducendo, per quae Pacta Originalia cum Serenissimo Olim Sigismundo Augusto Rege Poloniae, Magno Duce Lituaniae, Regnoque Poloniae, et M. D. L. inita Nobilitatis horum Ducatuum cum Illmo Gottardo Kiettlero ptunc Ordinis Sui Magistro postea Duce creato, eidem Serenissimo Augusto et Futuris Regibus, Magnis Ducibus Lithw: Regnoque Poloniae et Magno Ducatui Litw: in Protectionem et Clientelam adinstar Terrarum Prussiae se Subjectis et incorporatis, nec ullam Reservationem eligendi

sibi

Sibi vel infeudandi Novi Ducis deficiente Stirpe ma=
scula p̄fati Illmi Ducis Gottardi Kiettleri reliquit,
imo tam p̄dictum Sermum Sigismundum Augustū
qm̄ et Sermos Successores, Naturales Suos Dominos a=
gnovit, fidelitatemq Suam Ejsq Regibq Regnoq Polo=
niæ ac Magno Ducatui Litu: circa novam cujuslibet Ducis
de hac linea Kiettleriana p̄cedentis Investituram, Comis=
sione Anno 1617 circa ꝯstitutam formulam Regiminis
juramento p̄stito ad Lanꝗ fidelitatem p̄semp servan=
dam, nec quemqm̄ alium, nisi Regem, Regnumq Po=
loniæ et M. Ducatꝯ Litꝗ in casum deficientis Ducalis
lineæ Kiettlerianæ pro Dominis directis et immedia=
tis se habere obstrinxit, ac juxta memorata pacta hi Du=
catus ad solam et unicam familiam Ejusꝗ Ducis
de lumbis descendentem masculam, quoad utile Domi=
nium eorum durante hac linea p̄tinerit Supremum
vero et directum Dominium semp usq ad p̄sens tem=
pus, et utile etiam ac immediatum in Casum sterilis
fatorum Moderni Illmi Ferdinandi Ducis, ad Sacrā
Regiam Mattem Regnum Poloniæ, et Magni Ducatꝯ
Litu: spectat, quibq pactis, legibq et privilegiis juramen=
tisq. Nobilitas horum Ducatuum ꝯtrariando, vivente,
Illmo Duce Ferdinando, et Sacra Ra Matte ac Repca
insulta, et irrequisita, imo p rescripta Sua prohiben=
te Ducem Sibi Moritzium Comitem Saxoniæ temere
ac nulliter eligere p̄sumpsit, Eundemq jam p hoste
Patriæ declaratum, Constitutione Grodnenꝗ ex instin=
ctu malevolorum sequi et manutenere n̄ intermisit
taliterq cardinalia jura Sæ Ræ Mattis et Reipæ ac hujus
Provinciæ evertit. Idcirco reservato contra Latæ Le=
gis

gis Infractores Judicio, decernimq Quatenq tam Supremi Consiliarij, qm majores et minores Capitanei Universiq pro prae senti Conventu Deputati, Sui et totiq Equestris Ordinis horū Ducatuum nnibus plenario et absolute Constitutionem Grodnenq absq ulla restrictione p Publicam Suam Declarationem, manibq Suis Subscribendam, et Sigillis Suis assignandam et firmandam instantanee accepten. Deprecationem Solennem, rne usurpati indebite contra inhibitionem attentaq. Sae Rae Matti et Reipcae in futuris pxime celebrandis Comitijs Regni Gnalibq per Suos Deputatos ptent. Convertum Pseudoelectionis Ipsumq Pseudoelectum ac intrusum, atq omnem ptensionem Novi Principis eligendi vel infeudandi in Casum sterilis decessq moderni Illmi Ferdinandi Ducis in ppetuum instantanee ejurent, ac Sae Regiae Matti et Reipubcae Omnimoda et inviolabile Subjectione juratorie caveant in hanc Juramenti rotham: Ego NN. Juro Deo Omnipotenti, in Sacratissima Trinitate Uni, Sermo Augusto II Regi Poloniae Magnoq Duci Litu: et Reipublicae, Quia circa Dignitatem illiq et Integritatem Reipubcae Semp Stabo, et tam Pseudoelectum Moritzricum Comitem Saxoniae uti hostem hujus Patriae, prout et qmvis alium, qui Dux post fata Illmi Ferdinandi Ducis, in Casu sterilitier sine mascula de lumbis prole decedentis esse vellet, Ejuro, et Alium Dominum et Ducem Curlandiae pter Regem Poloniae et M. Ducem Litu: ac Rempubam n agnoscam, nec habere volo, in nullas factiones et intricationes cum externis damnosas Reipcae M. Ducatui Litu: intrabo, neq Correspondentiam cum Externis intuitu hujus Provinciae inibo, circa Corpus Reipcae vitam et Fortunam litabo, et contra talem

qui

qui novam Electionem vel etiam sine illa novam In-
feudationem Ducis Curlandiae et Semigalliae practi-
care vellet, tanqm contra hostem Patriae insurgam.
Sic me Deus adjuvet, et Sanctum Verbum Ejus.
Post quod Juramentum praestitum in Casu Sterilis Fa-
torum Illmi moderni Ducis Ferdinandi, Omnes
Status Ducatuum Curlandiae et Semigalliae idem Ju-
ramentum observare tenebuntur, nulli alii qm Regi-
bus et Regno Poloniae, Magnoq Ducat: Litu: immedi-
ate parere, Subjectiq esse debebunt, neq aliqm Al-
lium Ducem, nisi Reges et Regnum Poloniae et M. Du-
catum Litu: tanqm Directos, Supremos, naturalesq et
tunc jam utiles ac immediatos Dominos Suos agnosce-
re, ac fidelitatem Subjectionemq praestare, nisi solis
illis tenebuntur, et in Commemoratorum Regum Re-
gniq Poloniae et M. Ducat: Litu: potestatem reinci-
dent sine ulla contradictione, tam quoad utile, qm et
Directum et merum Dominium, obedientq tamdiu Ju-
ribus et Privilegiis ac libertatibus Eorum, tam in Spi-
ritualibus qm in Secularibus, etiam quoad liberum E-
xercitium Augustanae Confessionis cum qua ad Rem-
ptam accesserunt, per Pacta Subjectionis et Incor-
porationis cautis, ac per Constitutionem Grodnensem
assecuratis, Salvis manentibus, Salvoq jure Religi-
onis Romanae Catholicae in formula Regiminis
praescripto, et per Constitutiones approbato. Quae praemis-
sa facturi Sunt pro debita erga Sm Rem Mattem
et Rempbm uti directos Dominos suos fide et obe-
dientia, ac sub poenis contra Convulsores Legum Sancitis,
ac

ac rigore Ead Constitutione Grodnens. Pscripto. Insi: stendoq Anteriori Decreto Nostro decernimus, Quate: nus Praescriptum Gius Actum Conventiculi, Seu Instrumentum Pseudoelectionis Pfatd, ac omnia Scripta ac documenta Eand Concernentia, tanqm per se nulla jamq cassata, ex Actis Publicis et ubicunq reperibilia eliminent, Eidemq Decreto Nostro Ante: riori satisfaciant, Sub Simili rigore, in Ead Constitu: tione Grodnens, expresso. Tum demum expletis his omnib, tanqm Conditionib, Sine quibus non, cum De: sideria et repraesentationes pro Commodo et utilita: te horum Ducatuum respectu futuri Eorum Regimi: nis et Ordinationis, in Casum Sterilium fatorum Moderni Illmi Ducis Ferdinandi, nobis faciendas et pponendas vigore Pallegatd Constitutionis Gro: dnens accedent, eaq projective et relative, ad Ap: probationem Sd Red Mattis Et Reipubcd in futu: ris Deo dante Comitijs Gnalibus ndsivam dispo: nant, et determinent, Illis demandamus.

Powinszowanie. Narodz: Xstus

Zalit się niekiedyś przez Psalmistę Psal: 21 Naro: dzony na Swiat Zbawiciel Swiata, na niedyskretny ludzi konsyderacyą, y nieszczęśliwe kostki padnienie: Ipsi consideraverunt me et Sup vestem meam miserunt sortem / Odmiennym daleko trybem Dom N. iest w konsyderacyi uludzi, w parripcu u Swiata / każdy Domu tego kawaler iest primd apprehensionis Vir każdy w konsyderacy u Rzitty, w apprehensyi u Woiewodztw, ka: zdy mowić może Ipsi osideraverunt me / Herbowne

Dzieci.

Przeswie: N. Domu Dryie, sq Szczesliwym losem do hono-
row Preeminencyi y Godnosci, Doznaty tego Woie-
wodztwa Nasze, kiedy miedzy tyle ad Aram Justitiæ
kompetytorami Cecidit sors sup. Ludovicum, Rzadki
to przyktad azeby kto bedqc raz Deputatem, powtor-
nie te Vice Regiam Majestatem, Deorum Terrestri-
um thronum osiadaty ~~w Sobie [illegible]~~ albo przez
nienawisc Braci, albo przez uprzykrzenie fatyg y prac
w Osobie [illegible] zgodny ad Directionem Themidis
gtaws do prac y fatyg, cum dispendio fortunæ et salutis
sposobnosc upatrzyty Woiewodztwa Nasze, kiedy powtor-
nie wotowaty y uprosity [illegible] na te funkcyq, na
ktoreyby Patentes, ni leges vetarent, radzi zawsze
[illegible] mieli. Dodaty motivum, zastugi [illegible]
Zalit sie tam krol ktorys, na nieuwazne kostki pa-
dnienie, Ossa ossa, digna fossa, tot oculos habetis, et Re-
gem n. videtis. Herbowne [illegible] Dryie, w oso-
bie Jego tam zasiadaiqcego ztqd chyba Inwidya miec
mogty, ze tot oculos habent na upatrzenie sprawiedli-
wosci, na doyrzenie prawdy, na doscignienie fatyg y
zdrady, a przeciwnym sposobem nie widzq Respe-
ktow Panskich, nie widzq kolligacyi, ale æque Ami-
ci et inimici, Cives et peregrini sprawy przyimuiq.
Niech ze za btogostawienstwem Narodzonego Pana
funkcya ta bedzie W. M. P. gradusem do dalszych w
Rplitey honorow preeminencyi.

Item

Niechay przy Narodzeniu Panskim widziana na
Niebie bedzie korona, dadzis przy doroczney Uroczysto-
sci Jego juz nie materyalnq korone, ale samegoz
Xstusa ktory iest Corona [illegible] w Dan [illegible]
zyczqc azeby wszystkie sprawy y akcye [illegible] Szczesli-
wymi koronowat sukcessem. Prosit tam niegdys [illegible]

297
mista Panski o Błogosławienstwo Boga. Benedices Coronae Anni benignitatis tuae, et Campi replebuntur ubertate Pobłogosławiszi Tegoszy ia zyczę, azeby iuz nie roczniey koronił, nie rok ieden, ale nieskonczonym toczące się cyrkułem temp[ore] lata Narodzony Pan dziecinną pobłogosławił ręką Benedicas azeby Herbowney Brzesio. Domu Szachownicy pola (na ktorey co pole to honorow mieysce, co kątkat, to meritorum stipendium heroicznych dzieł nadgroda) Łask swoich napełnił influencyami, Campi azeby na niey Stali tam niegdys Dawnieysi Rzymianie w niekreaby czyli wszachy o szczesliwy swoy sukcess, szczesliwe zycia dni białym, a nieszczesliwe czarnym terminuiąc kątkutem, dies albo notanda calculo, dies nigro dotanda calculo Azy Herbowney Szachownicy temu tylko dies nigro notanda calculo kto domowi temu źle zyczy, temu lugubres calculi ktos czas szczesliwe naydłuzszego temp[or]a zycia dni w honorach albo notandi calculos Poda Nowo narodzony Pan łaski swoiey Stanie na odsiecz nieprzyiaznym inkursyom Herbowna Brzesio[wi] do mu Ogonczyka strzała na wpułpierscienny osadzona łuku ktorą iuz poddano Zbawiciel Swiata na swoy nalpiął łuk arcum suum tetendit et paravit illum, azeby &c.

Item

Kiedy po skonczonym przeszłym a nowo zaczętym 1728 roku, z powinszowaniem Oboyga w dom JWWPP. wchodzę, uznaię że y przy nowo zaczętym roku, dawną ku Osobom W. w sercu moim znayduię życzliwość ktorey nieodmienną propensyą zyczę, azeby JWWPP. ten Rok y wszystkie za nim idące naydłuzszego WWPP. zycia lata szczesliwymi płynęły sukcessami, azeby kazdy z nich Rok był ut Octo, in plenitudine

dine zdrowia fortun y Szczescia, ażeby wszystkie go:
dziny y momenta samymi liczył honorami, ile przy Her:
bownym Przeswi: Domu X. Zegarowym kole, na wszelkie
Preeminencye y godnosci nakręconymi; ktorych me:
ta et Insigne będzie krzyż Narodzonego Zbawiciela
na ktorym okup Narodu ludzkiego sprawował, ażeby
droższych nad znaleziony Tyberyusza skarb, Cnot y Za:
sług skarbow, przez Godnych Antecessorow tak exli:
nea recta, iako ŕ collaterali w Domu X. zostawionych
był dowodem. Doznał bowiem Swiat Polski Zwale:
cznych Domu Tego kawalerow penniger is pharetras
implevisse Sagittis Herbowną uzbroionych Strzałą na
obronę Oyczyzny; Doznała Rzplita prętkiey z nich po:
mocy że zawsze surgunt flammatæ Signa Sagittæ
kiedy iuż Tey upadać prawie przychodzi. Doznała
Herbowney Podkowy, ktora Reliquus vestigia fecit iako
w upałach Tey, (miley niżeli w Helikonie Pegaz) z twardi:
szey nad tarpeyskie skały niewoli et manu et consilio
słodkie wolnosci wybita zrzodło, okropne Nieprzyiacielom
szlady, et Posteris imitanda zostawuiące vestigia. Do:
znała Herbowego z Zegaru koła Przeswi: Domu N. iako
per varios Casus praeceps rota volvit Dui czy w Szczesciu, czy
w nieszczęsciu Oyczyzny, na usługę Tey niezatamo:
wanym nakręcone kursem, wesołe Tey zawsze wy:
biiaiące godziny y iasny dzien przynoszące, a okro:
pną noc Nieprzyiacielowi: Huc ferens Titan diem
lassam rubenti mergit Oceano rotam. Seneca. I
teraz kiedy w Osobie IMWMD. Fascia concordi iungit
duo Tibora nexu. Sarb: Herbowny Przeswi: Domu X. Na:
łęcz z tym się złączył Domem niemniey przydał
ozdoby Familii, honoru Woiewodztwom, podpory Oy:
czyznie, niemniey szacunku z Skarbu z zasług y
hero:

299 heroicznych Domu tego dzieł. Niechże tych drogich Oyczyzny skarbów w pomienionych domach zostawionych krzyż Narodzonego Pana za błogosławienstwo Jego widocznym swiatu będzie Ostensorem, ażeby dział Dwór, Woiewodztwo, Rplita tenskarb y umiał go szacować, y ażeby godnie Domów tych Osoby, Emeritum Submittant Coronae Caput, ażeby WMć Pan in primo Meritorum, iak nayprędzey purpuratam odebrał Togam, na ktorą tot virtutibus et multiplicatis in Patriam meritis dawno zasłużył. Sobie niech krzyż ten, ktory niegdys konstantynowi znaczne przyniosł zwycięstwo: Hoc Signo invictus, transmissis Alpibus ultor, Servitium solvit miserabile Constantinus, ieżeli w Dom WMćPd. inkursye iakie zmierzać chciały, szczęsliwym będzie zwycięstwa znakiem, zgubą nieprzyiaznym inkursyom, y fatalnym prognostykiem wszystkim zawiney fortuny Impetom, Crux pellat omne Crimen.

Fragmenta Varia

Fortitudo Magnanimum Alcidem, formidatamque Tonantis Progeniem. Stattius

Et defecturos nigrâ trabe suscitat ignes.

pro Caesare pugnant

Dipsades, et peragunt civilia bella Cerastae. Lucanus inducit militem quendam Pompejum incusantem quod illos in loca serpentibus plena introduxerit.

Anchora de prora jacit, stant littore puppes. Virgilius

Hostis habet muros, ruit alto a culmine Troja. Idem

Fama Ferep alto nomen in essedo. Sarbievski

Gentibus ablatum dederat serpentibus orbem. Lucanus

Terrum et nullo revocatum e pectore ferrum. Idem

Lita

— Ut sese medias subvexit in auras
Summa dies — — Quid

Poty. Ne male otectum lux nocitura cremet. Quid
Solaq vulnera quaestu Claudianus

Conscient. Coelum hoc, et conscia sidera, testor. Quidam
Ausonia prosternis Annibal arce. Claudianus

Bellum Non poteram vanae taedia ferre Togae. Martialis

Honor Per Fasces numerans avi Claudianus
— Inter pocula quaerunt
Romulidae saturi, quid Diva poemata narrent Mart.

Contempt. Contemptorq Deûm Mezentius Heros Virg.
Quis tulerit Gracchos de seditione ferentes Juven.
Si fur displiceat Verri, si homicida Miloni Idem
O Hymenaee decens, Cypridisqui maxima curaes Catullus

Stellae Vos stellati ignes, oculiq volubilis ord.
Excubiae Superum scriptusq exercitq auro
Aurea posteritas et posthuma semina Solis. Quidam describit stellas.

Hasta Troia Exitium dirum hasta ferens Virgilius
Lateriq argivum accomodat ensem. Idem
Arma Virumq cano Virgilius

Bellum Bella per Emathios, plusqm Civilia campos
Iusq datum sceleri, Canimq Lucanus
Fraternas acies alternaq Regna profanis
Decertata odiis sontesq evolvere Thebas. Statius

Virginitas Virgineos thalamos, formidatamq Tonantis
Progeniem patrio jussam decedere Coelo
Musa canet — — Quidam

Laus Edomitum sibe verna Tyram, sic bisthone tabo
Potis mucro jubet — — Kwiatkiewicz, Joannis 3tio Regi Poloniae post Orientales victorias gratulans.
Cedite bisthoniae Lechica de rupe Cohortes
Augusti fortuna jubet — Stawicki Augusto II Regi Poloniae, post receptum Camenecum gratulaturus.

Laus Et meritis fortuna Comes semper recenti
Heroum Genitrix Syradia crescit honore. P. Carvat
Syradiam laudans.

Scelus Saepe capitpdana scelus primisque triumphat
Auspicijs felix turpi molimine culpa. P. Kwiatkie
Musa mihi causas memorat. Virgilius
Nil Aagria moror Cyrrhaea bicorni
Interfusa vado, nil Delphica serta virenti
Rapta tholo, testesque alijs in carmina vittas,
Vos stellati ignes, oculique volubilis Orb. J. Quidam

Tempestas Incubuere mari, totumque a sedibus imis
Una Eurusque Notusque ruunt, creberque procellis
Affricus, et vastos tollunt ad sidera fluctus.
Insequiturque clamorque virum, stridorque Rudentum,
Eripiunt subito Nubes, Caelumque diemque
Teucrorum ex oculis, ponto nox incubat atra
Intonuere poli, crebris micat ignibus aether
Praesentemque Viris intentant omnia mortem. Virgilius describens tempestatem maris. libri 1. Aeneid.

Fama — — Magnas it fama per urbes
Fama malum quo non aliud velocius ullum
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo Virgilius 4. Aeneid
Parva metu primo mox sese attollit in auras. Idem
Magnas territas urbes
Tam ficti pravique tenax, qua nuntia veri Idem

Relligio cum Celso juvene loquitur.

Rell: Non trepidas dilecte puer, cum prima dirum
Funera te cingent? Celsus Quid mea Mater agis?
Rell: Ergo feres mortem? Celsus non mortem at mille subibo
Mortes. Rell: flagra feres? Celsus Sit rogus ipse feram.
Rell: Quid tigrides: tigridesne feres? Celsus In pectus apertum
Ira cor huc tigrides accelerate feram.
Rell: Quid si atrox rigido Genitor furet ore? Celsus jocabor.
Rell: Affodiat stricto pectora mucro, Celsus Dabo.

Rell.

Rell: Si trux exilio Pr[?] minitetur. Celsus. Abibo.
Rell: Quid si sæva ferat Celse venena? Celsus bibam.
Rell: Nil metuis si dira coquat te flamma? Celsus Cremabor
Lætus, et ah liceat, maxima plura pati.

Funus[?] Tendite Phœbeæ feralia plectra sorores
Et date Castaliis lugubre carmen aquis
Delphica nec capiti superaddite serta, Cupressus
Cingat inornatas luctibus apta comas. Pr. Carion[?]

Cassis Et tarthesiaco cassis vestita metallo. Fulgurat
Lorica Cecropiis obvoluit pectora squammis
Ensis Atrocem jugulo capuloteneus impulit ensem
Hasta Et [illegible] partitura triumphos hasta volat
Ensis Ille coruscantem radiis fulgoribus ensem. Vibrat.
Sagitta Audaxque Gyges torquere sagittas Virg.
Scelus Indignum scelus arma tegebat
Arma sub adversam posuit radiantia quercum,
Terribilem cristis galeam, flammasque vomentem
Fatiferumque ensem loricamque exere rigentem Vir.
describit militem arma deponentem

Laus[?] Magnorum haud umquam indignus avorum Virg.
Si quid veri mens augurat opto Idem
Me me (ide petite) adsum qui feci, in me convertite ferrum

de Christo Christique amice tuum, Juda inquit respice finem
Unica decepit litera funis erat. Pr. Allysenig[?]

Grex Compulerantque greges Coridon et Tyrsis in unum
Tyrsis oves, Coridon distentas lacte capellas Virg.

Ira His agit furiis, totoque ardentior ore,
Scintilla et verbis acribus micat acribusque ignis Idem

Desper. Heu quid nunc tellus, inquit, quæ me æquora possunt
Accipere Virg.

Planctus Plangite pectora, Sidera plangite, plangite rupes,
Plange solum, Cœli plangite, plange solum. Pr. Vautel[?]

Ignis erat qui in his liquidis equitaret in undis
Demersus freto cresceret, ignis erat. Quidam
de S. Ignatio in gelido stagno stante ut Juvenem converteret

Fletus Solvor ut in fletus putat omnia tristia vulgus
Solvor ut in risus omnia læta putat Hugo
Quid mea sit igitur dum tristis plango lamenta
Nomnisi nos soli novimus ille et ego.
Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt
Nomnisi nos soli novimus ille et ego. Idem
Ludite dum geminis stillant mihi lumina rivis
Ludite dum geminis vultus arat aquis Dr Sautel.
Currite felices populi migrate Quirites
Jam decuit veteres deseruisse domos
Currite dum pergunt Zephiri spirare salubres
Sibilaque arboreis instrepit aura comis
Currite sub nullo melius latitetis asyllo.
Nulla cavernosis arctior ora favis Idem
De Gonzaga Parcite Gonzagæ sanctissima tempora mitræ
Quod tot puncturis læsit acuta caput.
Læsit acuta caput, voluit nam stringere frontem
Arctius, et toto corde ligare Duhem. Quidam
Inque vicem socios aqua prodiga temperat ignes,
Inque vicem socias temperat ignis aquas. Dr Sautel.
maximus inque sago, maximus inque Toga. Quidam
Sic omnia fatis
In pejus ruere et retro sub lapsa referri
non aliter quam adversa velit qui flumina lembo
scindere Virgilius
Terres minimo pennæ stridore Columba
Unguibus Accipiter saucia facta suis
Non procul a stabulis audet discedere, si quid
Excussa e avidi dentibus agna lupi.
Vitaret Cælum Phaeton, si viveret, et quos
Optavit stulte tangere nollet equos. Ovidius
Me quoque quod sensi fateor Jovis arma timere

Suppl

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus
Et sine fronde frutex, et sine crine caput.

Non sic incerto mutantur flamine Syrtes — *Ovidii*
Nec folia hyberno tam tremefacta Noto
Quam facile irati verbo mutantur amantes. *Propertius*

Fulmineos veluti praeceps cum cominus egit
Ira sues, strictisq erexit pectora setis,
Igne tremunt oculi, lunataq dentibus uncis
Ora sonant, spectat pugnas de rupe propinquas
Venator pallens, canibusq silentia suadet,
Sic avidi incurrunt, necdum laetalia miscent
Vulnera. — *Statius*

Exparvis magna Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quasq venit multas accipit amnis aquas.

Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas,
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit. *Ovidii*

Auro quid melius? jaspis; quid jaspide? virtus.
Quid virtute? Deus, quid deitate? nihil. *Quidam*

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorq fames — — *Horatius*

Virtus Sufficit ipsa sibi virtus, nec limen honoris
Ambitiosa petit, seros neq cogitat annos.

Risit humus, risere rosae, risere vireta
O quantum e subitis casibus ingenium.

Non mirum, robur cur senserat Anglia Galli,
Ad galli cantum fugerat iste Leo.

Solus Dis, Deus e, dites Dii, numina nummi
Cum plausu loquitur Pluto, taceto Plato.

Honor Divitias et opes hon lingua hebraea vocavit,
Gallica gens aurum or, indeq venit honor.

Caecus Heu miser aspecto perdo mea lumina sole,
Qui que diem generat surripit ille diem. *Caecus*
de sole dixit.

Nasceris ad mortem, vitam moriturq adibis
Victoribq Mars e, mors tua vita tibi. Mysenig id
vita Xsti sit mors, et mors Xsti sit vita.

Dextro nato et passo — O nati Christi bona nox lux mala passi
Lux mala luce carens, nox bona nocte carens.

Navis — Puppis cauda, carinaq venter, preraq pectus,
Velaq sit ala, totaq Navis avis.

3. Epitaphia.

1 Carolo Magno Imperatori.

Terra dedit tumulum, totum dat termina Caelum
Sidera pro facibq pro lacrymis maria.

2 Adolescenti inr dormiendi defuncto.

Ne tibi longaevos promittas Nestoris Annos
Quisquis es, occulta mors jacit arma manu.
Clauserat heu sedres placidq mihi somnq ocellos,
Et fecit somnq mors jubet esse ratum.

3 Juveni in senili larva tempore Bacchanal. mortuo.

Dum stultesco senex p bacchanalia mendax
Crecor heu nimium credula parca fuit.

4 Poetae scribenti alteri Epitaphi defuncto.

Ille ego Aidonii n ultima gloria plectri
Hic cogor Cytharas linquere pressus humo.
Orsq eram functo, lugubria metra sodali,
Cras o juvenis Mors ait, haec tua sunt.

5 Henrico Cantori.

Hic jacet Henricq, semq pietatis amicus,
Vellis in Ecclesia, fuerat succentor in alma,
Regis et in bella cantor fuit ipse capella,
Praeter haec et ista, fuit optimus Organista.

6 Polonicy

Tuleż ałtopa kosci y zęby, co kuflem y piwem dawat gęby,
nie przeto śmierci że umarł taie, Alleże piwa mu nie dodaie.

Z Piiarnicy

W Browarze się urodził, w karczmie go ochrzczono,
Zmartwego od początki na bani złożono
Gościu mijaiąc tędy, czyń dosyć żałobie,
Jeżli płakać nie możesz, uczyń ale na grobie.

Z Kostera

Tu kostera spoczywa nago urodzony
Nago od kart wychodził, nago pogrzebiony
Nago powstanie na sąd, y tak bez odzienia
Będzie swoy grzbiet ogrzewał w piekle u płomienia.

Z Babaci vetula scripsit Kochanowski:

Viator: Czyi to grob! Vetula: Baday zdrowy
Via: Czyia to mogiła! Vet: Iedno rychło się dowie
tym czasem wypiła.
Via: Niechce mi się rozumieć. Vet: Naleyże mi sporzy
Via: Nic ci ta Babodnie pięć do ciebie. Vet: Tym gorzy
Viat: Imie twoie chcę słyszeć. Vet: A zatanci potym
wiedzieć kto w tamtym grobie, abo kto wo wotym.
Via: Niegże się tedy dobrze. Vet: A iakoż bez piwa.
Via: Przyuczałaś się. Vet: Nie byłam trzyźwia iako żywa.

Ex fragmento

Si Troja tani aliqd restare putatis.
Vilitas Vir boie qd curas! res viles, res perituras,
Nihil perfituras, damno quandoq futuras.
Honor brevis Nemo diu mansit in culmine sed cito transit
Est brevis, atq levis, in mundo gloria quaevis
Cum tumulum cernis, cur n mortalia spernis.
Tali namq domo, claudis omnis homo,
Ite fortes, ite Ioti, Nulla Parcd Deo freti
Vos imago terreat.
Patrum dicta probo, nec sacris belligerabo. aliter
Belligerabo sacris, nec probo dicta Patrum.

Laus

Laus tua, non tua fraus, virtus non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium. alitur
Eximium decus hoc fecit te scandere rerum
Copia non virtus, fraus tua non tua laus.

Signa te signa, temere me tangis et angis,
Roma tibi subito, motibus ibit Amor. a Dolmone Conpad.

Quidam de B. Aloysio.

Ante Deum quando Angele Dive BeatA
Laberis ingenua Laberis ipse vigiL
Ora qd ostentam Orbes in pectore castO
Impressi digiti Junctaque dextra sibI
Summo forte Deo Subito tu te Angele monstraS
Inque cor ut patet Janua nostra sibI
Vel Jesum celebrat Vario cum Musica cantU
Sic in Corde Tuo, Suavius ire melos.

Non habeo wielkie, sed nec desidero skarbos
Contentusque sum sorte mea, własnamque paternis
Roby aro ziemiam, quae me sustentat aliter Kochanowski

Pastor, Arator, Eques, pavi, colui, superavi,
Capras, rura, hostes, fronde, ligone, manu.
De capris pastis, de rure sato, hoste subacto,
Nec lac, nec segetes, spolia nulla tuli. Virgilius tale
Epitaphium sibi scripsit libros, Bucol. Georg. et Aeneid. exprimens.

De Tinea Litera me fallit, nec novi litera quid sit.
In libris vixi nec sum sapientior inde

Tigna tridens sequitur sed machina tota tridentem
Hanc ne lacerati, sistit adunca nota. Inde litera Amor etc.

Tituli Epistolarum.

Titulus Summo Pontifici.

Sanctissimo ac Beatissimo Patri Dno D. Clementiq Divina providentia Papae XI Sacrae Romanae Ecclesiae Catholicae Pontifici Nro D. Clementissimo.

In principio vero Epistolae sic scribis.

Sanctissime ac Beatissime Pater
Dne Dne Clementissime.

Inchoas Eplae sic. Post osculum Beatorum pedum.
In decursu Eplae loco Tu ponis Sanctitas Vestra, Beatitudo Vra. Valedictio. Veneror et osculor Sanctissimae Beatitudinis Vrae pedes humillimus Subditus. Imperator tn et Reges loco Subditus scribunt Filius.

Titulus Cardinali

Eminentissimo ac Rndissimo Dno D. S. R. Ecclesiae Cardinali Praesbitero (sive Sacerdo.) usq S. Praxedis, Archiepiscopo N, DD Clementissimo.

Initium: Eminentissime ac Rndme Princeps,
Dne Dne Clementissime.

Loco Tu, Eminentia Vra. Valedictio Eminentiae Vrae humillimus Servus.

Titulus Nuncio Apostolico.

Illmo Rndmo Dno D. NN Archiepiscopo vel Episcopo Sanctissimi Dni Nri suq Benedicti XIII Praelato Domestico, ac Ejusd ad Serenissimum ac Potentissimum Poloniarum Regem Totumq Regnum Poloniae ac MDL Nuncio Apostolico, D.D. Clementissimo. (Si sit Cardinalis scribas Eminentissimo pro Illmo)

Initium Illme Rndme Dne
Pro Tu, pones Illma et Rndma Dominatio (Si fuerit Cardinalis Eminentia Vra.)

Archiepiscopo Gnesnensi.

Celsissimo ac Rndmo Principi D.D. NN. Dei et Apostolicae Sedis gratia Archiepiscopo Gnesnensi Legato

gato Nato Regni Poloniæ et M. D. L. Primati, Princi
Principi, DD. Clementissimo. Polonice.

Iasnie Oświeconemu Xięciu Memu Mćiwemu Panu N. N. Arcybiskupowi Gnieznieńskiemu, Prymasowi Korony Polskiey y Wielkiego Xięstwa Liten: Panu Memu Miłościwemu.

Salutatio. Celsissime ac Rndme Princeps.
Dne D. Clementissime

Valedictio Celsitudinis tuæ humillimus servus.

Episcopo Cracoviensi.

Celsissimo ac Rndmo Principi, DD. N. N. Dei et Apostolicæ Sedis gratia Episcopo Cracoviensi, Duci Severiæ, DD. Clementissimo.

Salutatio, Appellatio, Valedi: ut Archiepiscopo Gnesnensi.

Episcopo Varmiensi

Idem Titulus dat. quia e Dux Varmiæ.

Aliis Episcopis.

Illmo et Rndmo DD. N. N. Dei et Apostolicæ Sedis gratia Episcopo N. f. polonice.

Iasnie Wielmożnemu y Xiąży przewielebnieyszemu Imci Xiędzu N.

Suffraganeo

Similis Titulus dat. quia sensus e Episcopus.

Archiepiscopo Leopoliensi

Solet dari Titulus, ut Aliis Episcopis addendo; et Archidiœcesim suam Primati in Spiritualibus.

Abbatibus

Dat. Titulus, Illmi et Rndmi ut Canonici Cathedralibus Prælatis.

Canonicis Cathedralibus

Perillustri (vel juxta ritum modernum) Illustrissimo et Rndmo DD. f.

Canonicis Collegiarum

Perillri ac Adm Rndo D. N. f.

Parocho

Parocho
Adm. Rndo Domino

Abbatissa
Nayprzewielebnieyszey w Chrystusie Pannie,
Jeymći Pannie NN: konwentu N. Zakonu S. N. Xieni,
y Matce, Moiey M. Pannie y Dobrodzieyce.

Alijs Monialibus
Przewielebney w Chrystusie Jeymći Pannie

Tituli Saecularium.

Ad Imperatorem.
Augustissimo ac Potentissimo Principi NN. Divina favente clementia Romanorum Imperatori Maximo et semp. Augusto, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Sclavoniae, Dalmatiae, Croaciae Regi, Archiduci Austriae, Burbundiae Duci, Styriae, Carynthiae, Starmiolae, Tyrolis DD. Clementissimo.
Salut. Augustissime ac Invictissime Caesar
Dne D. Clementissime
Loco Tit. Sacra Caesarea Majestas
Vat. Augustissimae Caesareae majestatis Devinctissimus Serv.

Ad Regem Poloniae.
Serenissimo ac Invictissimo Principi DD. Clemens NN: Dei gratia Regi Poloniae, Magno Duci Lituaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolenscie, Kiioviae, Vothyniae, Podoliae, Severiae, Podlachiae, Czerniechoviae, DD. Clementissimo.
Salut. Serenissime ac Invictissime Rex
Dne D. Clementissime
Loco Tit. Sacra Regia Majestas
Vated. Serenissimae Majestatis suae fidelissimus subditus.

Polonice.
Naiiasnieyszemu y Niezwyciezonemu Miłościwemu NN: z Bozey Łaski Krolowi Polskiemu, Wielkiemu

Sta
kiemu Xiążęciu Litewskiemu, Ruskiemu, Pruskiemu Ma-
zowieckiemu Żmudzkiemu, Inflantskiemu, Smolenskie-
mu, Kijowskiemu, Wołynskiemu y Panu Miłosciwemu.

Salut. Nayiasnieyszy Miłosciwy Krolu
Panie Panie Miłosciwy.

Valed. Całuię przytym nieśmiertelnie ręke Waszey Krolew-
skiey Mći z uniżonymi usługami iako wierny W.K.Mći Poddany.

Alijs Regibus

Similis dat Titulus cum enumeratione Ducatuum.

Regi Galliarum Scribit Regi Christianissimo.

Regi Hispaniarum, Regi Catholicissimo.

Regi Poloniae aliquando dat hic Titulus Ortho-
doxae fidei Defensori.

Titulus Serenissimi dat et Regibus, Statis, Ar-
chiducibus Chamaaustriae, Electoribus Sacri Romani Im-
perij Utriusq Status, Si tamen Rex Regi scribit pro Do-
mino Clementissimo, ponit Fratri meo Charissimo.

Omnibus Senatoribus, nempe Palatinis et
Castellanis utriusq Classis hoc Saeculo dat Titulus Illu-
strissimi, Item Officialibus Majoribus, quales et Ma-
reschalci, Thesaurarij Regni, Cancellarij, Procancella-
rij &

Alijs vero Officialibus Terrestribus uti Suc-
camerarijs, Capitaneis, Vexilliferis, Pocillatoribus, Item
Filijs Senatorum dat Titulus Perillustris Wielmożny.

Ad Nobilem

Memu Wielce Mćiwemu Panu y Bratu (si par State
fuerit) (si impar annis) loco Bratu. Ersibus Dobrodzie-
iowi, Si tamen Nobilis fuerit deputatus ad Iudicia Tribun
etiamsi nullum aliud officium habeat Scribit ei Illmo
Iasnie Wielmożnemu Jmći Panu N. N. Deputatowi Wo-
iewodztwa N. na Trybunał koronny &

Tituli Comm:

Tituli Communitatum.

Ad Capitulum

Illustrissimis et Rndmis D.D. Ecclesiae Cathedralis N. Praelatis Canonicis, Totiq Venerabili Capitulo, DD. ac Patronis faventissimis.

Do Trybunału koronnego

Jasnie Oswieconemu y Nayspráwiedliwsze=mu Sądowi, Jasnie Wielmożnym, Wielm. Moim Wiel=ce MMPanom, z Woiewodztw y Powiatow Rptty na Try=bunał koronny Deputowanym Moim Wiel. MMPP y Dobr.

Do Izby Poselskiey

Jasnie Wielmożnemu JMci Panu N. Marszał=kowi Izby Poselskiey Jasnie Wielmożnym Wielm. Wo=iewodztw Ziem y Powiatow na Seym Walny koronny do koła Rycerskiego zebranym, y od Stanow tak ko=ronnych iako y Wiel. Xięstwa Litew. Deputowanym Moim Wielce MMPanom.

Do Seymiku.

Jasnie Wielmożnym Wielm. Moim Wielce MMPanom y Braci, JchMMPanom Dygnitarzom U=rzędnikom, y wszystkim Obywatelom Woiewodztwa (v.g. Sieradzkiego) na Seymik (v.g. Szadkowski) zgroma=dzonym Moim Wielce MMPanom y Braci. Si tamen Principes fuerint Praesidentes scribas Jasnie Oswieconym.

Tituly Regi Regum Salvatori Nostro Xto D.

Lri Agabara Edessae Princeps dedit, cum per eptam peteret, ut Salvator depictam faciem illi mitteret, quam hr Baronig. e ani ita versa polonice.

Agabary Xiezny Edessy Zbawicielowi łaskawemu, ktory się na granicach Jerozolimskich w Ciele zia[w]ił.

Christographia seu occulta literarũ Scriptio multiplici modo fieri pt. 1mo Si utaris pro atramento succo mecō vel alumine aqua liquefactā, sic enim Scriptam Eplam aquā impositam releges, vel lacte quod ubi incaluerit, flaveā in charta apparebunt literā. 2do Si utaris reb; pro literis ut Rex Poloniā quondam fugitivo e Eplio Palatino, Cracoviam misit pellem leporinam, et colum. 3tio Si utaris Signis pro placito tuo fingendis, loco literarum, data ũi clavi Amico, cui Scripturq, et altera Sibi relicta. Porro clavis vocat alphabetum, in quo cuilibet literā adscriptum e Signum a Te excogitatum, quo ille in legendis Eplis regulari possit. Ex pluribus modis appono Unum, et alterum, 1mo p Signa Zodiaci, 2do p varias literarum figuras, loco literarum puncta adhibendo, tet pro Una litera, quot numera litera aliqua in figura lineā ponit pcedens.

a b c d e f g h i k l m n o

[cipher symbols]

p q r s t u x y z

[cipher symbols]

ab cd efg hik lm nop qr st uxz

Deus videt

[cipher symbols]

Listy rozne, a zalec sie na Dyffamuiące

Dato mi sie styszec że tam ktos circumlatrice lingua, et sordido dente stawe moie szarpie, ktora daley sie rozlega, niż iego canina rabies zasięc może. Nie przeto sie przed Wm Panem żalę, żebym sie miał obawiać iakiey imienia mego skazy, bo bez chetpliwosci mowić mogę, me vel Solatueri fama potest, rerum toto quā gessimy, ieżeli nie orbe przynaymniey w Oyczyznie naszey

naszey, ale częscią żeby nie rozumiał ten cudzey poczci:
wości denigrator, że musi się godzić in puncto każdego sławę
iadowitym ktem zawadzić, częscią że przynaymniey u
niewiadomych imienia mego pronis in deteriora auribus
słuchany bydź może. Wm Pan tedy, ktoregom Imieniu
moiemu zawsze przychylney doznał chęci obturare os
iniqua loquentium, zaraz y tę sławę ktorą obronię, y sa:
mego siebie do usług Wm Panu podaię

Z teyże Materyi.

Nie atramentem, ale w rzęsistych łzach umo:
czonym piorem ktore nieafekt Wm P. przez list poka:
zany, z cięszkim żalem moim, z oczu mych wytoczyć
przymusił, pisać mi przychodzi, boć doczytałem się że nacom
się nigdy nie zasłużył, bo od młodości lat moich na pier:
wszey to miałem pamięci ażebym iak nay bardziey ła:
skę Wm P. sobie skarbił, y dość iawne w wszelkich
okkurencyach pokazywałem dokumenta, a teraz nie:
wiem z iakiey racyi, na tak cięszką y sercu niemuszko:
dzącą przypadłem klęskę, ieżeli Bog to, iednak ia zawsze ży:
czliwym Wm P. będę, chocbyś mi Wm P. iak nay wiek:
szą zadał karę, przyimę za wdzięczne, czy zysk odbiorę
czyli iaką stratę, przyimę łaskawie takową zapłatę, Ży:
boć nie baczę żebym w czym przeciwko honorowi Wm P.
wykroczył, iednak ieżelim winien to będę załował, ieże:
lim zgrzeszył będę pokutował. Tuszę po łasce y affe:
kcie Wm P. że zapomnisz ieżeliś iakie miał do
Osoby moiey nieukontentowanie. Cięszko się nie raz
zachmurzy Niebo, rzekłby kto że swiat zaleie cały, alić
niedługo łaskawymi swey twarzy promieniami cały
ziemski obiasni horyzont, po wielkich chmurach, y
wielkiey powodzi piękniey się Niebo zawsze wypo:
godzi. Rozumiem ia że po gniewie Wm Pana
wszelką łaskawość u nog iego znaydę, po wielkim gnie:
wie y wielkiey odmianie większe zas bywa ukontentowanie.

List o oddanie długu.

Znaiąc innatam WMPan. realitatem, y doświadczoną rzetelność iak na pewne podeklarowaną pożyczką wszak da in fidem WMPana, na ktorego słowo całą ażardować gotowem fortunę, odliczyłem tę summę. Rozumiem że nie denegabis, co iest justitia, Temu

List proszący o wakans

Lubo nad zasługi moie poważam się supplikować do łaski WMPana, utwierdza mię iednak ochotliwsza Jego protekcya, ktory lapsis succurrere diceris że lichą prozbę moię dowodnym skutkiem effectuare będziesz raczył.

List o promocyą.

Doświadczona w tylu okazyach Pańska WMPana protekcya, niezmiernie mię assiduie, że tym bespieczniey Interess moy in sinum Jego składam, poważaiąc się supplikować aby za łaską y skuteczną WMPana interpozycyą. Tuszę po łasce WMPana że repulsam nie odniosę.

Respons na list przyjaciela.

Wielce mię kontentuie litera WMPana relata dulcia ferens o dobrym Jego zdrowiu, przeto ią wdzięczniey szym przyimuię affektem, y oney wzaiemnym adressem, ex legem naturalney wdzięczności respondere powinienem. Za doniesienie domesticorum dziękuię uniżenie, WMPanu. Listu WMPana niektore contenta gorszą mię że WMPan wyrażasz to speculative o kawalerskiey zdy młodzian praktykować sub onere kawalerskiey obligacyi, y dobrey o nim opiniey powinien. Nie partbym się bo wiem dobrze, że quod amor jubet non e ... tutum miałbym czym gloriari że semen meum non secus viam padło. Ale niechcę w tym punkcie virtutem meam alienis extendere factis. Niechciey WMPan cudzey pracy in encomium

mei

mei zażywać — Ja zaś, którą teraz ku Osobie WMP przy-
iaźni, życzę cordialissime sin secus, żeto nie jest dtak ex
psentibus interet meliora futura — Żeby in adversis cer-
ci probany Amici.

List żegnaiący Przyiaciela

Pro eo cultu et candore affektu mego, quo semp[er] teraz ku Osobie WMP, należało abym wyjeżdżaiąc, doh[?] cum Submissione meâ pożegnał WMP. że zaś —

List proszący —

Nizeli cum desiderio meo accedam do łaski WMP uprzed o wybaczenie proszę, że na małym kartelusze piszę, bo wiem dobrze że nie na wybornych słowach, ani obszernym literkom plecie serdeczny zawist affekt, y iedna litera chętliwą napisana ręką, szczery Braterskiey życzliwości abrys odrysować potrafi — upraszam uniżenie —

List żalący się na niekorrespondencyą.

Nie iedna widzę luba w Rodzonych Braci coalescit affektow gratitudo, bo Ja choć w odległości mieysca pamiętam zem WMP serdecznie kochaiący Brat, y każdą to dokumentuię pocztą, a od WMP żadna y iedney Braterską odrysowaney miłością nie widzę litery, ale rozumiem że to nie żaden sprawuie nieaffekt, bo wiem że animo spirantes in unam muszą bydź tey abstynencyi inszelegalitates, przy których oznaymieniu proszę —

W teyże Materyi

Już trzeci list wrodzonym Braterskiego serca napełniony affektem do rąk WMP adressuię dawną naszą przypominaiąc życzliwość, y deklaracyą — ale ani responsu, ani —

W teyże Materyi

Chociasz nie w dalekim Horyzoncie adtigą mi dziś czas niepamięcią Osobę moię w łasce WMP zostawił, bo scale o mnie zapomniał, prawdzące owo przysłowie co oczu to y z myśli, perit memoria mei cum sonitu postronnych affektów, y prośba moia choć naterminowana wspak się obrociła —

W teyże Materyi

Doznałem teraz na Osobie moiey Starodawnego Axioma, co z oczu toy z myśli, bo ledwom się osobiście od WM Pana oddalił, zaraz zem z pamięci y Braterskiego wypadł affektu, o Interessa nasze całe WMP niedbasz, kiedyś sam Upacyfikowany, Mam z relacyi że Wiwiąc wspołz WMPanem się cieszących, że o mnie y Interessach naszych ani wzmianki nie masz, lubo żadney okazyi, żadney poczty z adressem litery moiey do rąk WMP. nie opuszczam. Więc przynaymniey niech będę przestrzeżony o niełasce WM Pana, żebym się darmo nie zawodził, upewniey mię WMP. czy wiedzieć chcesz o mnie, czy całe zaniedbać, bobym musiał inszego szukać sposobu, z dozgonny łaski WMP. pamięcią.

List przeszcy.

Ze personali cultu nie mogłem venerari Osoby WMP. causarunt samego z WMP legalitates, więc teraz literali compenso obsequio dawney insynuacie.

List o oddanie długu

Praemissa omni teneritudine affektu mego, quo feror ku Osobie WMP. iteratis upraszam votis, abyś pan rok Swoy evenire dhciał, y należącą mi summę przeszły nizł oddać raczył. Nie wątpię że łasce WMP. żony nizł świadczysz justitiam Temu, ktory zawsze wyznaiąc [illegible] revocabili verba WMP. u ktorego to nescit semel vox missa reverti, y nieodmiennie zostaie.

Respons na List radzący się

Nie wiem czy żart, czy prawdziwa WM Pana w Interessach tego expressya w ktorych rady moiey pretenduiesz. Jeżeli szczera z instynktu Boskiego wokacya, toc iey trudno postponere, ja z moiey obligacyi życzę tam affekta kierowac, gdzie uprzedza wola Boska, a potym WMP. serce, y inne przyzwoite

wiodą

wiodą motiva y okoliczności z tym upomnieniem że nie ubliżą affektu mego kontestacyi do śmierci iść Jej au mym trwaiącey tam, gdzie szczere WMCP. intencye, nieodmienny wezmą skutek, których quam felicissimum życzę successum.

List donoszący o Interessach.

Indefessa usług moich propensya, którem konsekrował WMP. nie pozwala mi personali cultu venerari Osoby WMCP. więc z iak nayniższą submissyą moią, literali compensô obsequio dawney WMP. oddaię się protekcyi. w Interessie zaś WMCP. co raz indelebili sanxeram amore, tego sincero corde effectuare nie zaniechałem. na dokument tey expressyi.

Respons na list proszący o summę.

Zostawać sub imperio WMCP. z instigamini memi zawsze pro summa mam sobie gloria, y teraźnieyszey miałbym sobie za honor abym summą słuzył WMCP. że zaś tyrannis necessitas nasza szczęściate go nam nie pozwala, wybaczysz WMC Dobr. bo J. w innszych okolicznościach promptissimę ad obsequia WMC

List oświadczaiący się z affektem.

Lubo przy postney abstynencyi, od zwykłego mo: iey ku Osobie WMCP. propensyi wstrzymać się nie podobno, ażebym przynaymniey listownie szczerey Braterskiego Serca submissyi przestać WMCP. nie miał, ile nie dawno maiąc honor służenia WMCP. a teraz po takiey musze, niesmak po cukrze kosztować soli, y po pieszczotach odmiana boli podobnieysza od WMCP. spodziewaiąc się rekompensy, że przynaymniey delikatney ręki swey abryssem oczy nasycić pozwolisz.

W teyże Materyi.

Lubo nie dawno miałem honor osobiście służyć WMCP. z uniżoną moią applikacyą w Domu Jey, kiedy iednak mam sposobność z listowną odezwie propensyą, pawiną WMCP. zapisuiący uniżoność

W teyże Materyi

Nie zgasnął choć w odległości serdecznego pro-
mień affektu, y chętliwe pióro nie tak zasiliło, ażebym
Braterskiey życzliwości odrysowanego abrysu do rąk Serd.
przesłać nie miał, owszem iuż dawno w trwałym Serca
mego wyryty fundamencie, że osobiście z WWP. cieszyć
się niepodobno, list ten szczerey Moiey propensyi tłu-
maczem niech będzie, podaiąc chętliwey ręki od WWP.
pociągaiąc retaliacyą, którąby mi w trudnościach mo-
ich wielką konsolacyą, y osieroćiałemu z tey miary Ser-
cu memu żeś niezmierną przynieść mogło folgę,
którey momentalnie oczekiwaiąc iestem etc.

W teyże Materyi

Przy trudnych w Piotrkowskim Areopagu kon-
ferencyach nie podobno z ustnąą szczerey propensyi
szczycić się legendą, listownie tylko ad amplexum WWP.
przypadszy, y dawnego Jego insynuiąc się respektowi etc.

W teyże Materyi

Stanąwszy na Reassumpcyą Prześw. Trybuna-
łu Piotrk. naypierwszy Termin szczery Serca mego
affekt Osobie Moiey wydał, ażebym dawno zawziętey
ciey ku Osobie WWP. uprzeymości przez tę okazyą re-
assumere nie omieszkał, że Termino zadto wszek
WWP. ściągać nie mogę literali przynaymniey hac
pagina ad amplexum ich upadszy, żebym in effectu
pokazał żem etc.

W teyże Materyi

Na Reassumpcyą Prześw. Areopagu Piotrk.
zięchawszy przy nowo zaczętym Roku, rok Osobie moiey
wydał serdeczny moy affekt ażebym przynaymniey li-
stownie z życzliwą moią propensyą do nożek upad-

szy WMćP. y nowo zaczętego powinszowawszy Roku, nie co inszego w grze WMćP. po kolędzie oddać, tylko szczery serca mego affekt, y dozgonną życzliwość upewnić &c.

List winszujący Zmartwychwstań.

Z ciemnych śmiertelności lochów wyprowadzony swą mocą Tryumfator Chrystus, z zwykłego mego ku osobie WMćP. przytłumić nie pozwala affektu, który nie tak na słabey papieru karcie, iako na żywatym Chrystusa wyrysowawszy grobowcu, Święt Chwalebnych Zmartwychwstania tego szczerym WMćP. winszuię sercem, życzę azeby wschodzące z czerwonego krwi swoiey morza sprawiedliwości słońce, wesołą w Domu WMćP. zaiaśniawszy pogodą y burzliwe nieprzyiazney fortuny rozpędziwszy chmury, przy pomyślnych pociechach, y fortunnych sukcessach sine ecclypsi w Domu WMćP. swieciło mnie do usług ich suymii pociągnąwszy promieniami &c.

W teyże Materyi

I przy zawartym Zmartwychwstałego Chrystusa grobie serce me szczerey na weneracyą WMćP. zataić nie może propensyi, którą listownie oddawszy, Święta Chwalebnego Zmartwychwst. Chrystusa serdecznym WMćP. winszuię affektem, z tą apprekacyą azeby wszelkie pomyślne pociechy y fortunne sukcessa na grobowcu Chrystusowym, iako na Lidyiskim kamieniu swoie wyprobowawszy własności, niegdzieindziey przy zamierzonych intencyach y pomyślnych sukcessach swoie założyły reklinatorium, tylko w Domu WMćP. &c.

List proszący &c.

Dyzobligowanym będąc nieprzyiaiącey fortunie że mi nie pozwoliła w domu moim amplecti WMćP. którą ma szczęścia ubliżeniu czyniąc sobie nadgrodę, plenam szczero życzliwey expressyi mitto WMćP.

pagiriam, Miiam fraternos intimi cordis ~~afect~~ amplex
Supersediuię wszelkich obliguiącymi terminami do afe-
ktu obowiązkow szczegulną tylko pokorą szukam in pe-
dibus WWxP. aures, racz supplice moiey nie dawać repres-
salia, uczyń mię taski swoiey participem upraszaniu.
Jezeli też zabraniać będzie tego swiadczenia wspomnie-
na od WWxP. na drogę Dnej potrzeba, zbiiatem skru-
put Baldego zdanie: metuunt armenta Leonem na
samo Imię WWxP. wszystkie drżec boiąc się iogdy prze-
ciwności, gdyż nioscię ex ungue Leo. Tak Osoby WWxP.
wspaniałości niektorym postrach, wszystkim pragnie-
nie naśladowania godności WWxP. w sercu wznieca,
Tey zapominaiąc tesseram taski WWxP. grato recondo
cordi. Alexander wielki gdy do areritum miasto le-
dnemu podarował, ten aby ludzkiey uszedł inwidyi,
będź się niegodnym tego podarunku uczynił, ktoremu
nato Alexander n quadro quid Te accipere, deceat
sed quid me donare. Ten ia od WWxP. iakiym stygat
sentyment, gdy w dalszych taski WWxP. mi swiadcze-
niach, dozgonne pokładam nadzieię. Daryusz Sili-
zentowi za płaszcz sobie oddany Miasto Samii od-
darował, Odemnie poniewaz n habes hic manen-
tem Civitatem, perennis WWxP. succedet obligatio,
Ut Solem Nativa radiorum ornat Serenitas, tak w Osobie
WWxP. wszelkich Szczęśliwey skoncentrowane lu-
mina. Widzi swiat in Corpore tuo vividam virtutem,
y przyznaie że iestes Vir omni laude Maior hospe-
rans probitate Numam, virtute Catonem. Więc ida
in anathema submissyi moiey zastępień ad suprema
Godności fastigia ten cultui et nni. Tuo oddaię pre-
zent, y na szczęśliwą podroże sercem WWxP. żegna-
iąc, vota vatem q damus. Sit mihi fas tibi fausta loqui

lorumq precari augurium, felicesq Deos, dum prosperi
dies discutiat fortuna dies. Czego tak życzę, iakom
prawdziwie perenni cultu et aestimatione.

W teyże Materyi

Ea qua par observantia szczero życzliwą Wmći
proveniendo Submissyą, supplikuię pokornie, si quid
mea carmina possunt raz mi per latorem praesentium
a moiey poufałey do Wmći niedyskrecyi parce
precor fulmenq tuum vel tela reconde, nie prze:
włocz Wmość miłey bytności, boć longa mora est
quae gaudia differt.

List oswiadczaiący Przyiaźń

Indelebili charactere wyryta na sercu moim
łaska Wmći moie nad zasługi moie swiadczona,
dodaie stimulum, abym literali kompensował obse:
quio, czego osobiscie przy nayniższey Submissyi moiey
benevolo corde effectuare nie mogę, protekcyi y dal:
szemu respektowi.

W teyże Materyi

Stanąwszy w Łowiczu in Seminario Missio:
nis, to naypierwsze motivum moie emissariam li:
teram, serdecznego interpretem affektu na zaswiad:
czenie swiadczonych łask y dobrodzieystw do rąk WD. adres:
sowac. Nieomylną mam otuchę że in hoc Seminario łaska
y protekcya WD. oseminabit sterilem meritorum meorum
agrum, gdy w dalszych sukcessach moich podasz rękę, kto:
ry nie iednego swą łaską wspierasz, y życzliwym sobie
succurrere discis, bodayś którego sobie raz obrawszy Oyca
w wszelkich okazyach moich mieć pragnę protektorem.
Tu Patrem, Patruumq geras, rebus tu consule cunctis.

W teyże Materyi

Lubo mię wola y dyspozycya Boska, dalekim od
usług WMci oddaliła mieyscem, nie zgasnął iednak, y

przy

przy oddaleniu się w Sercu moim affekt, owszem przy ciemnych czarney Sukienki umbrach, pogodną zaiaśnie ie propensyą, ktorą żadna przeciwnych insultaw nie zmaże Sleta, żadna nieprzyiazney fortuny nie zasępi chmura. q.

Wteyże Materyi.

Nie żotwim krokiem, lub zodległosci mieysca pospieszam z listowną moią Osoby twoiey weneracyą znać daiąc że dystancya mieysca cale Serdecznego nie wyniszcie affektu, y owszem daley, ile przy ciemney Sukience lepiey się szczera wydaie propensya, ktora poki sił y serca stanie, w Sercu moim iasnieć nie przestanie, chyba ią cymmeryiskie smiertelney nocy zasępią chmury.

W Teyże Materyi

Nie zgasnął lubo w odległosci mieysca Serdecznego promień affektu, y owszem przy walecie Swiatu z popiołu pogrzebionych Tego marnosci, iskierka Serdecznego affektu mego w Sercu mym zostanie, ktora przy odmianie szaty, nieodmienną do zgonu życia iasniec będzie propensyą, wszak gdy kto pochodnią wznieci, iasniey się zawsze w ciemnosciach Swieci, pieśniami nie spodziewam się nadzieią, że y w dalekiey podroży, nie dalekim od affektu twoiego zostawać będę. Wszak Twoia waleta pamiętna mi będzie, A bodayże Ci Bog Szczęście wszędzie. Więc zostay z Bogiem k. Serdeczna, Ta w moim Sercu będzie pamięć wieczna, Że Twoia łaska szczęście mi sprowadzi, Nie affekt do twych Sukcessow zawadzi. Miey mię w pamięci, choway w affekcie y Serdeczney chęci, Jako Tego ktory nie Sąm tylko Jestem

W Teyże Materyi

Lubo z Poznanskiego horyzontu, n quo fata vocant, sed quo Numina jubent, przenoszę się do Zawiecza, Serde:

serdecznym iednak WMPa. ustawiczny afektem, iakby w
Poznanskim kraiu nie dalekim od usług WMPa. y przy:
iazni Iego bydź się czuię. Niezomyślnie inaugurować so:
bie mogę, że nie na mnie tylko samego, ale y na Brata
mego łaskaw będziesz, który zawsze ex innata dexte:
ritate Tua, poscentibus succurrere discis. Zaco y na Nie:
go y na mnie, wieczny do odsługiwania włożysz obligi.

W Teyże Materyi.

Lubo się baczę bydź sterilem meritis w łasce WMPa.
dawno iednak inseminatą w sercu mym kandor, lubo przy
odmiennym stanie, nieodmienną ku Osobie WMPa. vi:
get propensyą.

List Proszący.

Dawno w sercu mym łaski WMPa. niepłonny
afektem zaszczepiona latorośl nieodmienną in Semi:
nario Zewicienst kwitnącą będzie propensyą. Boię się
prawda owey Naywyższego Prophety Sentencyi Qui par:
ce seminat, parce metet, bo się sterilem w łasce
WMPa. bydź czuię. Zbiia mi iednak y wybiia ten skru:
put łaska WMPa. w tylu mi doznana skazach, więc
tym bespieczniey proszę.

W Teyże Materyi.

Lubo przy odmiennym stanie, nie zgasła szcze:
ra do Osoby WMPa. w sercu mym propensya, y zawi:
na szata obscura caligine serdecznego nie zasępi kan:
doru, który iasniey się przy cieniach wydawszy, nie:
odmiennym w Osobie moiey kwitnąc będzie afektem,
Azęm Recurro do łaski WMPa. iako do dostoinego, a:
żebyś w tym razie efficacem pokazawszy gratiam
chciał podać słudze Twemu rękę, nie może bydź
lepsza czasu konweniencya, iako.

 W Teyże Materyi.

Choćby przy nayczęstszych odmianach, nigdy się tam szczera serdecznego affektu nieodmieni propensya, gdzie dawno ufundowana zostaie. Luboć Ja teraz Secularem habitum odmieniłem in spiritualem nie wyzułem się iednak z szczerey ku Osobie WMy Pana życzliwości, którą y pod czarną suknią candido pectore gesto.

List do mnie

Odbieram dulces characteres ręki WMy Pana de 7bris, na który tedy List nie tylko odpisuię ale też transmitto szczere y życzliwe amplexus in adorationem WMy Pana. Wielce się cieszę że WMy Pan elegit mansionem w Łowiczu y Ja zas ex particulari affectu quo feror ku Osobie WMy Pana będę pamiętał, et si quis occurret occasio, dabo promotionis manum, y proszę o listowną korrespondencyą przez którą WMy Pan magis inhaerebis memoriae meae.

Respons

Nad wszystkie konsolacye moie za naypierwszą sobie kładę list ręki WMy Pana który cum submissa veneratione odbieram y czytam, dziękuiąc się nad zamiar usług moich łaski y affektu WMy Pana który wzaiem w sercu mym zawsze na usługi WMy Pana gotowym, szczerą propensyą ku Tobie nie przestanie.

Reflexye na Manifest w Radomiu Niektorych Ichmściow PP. komissarzow uczyniony 1727.

Pisza naprzod Ichmć że ad mentem Novellae Legis Grodnae in Comitijs Gnalibus Ao 1726 Sancitae sprawić się y oney satisfacere chcą. Contrarium zas tak Novellae Legi iako w teyze konstytucyi Titulo Ordynacya Piechoty Łanowey, także Titulo Trybunał Skarbowy referuiący się ad normam regularney płacy Constitutionis 1717 z Tegoz Manifestu Ichmściow deducis, bo naprzod Verba Legis sq. że Tenże Trybunał w żadne materye sobie prawem Novellae Legis ad Executionem nie podane wdawać się nie powinien, ani też takiey deklaracyi, ktoraby się na wyraznych prawach nie fundowała, pisać y promulgować, y żadnych Impozycyi, ani na Skarb, ani na Województwa, ani na kogo Innego nastanowić sub nullitate Attentatorum. Jezeli Ichmć deklaracyi byteż Nemine Contradicente stanowić nie mogli daleko bardziey przez manifest nie powinni deklarować, byli zatamowania punktualney y regularney płacy przeciwko konstytucyi Anni 1717 Titulo Regulamen punktualney płacy, ktora całość y bespieczenstwo Dobrego y doskonałego ab intra rządu, na fundamencie punktualney y regularney bez wszelkiey Immutacyi płacy założyła, znosząc nawet Sko: dliwe wojska praejudicium ktore od komissarzow y od Innych exaktorow także sędziow Fiskalnych działo się, tudziesz Lauda podatkowania praesentialiter

cito

cito straria, Immutationes Taryff Rewisiones JJ. et alios quosvis abusy, in elusionem Regularney płacy, ~~usurpationes et variationes~~ cetera y nocivas in præjudicium Uchwał Seymowych, respekte teraznieyszey regularney płacy usurpationes et variationes na Seymikach zakazuiemy Sub nullitate Attentorum, et pæna peculatus stro secus facientes, ad Instantiam Cujusvis extendenda zalecaiąc. Sub nro 4to Komissarzom attendentiam et observantiam punktualney y regularney płacy nie interessuiąc się iednak ulláteny sub hoc Titulo do wydawania iakichkolwiek assygnacyi, do meliorowania lub transformowania Taryffy, naznaczenia rewizyi, y nie czyniąc żadney Immutacyi iakimkolwiek sposobem teraznieyszey dyspozycyi in allevationem, vel in aggravationem Cuyichkolwiek Dobr, sub nullitate Attentorum et Sub impositis pænis Suprascriptis. Nro 5to Verba Ejusd Constitutionis. A iako nikt Publicznego podatku płacenia unikać, dopieroz iakimkolwiek wynalazkiem zabraniać, lub przytrzymować, tak przeciwko takiemu Cujuscunq Statu, Conditionis et Dignitatis ktoryby in Contumaciam et vim Dobr swoich nie pozwolił exequować pæna peculatus infamiæ, privationis Vocis tam Activæ, qm passivæ, tum inhabilitatis ad Oes honores, Officia et Dignitates ad Cujusvis Instantiam et in foro Competenti vindicanda decerneius. Wyraza zaś konstytucya Anni 1726 że Quantitatem Łanow wiedzieć nec in generalitate, nec in particularitate Rplita nie

moyła

mogła dlatego Inwestygacyą y redukcyą Łanow komissyi Radomskiey zleciła, komportowali Ichm. PP. komissarze cokolwiek mieć mogli przez Staro: stow, y przez Dzierżawcow podanych Łanow y Taryff, y iakie się tylko w Grodach znaydować mogły, Skarb koronny sprowadził kilka wozow xiąg Lustrationum, tak z koronnego iako z kwar: ciannego Archivum, komportował tenże Skarb Oryginalną Taryffę Anni 1649 Łanow po całey Polszcze spisanych ad mentem Eiusd. Constitutio: nis y Comissarios ex Senatorio et Equestri Ordine zkomputowaną y podpisaną według ktorey Exa: kcya y lokacya nalkulantow Podolskich do Skarbu importabat, Ichm. PP. Rotmistrze wszyscy kompor: towali swoie y Antecessorow swoich Regestra, inwestygacye, Dekreta, Lustracye po woiewodztwach ktore vigore et in virtute Constitutionum, iurati do tego delegati czynieli, poprzysięgli i Ichm. PP. Rotmistrze realitatem swoich Regestrow, iże żadnego ani pustego ani osiadłego Łana in frau: dem Rplitey nie zataili. Przyznaią Ichm. w swo: imże Manifescie, że przez komissyą całą Delegati Ichm. ktorych było czterech ex Ordine Senatorio, ex Equestri Dwunastu, nad tą Inwestygacyą desu: darunt, Eandemq. Investigationem attentissime et accuratissime expedyowali, sufficientissimam relationem et informationem remonstratio: nem in Stuba Iudiciali, Authentica et Origi: nalia do skarbu oddali, drugie zas cum suo O:

rigi:

riginaliby oprontata do Grodu Radomskiego poblatam podali. Przyznaią y to Ichmc Primitivi Manifestantes że z Łanow Wybranieckich contingens porcyi ledwie na Jeden Regiment wystarczyć może, bo według Paten tow JKMci p Ordinem Pułkownikom danych trzeba 1732 Łanow ut efficiant 666 porcyi, y tak się też znay duie, Ichmc żeć piszą że mniey niż Szesciuset Szesc dziesiąt porcyi chcieli Dziewięc uformować Regimen tow, y Im zasługi punktualnie obmyslić, ato niby jux ta obloquentiam Constitutionis, co się w Niey nie znay duie, Niechże to każdy zważy, żeby ex tam pauco numero, kiedy y Rplita nie wiedziała de Quantita te Łanow, miała kazać formować Dziewięć Regi mentow, tak mała kwota porcyi bo ledwie po Sześć dziesiąt kilka Onych przypadłoby na Regiment, dzie ląc zaś to na Chorągwie, choćby nic na Sztabowych nie rachuiąc Officyerow, po kilkanaście ledwo przy szłoby porcyi na Chorągiew, y takby żadnego Remen na nie było, y choćby dało ni ocęko, tylo dwoie y troie przybyło kiedyszkolwiek Łanow, Jednakby na Samych nie mogło wystarczyć Officyerow, raz zas uczyniwszy dispar tyment nigdyby tego Rplita wydźwignąć nie mogła z tak mu onych y potrzebnych rąk, bo iako teraz cum dispendio Seymow Imaginacya Niektorych Ichmciow była to tylko że miało bywać kiedyś 12 Tysięcy Łanow, czego nullum vestigium znaleść się może, ani w konstytucyach o tym, ani w Skar bowych Xięgach, ani ullo Authentico pokazać może docu mento, chyba w tenczas kiedy z Ddobr wszystkich tak Duchownych Krolewskich y Szlacheckich bywały wyprawy, bo co do Piechoty preße Wybranieckiey nie bywało nigdy, tylko Siedmiu Rotmistrzow, albo Czterodzie

dziesięciu Pułkowników, Dziesięciu Oberszterleytnan-
tow, Dziewięciu Majorow, na 200 kilkadziesiąt ober
y under officyerow rachuiąc według regulaminu wy-
noszących, byłaby tedy zguba tey piechoty in nullum
Obsequium Publicum, bo nierownie większe niż przed
tym, ponieważ nikt nie widział, żeby kiedy nad 200
Rzpltey ad Usum żywało wybrańcow, y to in tenebant
tylko do Dutroczney służby według Ich praw, teraz
zaś 450 Ludzi z iednego Regimentu actualnie y
stinno służących ad oes usus Rzpltey bydź może, przy
tym y Officyerowie Artis bellicae gnari sub mili-
tari disciplina zostaiący znaydowaliby się. Tagas
Militia nie należała nigdy ad dispositionem Woiewodzow
bo ni ex Bonis Terrestrib. proveniens, ale ex Regalib.
y zawsze iuxta Constitutiones Regni pod zupełną
dyspozycyą y Dependencyą Ichmościow PP Hetma-
now zostawać powinna była Elekcya tylko Rotmi-
strzow przy Woiewodztwach zostawała. I teraz nie
stanowiła Rzplita żadnego regulaminu ale iuri Ma-
iestatico wydanie Patentow za rekommendacyą
Ichmościow PP Hetmanow zostawiła, iakoż pruse
et provide, JKMć P. Nasz Miłośc. wydać kazał Paten-
ta naznaczywszy wyraźnie ktory ma bydź Pierwszy
Regiment y Daty distinctim położywszy iedne po
drugiey później ad distinctionem żeby Ich tyle
było cum adiuncta w Patentach clausula nihil
minuendo nec immutando porcyi y bez naymniey-
szey Immutacyi albo raczey Innowacyi tak w Szta-
bie iako in prima planta, to iest 666 porcyi, ilo ex

uor:

Lustrationib9 et remonstrationib9 redukowanych bę:
dzie, więc sufficit że iest inwestygowana, zkomputo:
wana y opisana Taryffa ad Archivum Skarbu koronnego
także et per oblatam do Grodu Radomskiego in Ordi:
ne do wydania Dyspartymentu podana przez co Sa:
tisfactum, e Prawu) tak aby choć y z iednego Regi:
mentu w frustrez intentio Rzeczypospolitey aby y Zamek
krakowski miał swoie Subsidium nie należało tedy
JchMciom chcieć dzielić stra Mentem Rzeczypospolitey tych
Regimentow y mature Patenta JkMci y kompu:t
stra jus Majestaticum, et stra Oem mem Rei
Publici iako tedy JchMciow manifest iest prze:ci:
wny Prawom, et novellæ Legi ac Constitutioni, tak
pro Actu Invalido, nullo et vitioso cenceri powinien,
Daią JchMc racyą że poniewaź do defectuosas Ta:
ryffas paucissimy Numery Lanceorum z inwestyga:
cyi apparent, et vix in Unum Regimen Omnis quan:
titas sufficere pt, A zatym Medium adinveniendi
juxta Constitutionem Anni 1647 Provinciales hoc
in passu revisiones injungere per Declarationem Swal:
li, prawda że mogłaby z tego co accedere Rzeczypospolitey
profitu ile w tych Starostwach, ktorych n extant in Ar:
chivo Skarbu Dawnieysze Lustracye, albo w tych Woie:
wodztwach ktore in hostico były, kiedy Rzeczpospolita Rewizorow
naznaczała albo w tych Dobrach ktore per expressum po:
dobno nie wiedząc na wielu consistunt łanach iednak
trudno się było na to rezolwować kiedy Rzeczpospolita stosuie
się tylko do Tey konstytucyi iako y do Anni 1638
tudziesz 1649 w tym się tylko zgadzaiących, aby tę
Militią w Regularną obrocili y do lepszego y skute
cznieys

czniejszego przyprowadzić porządku. Executiones tamtych konstytucyi nie nakazuie, ani Novas y Palatinatu revisiones, ale Inwestygacyą tylko y redukcyą komissyi Radomskiey zleca. Zaczem to nie samą się tylko chcieli Ichmć kontentować konstytucyą, którą y bez deklaracyi ieżeli licitum Prawem iest wolnoby Woiewodztwom, Ziemiom, Powiatom ad executionem przywodzić tak iak w sobie opisana iest. Ichmć zaś additamentem do niey cum summo iudicio nie tylko Miast Starostw y woytostw dokładać chcieli opisuiąc pomiar nowy Miast, Miasteczek y wsi nullis exceptis, y attentis Anterioribus Lustrationibus et Privilegiis Regum, ale y na Urzędników Ziemskich nowe y cieszkie rigory prawem niepozwolone układaiąc, y lubo na tę konstytucyą Anni 1649 były po Woiewodztwach Lustracye, przecież mniey się w nich znayduie Łanow, niżeli przez Ichmćiow PP. Rotmistrzow są produkowane y remonstrowane, teraz kiedy te iuramentis comprobare musieli, gdyby y na dwa y na trzy ieszcze Regimenty znalazło się Łanow nie mogł by pierwszy pretendować bo nic więcey tylko 600 porcyi na pozwolonych w Patencie, toćby na drugi trzeci y czwarty Regiment były podzielone. Gdyby tedy ta deklaracya ultra sibi datam a Rpca potestatem miała była być ad Executionem przywiedziona, co naybardziey intentione Ichmciow aby na wszystkie 9 Regimentow znaleść fundum iako iuż co sine sensu były, żeby to ile cum forti manu Pułkowni:

ków.

kow, pewnieby Domowe mogła przynieść zamie-
szanie, Oppressionem Militis, Quaestum illicitum tym
którzyby tego na złe zażyć chcieli, innym okazyą
albo do zemsty, albo do przysługi prywatney.
Wszak iest konstytucya etiam 1634 in Ordinatione
teraźnieyszey Piechoty wspomniona że komissye
nato Urzędnikom Ziemskim z kancellaryi Koron:
ney wydane być maią, ale pewnie sine derogatio-
ne praw przywileiów Dawnych, y sine additamen:
tis będą wydawane więc nie się nie wliży że
tak praejudiciosa Declaratio suum nie wzięła effectus
y Prowincyi Pruskiey ni illata violentia, z których
Dignissimi et Zelosissimi pro bono Publico Senatorowie
tam zasiadaiący tego tylko pretendowali aby dotą
żono Salvis juribus Terrarum Prussiae, nato pozwo:
lić nie chcieli. Że tedy ani pierwsza podziału na
Regimenty, ani powtórna, Obiedwie praejudiciosa
Prawu, juri Majestatico, et Bono Publico nie sta:
nęły Deklaracye, nie należało, et summo inconve:
niens, tamować per Manifestationem punktual:
ną y Regularną płacę, per Reipublicam ustanowioną
deklaracyę Solutionem injunctam circa Possessores
Bonorum Regalium, zakazywać Skarbowi Dispo:
sitionem in Ordine do wydania Dyspartimentu
manifeste et directe in contrarium Prawu. Jeżeli
declarationem, którey ex sensu omnium przeciwko
Prawu zakazała pisać Rzplita, dalekoż bardziey
quantum scandalum, przez Manifest deklarować
rem, vim legis sapientem, contra expressam Supra Con:
stitut.

stitutionem, Anni 1717 Dares ratio, poniewaz
ad normam Regularney płacy ta solutia iest usta:
nowiona, żeby y similes manifestationes y regu:
larna płaca mogła bydź zatrzymana, ile kiedy
tak wiele Woiewodztw y Prowincyi sentiunt się
bydź ukrzywdzonymi, że nad słuszność płacy, a dru:
gie mało co, populare to będzie. Niektorym Sta:
rostom y Dzierżawcom że ta prowenienciya acce:
det, bo gdyby to przy nich miało zostawać, poty, po:
ki na Dziewięć Regimentow niewystarczy, pe:
wnieby do sądnego dnia perciperent proventa nie
iest zaś pewna ta Importancya, bo często odmie:
niaią się Starostowie, to p fata, to p Cessiones et
iura Communicativa, y gdzieżby tey prowenien:
cyi, y u kogo post mutatos Possessores upominać
się, niech każdy zważy. Nad to gdy i tego Jchm
PP. Rotmistrze iako y czynili, że post novellas lego
po złotych 100 od Sołtysow wybierali p stemptum
Prawa, że y teraz wdzierać się będą ad Disrepti:
onem huius Erarji, bo iakaż moc na Dobra kro:
lewskie Ekonomowie Starostw y Dzierżawcy, kil:
ka Protestantow mieć mogło, żeby nakazać Staro:
stom Ekonomom y Dzierżawcom extra expressam
Titulo Trybunał Skarbowy, ktora impozycya sub
nullitate attentarum stanowić nie pozwoliła,
y gdyby inciperet vigore manifestacyi Impor:
tancyą Łanową ad normam punktualney płacy
ustanowioną, podałaby Jch sub rigorem konsty:

tucyi

tacyi Anni 1757 Titulo Regulamen płacy, ktory wyżey wyrażony y wypisany iest sub nro 5to.
Discrepabant samiż Ichmc w podpisach swoich, do iedni się pisali circa legem et Bonu Publicu drudzy salvis Iuribus et Constitutionibus Novellæ Legis, Inni omissa Lege et Bono Publico iako się zaraz deklarowali, że nieczytaiące nie wiedzieli, na co się podpisali, musieli się zaraz manifestować quidquid inerat Conservatio Legis et Boni Publici, tum praecavendo integritati Novellæ legis, Authoritati Majestatis Regiæ, że de promptitudine ad perficiendum opus ne vitio reconsentientiis sit imputandus si quid Reipublicæ incommodi aut damni ex tali progressu acciderit, bo ulla persuasione et rationibus nie mogli secundi Ichmc Manifestuiący się nullorum Contrariantium ad Unanimem sensum inclinare Animos, y nie wiedząc ieszcze Ichmc o tey Manifestacyi rezolwowali się sobie pro quemcunque ex Manifestantibus meliorare et augere swoię manifestacyą, kiedy tedy evidenter patuit że Ichmc in contrarium prawu procedere chcieli, gdzie propter privatum interesse, żeby krewnych synow, Braci y kolligatow swoich pomieścili y żeby cokolwiek cum detrimento publico z tego z partycypowali. Reprezentowali Ichmc tak Wyż Marszałek, Prezydent iako y powtornie protestantes, to iest Ichm PP. Woiewodowie una cum Comissarijs utriusque Partis, że to tylko na tym iednym haku rozbiia się boni publici Structura, bo kiedy evidenter patet że się dziewięć nie może pomieścić Regimentow, za co obiecem ktasić żeby z iednego nie by:

So Obi:

to obsequium Publicum, a że Patenta wyszły od JkMci życzyli aby posłać Poselstwo do JkMci żeby discernat czyli na 9, czyli na wiele zdawać się będzie Regimentów. Practicatum było że z każdey komissyi wyznaczano Poselstwo do JkMci choć w inveniebant żadne trudności, daleko zaś bardziey in hac difficultate gdzie zaś należało rekurs uczynić ieżeli w ad Primum Caput Rplitej ile a Subalterna potestate ile że tylko trudność zachodziła w wydawaniu dzie sigeu Patentow lubo distinctim z datas podanych życzyli uważ wyrażeni JchMć odezwać się cum hac difficultate do JchMć PP Ministrow belli et Pacis, y do przytomney rady JkMci aby hanc difficultatem moderari chcieli et prospicere rei żeby przy Impertancyi Septembrawey nie miała Rplita iakiego zawodu, wtey ad mentem Prawa Impertancyi, y lubo Pierwszy Patent JchM P. Wiewoda Lubelski Drugi zaraz in ordine Tamże przytomny JmćP. Podczaszy koronny Marszałek Trybunału skarbowego teyże komissyi miał Deklarowali się JchM przy tymże Poselstwie ogłosić się JkMci że komukolwiek JkMć disponet Regiment na ktory wynaleziony był fundusz ochotnie precedencyi swoiey ustąpią et potioritatem Privilegii. Deklarowali y ieżeliby z tąd videret utilitas Publica żeby na Dziewięć rozdzielone były y na to pozwalali, kiedy zas ulla rre et persuasione ani na Poselstwo, ani na listy przynaymniey addn: formationem JkMci y JchMć PP Ministrow belli et pacis zezwolić niektorzy JchMć nie chcieli. Naostatek tollendo implicantiam prowenienicyi życzyli pisać do

JMć

JchM P. Podskarbiego W. Koron. azeby pt Comportationem tych pieniędzy do Grodu Piotrkowskiego y Lubelskiego iezeliby tam Securi niebył loci depositi huius, aby ie przyiął ad Ærarium Publicum Rplitey czyli to ad resolutionem JKMci Quia w tym conferentia cum Ministris Pacis et belli czyli też ad determinationem przyszłey komissyi Radomskiey y tak choćby Ludzi ad quens niebyło byłby przecię Aerarium belli pewny. Życzyli y tego aby te pieniądze pt Comportationem onych do Grodow ante oia na Monderunki obrocić Skarb koronny, albo Delegatos do tego bene Possessionatos naznaczyły, zeby od nich pewna była repetycya. Oswiadczali iuż JchMcie ktorzy Solum Bonum Publicum pro oculis mieli et observantiam Prawa z tymże y każde inne medium czyli od JKMci na przyszłey Komissyą podane, czyli od JchMciow PP. Ministrow Pacis et belli J.O. Xcia JMci Prymasa et a futuro Congressu ktory ma bydź 6 Octobris wynaleziony był y Salvis legibus et Constitutionibus ochotnie akceptować mieli z tym dokładem, aby skarb koronny dependeat a Suprema dispositione JKMci y satisfaciendo Prawu wydał reductionem Zanow, komu będzie należało. Obowiązali się JchMc wszyscy fide honore et scientia aby rzetelną y prawdziwą uczynić remonstracyą Woiewodztwom na Seymikach Gospodarskich iako JchMciom PP Ministrom Status et Belli dla Informacyi y rezolucyi JKMci. Że zaś Relacya nie prętko pisana dla tego wiele się w niey opuściło co ad Informationem publicam należało y to gdy ad meliorem ordinem reduceß, kommunikować nie omieszkam.

Reskrypt na Proiekt Authoryzowany Titulo Reflexye.

Ogłosiel się tu Proiekt circumferens ornamenta cruciandæ veritatis przeciw Manifestowi Ichm[ościów] PP. komissarzy zaniesionemu y podanemu ad Acta w Radomiu Sabb. p[os]t Octavas SS. Corporis Chri[st]i A[nn]o 1727 in puncto n[on] subsecutæ reductionis Zanow Wybranieckich na Regimenty uformowane, na ktory proiekt sentiens innocentiâ villną nie dla tego reskrypt dawa, ambiens defendi ut timeat vinci, ale żeby p[rze]z imbelle silentium n[on] cadat innocens causa vitio interpretantis. Tuszyli Ichm[oście] PP. komissarze manifestantes, że pars utrarium sentiens kontentuiąc się remanifestem tanq[uam] unico sup pares medio miała parva in parte quiescere, ale kiedy y partykularnemi Proiektami exundantes luxu verborum torrentes zaszczycaią się manutencyą Prawa, promocyą Dobra Pospolitego, wszelką zaś inkonweniencyą zlewaią sup partem manifestantem, ażeby qui spargit semen messem n[on] cumulet tak rectitudo explikuie attentata swoie, y iustyfikuie Actum Manifestationis.

Znaią się na tym Ichm[oście] PP. komissarze manifestantes, że n[on] Conditores et Interpretes, ale Executores Legum w Trybunale Radomskim reprezentuią, y zawsze zarowno przy prawie stawaią y piszą się przy nim. Napisała Novella lex, że się tenże Trybunał w żadne materye prawem ad exequendum nie podane wdawać nie powinien, ani deklaracyi pisać takich ktoreby się na wyraźnych nie fundowały konstytucyach, ani żadnych Impozycyi na skarb y swoie:

wodztwa

wodztwa nie stanowić sub nullitate attentatorum. Impleverunt JchmćPP komissarze Manifestantes legem bo się w żadne materye prawem nie pozwolone nie wdali. Y lubo była rekwizycya ad Instantiam Posta Brandeburg o deklaracyą sup Invasores fundi Ducalis że była contra Statum, n admissa. Na skarb, ani na Wojewodztwa żadney Impozycyi nie postanowili, y owszem kiedy ultra mentem Legis była Propozycya, aby pieniądze z Łanow komportowane były do skarbu koronę: a skarb żeby z tey prowenieney prowidował mondeerunek: trzeba opposuerunt się JchmćPP Manifestantes, bo to samo sapiebat impositionem contra verba Legis. Allegat Author Proiektu że nie powinien manifest ten tamować regularney płacy przeciwko konstytucyi Anni 1726, tu locustas transformat in Gygantes zapomniawszy że a particulari n valet argumentum ad universa, Manifest ten nie wspomina y nie pro mowuie tego żeby tę regularną płacę tamować która constitutione Anni 1726ti uchwalona, ex alio distributionum fonte to iest ad proportionem Taryffy pogłownego, y na insze woysko, to iest na kwarciane, bo manifestować się in eum sensum, było by to angulum in circulo quaerere, contra rationem. Co inszego Constitutio Anni 1717 o Taryffach Pogłownych y o płacy z nich regularney postanowiona finaliter Co inszego Constitutio Anni 1726ti reassumuiąca dawne o wybranieckich Łanach konstytucye y do nich stosuiąca się expresse z tychże Łanow erygująca milicyą de novo, postanawiaiąca płacę, y oraz zlecaiąca komissyi Radomskiey, aby constitutam sufficientem solidet in fundamento, to iest na Inwestygacyi y redukcyi Łanow, kiedy

Rhody

Rhodus et Saltus. Pytam się, ieżeli się w tey Inwestyga:
cyi y redukcyi Łanow stało zadosyć Novellae Legi, nie
stało. Nie podali Ichmć PP. Starostowie y Dzierżawcy
wszyscy Łanow ad Acta y oblatam. Nie komportowali
wszyscy Ichmć PP. Komissarze Taryff, bo nietylko wiele
woiewodztw nie miało swoich Komissarzy, ale y ci Ichmć
ktorzy zasiadali in functionibus, miasto komportacyi Ta:
ryff, iustyfikacyami tutabant, że nie reperiunt in Actis,
a przecież wiemy że w tych samych woiewodztwach
są Starostwa nayobszernieysze y krolewszczyzny. Nie
komportowali Ichmć PP. Rotmistrzowie należytych lu:
stracyi, bo lubo reprodukowali niektore, to defectu:
osas, z ktorych ani Komissya lumen, ani Rplita po:
żytku mieć nie mogła, w ktorych wiele miast, wsiow
nie było specyfikowanych, a Novella lex roska:
zuie aby sprawiedliwie Taryffy były komportowa:
ne. Poprzysięgli ie prawda Ichmć, et quidem juste, bo in
eam juramenti rotham, że nie wiedzą o żadnych wię:
cey Łanach, ani ich utaieli, et credendum, bo iakoż ie
mieli utaić kiedy o nich nie wiedzą. Nie kompor:
tował Skarb Koronny wszystkich dokumentow Ta:
ryff y Lustracyi, ad sufficientem et exactam infor:
mationem et confrontationem należących, bo lubo
niektore były od Ichmciow PP. Delegowanych ex
Stuba konfrontowane, summowane y podpisane,
nie sequitur inde żeby były wszystkie komportowane
y zlustrowane, kiedy Skarb nie comprobavit iuramento
obstante oppositione et justificatione judiciali Ichmć
PP. Skarbowych że w tak krotkim czasie nie podo:
bne było evolvere et comportare tot volumina, był
prawda wóz papierow, ale nie tak nakierowany
iak

iak Novella lex mieć chce, bo etiam Una rota dissentiens sistit Currum. Jakże tedy sublato tanto fundamento miała Sufficies stare. Dyspozycya JKMci irrevocabilis Dziewięć Pułkowników, Dziewięć Regimentow y z officyerami, znaznaczonym kompułem Woyska przez Patenta swoie, równą lubo nie godzin, ale łask swoich datą authoryzowała, legitymowała, postanowiła, a tu ex investigatione insufficienti ledwo na Regiment ieden, y to na samych tylko Gemeinas wystarczały liquidowane Łany, cóż mogło bydź na takie obstacula za medium doskonalsze, ieżeli nie to ktore proponowała pars manifestens nullo veritatis tegens artificio aby inhaerendo legi Novellae ktora się stosuie wyraźnie do konstytucyi Annoris 1634 1647, a osobliwie do konstytucyi Anni 1642 gni komissya Radomska injungat per declarationem Lustrationes przez JchMciow Urzędnikow Ziemskich expediendas, y na przyszłey kadencyi remonstrandas, Byłaszby ta deklaracya otrania Legi Novellae, y owszem conformis bo się sama Novella lex do tych stosuie konstytucyi ktore abundissime opisuią Lustrationes dotąd per renitentiam et neglectum non subsecutas. Inferebat y to aby komissya haerens inter malleum et incudem, ne impingat pro Scopo in scopulum, nie mogąc ad exactam giustus publici Satisfactionem przywieść tey negocyacyi odestała raczey dyspozycyą actualną tych Rezupstych Łanow do dalszey Rolity Ordynacyi. Ale gdy takie remonstracye żadney nie miały a Contrariis sensibus approbacyi, bo gdy ratiocinabat Plato inaczey argumentabat Nummus, widząc Intencyą abbreviandae Potestatis, musiała się Pars bene sentiens

ens manifestować et celeritatem inimicam bono Publico antevertere, æqualitatem utrzymać, et jus Majestaticū na Dziewięć Regimentow dispensatum tueri. Tylko co to Xerxiś exercity tak exhauriebat flumen, ut alijs nihil relinqueret ale nie æqualitatem sitientes Legiones. Uczynęż tedy deviavit reclamans ad passionis imperium virtus. Nieprzypadł do gustu manifest kiedy się tak umocnić chcą, ut rapidior sit ad delicias cursus. Allegat Strona, że gdyby raz była uczyniła komissya dyspartyment na 9 Regimentow, nigdyby Jey Rzplita z tak mocnych nie wydźwignęła rąk; n' e competens forum dyspusutować o tym na Trybunale Radomskim, bo to tylko providere et prævidere należy Rzplitey, Subalternis zas Subselliis tylko exequi. Zdała Rzplita in manu JKMci dystrybutę Patentow, krol JMc zas constituit 9 Regimentow ergo iuż pcisa ostentionum tela. Allegat y to Pars manifestans, że nullum extat vestigium iakoby miało bywać to robur militiæ tak liczne iak imaginasz. Prawda że Antiquitus tęczyli się do Wybrańcow kroleuskich Duchowni y Szlachecy, iako to na ziezdzie Łęczyckim postanowiono ex decimo Agri manso konnego z miast, Pieszego ze wsiow pomiar zas Łanow propter aversionem aggravationis do poznieyszego tenże ziazd odesłał Seymu. Tyszowiecka konfederacya z pięciu Łanow iednego żołnierza uchwaliła z dymow zas 15 wsiow Novæ Locationis iednego konnego, może tedy bydź że y z tąd robur militiæ accessit, y zmaczna do tey imaginacyi aukcya, ale iak o tak wielkiey kroleuskich Wybrańcow trudno upewnić liczbie tak y zato nie trzeba assekurować przed czasem, a by Łany kroleuskie Amplissimi Imperij pars miała esse modica tellus

Nie bywało nigdy nad 7 Rotmistrzow, bo też nie bywało nigdy należytey inwestygacyi y lustracyi. Allegaß w tym że proiekcie że ta militia nie należała nigdy ad dispositionem Woiewodztw, oto mnieysza, kiedy teraz wolną Rotmistrzow po Woiewodztwach zniozszy elekcyą, Iuri Majestatico wydawanie Patentow, ł tadze Jchmciom PP Hetmanom zleciła, dla tego też Pars Manifestans nie chce deesse tuitioni Iuris Mattici, y owszem gdyby pozwolita była contendentibus redukować też Żany na ieden tylko Regiment, zdałaby się kassowac indirectum drugie, otra reverentiam Regis et Legis, Ani też Królowy może raz miłościwie konferowane annihilować Patenta, gdyż diminutio Mattis esset Confessio erroris mutanda fecisse. A zatym Manifest ten nihil derogat Iuri Mattico, y owszem opponuie się przy nim, kiedy mutare Patentow nie pozwala, ale utrzymuie wszystkie, bardziey to ta Strona sui Ategens Iuri Mattico inimica, ktora Osmiu Pułkownikow z Regimentami od JKMci authoryzowanemi kassować życzy, a ieden tylko Pierwszy ratyfikować Patent, iakby to Approbacya tych Patentow, y konfirmacya łaski Królewskiey była od niey dependens. His expressis sententiat Proiektu Author Manifest ten pro Actu invalido, nullo et vitioso, ridet calamorum cuspides recti et honesti attingens centrum ratio, y zaraz od ferowanego tak inofficiose Dekretu apelluie ad Supremum Rplitey Iudicium. Ta exauditis Partium otroversjis doskonaley zważy y osądzi ktory pro Bono Publico Zelant meliori se Iudice tiep a tym czasem na przyiacielską rekwizycyą desistite fingere malum Medici, desistite vulnus suspicari.

Namienia ieszcze Senże proiekt że Pars Manifestans ultra scessam a Rzeczą facultatem, chciała pisać deklaracyą, aby w attentis Privilegiis Regum, cum rigore nowa Lustracya do exekucyi przywiedziona była, ale obnubilat veritatem Genius Saeculi loquax, bo przeciw Przywileiom dawnym nie mogła nic stanowić, co do rigoru a iakże może bydź dekret bez rygoru. Wczymże tedy Prawu ta deklaracya była by przeciwna, kiedy konstytucya Anni 1649ni reassumowana a Novella lege Lustracye mieć chce, y dekret bez rigoru bydź nie może; o beata garrulitas quae licet vacua rebus, aures tn delinis jucunde, Asserit Senże Proiekt, że się nic nie ubliżeło, że ta deklaracya suum nie wzięła effectum, bo y Prowincyi Pruskiey przez tę Lustracyą nie illata violentia, z ktorey Dignissimy Senator zasiadaiącey Saley Ostendował in Juribus a nie otrzymał konsensu. Co się tycze Prowincyi Pruskiey, y godnego Jey Senatora JW. P. Woiewody Chełminskiego, zawsze Aquitatis Promotorem, quae cum audiebat in verbis exprimebat in factis, iakże rationabilis deklaratio miała vim inferre Legi et Provinciis, kiedy tę Prowincyą circa Jura et Privilegia zawsze Immunem mieć chciała y chce, ale nie od Lustracyi, bo iako Constitutio Anni 1649ni na całą Napisana Rplitą nemine excepto, tak y Novella lex stosuie się do niey, y nakazuie per expressum Starostom y Dzierżawcom w Xięztwach Pruskich in defectu Grodow, etiam ad Acta Civitatensia podawać sprawiedliwie per oblatam Panow Taryffy, coż by tedy ta deklaracya za wiolencyą uczynić chciała Prowin-

cyi

cyi Pruskiey, Cu tuba sonora, in suos aptissima usq. Pisze Proiekt że to iest Scandalum, deklaracyą chcieć stanowić vim Legis sapientom, prawda ale y to nie mniey że scandalum chcieć disertissima cavillatione niewinność vincere, y promulgować ad tubam famae takie partus ktorych y w Intencyach Pars manifestans n'ocepit. Że zas tenże Manifest deklaruie prowenienicyą Łanową circa Possessores Bonorum pmanendam, do dalszey Rzplitey Ordynacyi, nil providentiq, bo kiedy teraz Geniuszow wielu, nil quod adest satiat, semq quod abest cruciat, dobrze że się circa Possores Bonorū zostaną te pieniądze, za wielu słotkami. O resztę niech się meticulosi futurorum augures nie turbuią doyidzie swego u każdego Rzplita. Allegat ieszcze y tenże Proiekt że sami IchMćPP komissarze discrepabant w podpisach co się pisali iedni circa legem, et bonum Publicum, drudzy salvis jurib. ac Novella lege, Inni zaś omisso utroq mieli niewiedzieć na co się pisali. Piekna delineacya doskonałości, tak wielu IchMciow PP komissarzy godnych, Picturae lucem umbra commendat. Iako ci IchMc ktorzy się circa legem et Bonum Publicum pisali, nie zgrzeszyli, tak y Insi IchMc ktorzy szczupłe podpisow Corpus animarunt recta Intentione. Profundiora bywaią flumina quae n' strepunt sed lenta repunt maiestate. Bardziey to ganić trzeba że IchMćPP komissarze niektorzy piszący się na remanifescie in favorem unius coloris mutati et obsequentes Nutib. zapomnieli się pisać circa Bonum Publicum; ale coż potym daley triutynowac

nowac y explikowac ten Remanifest, et aperire Syllabarum sacraria, kiedy nie ma Inwidyi, bo go nikt nie chwali. Praesides Komissyi JaśnieWielmożny Biskup Chełmski, Pastoralem virgam gerens prudentiâ administrans lenitate, JaśnieWielmożny Podczaszy Koronny Quirinalis Justitiae Moderator, przyznać trzeba że sollicitè pragneli utrzymać in lance sua justa desideria Manifestantium, tudzież y Xiążę JaśnieWielmożny Woda Krakowski Catonis probitatem si viveret expugnaturum exemplum ale gdy y te tak godne perswazye tych durich Dobro Pospolite ponderuiących nie mogli zwyciężyć zgoli, Submiserunt dependentes Fasces dalszey Rzplitey woli. Poselstwa do Pana in recognitionem et attestationem wiernych Submissyi nigdy JaśnieWielmożni PP. manifestantes nie bronili, wiedząc co należy y Zwyczaiom, y Powadze Maiestatis, zas JaśnieWielmożni Remanifestantes nie chcące do całey Rzplitey odestać tey Zanow dyspozycyi, ani do przyszłey komissyi, życzyli sobie Summa festinatione per Legationes extraordinarias zakończyć materyę tangentem całą Rzplitą, nie była tasz ta Propozycya extra Status Requizycya JaśnieOświeconego Xcia JaśnieWielmożnego Prymasa Patris Patriae ktory to tantum pro Republica sudat, gritum nemo, iakże była przyięta, funduiąca się y na słuszności et In sponsione publica, o naznaczenie Dziuchset Porcyi, był promowowany tyle razy ten Interess in Stuba a manifestantibus ale nie do ukontentowania opponentium se. Nic łatwieyszego iako iustyfikować Intencye, koloryzować manutencyę Prawa prywaty, et verbis virenti

Expressio

expresso similibus chwalić się, trudniey dictis coniungere facta. Zaczym że się y w Manifeście, y w tym Proiekcie nie zgadza Oryginał z Portretem, nie trzeba obszerniey probować. Że zaś więcey takich proiektów realność y poczciwość attakuiących, kommunikować obiecuie korrespondent, nie wątpi nikt, że sprawdzi, gdyż Sol qui tristis emergit in ortu, vix in processu erit hilarior.

List exkuzuiący.

Że do oddania należytego honoru przez siebie nie mogłem ... interessa moie, muszę słodkim kontentować się wspomnieniem y pamięcią, że byłem socius tanti operis Regni y nini ad amplexum WMPD. zbiegnę, rzucam pod nogi te literę moię cum devicta submissione y millenas solus preces za świadzone.

W Teyże Materyi.

Moie to zawsze primum et principale obiectum mieć campum venerationis WMPana, którego iakom się raz oddał tutelae et protectioni, tak y teraz in oculis WMPD. quadro eum in beneficio respectum. Miałem usilnie desiderium pospieszyć in adorationem WMPD. ale dla nie mogę intentum explere votorum. Co depono cum venia in many WMPD. bo widzę że imposturey niesłuszne szukaią sprawiedliwości.

List proszący o Instancyą.

Że mię adversa sors częścią przy przeszłych rewolucyach y koniunkturach, częścią przy teraźnieyszym opłakanym y nieszczęśliwym, y podległym trudnym czasie, tak chciała mieć nieszczęśliwym, y podległym niezasłużonym, zaczym z takowych chcę się salwować adversitatibus iuris, zaczym z takowych chcę się salwować ad praesidium et patrocinium Łaski WMPD. uciekam się przy Instancyi N. abyś raczył powagą swoią utrzymać impety y zawziętości ludzkie do sądu Suum e unicuique tribuere chcę zawczasu o nieomylną y skuteczną staraiąc się przez tendentiony satysfakcyą.

List

List promowuiący interess.

Nie miałem nic desiderabilię, iako zięchawszy N. Beari
spentia WMPana, y w interessach moich offerre, czego gdy
mi negavit fortuna, nadgradzam vicariâ literâ, przy defe:
rencyi moiey Uniżoności. Interess ten N. tuszę że doy:
dzie ex gratia Invocationis S. Spiritu, a że possibile hic error
więc inquitum by N. podali, proszę ut excludany bo Deus a:
vertat, dałbyś WMP. jus sceleri, y przyszedłbyś na owe Sen:
surę Psalmisty: videbas furem, currebas cum eo et cum
adulteris portionem tuam ponebas. Na wielką ci lu:
dzie zasłużyli karę, a tym więcey cum male fecerint
gloriantę, ale ultor a tergo Deus lubo cierpliwy, pokaże
czasu swego zemstę. długo y Ja dyssymulowałem, ale
kiedy nulla correctio, trudno, z munere pastorali nie sar:
kuię, y nie doniesie WMP. iako justo Iudici, wolno się
spytać N. ieżeli nie publicum scandalum, którego y pióro
wypisać erubescit. Niech będą oddaleni, a przez to dasz
WMP. gloriam Deo, y z tych ad meliorem Sensum przy:
wieść możesz, a mnie do usług swoich obowiążesz, iako
tego, który zostaię bydz ~~

List winszuiący.

Nayosobliwsza szczęścia mego miera powinszować
virgam directionis in Sacro Tribunali justitiæ WMPanu,
na którym terminie, że mnie samemu nie przyidzie am:
plecti plantas WMP. czwarto Uniżonością moią vigiliam
Festi przesyłaiąc humillima obsequia mea. Aże obraliś:
my JMci N. Comparticipem laborum, a Principalem do
wszelkiey usługi WMP. na tamtym mieyscu, więc mi:
nime meritu w respekcie WMP. odważam się insinua:
re dignissimam Personam tego WMPanu, co y sam affe:
ctu monstrabit, mieyc pamięć na niego, będzie umiał

omni

omni applicatione zasługawać się WMM. a da ad umbras mortales in obligatione zostawać będę. Magni Nihis a

List Dziękuiący za Respekt.

Uznawszy przez exhibitionem operis affektu WMM. wielkie dowody, niepodobno tych crassâ sepeliri oblivioni, ale z iako nayszczerszą oswiadczaiące obserwancyą zeznać że nie in Sterilem glebam cecidit affekt WMM. ale in eam, z ktorey vitâ comite, mille reportare możesz fructy, iako zas Sortes meas, ręc. n. 9

List Winszuiący Nowego Roku.

Odbieram za naycelnieyszą od szczęscia mego na Nowy Rok kolendę, kiedy quo non licet oculis, ja calamo, in venerationem WMM. Pana ktoremu ad initia coroczney rewolucyi de Sinu. Iovis Datoris spływaiących ad cor WMM. Pana sukcessow uprzeymym życzę sercem, aby Præsidentialis Tiara przy wielkiey godnosci, quuleus procedat pro Romanis Tribus, a zatym tak wielkich w Oyczyznie tey zasług Copiosa Merces in Cœlis. kiedy zas odtąd dubiam tenet mentem, Reassumpcya Trybunatu Naszego: ieżeli reviviscet w swoim terminie, nie chwytaiąc incertos rumores po nayprędszey na mieysce samo placuit wystać wiadomość y z łaski WMM. fonte vivo haurire scientiam, ktora falle re nie może, a po odebraney, odalszym subsellii nostri progressie, pospieszyć ad obsequium scientiby justitiam et exosculationem sacrâ dexterâ WMM. teraz przy dokończeniu umysłney moiey devinctissimo cultu kontestacyi, proszę o informacyą cum hac appendice, że dożgonnie iestem y być pragnę.

List proszący o Protekcyą.

Nie ważyłbym się przez praesent. litera mea upaść ad osculum fimbriæ Præsidentialis WMM. gdybym sobie incompe.

comparabili, Ktòro nie porażał łaski Pańskiey, y dobroczynności
Jego, że zawsze z uniżonością mogę mogę mieć admissionem
swiętą, Supplikuję abyś był Protektorem sprawy, n. uczynisz
WMść justitiam Deo gratam, y mnie dobrodzieystwa dobre:
go perennem zostawisz memoriam, za które Justy Ser:
vabit Deus incolumem, et z dextris hujus distributivę legibus
augebit vires. Oco Boga prosić będę in hac vsti demissi:
one, że datori et Benefactori meo totum me dabo in victimam.

W Teyże Materyi

Lubo supplicium bacę in Causa Relligionis instare
do WMśc. iednak mam sobie z gloria że mi się podała
okazya nayniższym moim ukłonem listownie venerari
WMść. upraszaiące abyś iako justus Judex latam Senten:
tiam manutenere raczył. Dacie gloriam Deo, kiedy
pro honore ejus pientissimum pokażecie żelum.

List donoszący o Smierci.

Zawisna fatorum rabies, nie nasyciwszy się tak
gęstymi Domu mego funeribus, to Carorum pignorum stra:
ge, to żałosney rodzoney krwi awulsyą, zaprawiona zra:
niła nieutulonym razem serce moie, kiedy tam, gdzie życ
prawie poczynało, bo wszelką swobodą dożywotniego przy:
iaciela kontentowało szczęście, alisci tak fortunnemu
życiu iako y wszystkim dalszym Conjugalis thori Nadzie:
iom fata objecerunt lapidem, uczyniwszy z mym Panem n.
między nami sierociate divortium, ale że wszystkich
nas atra manet nox et calcanda semel via lethi, przy:
chodzi tot vulneribus sauciatum Cor pod dyspozycyi Bo:
skiey componere rękę, a pia animą z obligu urodzo:
nego nieustannie parentari, pobożnemu zaś Ciału
ac piis Cineribus depositionem die n. naznaczywszy, sta:
ram się abym powinne homagium iak nayliczniejszym
odprawił zgromadzeniu. Ktore abyś WMść ex affectu et

innato

et innata pietate Grzeczneyą Duszą przyozdobić raczył, przez addes Pobożney Duszy momentum aeternitatis, a ninie levamen lachrimarum.

Respons.

Ktoż tego nie widzi że summam żalu amaritudinem sercu WWM. przyniosła communis fatorum necessitas, przez zabranie e vivis NN. vinculo conjugali WM Panu obligowanego dożywotnie Przyiaciela, nad ktorego nulla dulcior na swiecie iest possessio; temperamentum iednak żalowi temu, voluntatem Divinam adhibere potrzeba, a qua cuncta procedunt, Compatior y do wielce huic moerori WWM. iako ten ktory z szczerey zawsze życzliwości moiey, ni tristia, ale felicissima quidem w Domu zacnym WWM. animitus intueri pragnę, oraz vota fundo, aby pijssima Anima N. aeterna fruatur beatitudine, na ktorey exuviarum depositionem ingritum N. trudności ponittent in termino destinato zbiec nie omieszkam etc.

List Winszuiący

Iako Teraznieyszemu Przeswiet. Trybunałowi winszuię primum decus, et praesidium, ex dignissima praesidentia WWM. tak Imieniowi iego z następuiącey chwalebney Administracyi Sprawiedliwości świętey perennem gloriam et ulteriores gradus honorum, bo to godne attributa iego staropolska cnota, et egregia Animi, et Ingenij qualitates merentur. Znaiący zas dobry afekt WWM. NN. osobliwey WM Pana insinuotasce, y potenti oddaię clypeo, manutenencyi y protekcyi WM Pana upewniaiąc go uprawdziwey moiey estymie etc.

List Winszuiący Uroczystości Patrona.

Drogę mi do nog WWM. spieszącemu sama toruie affektu mego obligacya, y doroczna magni iego Indigetis solennizacya, przychodzey reassumpcyi stimulum mi do uprzeymych dodaię wotow, do stop WM Pana przodkuie, do ktorych przypadszy submississime że praesentem WM Pana nie mogę, amplector cordialissimo absentem Animo, zyc oraz na

na serca wyrytą expressyą, aby to szczęśliwe skryptego N. Anni:
versarium, felicissimos fortuny, zdrowia nienaruszonego ho:
norow WMść. nieustannie vertat annos, diesq vitae ferat se:
renissimos, niech y Crucis ventura et Andrzeia S. z Herbownymi
WMść. złączyuszy się krzyżami, junctis viribq. przeciwne
w domu Jego wywraca nieszczęsnych Insultow machinacye,
a pod Fortuną WMść. podsadziwszy się strukturę niech
podpiera naypotężniey, haec legat honores, haec fata feriat,
haec pacis foedera firmet w Domu WMść. iak naydłuzey,
aby na Je, y Jnne Domu WMść. zapatruiące się procedery
mogł nimi solari nayskutecznieg ~

List rekomenduiący Interessa.

Wiem dobrze że etiam extra Praesidentiam pes
WMść. hoc Zodiaco sprawiedliwosci, będący Naszy prawedu:
dex et Praeses Prześw. Trybunału, dulcescit mi szczegolo:
tąd sprawiedliwość sub auspicijs WMść. bo wszystko ad
mentem cessit omnia tribuisti justitiae. Że nigdy nie
przychodził Dzisiay nog WMść. dla trudnosci, compenso tes:
serą życzliwego affektu mego, nayniższą WMść. moią
weneracyą supplikuię abyś interessa moie innata tua
benevolentia tueri raczył, żebyś do pomocy sprawiedliwe:
mu, ut tand tranquillam possideam quietem, et ia
iako tot titulis obowiązany do usług WMść. eo strictiori
nexu concatenabor in perenne vinculum et mancipationem

Respons

Że na list od WMść. do prawdziwego pisany słu:
gi tak pozno odpisuię, dabit causas, ktoremu imienie
WMść. dana agenti, że temu meo de odigno adesse nie u:
miałem obsequio, przepraszam, rozumiem iednak że
adimplet legem qui facit ea quod potest, fecit quod potu:
it, y dalsze roskazy exequi, hic honos, haec gloria mea est
co na krotkiey karcie zupełną wyrażiwszy, chcesz mnie
maturo succurrere judicio, etc.

List exkuzuiący

Urgens necessitas ponieważ prętsza iest nad exe:kucyą pragnienia mego, przynaymniey samo szczere pragnienie usług WMP. będzie motivum do świadczenia.

Adsis Inceptis Virgo Benigna meis.

W dalszych Sukcesach iuż ten nie zbłądzi
komu Marya w początkach rządzi.

Sancta Catharina adsis mihi in doctrina.

Honor go czeka w dowcipie y sława
komu w Nauce Katarzyna stawa.

Spes fallit et alit.

Często nas obiecane omylą nadzieie
Często się pożądana pociecha rozchwieie

Omnia vincit Amor, et nos cedamus Amori.

Nikt przeciwko miłości nie podniesie broni,
Niechże y nas do swoiey lubości nakłoni

Omnia st hmũ levi pendentia filo.
Et subito casu q valuere ruunt.

Prętko niszczeią świata tego spręży
ktore coś były, zanic są imprezy

Omnia transiteria in mundo

Nie masz nic świecie coby wiekowało,
Nie masz człowiecze coby nie zniszczało

Tempora labunt tacitisq senescimq Annis
Et fugiunt freno n remorante dies

Dni wiekow Ludzkich prętkim czasem giną,
Cichym strumykiem iako woda płyną

Cito transit gloria mundi

Światowe pompy, godności y chwały,
Nigdy na świecie długo nie mieszkały,

Fortuna inconstans est.

Fortunne koło nie rowno się toczy
Choć gdzie zamierzy, często z tąd wyskoczy.

Fortuna

Fortuna n̄ omnibus Una
Nierowno kołem swym Fortuna sprzyia
Jednych nawiedza, a drugich wymiia
Fortuna n̄ aspicit merita
Zmiennym dyszlem Fortuna iedzie
Choć nad zasługi dobrze się powiedzie
Consummabunt omnia.
Cokolwiek oko ludzkie widzi snadnie
Wszystko to nagłą ruiną upadnie
Statutū ē omnibꝫ mori
Concilium to Boskie stanowiło
By życie ludzkie śmiercią się kończyło.
Cui nasci contigit restat mori
Przedwieczna rada to postanowiła
Aby za życiem śmierć ludzkim chodziła.
Qualis vita, finis ita
Jakie naszych akcyi są obyczaie,
Jakie iest życie, takąż śmierć podaie.
Mors conformis vitæ
Jak życie nasze ludzie prowadziemy
Taką też śmiercią więc z świata schodziemy
Raro æternā acquirit vitā qui male vivit.
Kto żyie dogadzaiąc światowey potrzebie,
Rzadko dokaże, aby źle żył, a był w Niebie.
Quid valet Argentum quidve Annis vivere centum
Post mortem fiunt pulvis et Umbra sumus.
Cóż ci pomoże długie życie z złotem
Kiedy śmiertelnym kończy się kłopotem.
Sortes nrǣ in manibꝫ Dei st.
Szczęścia honorów, y stanów naszych droga,
W ręku iest zawsze Naywyższego Boga.

Oratio

Oratio Redditoria Coronæ.

Nie sama tylko Fortuna lotnym w obrocie swoim toczyć się zwykła kołem, ktore dey misterny Fidias z złota wykute, lub też transmarynami adumbrowane pod nogi rzuca pędzel Apellesa. WWPP. Znayduie albowiem fortunnieysze koło stateczna miłość, ktorym wieczności hieroglifikiem serca przyiazne kierować zwykła. Tym dnia dzisieyszego cyrkułem WmPP. koronuie WWP. serce, za pierwszy cel y metę herbowny swoim Delitom zamierzone. Ukoronuieszże WmPanna zyczliwe chęci w wesołą zakwitłe wionę, ieżeli życzliwego do ofiarowanego prezentu podasz ręki, affekt uprzeymy do ofiaruiącego nakłoniwszy. Zgadnszyć sobie może WmPP. że wszystko szczęście swoim obrotem przy koronie nieustannym obrotem toczyć się będzie, gdy ta korona w cyrcumferencyi swoiey terminu nieznaiąca. Dwa serca w iedno sobie skoncentruie ściśley daleko złotemi miłości łańcuchami niż kiedyś Tyryiczykowie Herkulesa, dożywotnie krępuiąc affekta. Przyimi tedy WmPanna ten z wieczności symbolizuiący prezent, bo ten obrotem swoim dni fortunne toczy, ktorych pogodne niebo nigdy nie zamroczy.

Redditoria Gloss.

Nie sama Fortuna lotnym w obrocie swoim toczyć się zwykła kołem, lubo ią misterny biegłego Apellesa pędzel przy kole pisze WWPP. Znayduie albowiem fortunnieysze koło stateczna miłość, ktorym wieczności hieroglifikiem serca przyiazne do zamierzonego kierować zwykła celu. Doznał tego WmPP. ktory dnia dzisieyszego tym nierozerwanym cyrkułem dożywotni affekt, y wieczną reprezentuie

tuiącym miłość, nie tak przychylne skronie, iako szczę:
śliwe WmPanny koronuie Serce, z tą apprekacyą, że
niezwiędły affekt y trwała w sercu WmPana Dz. przy:
iaźń nigdy szwankować, nigdy upaść nie potrafi,
ile herbownymi Domu Iego uparta kopiami, tako:
rownież WmPanna wzaiemnie życzliwe chęci, w we:
sołą zakwitłe wiosnę, ieżeli życzliwą do offiarowane:
go prezentu podasz rękę, affekt uprzeymy do offia:
ruiącego nakłoniwszy. Przy tey albowiem koronie
dyamentowe lata, y złote w pomyślnych Sukces:
sach szczęście, nieustannym obrotem swoim
przy zobopólnych chęciach toczyć się będzie, ktora
w Cyrcumferencyi swoiey terminu nieznaiąca, dwa
serca w iedno skoncentruie, ściśley daleko złotymi
Miłości łańcuchami, niż kiedyś Tyryiczykowie Her:
kulesa, dożywotnie krępuią affekty. Przyimiż tedy
WmPanna ten z wiecznością symbolizuiący Prezent, wie:
czną y nierozerwaną affektow niosący ligę. bo ten

Responsoria.

Co iest, że wypolerowane na Marsowym pla:
cu Herbowne Prześwi: JJ. Domu kopie, ktorymi nachy:
lona nie raz ku ruinie Oyczyzna lapsu fulcire lacer:
tum, y na nogi nadziei swoie postawić mogła, dziś
dożywotnią skrępowane przyiaźnią zwyciężać się daią? Wiem
wiem dobrze że trzy Godnego Domu kopie pro Deo, Lege, Rege
nieprzełamane były, wiem że iedna z nich na zaszczyt
y podporę Starożytnego Domu zostawiona, Druga na obro:
nę Oyczyzny, Trzecia na kolumnę Wiary y Wolności
wszystkie na trophaeum Polskiego e Marsa, a teraz w nie:
wolniczę Miłości pęta, w złote wolności iarzmo same
się dobrowolnie poddaią, kiedy WmPan przy złotym Cyr:
kule, przy dyamentowey koronie, porrigis herbam Victrici

Przyiaznych Serce Damie Jeymy P.N. gdy wręce Rozmaryn daiesz. Odbiera Jeymmd. ten z wiecznością symbolizuiący prezent, wieczną wzaiemnych życzliwości wiosnę y żadną przeciwnych insultow nieskażoną ziną reprezentuiący, Odbiera tę Zwycieską koronę, y nią nie samo tylko swoie, ale wzaiemnie Umiłł koronuie Serce, wiecznym y nierozerwanym dozgonney przyiazni związkiem skoncentrowane, z tą kontestacyą że niezwiędła wzaiemnych affektow przyiazni kwituiąca dożywotnich życzliwości propensya, przy wiecznym miłości obowiązku pokiey sił y życia stanie, u Serca deyMć Panny kwitnąć nieprzestanie.

Redditoria Corona.

Złota złotu dodawać, ozdobie piękności, do wonnych wirydarzow przywozić zioła, y cyrkul do koła, zbyteczna Antagonia MMPanno. Rumienićem by się słusznie zafarbować trzeba, że przy Herbowney Przeswi. Domu N. Rozy w koronie Polskiey wonnym kwituiącey zapachem, Rozmaryn niosę, przy spracowanym po tylu na Polskie Capitolium Ingressach, po tylu iż do złamania tryumfalnych utarczkach Przeswi. Domu N. kole Cyrkul y koronę oddaię, ale wiem, że Serdeczna miłość nad złote niestateczney fortuny koło, nad Herbownego N. znayduie stateczne zawsze w swych affektach kołko, ktorym wieczności hieroglifikiem Serca przyiazne do zamierzonego kierować świętą celu. Widzi to y doznaie MM P. Brat, ktory dnia dzisieyszego nie Herbownym Domu swego Statpezem przyiazne umyślnny krępuiącym serce, ale tym nierozerwanym Cyrkułem dożywotni affekt y wieczną reprezentuiącym miłość, nietak przychylne skronie, iako chętliwe umyślnny koronuie

nuie serce z tą apprehencyą, że niezwiędły affekty wię-
czna przyiaźń pokiby y Serca ł ukoronuie W[M]ci.

Petitoria Sponsa.

Samey Natury propozycya że gdzie raz w sercu ludzkim zagości miłość, tam y z samą długowieczną gotowa graniczyc, żeby umyślonego dokazać dzieła. Nie spracowana nigdy w zawodach swoich, aż do zamierzoney doprądzi mety W[M]ci. Nie uprzod w stałych intencyach swoich y pewnych nadzieiach Imć Brat szczerego dożywotniego Przyiaciela chcąc zniewolonemu stabieć dopuści Sercu, aż do rzetenną przyiaźni w Izdarowieł N. Domu Togą zagodzłownym, przy stopach swoich Macierzynskich Imyslani N. pozyska, a iako dawno uprogi W[M]ci Herbowne Drzewi Domu N. kiedo bitym nieodmiennym tego chęciom pokazało mu gościniec tak też y daley ochotnym na to czuwa sercem, aby przy wiernych usługach swoich, pewnym Imć N. został sługą. Składa w ręce W[M]ci Paniey pełne uprzeymey życzliwości Serce. Życzy sobie tego, y uniżonym upraszą Sercem, aby od affektu W[M]ci nie był rugowany, upada do nog na dożywotnią całe się dedykuiąc usługę. Czeka szczęśliwey decyzyi, pragnącemu sercu przynoszącey folgę, y nic nie wątpi że tam macierzyński twoy skłonisz Respons, gdzie Imć N. rzetenne vota, y dożywotnich affektow desideria iuż dawno skierował.

Gratiarum Actoria pro Sponsa.

Nie zbłądzi kto za szczęśliwą wieczney miłości idzie manuduktcyą, nie zdrożi kto do zamierzoney dożywotnich przyiaźni mety bitym nierozerwanych affektow dąży śladem a W[M]ci. Doznał tego Imć Brat

którę.

ktoremu do stop twoich Macierzynskich Ms Panist. a do serca Jeymscipannych. zacney Naykochańszey Matki so: ry w Przesw: N. Domu, nie złote niestateczney Fortuny koło, przy ktorym by misterny biegłego Apellesa sta: wia pędzel, ale cudowne dożywotniey miłości kołko z Herbownym Przesw: N. Domu spoiłe kołem, ktore nie raz w cieszkim razie ratowało Oyczyznę, po tylu na Polskie Capitolium wieżdżaiącycyh Tryumfaterach, po wielu na Marsowym placu aż do złamania otrzyma: nych wiktoryach bity, y żadną przeciwnych insultow niezmazany złotą, żadnym rozrożnionych przyiaźni nie zarosły chwastem, ale szczerą serdecznych chęci utoro: wany propensyą, pokazuie gościniec. Idzie JmP N. tym serdeczney miłości traktem, y przy szczęśliwym zamy: słow swoich skanguszy porcie, do nog padszy macie: rzynskich, dziękuie za Godną Godney Matki Corf so: bie w dożywotnią oddaną przyiaźń y Dziękuie Szczegol: nie za swiadczone łaski, respekta, y nieodmienną miło: ści kontestacyą, z tym dokładem że serdeczny affekt, dozgonna wzaiemnych życzliwości przyiaźń, kwitnąca dożywotniey miłości propensya, przy niezwiędłey bo nie raz na Marsowym placu nieprzyiacielską skropio: ney posoką Przesw: Domu N. Róży w sercu JmP N. kwit: nąc nie przestanie.

Oratio ad Illmu Joannem Tarnowski

V. L. T. R. in Conclusione Dedicatoria.

Ad Tuos pedes Polonae Themidis Arbiter et Ve: rior Atlas, Gentilitiis etiam innixa Hastis procumbit Philosophia Ill: Rndme D. Nunqui firmius Orbi Polono ste: tit fundamentum, qui Te Magno Judiciorum Regni Vice Praeside, et illud tam felicissimum, in quod si vel ipsa

fort.

fortuna impingeret, sui haud doleret ruinam, rideret lacrymis, gauderet exitiis, et suo casu staret firmius. Ita Virtutis Armamentario ptius et pietate Armata sufficis Astraeam, quam ne opponas casui, intra pectoris Tui Regiam facis residere. Numerarumque omnisque numeris absolutissima Judiciariae Aequitatis Tuae vices, Secundissimoque Te Lechico esse Areopago colliginus, cum ne semel Themidi ex innocentiae castris cadere permisisti. Plerique sub tanta Curarum mole occubuerunt Atlantes, Tu robustissimus Alcides plabenti Regno Ipse sufficis. Quamquam nullus ex Illma Tarnowsiorum prosapia vivat, qui totam pietati bonoque publico vitam non impenderit. Omnem moveris lapidem, etiam Sacri Heroes et saxa Sepulchralia Hieronymi moveretis, ut marmore firmior staret Patria, et gravique lapide hostis proruerit. Quid de Szembecjis Gente Purpurata et tibi Consanguinea dixero? Perinde decum induerunt sese Purpura, non tamen Boni Publici curam exuerunt. Detererent prius Oratorum calami, allaborando illorum gloriae, doctissimae Lepidae prius deficerent antequam literis aut fastis mandarentur ingentium voluminum hic labor est, quem vix Universus comprehendit Orbis. Legat quisquis ad alienam lucem vespertilio non caecutit, discat et sciat quisquis Publicae famae credit. Nec minor itaque Tibi ex Illmis Zamoyscjis, Walewscjis, Opalenscjis, Dzialynscjis, Rupniewscjis, Rychlowscjis, Nowomieyscjis, Przyiemscjis, Radzieiewscjis, Wiszycjis, Bninscjis, Lużeckjis, Przeciwscjis, Ostrokonscjis, Laskowscjis, Swinarscjis Gorinscjis

njis Szydłowjis accepit honor, cui nihil præter cœlos pro-
meta Myscielsciorum Solea demonstrat. Ad Tuam San-
sanguinitatis Polum, adhuc orbis Sarmatici Auro-
ra, et Sine Honorum meridie exorit Kostka Divinissima
cujus quasi fœderata virtute et nativo rubes Sangui-
ne. Purpuram gratis nunquam indues, qui jamjam
induis, qui Kostea Sanguinem. Neque altius Tui nominis
æptitudo attolli potest, cum ad Divos pervenerit.

Oratio ad bund

Quod nunquam Duces, manus et orbem trophæis im-
pleverunt Tarnoviorum Hastæ sub illas hodie evolat
Aristoteles, tanto certior gloriæ, quanto plus nomini Tuo et
Honori Se mancipat I. R. Dne. Novit quippe a Stemma-
ticis ejusmodi Domus victoriosissimæ telis palmares to-
ties attingi triumphos, quoties in æmula hostium vibrantur agmi-
na, novit a quolibet Tarnovio etiam Xerxis exercitus magni-
tudine Animi Superari. Et certe non expavit unquam adver-
santis Gradivi impetum Polonæ tyrannia libertatis, irrisit
truces Bellonæ minas Tarnoviorum Hastis munitissima
quibus æque legum inviolata potestas ac Lechicæ monumen-
ta famæ tuto innituntur. Martis et Palladis dicerem
insignia ut Sciat orbis ab Herois et Ducibus defensionem
in bello a Proceribus lumen consilii in Senatu, a Præsulibus
Sanctitatem in Ecclesia, ubique gloriam et nomen perenne
a Tarnovijs in Patriam derivari. Præterea submisso
venerationis cultu, extra vitæ et vitæ mortalis statum
positos Antecessores Tuos I. R. D. Sileo magnanimos illo-
rum ausus, loquuntur fasti, prædicant facta, sentiunt hostes,
servat grata recordatione Polonia. Adeo hanc orbis
intrinsecastis, ut totam in domum Vestram commissam esse

putemus

putemq et utramq in alterutra contemplemur. Ex recenseorex Illmorum Colligationem Nominis illis namq enumerandis, etiam dissertissimq n sufficeret Calpinas. Omnia Te spectant in uno, in quo Singulas Animi fortunaeq dotes deposuisse videntur Numina, Patriae ad gloriam, Familiae ad decorem, Honori ad dignitatem, Justitiae ad defensionem, Nobis ad Solatia Omnibus ad Stuporem cultum et venerationem suffecturas. Tantis inde exornatum decoribq Tribunalis Regni Praesidentem ubi Te Gentilitiae Urbi indigitant Parsteo admitte sub illas emancipatae Nomini et Honori Tuo.

Oracya JmX Małczewskiego Referend. przy kazaniu ktore miał na Pogrzebynach w Jmci P. Gurowskiey, w Cwinskach, napisana.

Kiedy w uszach, a teraz w oczach Twoich, wszczerym, a dotego dwoiakim Herbowney twoiey Szachownicy polu za N. ordynansem popisywac się muszę nn. Pierwsze to mnie pole, y pierwsza na papierze potkania, ktora iak mi succedet, niewiem. To wiem, że tardos saepe habent prima principia motus. Szczycił się ktoś że w pierwszych początkach z Tryumfem zjechał z pola: Latos implevit Sanguine campos, Ovidiq Mnie zas iak fortuny los padnie to łaska Herbowna (na ktorey pandit fortuna theatra) pokaże Szachownica. I lubo Sunt aliis fausta quibq aliquis artes, Idem mnie niewiem iak sobie ominowac, kiedy białe w Herbowney Szachownicy pole blednąc mi y lekac się censury ludzkiey każe bo spoyrzawszy nato n bene cultum opus, w Oczach Polskiego swiata ustydzic się muszę, et propria pallescere culpa, Czarne zas pole cos' iescze więcey bo: Tristis dies nigro denotat calculo choc przed czasem o

nie. Ale czy Szach, czy mat pokłóć się żywo choćbym
miał na zęby, przyść iak na sztylety: dentes eorum ar-
ma et sagittæ niedbam, żeby Honor waszego Domu
był in tuto, et vrâ gloria gentis. Dla czego choć cum
discrimine proprio idę in Campum certaminis na któ-
rym żeby mi succumbere nie przyszło, wielkich Do-
mu Waszego Hektorow biorę in tutamen. Iako woy-
sko w waszey szykuię szachownicę. A naprzod stawiam in Corpore
wielkie in Rem̄pca merita, ab origine huius inclytæ Domus od
godnych Antenatow zgesta a przez żyiących prunc Bellato-
row multis trophæis aucta, ktore gdybym chciał in acie demon-
strare, rozumiem że choćby był Elisij Campus vix zgesta capè-
ret opes bvidiq. Stawiam na obudwu skrzydłach, Prawym,
Oyczystego, Lewym, Macierzystego Domu zkolligowanych fa-
milii decoramenta tych nie wymieniam, bo nie tylko fol-
ia ten, ale choć dwoiakie pola szczupłe będą. Corpus Domu
waszego sławą honorem, zasługami sat amplum, tyle zastą-
pi pola, ile do komputu y mensury zupełney sławy y honoru
należy, że ze wszystkiemi sławnymi Domami pari genero-
sitate, et generosa paritate certuie. Widzi Swiat in Cor-
pore vrô JW. Sieronscy vividam virtutem, y uważa że Cor-
pus hoc nietylko woiennym duchem, ale omni dexteri-
tate, et supparj ad omnia spiritu animatum, a co Bog
ieszcze in futurum JW Domu obiecał sukcessorom, to
na odwodzie. Co zas w Antenatach Swiat Heroicæ mira-
batur, to w przedniey straży miniete, dla czego niechay excu-
bant sławnych Domu waszego scypiadow, odważnych
Decyuszow, ktorzy na krwawym Marsa polskiego boiowi-
sku, po tylu okazyach ad tuendam fidem, libertatemq od-
prawionych, tand cecidere sed tam victi qui vincendo
fatigati y nieśmiertelne wiekopomnym czasom zo-
stawili trophæa, to na Herbownych swoich zapisawszy

Łaski

Szachownicach: Nobis vincere ludus, lusq et usq erat Ausoni:
Niedawno na pierwszych zawsze znakach między wygra:
ną Bellony zostaie Szachownica, co zawsze zwyczayna
Marsa Polskiego zostawuie praktyka, że Rycerskie od:
wagi Szachownicami znaczy, pokazuiąc iż w te Domy
które się tym zaszczycaią kleynotem, samo się gwał:
tem dobiia Szczęście. I z tąd Domu Waszi pochwała
że nie tylko Mars z Szczęściem swoim, Bellona z od:
wagą, w Dom Wasz godny się przenosi, ale też Pallas z
Mądrością y Apollo z prawdą y inne Deastra z wszelkie:
mi perfekcyami do Waszey Herbowney Szachownice
iak do swoiey własney zmierzaią y ściągaią Fortuny.
Dlaczego nie samych męstwem sławnych y Woiennych
Achillesow Dom Wasz Przeswi: liczy, ale też ma konsow
do rady, Likurgow do prawa, do wszelkich funkcyi o:
brotnych Merkuryuszow, Quemcunq requires, hac de
stirpe virum, ma w Katedrach Doktorow, ma digna In:
fulis Capita, y owszem ma Capita Infulata. Stowarzysz:
ia J.W. Opacie, że dotąd Abbatiali tantum et necdum
Pontificiali Tyarâ ozdobiona, to Twoia Suprema mo:
destia sprawuie, że nie iestes ad Senatorios Sestinq
honores, lubo dawno Emeritus virtuti Tuae destinatos
I wolisz widzieć multiplicatis in Patriam obsequiis me:
reri Infulam, qm habere. Ale dość Kościoł S. ma z Cie:
bie decoramentu, gdy tymi czasy w osobie Twoiey
ma żyiącego Bernarda, ma y Benedykta Rodzonego
Brata Twego, z kąd mowić mogę, O nimis felix nimis
beata W.J.M. Melchior Gurowski Kościanski, Kolski
Starosta Rodzony Twoy gemmatum Woiewodztw
Wielkopolskich Decus, omni laude maior, Superans
probitate Numam virtute Catonem, lubo o sobie
wiele mowić nie każe, y prawdy mawić nie pozwa:
la.

la, to iednak innata dexteritas, et mira in rebus agendis acti:
vitas, to o nim inaugurowac każe, że prawie Divino consilio
ad magna natus to samo Sukcessywalne Oyca swego Jmć Mel:
chior, et ingenitam Patris virtutem, et quod sit optimis meli:
or denotuie, wszak się to pokaże, kiedy Ten, ktory w młodo:
sci swoiey in cursu meritorum zostaie, da Bog in Supremo
Honorum culmine Godny w gornym Senacie zasiędzie krze:
sło. Ignacy y Stanisław JW. Bracia Iego ingenio pares in
omnibus excellentes oyczenie Ich sublime ingenium et lubens
velociq annis Statiq summam honorum Capacitatem
obiecować im każe, ale samego to tylko Boga iest wła:
sność promissa liberalitate implere omnia bas rzecz ma:
gna vovere, a potym adepta demirari. Do piątego Bra:
ci gdy Drugą z Rodzonych Siestr Waszych przystępuię Quin:
quenny nowa oni Przeswiet. Domu pochwała, z tak zacney
wyniknie decymy. Filozofowie Decem predicamenta za za:
szczyt y fundament swoiey scyencyi maią, In quali
et quanto predicamento u Swiata Polskiego iestescie MM.
to wasza godna Rodzenstwa pokaże Decas. Przepomnieć
tu MM. do Ozdoby y zaszczytu Domu Tego speciali titulo należą:
cego nie mogę, ktory będąc z młodosci swoiey, z naturalney ochoty
martis amore ferox siła wieku swego in opere belli na Szcze:
rey Oyczyzny usłudze strawił, ale nie stracił, bo exemplum non
miles erat, dla czego słusznie mu należy, ut insiter esset cui
decor erat in Armis, a lubo iuż positis secessit ab Armis ale
hoc intuitu aby mogł Patriae consilio magis prodesse owaiz
iakoż mowić się bespiecznie to o nim może, co Claudian
o iednym rostropnym y mędrym Rycerzu powiedział:
Quem si bella vocabunt miles erit, si pax, positis Togas er:
det Armis, maximus ille Armis maximus ille Toga. etc.
iuż nie samych tylko Rycerzow w polu, ale dignos in
omni foro Sago Togaq viros, pokazawszy, wracam się do
Szyku Herbowney Szachownicy, y lubo stawam przy Czar:
nym y białym kolorze, iednak nie do wszystkie odmiennym

a Sentatorem, a czarno czarno, a biało biało, ale statecznym
Ili Domu Lutrem, y tego tom raz powiedział Wyznawcy
chociaż z professyi moiey Zakonney każdemu ustąpić po:
winienem, w tym iednak upartym Jestem y nieugięcie:
żonym ustey mierze z placu z tryumfem zchodzę, ani te:
go do garła nie ustąpię, żem iako całego Domu tak y osoby

Heu mihi difficile est imitari gaudia falsa
Difficile est tristi fingere mente jocum

Trudno bardzo zmyślone wyrażać wesele
Trudna iest żałosnemu pożartować śmiele

Ab Jove principium cum Jove finis erit
Szczęśliwe prace y godne pamięthi,
które od Boga maią swe początki.

Si finis bonus, opus laudabile totum
Naywiększe prace zawsze bez nagany
którym szczęśliwy koniec iest podany.

Difficile est tristi fingere mente jocum
Ustaią śmieszne Heraklita lata
kędy żałosne czas chwile przeplata.

Juventus ut ventus
Przyznam to każdy, że iako wiatr wieie
Tak kwiat młodości ustawnie się chwieie.

Utendum remis cum deficit aura.
Lawirować tam żaglami trzeba
Gdzie wiatr pędzący zatrzymuią nieba

Quam tibi sors ultro aut occasio donat amicam,
Ne spernas, celeri sed cape dona manu,
Fortibus intrepidi sunt castra Cupidinis apta,
Nam Juvenum audaces adjuvat ille manus.

Dulciloquo aggredere Orator sermone puellam
Si cupis, ac tutum dulce in amore frui,
Quippe per Armatos facundia ducit Amorem
Docta viros, Animi fortia claustra domat.

Alea vina, venus propter haec tria sum factus egenus.
Kostki, zaloty, y wina, To mi do straty przyczyna.

Cantabit vacuus coram latrone viator
Będzie spiewał prozny przed Zboycą podrozny
Inscriptio Cani.
Allatro fures suscipio mutus amantes,
Sic placeo Domino, sic placeo Dominae.
Szczekam na złodzieiow, przyimuię milosnych gości,
Tak się podobam Panu, takze y Ieymości.

De Patre Filium mergens
Projicit in Tiberim Natum Pater, hunc Canis effert,
Fit canis ergo Pater, fit Pater ergo Canis
Oćiec Syna w Tybr wrzuca, pies tongo nie daie
Oćiec psem, pies Oycem Dziecięciu się staie.

Cito transit gloria mundi
Gdziesz się podziały owe złote wieki,
Iuz upłynęły iako bystre rzeki,
Iuz uleciały iako chybkie strzały
I sladu nie znać ktorymby leciały

Regestr Rzeczy w tey Książce w tey Zamykaiących.

371

P

Trak

373

